

[illegible] त्रिशाक्तिनि वय प्रवयक्रमेण

ॐ नम [illegible] नप्रभाववयाध्यापिनो हृदयके

विश्व [illegible] पतिनो मिसरस्वतीलात् नमस्ते

कस्य [illegible] मरहारव त्रैलोक्यव्याराम मलस्तंभो

गृहया [illegible] वि हरकण्ठस्थानं वमीलितालीनमाध्यमो काल

[illegible] वधास्यशंजान मूर्च्छागामिव नमः सर्वविदे सर्वज्ञा

[illegible] वेवपसे वक्रेपुराणसरस्वत्या यो वर्षमिव भारते

[illegible] यः ऊकवयोलोकेरागापि विहितहृदयः कोकिलाः

स्वजायते वाचालाः कामकारिणः संनिपातरवा - -

-- गृहे गृहे उत्पादयाना [illegible] कवयः पारभाख्य प्रमव

[illegible] पराहतनावन्यविरुतिषु [illegible] ने प्रनाख्यानः सतोमध्ये क

विद्यारोविभाव्यते श्लेषप्रायमदीयोष्प्रनीषप्रहर्षोमात्र वे

नेमस्यादालव्यानेषु गौटेमसनरउत्तराः किंकवेसस्यका

[illegible] र्वसूनानुगामिनी कथं वभारती पसनप्रांग्रातिम

[illegible] यम् उक्तासेनाप्यलिखाले येषां वज्रे सरस्वती कथामा

[illegible] मपिकाकारान नेवम्याः कवीश्वराः कवीनामगलद्

[illegible] नेवासवटनया शक्रेव पांडुपुत्राणां गतयाकलगोवर

[illegible] पालनलोहारीकलनवप्रमस्थिति उत्तरहरिवंदस्य

[illegible] यवव्योल्पापेन प्रविताणितमग्रामसकोरन्यानवाह

नः विधुहजानिभिः कोरोर्तैरिवसभाषितैः कीर्तिप्रव

स्येन स्य प्रथानात्क मत्रोजला मौ[illegible] सेतना
स्त्रधारकृता रभे नांके वक्त्र हु[illegible] लोके
भासोदेव कलेवि निर्गताम्नगय[illegible]
भूषीता मधुरसोन्न समनरी हिप्रनाचिता[illegible] समतृति
कृतगोरी प्रसादता हरलीलाव लोकस्य विस्म[illegible] कहता
कथा तथा विलयनेमक्ताभीतो निर्वाहता कला[illegible]
त्रिपिकांभोयोनिहाम वदचापाले मतविप्रवा[illegible]
स्वर्णस्य नाम्ले: प्राह्वेराविपिकामानि[illegible]
कै: नयनिनलन्यनाय ज्वलनप्राकार कृतनगत्रक: सं
लप्रणति मनोरथ सिद्धिश्री मुखे नाहृष्ट: पवमनमृपते श्री
कलि भगवान्स्लोकम[illegible]मरमेष्टी विकामिनिय मधे
विष्णुनामीरप्रमुखै: मौवीणै: परिवृतो ब्रह्मलोका: कथा
कृचैवमा श्व निरवद्याविनयनीसमनन्दनवाहषप्रहृतय:
प्रजापतय: सर्वेपमर समर्षि गणास्तामहर्षय: सिषवि
केविहृच: वसिचनुर: सनहर्शंयपल्के विटपविनि[illegible]
यजुष्पपठन्के वित्यशास्मानितनु: ग्रपोदविद्वृते: [illegible]
यानश्चाणाव वतिरेविघा विसंवाद्कृतनश्रुनयायोदेषामपे
नस्य विवाना: प्रादुरभवम् ग्रथनिरोधण: प्रकृतमरूं
गतिवनेलवय: नारायणे आत्मानामग्राड्वीमाहि[illegible]
यालनाम्बाग्निनामहकलहाय मोनोमरगणपकृप[illegible]
हरमकीत सर्वेषांवणा दभ्युत्थानिय त्रमोने श्रमनिर्वे

ह. ष. सं. २ ३

लापले [illegible] गीलासङ्कभगवतीकुमारिकि
चेत्रस [illegible] वपसिवलेमानाशृहीनव
माश्रवल [illegible] नामहाम्रपवीजयनो विभेत्सन
भेत्सन [illegible] पुनि [illegible] मिवसभावाकृणाभंपदपल
गढ्र [illegible] पास्मानाशिष्यहयेनेवपदङ्कमम्पुवेलनूप
[illegible] वीनेववावालितचरणामनोरमनगरनोरणलंभवि
सां [illegible] धविधाणानेवाहितयंसलिलमवालहंसकुललापयं
[illegible] नीमेवलापान्निविमलवामहलिकिसलयाविरमी
नमलिलेग्रनगुणकालापेनेवसावलाविनाघलमकृरणप
वीमागमिवस्फुरभाटणलेटनघविरानलकुकारसपा
टलेनवस्फरवनलेरविराजमोनासंक्रांनकमलासनक
स्मानिनप्रतिमामधुरगीनाकर्णनावनीणशशिहरिणा
निर्मलेदिनदशनस्योत्स्नालोकविकिरंतीरेवीसरस्वतीप्र
त्याहरहासः हृष्टान्तहृत्तोमनसि: ग्रु:परपकाशितिद्गुरु
नेत्रस्वियपालवावलेपदविदग्रमाहृपदमृपसमीपका
[illegible] केशशीर्षमानवेधीविशरारोदमिथस्मिनलिस्त्रजं
ग:कलापस्पणोशिषासिचत्रिवरोघदहनहवेणदशादि
[illegible] नकालसमिपानाभिवाधकारितलज्जाटपंठछाय
[illegible] नः परमेश्वनपरमप्रभगमकारिकोपमृणकवयमन॥
[illegible] मालामिवाहमालाविविशिष्यकामगलेलवेनवारिणा
रोमशृणणाप्रजनानामाह ॥ - - - - - - -

ग्रंतरेण यं भ्रवभ्योणसम्पृ[illegible]
केनपर्यन्तपाणि रेकल्प[illegible]
तेऽमयेनांशुकेनोन्नतस्तनमध्य[illegible]
पवेलनिर्जितदिग्भुवनजयपताकाभि[illegible]म
धुइकारानिभिविराजितललाटाजिराकल्पावलिभिः
नातिह्रस्वाफनेपवलेननतपः प्रभावकृष्णलोकेनेनां
हातमेवयोगपट्टकेनाभिवरचितवैकक्षका म[illegible]
ललाविशुणरीकमनकूलमिवस्कन्धिककमण्डलीकृत
गंगाश्रोतो दक्षिणमहिमालाकृतपवित्रेयकमवनिर्मि
तोभिकादन्तरं तर्जनतर[illegible]जनीकेसस्फटिकमालिक
रे श्रः पापकोपोपहतनष्टस्वमतस्वर्गलक्ष्मणस्त्रलवेपो
मतिविधोनिराकृते कनकमानमुखलिताविलतः स्फ
हरमिनिमन्जवा [illegible] त्नीयां त्रिभुवनमातरं भगवती
सरस्वती [illegible] लक्षमीभ्यभिदधाना रोषविकृ
कृवेग्रामसैनेरोहारमवरमवहतेपदलेयमानमो[illegible]
भावभरितहिभिः परिकरबंधप्रभितकृष्णाजिनपटक्षा
याघ्रणमायमानहिवसैः ग्रमर्षनिश्वासदोलायितैर्
नवपल्लोकैः सोमरसमिवस्वेटविसरव्याजेन[illegible]
ग्रग्निहोत्रपवित्रंभस्मस्मेरललाटैः कृशानकलवाकवीम
रवीरवीवरिभिः ग्राषाढिभिः ग्रफरणीकृतकमण्डल

[illegible]

किमपरं वा [illegible] विष्णु[illegible]याहि [illegible]

[illegible]यः सर्वान् [illegible] मनः मनो वा निसर्गविरोधिनी चेयम्

हं॰ ष सं॰ ५

ह्रयेलं … नुहराणनिमग्नजमंडलस्य मे
मुमे … किलः समुचिताङ्किकक
राणाय … विनापि प्राग्किंचिदयो मुधी
भवल … शातोंघ्रिपि निवलेखासिवतापमेहहिर
निश्च…वति हरविनिः श्वासमपरिमलालग्नैः मूलैः श्या
…रिवंधगारणवक्षैराकृष्यमाणे शापशोकाशीर्षि
…लीधशन्तालामुधोमत्तीभूते नातपदिप्यमानसंध्यालोकाव
…णी…गीवनलवमयूरवजालकेन नूपुरमाहागाहू ले
भवनकलहंसकुलैः प्रलोकनिवासिहृदयरिवानु
गस्यमानामसंस्मा विश्राय…मागात् ग्रत्यांतरे सरस्वती
वनगणावानाभिवक्त्याविन्नमवननारामध्यंसंलोकस
पुमाली क्रमेण च मंदायमाने मुकुलितविसिनीविस
दृश्यमनविषण्णमसरसिवासरे मधुमदमुदितकामि
नीकोपकुटिलकटाक्षक्षिप्यमाण इव हेलायः हिति
…लरसमवनरानिलहरणनरकपिलपल्लवलोहितेला
कैकवचविभगावंति प्रसन्नमसखमाहेयीपृथुलरती
…पवलिते धामसंनवेद्धोदयो हामहीरोदलपरीला
…वादिव्याग्रमोपणालेषु ग्रपगाद्भूप्रवारचलिते
वीमतिविचामीकरतटताडनरणितनदंनेरदलिसर
हवंतीरोधासिरवैरमेगावने प्रसन्नानेकविस्मापयाभि

[illegible]

मासिकामहहयवारणालक्षक [illegible] वि

नावयप्रेयापटलनो नासि [illegible] का

लमयार्थावलिमेरेजितकक्ष [illegible] वतिपि

नाकिश्रणनिम्नदिनसंधास्वेटमललरव [illegible] नइवे

वेदाकमनिहेदारकंयेदवयामानसंयांजलिधवे

नानिकमलमेवागनमकलकमलाकरस्ववाजी

नालोकेसमसारिनतनीयमवनयलतिग्रह

लितेवेतानमलननलाजनालजिरष्ठाराउपमेमाय

श्रिविरनीराजनेष्ठिवसमर्षिमेदरिषुग्रवमषेणमधिम

किल्लिषविषगदोलाग्रलध्रुयनिष्ठु संयाथामना

सीननतपामिपंथिमूनमलिनेलवमाननलिनयानिया

नहेमहामसंदनरिनोमिरिामेहाकिलीजलेजलहेवलानप

ग्रेरण्यकुलकलग्रांतः पुरमापेनिजमयुमयुगामोदिनिक

नमयुपमहिमविद्यमानेकुमदवने दिवसावसानना

नामरसमयुरमयुसपीनिश्रीनेहष्ठसनिमदसम [illegible] नि

कोउकेकूयनकुंउलिनकेपरेयुनयहराजिवीजिनराजीव

रजमिरानहंसयूषे नटलनाकुसमसलि [illegible] निलि

रिनिसरानिमिहसरपरंक्रियपमिलमलिकागं [illegible]

शिमायांननेननीयसानिया निःपामनिनेनभव [illegible]

कोवादेयटसकेमरकोटिमंकटकुपेणायकोणकादर

हर्षसं ९

कुटीनेव [illegible] कल्हृवेहृतहर्षेटिजजाटवीकट
नकु [illegible] स्त्रवकपनिनाणगेण सं
ध्यानुवे [illegible] हे [illegible] ज्ञालफलत्वक्षिभिकालमेव
मेदुरे [illegible] मालवीनिनवयमिनमसि नकृणनवनिमि
[illegible] मीधाटनपटीयसिनमसि ममेमिघनियामिनीका
[illegible] कणोयूरचमकककलिकाकटक्षेकेप्रदीपप्रकरे प्र
[illegible] हिनकिरणकिरणलावालघुलिनायमानेष्पात
[illegible] नवक्षयायनितिमिरमाणामप्ले लेन्पवि मेघकिन
विकचितकुवलयमरसि: पाशाटरकरनिकवयग्रहावि
लेविलीयमानेमानिनी म..सीवणवेरीविकुरवयेवाघ
पलविषिनमसि उदितेभगवत्युदयगिरिशिखरकटक
कुहरहरिवरनखनिवहहेतिनिहतनि..हरिणाली
नकृधिरनिचयनिचितमिवलोहितं वपुरुदयमानमस
[illegible] मिवविभावरीवधूपारयनिस्वनभासो शुचलत्पत
[illegible] तजलपाराप्रोनरवधुस्नेधाने गोलकेगलितक
यणाविमरवाहि निदेंतमयमकरम्ब्रवमहाशणालरवा
[illegible] यनंप्रपृत्रैयवेपिमित्मसंडले स्पृष्टप्रदोषसमये
[illegible] त्रीष्ट्रन्यकृदयामिवकिमपिश्ण्यायेतीमात्तोमय
[illegible] तिनीमवादीत मनिविभुवनोपदेशादानरावालववु
रानिकाणिके निमेनलपनी जनामेवयाहशवोविमध्याला

6

गुणैर्वपुषि जनेऽनुरंजनेन वविदोत्ति [illegible]ति अभिनंदयमनस[illegible]क्रमा
णे यान रमाणीयादैवस्य वः [illegible] ग्रामाणं[illegible]का
रकाणिकाधिकलषयति मनसि [illegible] मनारा
धनेतनी अनवरतनयनजलसिंचं[illegible]तल[illegible]पहृ
दोषिमहृदयापश्येति मुनिमकुमारेवजननेमेनः[illegible]परमा
णोवेमालतीकुसुममसिवमझतिमानयति महतोवाल[illegible]
नियतमाणपरिमलाणिविककिरणाक्षेपाः कदर्थना[illegible]
[illegible] मदनमहेयपापाग्रथिवेपनाश्ववांपवभूताङ्गप्रगा
लभूमयः दारयति दारुणः क्रकचपात इव हृदयं सह
नजननविरह मनाहसयेवमविनम अभूमिः खेलमिदः
खेदेउंकारप्रवासनाम अपिच पुराकृतकर्मणि बलवति
शुभेऽशुभे वा फलकृतिनिष्ठतिनिघुपिहानं दिपेहपहतस्वके
वमतोविद्धविष्णुयाम रे दे वने त्रिभुवनमंगलैककमलम
मंगलभूताः कथमिवमत्वमपवित्रयंकलहाविदेवः नरो
अमुनाकथय कतमं भुवोभागमलंकेतमिच्छसि का[illegible]
वेनितीर्थंनिनेषु णपभाजिप्रदेशे हृदयम कानिवानीर्थ[illegible]
त्यत्तगृहीतेस्पृहयसि केषुवाधन्येषु तपोवनधामसु[illegible]
स्पंतीध्यानमभिलषसि सज्जोयमपचरणेवतरः [illegible]
हकौगपरिवयपेणलः श्रेयान्साखीजनः ह्लिमितलाव
तरणायानिमाणतरणा वायैवमवष्णप्रनियपहवमनसा

हं.ष.सं. १

वाच[illegible]
रत्नलि[illegible] यथानारेहानारेफः श्रेयसमववाण
वतंसे[illegible] निकलिकाकलितकर्णा
मतेश[illegible]कीत्यसवकम् अलीयसेववकालेन
[illegible]कवि[illegible]विहृति .... सकृमस्नाप
लयवत्स्वलावनललवामत्यवादीत् अथमवितयामहवि
[illegible]स्थानमेकोविटपिपीगमत्यादविछारित्रललोकविरहः
शापशोकावाः केवलेकमलासनमेवामन्वमोदयतिमह्य
[illegible]पिच नमेवेवेत्यमेभुवि यमेधामानिममापिमाय
नानियोगयोग्यानि वस्थानानि ख्यातम्मेयवममिथायविर
राम रणरणकोपनीतप्रजगराचानिमीलितलोचनैर्वतंपनि
शामनयत् अपरेयुरहदिने भगवति त्रिभुवनयोगाखाणावण
यमामवलत्स्वलीनहननिजनरागम्रवेणमनहननेनैवया
यानितवसुषिउदयावलचूडामाणिजरत्कवाउमूरणा
[illegible]पुरस्मारविरोचनेनानिहरवतीपितामहविमानपंसङ्क
[illegible]लाः पर्यंयोलिवेषणपरवक्रमस्वरमायत् नरलयमि
[illegible]किमन्तस्कामकल्पषुमानमवामलालिते श्रवतरक
[illegible]लहंसिकापिकांधुनरपियामसिपकटालयम् तन्क्रवा
म[illegible] .... अहमिवानेतपर्यन्तयुक्ता भवन्त मानयमि
मनेवंवचनमिभृत्केणापकृतमहीतलावतरणमेकल्पा
परित्यज्य वियोगविक्लवेवपरिजने नातिवेगमवगाणम्या

ि: प्रकटितगोपीयंत्यवतेमावेकंठ्ये इति प्रथमेनेयमनन्दपया
पित्रतिभ्रतावललोकतः सवित्रीति [illegible] शाग्रामाणेपतः
क्रमणेफवप्रहेतोयमेपेनमिवा [illegible] तिपातन [illegible] लपपो
यशामृहरहतिमेपकमण्यनमोलिमा [illegible] लीमा [illegible] माली
यमानवालविलप्पवहरोपममदेपतीपोननारववबे बे
गातेगनरेणनरन्नलनतनारलारको नापसवितीर्णतरल
विलोदकमलकितपुः लिनामासवतप्रूनपितामहया
तितपित्पिलप्पाण्डवितपानेपटेनमनप्रसमाधिक्रूपाणा
यनमृचितमृयेग्रहमनतकोपवासामाचमनष्ठविपावी
पतिमच्छमानार्चनकुममनिकरशारो शिवप्रपतितः
तिरमाल्पमंदारदामकामनादरदारितमंदरदरीहृषद
मनेकनाकनायकनिकायकामिनीकुचकलशाविलुलि
तविग्रहेग्रहग्रावग्रामस्खलनमुखरितस्रोतसे स्रुषुम्
णे हकनपाश्रिप्रयाणीकरलवकनारकितलीगे पिह
णाग्निकार्यधूमरितमेकनी सिद्धविद्यामितवालकालि
गालेचनग्रामविहतविद्यापरोतिमोकमुक्तिमिवगगनो
रगस्थलीलाललाटिकामिवत्रिविष्टपविटस्य बि [illegible]
वीथीमिवपुण्यपण्यस्य देवागेलामिवनगरक [illegible] र
हारस्य ग्रंथप्रकोलीषधेशिकामिवस्वमेरुरूपस्य उत्कूल
कद्रुलिकामिवकैलासकुंजरस्य पद्धतिमिवापवर्गस्य ॥

हं ष सं ८

ने [illegible] ...सागरराजमहिषीमंदाकिनीम

व [illegible] ...नतार ग्रपश्चपश्चास्वतलशिनेव

हारमि [illegible] ...सरत्नतिर्गतमिव चंद्रावलयधारि

मणि [illegible] ...टमिव बंधप्रकर्षरादुमदनवश्यवाहमिव दे

वकार्णवप्रलावनपरमप्रस्रवणमिव दिशां स्फटिक

शिलापीठशयनमिवाभ्रश्रियः स्वच्छशिशिरस्वरसवा

रिपूर्णं भगवतः पितामहस्यापसंहिरएपवहनामानं

मंडूकं दंपजनाः पोराणइतिश्यकथयंति हंसावतंसमाली

यत्कुतकूटयानस्यैव तीरवासमग्रवयन उवाच चमावि

श्रीसविमधुरमयूरविरुतयः रुग्नपयोभ्रपटलेषिक

मिलनरतलाः परिमलमत्तमधुपवेणीवीणारणितर

मणीयाः रमयंति मानसं दीर्घतमेदीर्घिकनीयतेरस्यमहान

दर्भोपकरणभूमयः पद्मयानिवाद्यदयमैत्रेवयाश्यातेमे ॥

तस्याभिनंदितवचनाचतस्यापितया तस्य पश्चिमतीरसम

वाततरत एकस्मिन्स्वच्छावेशिलातलसनाथेनटलतामं

डपस्यद्रकुहिवबंध विश्रांतलावनानिचिरात्कुर्वंपसाविया

सोवमप्त्रितार्चनकुसुमामस्यो पुलिनएष्ट्रनिविष्टतमे

क [illegible] बलिंगायभक्ष्यापरमयापंवग्रलपुरस्कारासमं

मुदितंपविहितनपत्रिकरांकुवागीतिगर्भोग्रवनिपवनव

नगामानदरूनततनतत्तहिनकिरणपश्चमानमयीमयी

हंसीमहोत्सवप्रियायां तीव्रविरहे इति प्रभिनेयमनस्यातापे
नैमेनफलमूलेनाम्मनां समप्रणाति ग्रामासणे हाहै
न्ना श्रीशिविरेण शोणावारिणा शार्दू इति प्रकंप प्रतिवा
हितरविमचनस्मिंलनामेत्यपशिलानिलेकर् मपलव
शायनामनुषाय प्रजेयरणनैनेवक्रमेणनंदितमंमवाहय
न एवमतिक्रामत्सु दिवसेषु शाक्रमिवकालेयाममात्रोद्धते
चक्रवेनतनरंध्रोकज्ञभिप्रतिशाद्वशिरनवनमद्वंगभीरनाद
तं अनंतरगंगेहयनडालहमश्रृणोत उपजातकुतूहला च नि
जनिलनामेत्यपारिलोकयंती विकचकोकनकोपगर्भपत्रपांडु
रेण वस्मैव्यानेनानिटीयसिंहमुखेमाधनेनमयपकन क्रमे
ण चसामौस्याजायमानाभिव्यक्तिन स्निग्धहरितफलकोट
रप्रमेयमसितपश्मीवसकरचक्रेमवमानेपुरः प्रधावमाने
न प्रलम्बकुटिलकचपल्लवशोहितललाटतटस्फटिकेन प्रव
लंदेनमञ्चिकायाग्निहसितकपिलभिन्नाषिनदर्भकुश्या
मपंकककल्कच्छुरणकृतस्थपावषिकषायकंबकेनानतीघ
कुनासिकेनवहेनवामप्रकोष्ठनिविष्टस्यष्टहाटककटकेन
शिश्रुणपेरपोठिकागाढग्रंथिग्रथितनाभिपेनुनामवल्क
लवासामक्षनककेशशरीरेणवानहरितगृच्छेनान
रुमेरुः रवसमुदयमानेनलंबितसमविषमावदविवटपेन
कोणपाणिनाकृपाणपाणिनासेवागृहीतविविधवनकु

हर्षसं. ९

समफ[illegible]लयाहिवाहि अपमर्पापमपेशुः
अपह[illegible]नकृताकलकलेन प्रव्रज्यायेणमह
ह्वमात्रेण[illegible]नाथमधवहलजालमालिना वि
विपरीत[illegible]चिंतितफेनवहीरफेनपाण्डरेण हीरोदेने
वलयपेलसीतान्नमार्गेण गगनगामेनातपत्रेण ह्वनकायं ॥
प्रह्लादकेनाभरणयतीनां निवहेन दिशामिव दर्शनानुरागा
लेख्यनचक्रमलेनानुगम्यमानं प्रानिलमविलसितमामाल
नीषोत्तरहजनासकलभुवनविजयार्जितयशःपुंजपाना
येवविराजमानम् उत्सर्पिभिः सितांशुगौरिकाचमरग्राहिणी
रलपुणेरंशुजालकैरुह्यमानवनदेवताविहृतैर्वीलप
लवैरिव प्रस्फुरमान मार्गेण पक्षपुटे वकुलमंडलीमे
उमालामेदुरमनोहरेण कुटिलमेचकमालिना मौलिना
मीलिनानंपविवेनमिवदिवसे पशुपतिजटाजूटमृगांकहि
मीयणकलहरितस्येव महाजलस्यामसमालिंगनस्यलला
टपंडस्यमनः शिलापंकपिंगलेनलावण्येनलिंपतमिवा
नरितं अभिनवयौवनारंभावष्टंभप्रगल्भहृदयानन्दनी
वृत्तित्रिभुवनस्यवनतः प्रथिम्नाविकचारुणन्दनकुवलय
कम[illegible]मरः सेव्यसंक्लादितमहणदिशाबादमिवस्रवनंते
ने आयतनयननदीसीमांतसेतुबंधेनललाटतटपाशिम
णिशिलातलगालितेन कांतिसलिलस्रोतसेवद्राघीय

शाखोशाणां वंशोन शोभमाने [illegible]
रककोललवंगणाविज्ञानकप[illegible]
रक्तललोकलसुखरणप्रखेनस्[illegible]विस्वनेस्तनमिव
वसंने श्रामसत्र स्मृत्वान्पविहासभावनोज्ञानिनस्[illegible]
हसितेटंशानज्योत्स्नाहपितदिंसखे: पुनः पुनर्नभसि
मवाशिणांवेद्गालोकमिवकल्पयंत कटस्तमङ्कलस्य
घक्काफलयगलेमयायमितमरकतस्पविकज्यकक
णांभरणसंवेतनः श्रमयसमत्मर्पणोत्कृतमकृतम
हरिकुंटपल्लवकलावतेसमिवोपलक्षमाणे श्रासो
ल्लिसगमकपंकलिखितपत्रमंगभाग्सांभुजयुगलम
हासमकराङ्कानशिवरमिवसकरकेतकेतदंड
यंकपाने पवलत्रसमरहुत्रसीमंतनेसागरमच्छनसाम
धंगंगाहोनमन्दानिनमिवसंदरदेहसहदंते कर्पूर
लोदमाह्निक्षरणांकहलेनकांतोद्भुक्तचवक्रवाकयुग
लविपुलपुलिनेरःस्थलेनस्थलभुजायामपुंजितेपुरो
विस्तारयंतमिवहिकचक्के पुरस्ताद्दीषवदेनाभिनि[illegible]
नैककोणकमनीयनष्टष्टनः कल्पायिकतमप[illegible]
लवैनोभयतस्संवलनयक्रकटिनोहतिभागेनहारीनेद
रिनानिविदनिपीडितेनापरकासमाविभज्यमानतन
तरमध्यभागं श्रनवरतश्रमोपचितमांसकविनविक

ह. षं. म. ८

टम... ...णा विशालवक्षःस्थलोपलवद्दि
को... ...चाकृष्टेन स्यामकस्थलकोमि
भास्मकेशरा... ...हृदं निमिषेणावनकराणामे श्रुति
वतिवे... भागाभरवहनखेदेनेव नरर्जनचाकोङ्कं कल्प
पादपपल्लवद्वयेनेव पाटलेनोभयपार्श्वावलम्बिनः
पादद्वयस्य दोलायमानेनेव मृणालिशखमेउनवाम
स्रमालामिव रचयता अभिनवलम्बेरुद्धदेवहिरनतिष्टि
रमुपरि विश्राम्यद्भिरिव लिततनिकटेपतद्भिः लेरवं
गितभुवि प्रतिहतणदृष्ठानविमग्नरवणाबणपिनः
लीलावलीनेदीर्घं श्रवणलीनलालिकललाटलग्नैः
नवाउत्थासीकरचक्रके शिंजानप्रानकोभायानकेणा
भिनि मनोरेहासि गोलांहलकपोलकालकायरो
भिनि नीलस्निग्धवारवणोवाजिनिमद्दलिसमातृके
उभयतः पयोधरपटस्थिएहस्ताभ्यामासन्नपरिचार
काभ्यां दोधूयमानपवलचामरिकायुगले श्रुतः
पठनेनावल्लिनः सभाषितस्तकंटकितकपोलफल
केः नलग्नकर्णोत्पलकेसरपक्ष्मणाकलेनेव स्मरव
स्नानाभावयता अन्ययगावनाराम्भिवदर्शयतेवेस्म
योमिवमहदिमस्नापहृयानेविलमश्रायमिव जीवलो
केजनयता अनुरागमयमिव दिवसमापारयन्तं रा

10

[illegible]

गगनमिव श्रवनजयेन ग्राकर्षे[illegible]ीक
रणमंत्रमिव मनसः स्वभावेश[illegible]श्रवेना
यमिव कोनकस्य सिद्धयोगामिव रणलिपस्य पुनर्नेमरि
वसमिव मन्मथस्य समागमिव योवनस्य पदं[illegible]मिव
रामणीयकस्य कीर्तिलभमिव रूपस्य मांगेनन यौवनस्य श्रृंगा
रमयमिव पुण्यकर्मपरिणाममिव संसारस्य प्रथमां
कुरमिव कोनिलनायाः मनोरथानामफलमिव प्रजापते
प्रतापमिव वप्रमस्यपयः प्रवाहमिव वैदग्धस्य प्रज्ञालक्ष्म्या
वंशं दैवीयं पुष्पवानमस्त्राहीत् पार्श्वे वासरिनीयमयरामे
स्निग्धनरागे स्रोपस्मननमनपनीयलंभाकारं परिणनव
यममपिमायामकल्पितकाययेनौवनवेषमक्ककचं शुक्ति
वलनिमोषन्नेदिलेरामशरः स्थलमनन्ल्वणोदारवेष
नयानरामपि विनयमिवशिलयंते गुणानामपि तारिमा
णमिवानयंते महानुभावतामपि शिष्यतामिवनयंते
मायायस्याचार्थकमिव कुर्वाणोपवलवारवाणयारिणे
येनद्भकलपठिकापरिवेष्टनमोलिपुष्पदाम् प्रश्रयस्यपन॥
पुरोयायिनां यत्वादर्शनेप्रतिनिवृत्तयाविः स्थानमनसां
छायनां पदानीनां सकाणाङ्कुयलम्पदिव्यान कृतितन्के मा
पुगलन्यमानकौतूहलः प्रभृणेन्द्रगोरिहिष्ठलेलना
मण्णेयोहेशमान्नगाम हृगदेवचन्द्रगादवननार निवा

वीकौस्तुभमणिरिव हरेरुरस्य [illegible] ति
भुवननमस्याप्रभा नमस्येवमरुत् [illegible] कालि
वाग्युगणपांजिभजनेनाभिख्यामस्य [illegible] प्रथपरिताने
ख्यामेव क्रमः कोनकानुरोपि नोत्सहते यस्य [illegible] कुवत्यो
नस्यांमममोघकलितप्रश्रयः पतिव्याजहार ग्रागुक्तांनि
मतांहि शिथिवटनाकुलेविधा नकेवलमाननेत्सहदयम
पितेर्वदमयमिवत्रुपाशीकरशीतलेराहादयतिवचो
भिः सोनयमभूमयोभूयमाप्नुमेनमजननिर्माणशिल्पक
लाभवाहतोजायेते हरेनावदन्तोनमस्यालपनेश्रुमिजाते:
महहशोपि मिश्रीभूषणेमार्गवविशायमायतनोभूभुवः स
त्रिनयतिलकस्याहथ्रप्रभवस्तंभितजंभारिभुजस्तंभस्य
हराहरमकरमाणिशिलाशयनरस्लेलितपादपंकजस्य
निजतेजः प्रसरस्तप्रेलोक्यः पणवनस्य वाहिन्ये निजीवि
तेरुपीचेनाममतनयः ततस्यजितजगतोनेकपार्थिव
सहस्रानुयातस्यशायांतस्य सुतारागपुरीत्रिभुवनकस्यार
तेस्वकन्यानाम तोवलदेवीमंतर्वर्त्नीविदित्वावेजनमा
सिप्रसवायपितापरस्तुः पार्श्वान्तस्य गृहमानायथम् गृहन
वमानवदेवीदीर्घोयुधमेनम् प्रेनहमाचावचवनतदेवाय
मानेदितलानिवेगांवालस्ला रकराजस्वराजोवलोचनोरा
जशेखरे भरतभवनमागतास्तामपिमातयोमेव नकदर्पोन

ते तथा हि सवितुर्हितवालातप[illegible]ए
णेकमलिनीहरिणाक्षेव नाव बाल[illegible]मदं
हंसिनीव कलहंसमहारामयन्तप[illegible]णव कमलं
कोमलकराहृमिति शिशिरितशिलापट्टस्थितेव करभोरु
विलक्षितगमनाच भ्रमकुमारभावावहितयतारका
वेति सान्त्ववादीत् अथ प्रयत्नाद्द्यमिकालेन भूयसा दिव
सान्वयस्याने स्थानमभिलषति नो ह्यद्यं ग्रलीपोंद्गा
यमधापरिचयपवप्रकटीकरिष्यति अथैणानविस्म
रणीयोयमनुषंगहृष्टोजनतः स्वभिधायर्ध्वलीमभूत्
टटीचलनवांभोभारांसीरांभोयगाधातनिभयाभार
सानतेयत्नवनलताभवनभाजोभुजगभुजःसपीरह
वाच ग्राव करिष्यति प्रसादमार्यैराप्यमाना पथ्थम
स्नावर्तातम् उतिष्ठवयस्ये ति नथोनिवर्तनाभ्यानुत्ता
नः प्रानकैकेन्द्रयपङ्कननमस्तकनिकुञ्जवाल मरगाधिरू
ढंचतंप्रयांतेमरस्वतीहविरस्तनाश्विनपस्यणानिष्ठ
लताकेणलिविनैवचहृष्याम्बलोकयत् उतीर्थेष्टा
णमविशेषेवकालेनरथीचः पित्राश्रमपदंजगाम॥
गतेसुतनास्मिन्सरस्वतीनामेवरिणामालोकयंतीहवि
रमतिष्ठत हाङ्कादिवचसंजहारहृष्याम् प्रष्यमद्रूतेमि
वक्षिनाःसवावतांतमपन्नूपमेघरुपुतःपुतः आस

हं. घ. सं. १२

घन[illegible]नाविनोदनं श्रवणावकोविदनहृशीनम् श्रवणे
वकेन[illegible]सकलाश्चकेवरिशोहृहि: श्रुग्रहितमपिमनं
सेनेवमावसंहरमि शुनापनवनवपलवश्चवालवत
लनायाः अलोघसाग्रनगगशुनमि सालसेवभूतेव
सलिद्दवदिवसमनयम् ग्रहलमपयानिवग्रपक्रार्य
लसिंलेलांगलिकालववकलाश्चविविकमलिनीका
सकेकरोरसारसाशिरः शोगशोविविसाविवेचयोमेय
जेतसि तहणनरनमालखपामलेसलिनयनिश्चामं
चापिनिलिमिरसंचये संवरमिहमंदरीनपुरखानसा
रिलिसंदसंदसंदाकिनीहसरवसमत्तमर्पतिवषाणि
निगानतलेक्तनसत्याग्रणामानिशाम्बलिपवतिप
नविसक्रांमीपलवशापनेतशो साविश्चपिक्तवाय
घाक्रियमाणांसापनेतक्रियाकलापसवितेशापनका
लकिमलपशायनममजन जातनिद्राचखघाप इनाए
नमदमंकुंगवलैनेविलालितकिमलपशायनतला
निमीलितनयनापिनालनततनिद्राम् श्रुचिनपश्चसमले
कः खलमवेलाकारोमपरियमित्रंववविपानिसमवेि
त्रिभुवनभूसणानिसकलणग्रामगगुणिरत्नानि न
घारि नमामलवलाव्याप्रवाहसविंदु विंदुः नमचव
नघोविनणविकचक्रमलकुवलयकमलाकराः नम

वायवेरेणेदीपितयोविकसित[illegible]वो
गस्यपरभागोपकरणमनंगः [illegible]केन
विद्रुमाणामिमहार्णवमनोसि [illegible]यः को
पिमहार्णवपिनाननजनहृलेभोयेवा[illegible]णोद्भवेविलिखि
वनमपीति विद्रुमलिलनस्यावैशालाधैः हविरमिव सि
ताय स्याभिलषितेदेशमयासीत् अथ गगनयतिभगवति
स्मरणाद्गहागमनतावभिद्रुतनारकेनिरक्तलतमसिनाम
सरसमसनिलिमदहारधमे श्रोणमञ्जीयंयांतीतरल
देहप्रभाविलानकुलेनानञ्जसकलेशोणमलिलमिवा
नयंती स्फटिकानिस्यगपताविवगोरीनरंगम ` ` ता स्या
लोलस्तेवस्वारोपितस्वविश्रान्तकुरंगाकाशमानः
नूपुरपदगीतस्यानिवहलेनपिण्डलक्ष्केनपलविनस्य
कुङ्कुमपिञ्जरितेनएहस्यवरणयुगलस्यप्रसरद्भिरनिलो
भोतैः प्रभास्रवाहैरुभयतनस्नातनेदोहलोभागताविः
किमलयितानिरक्ताशोकवनानीवाकर्षयंतीसमकर
जीवलोकस्यहृदयहारिणोऽरुणपवरश्चितयाशिञ्जान
जनानसुला योतपवलेनविनिर्मितेननिर्मोकलघुनते
णान्नयदीननकेचकेननिरोहितनवलता छलनकंचुका
नरहरणमानेरवपुणानचन्दनपवलेरवैः सकंवसलिला
भंतरविभाव्यमानचरणालकाऽवसरमी कुमनंभगा

पा [illegible] ङ्गनकसेनः स्फटिकस्फाटिकभू-
मिरि [illegible] द्वेहरिणा हरेणामलकीफलनिक-
लमक्रय [illegible] णस्थलग्रहणगणग्रामरग्रामरविचेन
विलजलपरप [illegible] हेलाघोः कुचयुगलकलशयोरुपरि
रत्नस्थालस्वमालिकामहानद्ध रविकिरणकिसलयमिव
वहोपरयंतो प्रकोष्ठे ~ ष्ठेवशावंदनमालामिव वहोपार
हिकामनाशस्पदहरितीकृतदिग्ंगना भिमे गुवसेतनिभिः
स्थलकमलिनीभिरिवलक्ष्मीणकयानगस्थमाना वहल
लोभूलक्ष्मकाष्ठकारितेनापरपुटेनस्त्रावमपिधानेस
मेदाराणां नि मिरिवमिवसेनी विकचनयनकुवलयकुट्-
हलनिलीयमानयालिकुलसेहस्यानीलांशुकजालिक
यवनिकहावदना नीलीरागविहितनीलिमाशितिय
लशिनिनावा मञ्जवणागुयिणास्तनयद्रेणकालमेचपल
वेनविघस्विनेनमाना वकुलदलानुकारिणीभिर्लिम
श्रिमंकृभिः कल्पितेनानवालिलम्बनलतां हरिणकर्णी
वतंसपानयाकेतनकगर्भपलाशलोभवियारणनिकरानिहृ
येवलाचवणलोभेनलिख्यमानकपोलतला तमालश्या
मलेनमृगमदामोदनिष्यंदिनातिलकबिंदुना महेन्द्रमि-
वमनोभवसर्वस्वेनवदनमलंकुर्वती ललाटलासकस्सीम
नतुलिनस्वड्लातिलकमालेहरनूलनाचडुलेनांशुजाले

नवरक्तांशुकेनेव कृतशिरोवगुंठ [illegible] हृतायमन
शिथिलजूटिकाबंधानीलचामरा [illegible] मः
पुमः संजीवनौषधिरिव पशुपत [illegible] ागरस्य
ज्योत्स्नेव यौवनचंद्रोदयस्य महानद [illegible] तिरस्यापगानस्य
कुसुमोद्गतिरिव महानसेतोः वालविषवल्लीरगच्छस्यकोष
दीवकांते धातिरिवैपर्यस्य गृहलालावणोरघस्य बीजभू
मिरिव विनयस्य गोष्ठीव गुणानां मनस्वितेव महानुभा
वतायाः न्याशिरिवालाहतपस्य कुवलयदलदामदीर्घ
लोचनया पाटलाधरया कुंदकुंदगलस्फटदशनया श्रोणी
घमानाम्रकमारभुजयुगलया कमलकोमलकरया वह
लक्वरभिनिवमितया चायांकाव दानया कुम्भमम्योव
नास्थूलकर्कवाह्निया महाप्रमाणाध्वनतातूकयान
गम्यमानाकनिपयपरिचारकपरिवृताम्मालतीसमह
पुपन्न ह्रदाद्देवचद्दीव प्रेमामराश्वनालामिपेतावमतो
रथैराक्रुष्टेव कृतनूतलोन प्रत्यूहेनेवोत्कलिकाभिः प्रे
लितातावाकेण्ठयाश्रुतः प्रवेशितेव हृदयेन विहिपिते
व चक्षुषा प्रथ्यप्रितेव वदनपुण्डरीकेणसल्लीकृतेवाणा
यामविपञ्चयपयो प्रवर्तितपंचवत्सरगा हृदादेवावनेतेन सू
पोप्रणाममकरोत् प्रालिंगितावतामाप्तविनयपुण्याव
प्राप्त सपष्टपंकेनाप्रविताव पुण्यभाजमात्मानममन्यत॥

हृ
ष
सं
८

प्रकथय [illegible] शिरसि विनिहितेनांजलिनान
नमत [illegible] प्रकरम: प्रथमं नयग्राम्यतयानैलै
रनिपेषा [illegible] विजीमरस्यत्यामेनसी क्रमेणवा
नीतोमयूरहिरमन्य [illegible] शोणमवनीं यों यो मा विद्याह्रान
मत्वा विनयविज्ञानामा कृतामालती कुसुमप्रस्तरपापिनी
समयमरत्यमरस्तनीमावभाषे देविविज्ञाप्यन: किंचिद
स्तिरहसि प्रतोमहृतेमवधानेन प्रमादक्रियमाणमिच्छा
मि इति सरस्वतीन दधीच संदेशभाषांकितीं किंनत्यनी
लनविनिहितवामकरतल किसलयदंतविलासच्छिद्यमानकु
सुमलोगरनिकरमिन्दुरूपमन्तनीयद्रूलवल्कलेकदे
शेनसंक्रान्तयंती वलनावतंसपल्लवेन श्रोत्रप्रवाणेनवधा
वमानेन प्रलवरतप्रवासमंदोहदेलायितां जीविनाशामि
वमसामप्रलंतामवलम्बमानां समयमलस्यमृत्युविषाशिनो
नोवणप्रवाहेन शृंगाररसेनेव स्नानयंती जीवलोके॥
मयनकुसुमसपरिवलितान्यम्लं हहित्यमाणाकुसमया
नयीयात्मरप्यारम्यवाच सखि मालति किमर्थमेवमभि
दधासि काहमवधानदानस्यप्रारीरस्याप्राणानांवा सर्व
स्याप्राप्राह्विनोपिप्रभवतेवानियपालबत्स्यैजन:॥
यानकाविन्यानभवसिमे स्वसामसखीप्राणापितीप्राणम
मावनियुज्यजांयावत: कार्यमत्रमेत्तालीयमोग्गरीयसो

वाधाशेरकमिदम् अनवस्करामे [illegible] शोभा
प्रतिमातिविधेयास्मितेष्वावएत [illegible] वर्तनम्
इति खाप्तवातीत देनिनानास्य [illegible] पर्पविधयाण
लोलयन्तीचेन्द्रियग्राममस्य उन्मादिनां वनवयौवनस्य पा
विप्लवतां च मनसः आत्मनैव च मे मण्डयउनिवारता अ
नेनमामप्रमालेभैनोपत्ष्यातमर्हसि नवबालिशतावप
लतावारणतावाववालनायः कारणं नकिंचित्कार
यन्मायारणाखामिभक्तिः मातदेवियदेवहृष्टासिदेवे
न नतपवारम्याप्रमंदथोगृहः चेद्रमानमीविनेशाः म
लयमरुद्धकामहेतः आपयोतरंगस्यानेषु सन्तोषः
पाममहान् प्रजागरश्रमः मनोरथाः सर्वगताः निःस्व
भाविग्रहायेमराः मत्तः पापवनीरणारणकः संकला
वद्यापेशाबहाः किं वा वित्तापयामिअनन्त्र्पोदेख्यथा
मामंमवबा शीलवानिति प्रक्रमविरहे धीरः इत्यवद्य
विपरीतम् स्वभगाइति नवहायते ह्रियश्रीनिरिति निपुले
पदेपः जानाति सविलमिति अस्वामिभावो विते इञ्छति
दासभावाममारुणाकंतमितियतौलापः भुवनस्वामि
नीभवेनितमप्रलोभने गुणभागिनीभजतितानाहृशेमतं
रमितिस्वामिमपरयातः स्वेभ्यःवद्गताः कृतप्रसादासीम
मालिके प्राणत्राणमर्थयते इतिकातरता तत्रागास्पता

हर्ष सं ९

मिथ्या... [illegible] ...हागच्छतीति परिभवः तदेवमगो
चरगिरा... [illegible] ...वादेवी प्रमाणमित्यभिदधतीमे
भूत प्रथम... [illegible] ...श्रीति विस्फारितेन चक्षुषा प्रस्ववादे
न प्रापितपङ्क्तामिव बहुभाषितम् पद्मासितेस्मितवारि
विव वर्षिषि पितामहस्यान्तिके समीपागा इति मालतीतवदं
लावण्यसिप्रतिप्रसामः तिक्राहूत्यप्रह्रदे पर्वपुराप्रण
णग्रनविनात्तरोषेणेन तनारोषेणम् ग्रुगाव्रद्धरीव सारे
तपोवनाश्रमम् इयरातम् सखीं हिदेन सावित्रीमपि वि
हितब्रताननामकार्षीत् उत्कण्ठाभारत्रनावतारसन्ताप्य
नमाकल्पायेन कथं कर्मसपिदिवसे शोषसनैषीत ॥
अतत्स्मपगतबतिमाबतिगर्भे हिमसति हिलिमितनरं
मवतमुक्तितिमिरे प्रहसितेसितेपारत्नीटरीमिवकेस
रिणसंचतिवंदमसि सरस्वती सुविनिचीती श्रुकस्तग
मारतांगिणिद्वक्रलकामलेशायनइवशोणमेकतेस
नुपविष्टा स्वमक्रतनशार्षेनापादपततलग्नाहस्पीवच
रणेन बेव्वेहिकामिवलनलाहिकोदयाना गणस्थलाट
प्रोपतिवलितेन चरहासिनि प्रयसमावाह्यतेनतिहा
यिनाजनरविप्रवणसमीपवर्तिना तिर्यमानसटन
संटशोवन्मना विकीर्यमाणेन वकिरणवक्रवालेनवा
लव्यजनीकृतवंटकलाकलापेनवकेरणवीनयंतीव

10

हितं कपोलपंठ ग्रंथदधीचोहते [illegible] ःसहसमिलि-
लितश्रीनेवितभुवा यानिमयदिशा [illegible] शिला-
यतिययाविदग्धतायां अयतिन [illegible] गारासाम
त्रमयत् उपजातविस्रंभा चात्मानमकथयत्सरस्वती त
यानुसावमेकदिवसमिवानयत्संवत्सरमधिकम् अथ
दैवयोगात्सरस्वती बभार गर्भम् असूत चानेहसा समवल
लक्षणाभिरामं तनयम् तस्मै च जातमात्रायैव असमस्य
क्तरहस्याः सहस्रेशास्त्राच याहर्षा यतिमिव हृदयेनादाय
दधीचं भिन्नामहाद्देशात्समेसा विज्ञाब्रह्मलोकमेवादरो-
ह गता यां च तस्यां दधीचोऽपि हृदयेऽनुहितमेवाभिहतो
भार्गववंशसंभूतस्य भ्रातुर्ब्राह्मणस्य जायामक्षमालाभि
धानां मुनिकन्यकामात्मसूनोः संवर्धनाय नियुज्य विर
हातुरस्तपसे वनमगात् यस्मिन्नेव वासरे सरस्वत्यसूत
तनयं तस्मिन्नेवाक्षमालापि सुतं प्रसूतवती तावुभावपि
विशिखासामान्याः शनैः शनैः शिशू समवर्धयत्
एकस्तयोः सारस्वताख्योऽभवत् द्वितीयश्च वत्सः
लिकामपि सनं स्वनन्नीकण्ठमपि हृदयेन वहन्ती ग्र
पालयामास ग्रामीणागामस्मिन्नसि ग्रहमपि नासमर
स्वतीयत्राम्नतामनोजन्मनाजयश्चैव परवशीकृता त
त्रकागणेनानन्तरा स्वतापहिताऽनोपुत्रतिमरलाभ्रतारुः

ह. चं. सं. ७

लीषिति प्र[illegible] पुमामरवक्त्रभिरंपेवहो हंसर
वक्त्रेन [illegible] तलेवचनप्रीत्येव कोमलया
निलरव [illegible] नदवलनतुलनोत्कम्पः कृष्य
माणेव कुसुमकेशवचहेलागृहपतिना प्रेर्यमाणेव
कंदर्पदर्पणदहेनाधिलानिलेन उह्यमानेवाकं कलि
वहलेन रतिरसेन परिमलसंपातिना मधुपपटलेन पटेवे
वनीलेनाक्कारितेवाग्रपवृत्तिः स्फुरन्ता मदनमन्त्रकी
कणाशावाकमानेन प्रतिमेवेना प्रथमसमागमविला
सविलक्षस्मितेनेव धवलीक्रियमाणकपोलोदरा मा
लतीहृदयेन पीवः प्रागल्भ्यहृदयगलतदर्शिता नूपु
रवमिश्रेण वेफसंगहृदयाभिराकृतसंभाषणेन यथा
मन्मथः समासादयति यथा मधुपाः सोदर्ययो विस्र
हणीयाऽभीनः प्रथमारभते मानमेहि स्वायौवनारंभ
एवाविभूतानेक विघ्नसंभारभस्मान्मवयसि धारति
देयसि प्राणसमे मम हाहिवं मेवागाये ममहमेवसेवा
रयामास वकारवक्त्रेन हारपरिग्रहस्य स्यन स्मितेनेव
देवान्द्रीन्याश्रीतिकृतानामानेविश्वासम् प्रान्मनापा
छापीकृमानिनी वल्कलातवलयीसेवलीमलीव
भूत्वानेप मानेमिनापितरेवजगांतिकम् प्रथतसा
रवव मानानिपुरुष जनितात्मवरणोद्गतिः निर्गत पर

दोषघ्नः परमेश्वरशिरोमणिः सर्व[illegible]मीरोत्साहा
शक्तिमान्नोविपत्तेभयत्वमः लि[illegible]सलिलनष्ठ
ह्रतोभगीरथीप्रवाहस्वपावनः [illegible]वि[illegible]लोवेश्माः प
सादजायत्तवान्यायनानामशृङ्गस्तनयः आश्रितश्रोता
ग्रणनालम्बितालीकवककाकवः स्फीतस्फुटस्वेतायु
घावैरालसूनयः विवर्जितजनापभृत्यः परिहृतकपट
कोटकचीकचीकृताः अगृहीतगाहराः सकलनिकृतय
प्रसत्रचक्रतयोविहितविक्लवयः परपरिवादपराचीनः
चेतसः वर्जितवआहर्निविशुद्धोपमः पौरपिपासातृप
ताधेषणाः असेकस्वकल्पभावाः प्रणतप्रणयिनः प
सितश्राखिवांतरसेषीतयः उद्धारितसमस्तग्रन्थार्थग्रथ
यः कवयोवाग्मिनोविमन्सराः परहभाषितवसनिनो
विहायपरिहासवेदिनः परिवयपेपालः स्वगीतवारि
तेछुवाहः पतिखस्राविस्मशः सानुक्रोशाः सन्यस्थय
यः तथाचसर्वगुणोपेताः राजसेनानभिभूताः त[illegible]
जगः आश्रितनंदनाः अरोषाः तारकः अपरोपताचिनो
ताव्हेतः अनृशाणोद्धतभजः अकल्पतयोभोगिनः अ
लोभाः प्राप्लयाः अलसक्रमक्रियाः दृढाः अबालाः
कामजितः अमायारणाद्विजनयः तेषुचैवमन्यपमाने
शुभेमरनिसंसारेयान्नपयोछुवनीर्णकलोवहन्सरेषुअजः

ह॰ चं॰ सं॰ ८

स्मवासेरु[illegible]कालेसमवपरस्परामिरनवरतं
मापतितवि[illegible]यनकुलेक्रमेणकुबेरनामा वैने
नेय इवगुरुरपि[illegible]तिनोजन्मलेभे तस्याभावत्रयमनः श्री
शानः हरः पाशुपतव्रतं निवद्धातोगुणारंभात् इवब्रह्मतेतेजोज
न्ममानप्रजविलसाः नानायणवाङ्गदेश इवसमस्तकन्दका
लनयाः तत्रपाशुपतस्यैकपवाभवद्भूतारश्वाचलकुल
स्थितिस्तुतत्ददर्पिगंभीरपेपतितिरितिनिमलनाममग्रागपाञ्ज
नवक्रवृत्तामिर्महात्मासूनुः सोनगप्यट्टरोदेसेशुचि
कविमहीदेवपर्मज्ञातवेदमैचित्रभक्तेम्लनमहिदेतेविश
श्रुणैवमेकारःशारुद्रातिवसोमामरतरमशीकरस्तिरितम
खिन्नाविग्रामगुरात् ग्रलभतवविश्वभानुस्तेषांमध्येराज
हेम्याभिधानात्पोवाल्लापावाणमात्मजनम सवालपवई
पेवलवतोवणाङ्गपमेपत्रगाध्मगुज्यतजननया जतले
रलतिनगेपिनैवाप्यसारनामकरोत ग्रववनवेतनाधि
कनी पीयमानश्रुतिवास्तितिते कृतोपनयनाखिक्रियाक
लापस्यवक्रंहेमावधीयस्यपिनापिकुतिसरतिविहितेक
ल्याहितजनतोविनेतिलेखपजानोकालेनाङ्गश्चीरय
पवाश्यमगामत सेप्यानेचपितविमहताशोकोतग्राभी
लमनश्यामोहिवानिष्ठोदातमानवच्छदपः कथंकथमपिक
तिपयांश्विमसानात्मरहपवानैषीत गतेवविरलतांशो

18

के ध्वानैः ध्वानैरविनयनिदाननय[illegible]हलवहः
लनयावणलभावस्यैर्यप्रलिप[illegible]रभस्यैो
शवोचितानामनेकानिचापलान्याव[illegible]वितोवभूव प्रभवे
ष्वाप्सवयमासमानाः सुहृदः सहयाश्च नथावश्रानरो
पारशावोवद्धसेनमालवेणा भाषाकवीकविरीशानः प
रमित्रेश्रगाधिनोकहूनारायणा विदिसोवारवाणवासव
नो वर्णकविवैणी भरतः प्राकृतकृत हलधरोवाग्वि
कारः वैदिनावनंगवाणसूचीवाणो कामायनिकायक्ष
वाकिकाजोगुलिकोमधुरकः नामूलदायकवणकः
भिषक्त्वयोमेदारकः गुलकवाचकः सहृदिः कलादश्चा
मीकरः कैरिकः सिंधवेणः लेखकोगोविंदः विद्रवही
रवमो सलकुलकुमारकत्रः मातंगिकोजीमूतः गायवो
सोमिलगृहादिसो सेरक्रीडरंगिका वोधिकोमधुकर
पावनो गांधवोपाख्यायोकन्हरकः सेवाहिकाकेरलि
कालासकपुवानोऽरविकः ग्रालिकग्रावेरलः किनवौ
भीमकः पौलालिपुवाविणकः नतकीहरिणिकापा
णपारीसमर्नः रणनकोवीरदेवः कणकोन्नयसेनः शैवा
वक्रवाणः मन्त्रसाधकः करालः प्रस्तरविवरसमनोला
हितालः पान्नवादविहिहंगमः दम्भारिकोदामोदरः पे
टनालिकश्चुकोरालः सरकोनामसहृद्रः सपतेश्चानेश्चा

ह॰ च॰ सं॰ १९

नगाश्रमं [illegible] निश्चलतामपगतो देशान्तरालोक-
नकौतुक [illegible] सत्स्वपि पितृपितामहोपात्तेषु
ब्राह्मणजनो [illegible] विभवेषु सति चाविच्छिन्ने विद्याप्रसं-
गे गृहान्निरगात् अगाच्च निरवग्रहो ग्रहवानिव नवयौवने-
नैत्वरेण मनसा महतामुपहास्यताम् अथ शनैः शनै-
रत्युदारव्यवहृति महान्ति राजकुलानि वीक्षमाणः निरव-
द्यविद्याविद्योतितानि गुरुकुलानि सेवमानः महार्हाला-
पगम्भीरगुणवद्गोष्ठीश्चोपतिष्ठमानः स्वभावगम्भीरधीध-
नानि विदग्धमण्डलानि गाहमानः पुनरपि तामेव वैप-
श्चितीमात्मवंशोचितां प्रकृतिमभजत महतश्च काला-
त्तमेव भूयो वात्स्यायनवंशाश्रममात्मनो जन्मभुवं ब्रा-
ह्मणाधिवासमगमत् तत्र च चिरदर्शनादभिनवीभूत-
स्नेहसद्भावैस्सम्बन्धबद्धकैरितज्ञातैर्यैरामहन्मव हि-
वसरे वानतिनाभ्यागमनेनावालमित्रमण्डलमध्यगतो-
मोक्षसुखमिवान्वभवदिति ॥ ॥ इति महाकविचक्र-
चूडामणिश्रीबाणभट्टकृते हर्षचरिते महाकाव्ये वा-
त्स्यायनवंशवर्णनं नाम प्रथम उच्छ्वासः ॥ ॥ ॥ ओं॰
अतिगम्भीरे भूपे कूप इव जनस्य निरवतारस्य ददति स-
मीहितसिद्धिं गुणवन्तः पार्थिवा घटकाः गाणिनाली-
नेलस्योदिवसानि दिनकरप्रभवाम प्रवेपत्तिन

19

गुणदोषः परोपकारः सन्तोषम[illegible]ग्रनवना
ध्ययनधनिमखगणिमम्रगुणक[illegible]टः कपि-
लशिखाजालजटिलैः कृष्णानुभि[illegible]भागनैवे
दृभिरध्यस्यमानानि सेकमकुमारसोमकेदारिकाहविर्वे
यमानप्रवणानि कुसादिनविकीर्णशुष्यन्मुशेरगशा
यकणामाकर्णेडलानि बालिकाविकीर्यमाणनीवारबलि
निशुचिभिक्षिप्यमाणानीयमानहविलक्ष्णपलीपलाशस
मिधं इंधनगोमयपिण्डकूटसंकजानि ग्रामिलाषलोदग्री
णनामग्निहोत्रधेनूनां वरवलयैविलिखिताजिरविनदि
कानि कमण्डलव्यहरितेमेखलाग्रथितजननानि वैतान
वेदीभ्रान्ताध्याननामेकुसीणाभिबोनाराशिभिः पवित्रि
तपर्णनानि वैश्वदेवपिण्डपंक्तिपाण्डरितप्रदेशानि वल्मी
यमलकलालितलननर लतणैकानि क्रीडत्कुरमरणा:
कृगणावकप्रकटितपशुबंधप्रबंधानि शुकशारिकार
ब्धाध्ययनदीयमानोपाध्यायविश्रान्तिमुखानि सामाजिकधां
तपोवनानीव विविद्रहणेनो वान्धवानो प्रीयमानो ग्रामेभ-
वनानि सुखमतिष्ठन् तत्रस्थस्यवास्य कर्मविनकर्षमम
मयवागमन्यमेहत्स्वप्नम्भनग्रीष्माभिधानः संफलमलि
कायवलांगहासोमहाकालः प्रत्यग्रनिर्जितसालसमया
नवतोवमंतसामंतस्पवालपन्येविव पथः पापिष्टनवाधा

ह. च. स. र

20

नेपुरशिंजित [illegible] नूत अभिनवोदितसुमनोंऽवांशोत्पथि-

तामलकल [illegible] मानमकरोत्पल्लवपत्रलसमयः ॥ ८

अथ तस्मि [illegible] सोल्लासभ्रमरकलापोऽत्राहूतेनेन का-

लकरोदविक्रसवपाः कुसुमायुधेन हिमहृतपद्मकलकम-

लिनीकोपेनेव हिमालयाभिमुखी यात्रामस्तदा दंशुमाली ५

गृह्यललाटंतपेतपनितपेनलिखितललाटिकापुंडके

रलकवीरवीवरमेकीनैः स्वेदाहूतिन्नमंद्रमवनलयवा

हिभिः हिमकरातपनियमारबवधृद्धेन ललनाललाटैम

भिः वेदनस्यगाभिरसूयमानाभिः कुमुद्वतीभिरवदिवस

मसमपनसंदेहोभिः निद्रालसा रत्नालोकमपिनासंहेन

हृषाः किमुतनजातपमानपम् श्रुणिशिरसमयेनचचत्कुका

कमिथुनाभिनेदिताः सरितरुवननिमामनीषेन मोऽउपाः

पावेयैः अभिनवपट्टपाटलामोदसुरभिपरिमलेन केवले-

नलेनलेन नस्पवनमपिपानमभूदभिलाषोऽतिव मक-

रंदेनापान् क्रमेण वाचरखगमसृष्वेवखलिन दिव्हेणवे

सुपान्मरसिमीरत्न्नानमिमंद निशोरोलिकारहोकाि

णिकानरकपोनरुनितान्नवंपवपिनिविषेवफ्वमर्ये (

त्रिणिकरीवंकषमकनिविरलवीरुधोरुपिरऊनत्तलिकेस

तिकिशोरकलित्यमानकर्णोरपानकीलवके नास्यामल

स्वैरमयूखमपुनिस्यन्महामरोधवलिनन्वे हृयमानहिर

२०

हृ च सं ११

मारवो[illegible]नवानहिरण्यपरिपाटीपेटकैः स
प्रकटपं[illegible]ज्ज्वललोचनवमत्कृतकुटिलमकोटि
भिः सावि[illegible]यपदृवमहोल्कमस्तकिभिः लोमशाऽ
वपरीपेमाणशाल्मलिफलतूलतंतुभिः हद्दणाऽव
शुष्कपत्रप्रकराकृतिभिः शिवालाऽवलगणवेणीविकि
रणैः उल्कश्रवः अवधूयमानपवमूलशकलशंकुभिः
दंष्ट्रालाऽववनवैश्वानरशिखाभिः उन्मपेन्मपेकेव
कच्छालाः प्रलस्तभरमामववहूरलापकवलप्रहृमिवै
सैः कमलमधुभिरप्पसंनः सकलसहिक्रोषणमं
होषणापटहेरिवप्रुकवेणवलास्फोटनपर्योवैस्त्रि
भुवनविभीषिकाप्रदुर्वचनैः खुनवलवाषपरश्रे
णेषाविनस्तनपः विविमन्मपत्रलनालानस्रोषक
ल्माववप्रुषाव स्फटिनगेनाफलस्फलिंगागारिनाः
गिरगुहागनभांनारभीषणाभ्रांनयः भवनभस्मीकर
णाभिचारचरुपचनवनयः रुधिरारुनिभिरिवपाविभ
दृहमवककृहिभिः नर्पयंतलारवानुनविनावमूल
प्रुमिशिरसिकनालारकिनंरहसः नमशैलविलीय
मानाविलाननलरमलवलिप्रलिषो लावहहनप्रश्मशा
नचटकाणखेचिननलकोटरकीटपटलप्रुलाकरा
पकटवः श्रावतेनाम्नामानरिपवाना : सर्वतश्चभू

निषिद्धामरहृस्मेषनुणाल्लभिताश्ववृ[illegible]भीरगलः
गृहावाहिवायवाः क्वचित्प्रकुंदल[illegible]णाः क
विन्नतलविवरवनिनोवधुवः क[illegible]खिनः क
पिलाः क्वचित्कुञ्जनिकुञ्जलताग्रमावलिनगणेनाः क्व
हिलीनलाक्षारमेलो क्षिनकुवयोपमः क्वचित्तमाहिन
शाक्रनिपतारमेलानयोविपालोः क्वचिद्दपनिःशेषज
महेनवोनिवाणाः क्वचिदापितास्वाखरभयोरागिणः
क्वचित्प्रथमोद्गतानमरचयः क्वचित्प्रकलजगाद्रुमवम
गः समभेदः क्वचिद्दणशिखिरलग्नमनेयोद्गाः क्वचित्
वलेपयुक्तशिलाननवः नृपिणः क्वचित्प्रवेरमभुजंगी
वानः क्वचिद्धिरणमलवोरोद्गाः क्वचित्नलिननेयनेय
हननयमकुञ्जमध्यारमटनाः क्वचित्प्राणहिनयः व
नलशिखाननेनारंभहीनराः शुष्ककासारमतिमिःस
ट्वीरसनीवारभटीनराः मालभिरवंयंतेश्वचमेष
लिम् ग्रसणाश्वहूगफ्यमानकगोरपलकमठवः
साविस्वांपरग्रवरखमपियसमभोटमसंभूनिभिये
वमलयनः सनिलाकृतयश्वस्फटहहलवालकीटः
पटलाः केतेषु क्षिचिणश्वसोषविवटहल्कलमाव
लणालकणकृयः शुष्केषुमरमः खदिनश्वविलीय
मानमधुपटलगोलगालिनमधुक्षिहहृहयः कानने

ह घ म ११

पुतेलन [illegible] तीर्थमागणशिलोमेहनयोमहोष
धेषु गृहे [illegible] वनलिनस्वर्णमाणिशकलशुधि
लोस्त्रुघेष [illegible] नलाहलाहावाग्रघः नयाधूनेवन
स्मिवत्नमुश्रश्री [illegible] नमेयकहाविहमयवशृंखिनमयमक्रव
लोपनाहमममयेश्रानापारमयवश्वहमेननामाश्रविपणाक
णयम पृथेदेवदेवस्यवनस्यमहाधिपतेः सकलराजव
क्रचूडामणिश्रेणिशाणकोणकषणनिर्मलीकृतचर
णनखमणेः सकलचक्रवर्तिनांधौरेयस्यमहाराजाधि
राजपरमेश्वरश्रीहर्षदेवस्यआराधकस्यनान्मामवलाम
निकेप्रवातनमोहोवोधनः श्रीहिनोदामयमालेसप्रवी
न श्राशुकम्न प्रविलसितेप्रवेगायैनमिन प्रयतेनाव
यमानमनिहरागमनगुहमदजंबकालभिकवलवरि
कानिमिलास्वेरसंडानकेहहप्रेलवपटसर कर्पटनवरि
नगलरुषि मतिनिविडमूत्रवंपनिस्त्रिनोनरालकृत
लेलवलक्षेदयालेलवमालिकयापरिकलितमवालेय
विप्रांतेलेलवेहारकमहालीन श्रवालीयूरुहानेदेव भद्र
भद्रमशेषभुवननिष्कारणवैधास्त्रयभवतः! क्रमसप
ति सभद्रामिनक्राप्राणस्यनामहरे मन्त्रपाबिषाने
विश्रांतश्रुवीन महोषवलखामिनोमाननीयमाले
वः श्रीहितरालिविमयाधंपन प्रयताणः सारारेयही

तामस्मैवावाचयत् मेखलकान्म[illegible]पार्थफल
प्रतिबंधेपीमत्तापरिहरहेयः काल[illegible]नावहता
यजानमिनेरहार्तासंवादनमात्रम[illegible]वाण्ड्रम
मत्वासितपरिजनः मेटेशाहृष्टवान् [illegible]खलकस्ववादीव
प्रवमाहमेयाविनेस्वामोजानामेवमाख्यः यथैककोत्रला
वासमानेजातितावासमेसेववनेवापकदेशनिवासोवा
दर्शनाभ्यासोवापरस्परानुरागप्रवर्णतावापरोतोपकार
कारणंवासमानशीलतावास्नेहस्यहेतवः नवित्तविना
कारणेनाहृष्टेपिप्रत्यासन्नेवंधाविववहपतपातेकिम
पिस्विहतिमेहृदयंहरासितेपीनेरिवक्रमदाकरेभवनेम
वेरेण्यस्यपावायप्राचामस्यावचक्रवर्तीदुर्मनेनग्राहित
ग्रासीत् नचतनतथा नमेमवतेयेषामसतामपिमेलानवि
यतेमित्रोदासीनशात्रवः शिशुवापलापराधीनविनई
नितयावभवतः केनविदमहिषकतायर्किविदसहृष्णु
हृदीतितम् इतरोलोकस्सरूहानिवकिंचसलिलानेव
गतानुगतिकानिखलभवंत्यविवेकिनामनांसिवहुम
वेषुवर्णितिस्त्रलीकलनिश्चयः किंकरोतुपृथिवीपति
नन्नानीषिभिस्तुचक्रवर्त्यासाभिहरवरिपतोपिप्रमलोत्त
नोसि विलासमस्तुचक्रवर्तीत्वदर्थेम् यथाप्रायेणप्रव
मेवयस्मिमवशैववापलेः शैशवसपवपाधीनि नव्यनि

वद्धनिपते[illegible]शौर्यैष्ठतेनो भवता रागनकुलमकृनकालते
पमार्गेन[illegible]वज्जलिप्तीवाहृदयपरमेश्वरोवेपमथ्यमथा
वसाताशि[illegible]लाहृ: नचसेगावेषमपविषादिनावापर
मेश्वरोवापमर्थि[illegible]भीहरणाभवतामविनयम् यतः य
थपिस्वेच्छोपजातविषयापिनयातिवक्रदृष्टीनिमार्गेणाश
तेश्चदलातिङंशम् मोहान्धसादिपतिजीवनमथ्यकोऽ
कंडमनोभवरवेग्वरहविरधः नद्याख्येनेभूपतयः
शुन्यपवायेन्पकृतनल्पगनलनिष्ठपनक्षमासतीषदशा
यदिलीपनाभगामरतनभगीरथपयातिरस्तनमयः स्वा
मी नामाहंकारकालकूटविषवेगप्रवर्त्तहृदयः नगर्व
गुरुगरगलग्रहगदगाङ्क्षीतः नातिस्मयोन्मापस्मार
विस्मृतविधेयानि स्पनकानि नोद्दाममदर्पदाहज्वरवेगवि
कृताविधः नाभिमानमहासन्निपातनिमित्तोगाभेगवि
नष्टाव ग्रस्तविमलेक्षणकाचपटलेशुगणेषु प्रसापनहीः
नाभरणभारेषु दानवन्यकर्मसमायनश्रद्धानकविकटे
षु सर्वाङ्गसेरपदास्मिमनाप्रीतिः नजीवितजरत्तृणे प
हीनकाराह्णाणाह्वसादनाभियोगः नतिनकलत्र
वर्गेषु विकास गुणावनिपातविसहायत्तु द्विनेपिरोषप
नीविनिसोवकजने प्रतिवास मित्रोपकरणमात्माप्र
तोपकरणंपभुक्तम् पुत्रितोपकरणांविदग्धम् वांय

वोपकरणं लक्ष्मीः कृपणोपकरणं मे [illegible] कृतमेस्म
रणोपकरणं हृदयम् धर्मोपकरण[illegible]लेनोपक
रणं पृथिवी विनोदोपकरणं राजम[illegible]लसेनोपक
रणं प्रतिपत्तिः नास्याला पुण्यैरवाप्यतेसवातिशायिम
त्वरसप्रसूतिः पादपल्लवच्छायेति श्रुतवचनमेव वं दृष्टमेव
समाश्रितान् कृतनकलिपु विश्रान्तस्तविलमनेकारयति
ग्रस्थानेवचनस्मिन्यं शेस्त्रवचामर संचरमानरकृपंकजसे
श्रुपीयमानः वत्सापि निहामनोभ्रजन्ति बालवायसासा
हणप्राः वत्सपि निहामनोभ्रजन्ति बालवायः पापीयःपा
दलेलाचलपिवित्समवलितोत्वजन्तीवकमलिनीकंटक
हतनपादपल्लवेपतन्तीपुरः परापनतिश्रेवंदंपकारलेषा
त्वरलकेशापिविरहशोककृपणामः वणमामस्वेकृतमध्य
पामनः शयनीयनीयमागात् प्रविंशन्यद्भिकाकी किंकः
रोमिग्रन्थासंभाविनास्मिराज्ञा निश्चिमिलवंपनाचसंदि
हेमवंकूसेन कष्टाचसेवा विपसेवदृष्टनवे प्रतिगंभीरम
हृष्ठमफले नचनत्रमेपूर्वेनप्रवलिनाशीतिः नकुलक्रा
मागतागतिः नोपकारस्मरणानुरोधः नबालसेवाक्लिष्ट
नगोत्रगौरवम् नपूर्वदर्शनदाक्षिण्यम् नप्रत्यासेविभा
गोपप्रलोभनम् नविद्यातिशयकृतान्दलम् नाकार्यसौ
दर्याहरः नमेवाकाङ्क्षकोणलम् नविहस्ताशीवम्बंदः

ह॰ च॰ सं॰ ५५

स्तंभं नलि[illegible]कालाम् भोजबलभपरिचयः श्रुवं
मुंचन्तो[illegible]भावानुरागात्त्रिभुवनगुरुहस्तन्यसेन
देवेनैतत्[illegible]स्व पार्थेन मनोयत कोपात् श्रुत्वा
सालिङ्गहृत्सर्वापयशान्तो देवस्तावद्यतन धवलद्रुफलवार
सौधसमालः प्रत्यानिकानिस्फुरान्त्रिपदानि च वक्रणः
समाव स्रदेवस्य विद्रुपाददृष्टो रत्नपरस्यागारुद्रभिक्र
सहसानंपयुज्य बलि विलेपनप्रदीपकवद्गलो चितानपर
परोपसर्पाणमन्यासप्त्यमक्रन्तरलिति लसत्पवटावदलाप
लाक्षिकारेऽपाटाटाङ्गतिप्रव विनहस्तिरणातिविषाभगवेंता
त्र्यम्बकलितरुक्तवादवानुसूत्रपदापाविमानेतिनेकः प्रद
क्षिणीकृत्य शांभवीनैविकोश्लाङ्गरागः प्रसार्यपद्मु
कवामाशेचना वित्तदृवाग्रपलग्रहास्येकः पिनः कानी
यस्यास्वसामप्रैवस्वहस्तद्रुसद्याय पार्थेयाकृतनसकलगम
नसंशाली दराणीवादोवपनवशौस्यमलोगरुभिः श्रुमि
वंदिवैः श्रावासनः प्रियस्रिफलमूलनदङ्गदोहदः शोभते
मुहूर्तैर्हरिनगोमयोपलिप्तान्निरस्य विलस्यापनामसि
तेल कुसुममालापरिविन्यस्य त्रिपुष्पवागुलपांशुरस्थावे
सुखेनिहितनववृषनपलवेप्सुलोकलमाक्षदीनमाणः प्र
णयफलदेवनाथः फल्गुफलपाणिभिरष्टनिरयंजपदि
विनद्विनैरनगास्यमानः प्रथमचलितद्विविणवरणः श्री

९३

हे कं च ५५ घटपटघ[illegible]मसांगसागरमणीयैः पुष्पाभिषेकदिव
मैरिवकं[illegible]दैः स्पर्णमायमानम् अनवरतचलितच
रणटत्कृतने[illegible]तिपङ्क्तिरिव राजलक्ष्मी नूपुरमङ्क्तिरिव स्फु
लिङ्गपुटप्रस्फुरतहेलोद्दहासेनजवजनितजेचाहरिवाणजालि माका
रयङ्क्तिरिव संवेदहेतोहेवेदेषितैर्मानुः प्रवलैः मनन्तङ्क्तिरिव रि
वमकरस्थनगराफेणपटलायमानमण्डनचामरमालैस्तनतल
तरंगायमानम् अन्यत्र प्रेषितैस्तुप्रेष्यमाणैस्तुप्रेष्यप्रेष्यमा-
णैस्तुप्रेषितप्रतीपनिवृत्तैस्तुवद्दूयोजनगणनासंख्यदलावली
भिरिव वराटकावलीभिर्वेष्टितमव मेरुनकेलासरचितैरिव
फेणपानपङ्क्तैर्दरङ्गचामरिकाञ्चितकर्णोत्सवैः मरकतम
लैरिव रक्षणालिखालैः ग्रनवरचितरणरणायमानवा
कतुमीकरचक्रवक्रमालिकैः नरनकरंजवनैरिव ररीन
गुणक बीजकोशीशानैः प्रबलैतपातप्रेंवातपंचगणवर्णे
र्णाविवृतचलनटजनजालैः कपिकपोलकपिलैः कमल
कहलैः कपिलायमानम् अन्यत्रप्रज्जलयैरिव सफस्क
लयचयः पटलधवलनन्दिभिः कल्पपाकफैरिव सकाफल
जालकजायमानालोकलम्बकापामण्डलैः नानायणना
भिगुणगौरीकैरिवाङ्ग्रिद्धगहरु पणलैरीदेहशौरिव यान-
मानविकटविद्रुमाणः पोषफणाफलकैरिवापरिस्फुरत्सी
तमणिकिरणैः श्वेतगांगापुलिनैरिव राजफेनायमे

25

सितैः शुचिभिर्वह्निभिरिव निदाघसमयः मु[illegible]विविधरत्नैः
प्रताप्यमानैरिव वह्निभिरिवातपं देवलोकम[illegible]लोकनन
यद्भिः क्रमद्रमयामिव कालेन्द्रवेद्भिः [illegible]वासरैरिव
रवयद्भिः फेनमयीमिव दिवं दर्शयद्भिः फेनमयीमिव दिं
वं दर्शयद्भिः अकालकौमुदीसहस्राणीव सृजद्भिः हंसमद्रि
रिव स्नातकनकनीलिम्नि धौतायमानैर्गतपङ्कजकौमुदैः श्वेतद्वीपा
यमानम् तत्र हृष्टहरिणाह्लादिभिः चित्रमणिभिरिव भुवनमारो
पयद्भिरुल्लासयिते हिमशैलानीवकारयद्भिः कैलासायद्भिरिव
क्रन्दनपङ्कलङ्ककालीलेयाश्यते विकचविमलदर्काशवनपा
णैरदिशं शरत्समयमिवोपपादयद्भिः श्वेतं नमयमिवा
नन्तमाविर्भावयद्भिः शशिकरशुचीनां चलतां चामराणां
सहस्रैर्लायमानम् अपिच हेमशृङ्खायमानैकरिकाणां धवल
कल्पलतावनायमानैकदलिकाभिः माणिक्यहंसकव
नायमानानूपुराणां नैः मन्दाकिनीप्रवाहायमाणमेखलैः
हीरायमानैर्दाभिः कदलीवनायमानैर्मरकतमयूखैः
नयमानानां हरिवाभिः वपद्मरागवालातपैः उस्त्रायमानाय
मानस्वरमिवेन्द्रनीलप्रभाप्रपटलैः आरभ्यमाणाशर्वलिशा
मिवमहानीलमयवरारुद्रमणिभिः वैडूर्यप्रभाभिस्स्वर्ग
नाम्बरपतितवरुणनगरीनिविस्वनिभेनप्रवेशमलभमानैर्लज्ज
यास्थानानीव विश्राद्भिः केश्चिद्भिः दपलीलिखनाया: हितैवि

ह. च. सं. २६

कीर्यमाण[illegible]किरणाकृष्टस्वकण्ठाजेन मेचकितामर
लोकमार्ग[illegible]स्खलन्नदीलायमानेन्द्रनीलनवलप्र
भापटैः [illegible]प्रणामनायकप्रविवृद्धकृपाणपेटा
निव कैश्चिद्धद्धास्मोमभग्नामन्द्रमरापटलापकारिनखैवे
रपल्लवनलक्ष्मीशोकयन्तलस्वयमस्कामिविव ग्रमैः शोखवाङ्गु
यमानमधुपमण्डलैः अपाममविङ्घननाभयपलायमानमौ
लिभिरिव निस्त्रिंशैरपि समस्तानिनैरिवानम्रमाणैः श्रेत
णिविच्छिन्नतांप्रविशद्भिश्चान्तरप्रतीहाराणामनुमार्गप्रधावि
तानेकार्थिसहस्राणामनयायिनः शकुधानशान्तैः शनैः शनैः
शङ्कद्भिः भयुग्रयमविष्णतिभुङ्क्तास्यानेदास्यनिर्दशनिपर
मेश्वरः निष्पन्निष्पन्निर्वाणाशो कृताम्पितिनिदर्शनाशया
दिवसेनपद्भिः भुजनिर्जितैः शत्रुमहासामन्तैः समन्तादासे
व्यमानम् ग्रमैश्चप्रतापानुरागागतैर्नानादेशजैर्महीपालैः
प्रतिपालयद्भिर्नेशयनिर्दनकालमपासमानम् पकौतैप
विष्टः जैनरार्हतैः पाशुपतैः पाराशारिभिर्वर्णिभिश्च सर्व
देशजन्मभिश्च जनपदैः सर्वाभ्याधिवेलावनवालयवासि
भिश्च म्लेच्छजातिभिः सर्वद्वीपान्तरागतैश्च दूतमण्डलैरुप
पास्यमानम् सर्वप्रजानिर्माणभूमिमिव प्रजापतीनां
लिकत्रयमारोपयरविनेत्रवर्णमिवलोके महाभारत
प्रतैरप्यकथनीयमसदृशिसत्कारैकृतनयगमहाविव

कलितसन्निवेशं स्वर्गावतीर्णविविधित [illegible] राजलक्ष्मी
कटिमिव क्षणपरिग्रहं राजहारम [illegible] गयन्तविस्म
योस्य मनसि कथमिव हृदमियमस्माकं [illegible] जातं जनय
नोऽस्मजास्तेजा वासीन्महाभूतानां वा परिवृत्तयः परमाणवो
वा परिच्छेदः कालस्य वा ग्रन्तः आयुषां वा परमः आकृती
नां वा परिसमाप्तिरिति सबालकस्तं हराद्देवमहाकालले॰
केन श्रन्यनिताय स्थानः निष्ठत्वभावलक्षणमात्रस्यैव गुण
भागीति तमभिरायाप्रतिहतः पुरः प्रविशिखान् गुण॰
समक्रतो दिवप्राश्चनाकलिकारणोरेणवीभूतं चककदम्बवगु
णासप्तमिव स्मारितकपटकवेपवेपथुशालवेपल्लवावल
म्बन हिमशैलशिलावत्समाहृतहृष्वकक्रूटकूटविकचेसन
टेनोरमाचपपधीकहरिणकुलसयपसनपापामिव हारेविश्र
ता कथयतोय हिमसवेशसंभवः स्पर्शवेशसंभवो वा भूप
निभृहेवं विपरनिष्ठहभावानानाभासहर्षसोमामामिव श्रवण
गताभ्याम णिकृणलाभ्यां समञ्जसमानेन वहत्वदनलाव
ण्यविसरवेणिकालिप्यमाणे रपि कारणोरवाह्रीयमानसा
मेणेव दिनकरकिरणैः आमारतलं पयाविकचपुण्डरीकम
णमालिकयेव दीर्घयाहृष्ट्याहृताद्देवानेदयता नैष्ठ्यापिष्ठा
नेपिप्रतिष्ठितेनपदेश्वयमिवावनम्रेण मौलिनाप्रण
रम्यलीयमवहता वामेनस्यालम्बकाफलकरणदत्रस्य

ह॰ च॰ सं॰ २२

देवकुलिक [illegible] यतनासक्तपाणेः रक्तवर्णपत्तीनतरल
लोलताश्रिनी [illegible] शातकौक्षीवेत्रयष्टिमन्तरन्तेषयता
पुरुषेणानुगम्यमानो निर्गमावेषत पश्यच्च महाप्रतीहा
राणामनन्तरः चक्षोदेवस्य पारियात्रनामा दौवारिकः स
मवगृह्यानेन मनसूपपाश्रतिपसौ कल्याणाभिनिवेशीति दौ
वारिकस्त्वनमप्रमस्तत्प्रणामो मधुरया गिरा सविनयम
भाषत आगच्छत प्रविशत दर्शनाय कृतप्रसादो देवः इति
वानल्पमप्यासिपदेवमनुगातमादेवोमम्यनेनसक्तानेना
पदिश्यमानमार्गः प्राविशदथ नवम ग्रथ्यवनायुजैः का
म्बोजैर्भारद्वाजैः सिन्धुदेशजैः पारसीकैः शोणैश्च
श्यामैश्च श्वेतैश्च पिंजरैश्च हरितैस्तित्तिरिकल्माषैश्च शाले
मल्लिकाक्षैश्च कृत्तिकापिंजरैश्चापरनिर्मोसनैविरलक्रूटक
ठिकोर्णैः मत्स्यनत्तनस्तमवघटितचारिकावल्लैः गृधानुग्र
वीवक्रायनोहग्रीवैर्हयवदयवयत्त्पपसेपिपिमित्रिश्रुप्रा
वसलेरम्लपरगुणप्रसलेः लोहपीठकविनयवरसेरले
रतिजवद्रदनमपादलिम्बिमाञ्जलीवाहवापिताञ्जलिरा
यष्टि रुचहेलीविभज्यमानदृष्यज चवैनगानीदोलायमा
नबालपल्लवैः कण्टमथ्यमपतनानिवात रुक्षश्रिपाश्रसं
घमननिपत्तितैगापतैरेपिपञ्चार्पोषारेपसारिभैकांवि
भिगायतनैर्विवोपलत्यमालैः वक्रगुणनमनूवगीवागांतै

२७

रमोल्लसोच्चैः हृद्यं मधुपामलफेन[illegible]लक्ष्मानव
हीनमुक्ताफलफलितत्वचः कलत्र[illegible]बालव
द्भिः मालसवलितबालपिभिरेकपक्ष[illegible]ससललि
ष्ठिलितवालयिभिर्निर्दूयमाप्रधावद्भिश्च सवलितक्षेको
रमलमदेहा ह्लायमानैश्च नातिलवरयपाणोरपितम
वरशिरलिखितलताललैर्वेणमममखिलघडिश्चप्रकीर्य
माणयवसग्रासरसमत्सरोद्धूतलोभैश्च प्रकुपितवाण
वणालङ्कारकातरतरतरलतारकैश्च कुंकुमपुष्प
हितपिञ्जरांगरयामलततमत्रिहितनीराजनानलरक्षमा
लैरिव उपसेवित भवितानैः पुरः प्रजिताभिमहृदवै
भूपालवल्लभैस्तुरंगैः राविनां महता विलोकयन् कत
हूलाविमलहृदयः किंचिदन्तरमतिक्रान्तः हूलवामन
ग्रभमत्तयानिरवकाशामिवाकोणाकुर्वाणं महताक
हलीवनेन परिहृतपर्यन्तं सर्वतो मधुकरमयीभिर्मद
हकनिधिवहीभिर्दिवापनेत्रीभिराप्यमाणं ग्राशामुखा
नविसर्पिणा वकुलवनानामिव विकसतामामोदेन
लिंपतं ग्राणेन्द्रिये ह्यक्रमभिमपि छविकारमयप्र
न श्रप्तहृश्च प्रपदेवः किं करोतीति प्रभावकथयत् प
शवलदेवसोपमाहेवाहोहृदयेनात्मेनरितग्रात्मा
वहिश्चराः प्राणाः विक्रमक्रीडामहान् दर्पणानस्ति

हू
ष
म
१८

यथार्थनामा [illegible] णपतिः तस्या च स्थाने मं[illegible]पो यं महान्त
प्रयत्नादिति मा[illegible]हीत भट्टस्कन्दयेन दर्पशातो यथैव प्रदो॰
णावायथर्थाद्[illegible] यहारणोहूमेव प्रतोहूमि सामव राप॰
यितम् प्रतिपद्यमानमिकृतहूलेनेति साभाषत भवतेवे
श्रागच्छन्नभवान् कोरोघः पयणतनावहारणोहूमिति गं॰
त्तावतेन प्रदेशोहू हादेवगंभीरगलगर्जितोन्नितविपतिवा॰
नककदम्बकैमुविवभवननीलकण्ठकुलैः कलकेका
कलकलमुखरमुखैः क्रियमाणकलकोलाहले विक
चकदम्बमेवादिमहत्त्वासौरभभरितभुवने कायवेति॰
मिवाकालमेवकाले प्रविरलमधुविन्दुपिंगलपयजा
लकितामरसी मिवाम्बवगाफलदृशावनर्षफलसंजने प्र
नवरतेमणोखरामेदकर्णतालहन्सभियुजने पचेमश्र॰
वणामंगलारंभविवसूचयेन प्रविरतचलनतलनविद्रि
पदीललीतलास्फलयैदेलायमानदीर्घशोहाभोगतथा
मदिनीविदलनभयनभारमिवलच्चयेन दिग्भित्ति
दम्भकायमिवकेतूयमाने प्राहूवायोदलहलनया॰
दिग्वारणानिवाह्वयमाने प्राणसंभमिव स्थलमिश्र
तं हेतेन करपत्रेणपाटयेन प्रमोनभुवनाभ्यंतरेव दि
दिवनिर्गतमहमाने सर्वतः समसकिसलयलनाला॰
सिथिलै शिके स्विरपरिचयापता तेर्वेतैरिव विलिम

मधोवलविमलविमलशवलसलिलैः मधो[...]ि[...]ववाणोवतै
णपीयमानविसतावमसमयसमृविनोपी[...]णामेव श्रुविवग्र
तिगनदानपवनादानहरोविमलानेव[...]समरविनयगाम
नालेणोमिरिववलिवलयगजोभिलनीवसीभिलं गि
लोटरेणानिष्ठावीयमाहमलागोलटेरेनागोलयंतमिवम
कलंमकलपोलमम्हद्दीपकाननोककुभोवक्रवाले ॥
पकंकणोनणपिनेनोपलाषोनकदलीदेरेनोनगोनमीक
वमिषपमानमलेम्कुपलवमिव श्रपरेलीलावलिवि
नाष्टणालजालेनममरसोश्रुणोमोवकणटकिनमिव
देमकाणेवहूने विसर्पमोवटनकोरयुगलकमका
न्यामरः क्रीगमवाहिनानीवकुमयुगलकमंत निजयः
ष्टोणशिमिवदिष्टामर्पयेन कुकविकोटपाटनहविट
यपामिहानिवोपहामेने कलपहमकुलमवपटमिव
वात्मानः कलणरहणेष्टाहरणलीलामवलम्बमाणेन
वकंमुकमकुमारतेरणनालानाकवलिनानिरकुपम
वनानीववर्षेनमभिनवकिसलयशाष्पीनिबोद्भिरलं क
मलकवलपीतेमधुरमभिवहुभावपिंगलेनवमेलव
लषा हुनावणपकलवलीलवंगाककोलवंमलाल
नाभिश्रितानिसमहकाराणिकपूरमृविनातिपारिजा
तकवनानीवोपभुक्तानिपुरः करजाभ्योवहलमदा

ह च सं २५

मारुत्थानेनविसर्पतेन ग्रहलिपेणविभ्रमकृतनहलाविलिभि
रमवलिभिनपुंडरीककाणकेतूपनलेखितैरविमर्दकान
नानिकीरपतीनां प्रविरलविद्रुमलतिकाहिमशिलाश
कलमयेनविभ्रमनवमालागुणेनशिशिरीक्रियमा
णेमकलवारांगनाधिपनपदवन्यरमिवोच्छलितशिखो
दयाने मुहुर्मुहुः स्थगितापाङ्गनदिंमखाभोगैर्नाल
नालहृनाभोविजयेनमिवभक्तभक्ताददेनपटकल्पितेन
रानलक्ष्मीम ग्रायनवेशक्रमागतेनवासादियमविक्
नवामरेणेवबलनावालघिनारागमाने खङ्गविशिख
शीकरस्खलेनदिग्विजयपीताः सरितइवपुनः पुनर्म
विनमुञ्चता हरणमवपानदानरसेदोक्तनमकलवध
वालाभिमन्यहिरदिरिणमाकाणेनानामलमानामेतेः
हीर्घमूलैः परिभवद्भिः खमिवावेदयेत ग्रलयपुरुषि
वात्मानसंदकृतमकलश्रारोहादिक्षिपरिभवेनलज्ज
मानमिवांगुलीलिखितमहीतलेमदेषुचञ्च प्रवल
गृहीतमुकुकवलक्रपितानारोहावटनानुरोधेनमदेनम
दनंदीनिमीलितनेत्रत्रिभागकथंकथमपिमंदमंदम
नादरादादयानेककवलान् प्रवजन्यपनमालपल्लवइः
नश्यणामलरमेनप्रभूततयामदप्रवाहमिवदर्शयता
गुञ्जतां वलतेनमिवदर्शयंत पवसेतनमिवयोधैर्यं।

णसंतमिव घोणामूर्च्छेनमिव मदेन चहसंतमिव ताडोपनं
ह्वंतमिव दानेन वलांतमिव बलेन मायंतमिव मानेन उ
ग्रंतमिवोन्मादेन भासंतमिव तेजसा लिंपंतमिव लाव
ण्येन सिंचंतमिव सौभाग्येन त्रिगंनेव विष्णुपदस्पर्शेणमवि
घ्नेय गुहेनेव सन्निध्याविनये महद्भिरिव सिंहकेपरिघयेः
ष्णु कुलेलोकेदस्ये दीर्घमायुषि दरिद्रमदे सततप्रवृत्तेदाने
बलभद्रमकलीलाहृ गलकलंकमायतनताह निर्वेदमा
हे वह्निवर्षक्रोधमौनेषु गुरुडेनागोह्नतिषु नारदेकल्पद्र
रुमहलेषु पुष्कासतिपानामवस्कन्देषु सकरेवाहिनी
नेषु स्तुपाणीविविधदशनकर्मेद वरुणहलपाषाहकः
हिष्ठ यमवागुणमरातिसेवेहनेषु कालेपविणानिषु ग
हनीलणकरयहतणेषु लोहितांगवक्रचारेषु पुलानवचे
मेरलक्षणितिवित्तानेषु मनोरथसमप्राटकेविनाममणिधर्व
नेविक्रमस्य देवमकरपौलस्येभनिवासप्रासादमभिम
तस्य वणिजामरमेरनमनोहरमिवाभासेवरणविभाते
मनखिलनायाः मदपारादृदिनोपकारेपोदकथागृहे
कोपस्य सकांचनप्रतिमेमहानिकेतनमहेंकारस्यसगा
ग्रपोलस्वत्ववर्णक्रीडापतमवलेपस्य सदनेनारणेवजनम
हिरदर्पस्य उच्छ्रितभूकराठालकविकटेमवारिगिरिदुर्गनार
नस्य कृतानेकबाणविवरमहास्वेलोहप्रकारेष्णाः॥

ह. च. स. ३.

मिलेखमवश्रुनरंपाक्कीरनैपाविजानपकृपंभूनेदनस्पलषाव
मंगीनवटङ्केकर्णनालतांश्चानो ग्रापानमंडपमगुपमंडला
नो श्वेनःपुरेषृंगामाभरणानां मकलोल्कवेसटलीलाला
स्यानां ग्रलाणाग्रदोषे नवडुमसलामंडलानां ग्रकांडग्रं
थकालमटमहानदीपूरप्लवानां ग्रलीकप्रात्समयस
क्कमवनपरिमलानां ग्रपर्वहिमागमंशीकरनीहाराणा
मिथ्याजलनलपरंपरानिताडमवाणां दर्पणापनयपन ग्रा
मोद्यामधवनमित्नूनमपलनिर्माणाभिरयोग्राहिश्राः परमा
णुलां कृतेनाचयोगगोनवमिदमे ग्राश्चर्यमेतत् विष्पसम
नोग्राहिवराहस्यकरइति विस्मयमानेमवनेदोवारिकाव
वीनृपच्छ सिद्धेवालिवेनांमनोरथपानेतिश्चेवनशाश्चि
पे विनासापनकल्पनाफलपिपासूपोवनेविहिषमग्रा
पनःकश्चमपपंसरतिपवेशूनीभवदेवतसां नागेंद्रःस
हतेनमानसपानानागाशागनेंद्रानपि नदेहिघनरथेनेदस
मि पत्पणनावदेवमित्रामि पीयनानन्दनेन मटजलकड
लकपोलपंडपतितांमनामिवमदपरिमलेनमकलिता
कण्ठेमधिनस्माहहिमाकूष्मनेनेवदोवानिकेनोपविष्ट
मानवत्मामतिक्रम्य भूपालकुलमहस्त्रमेकुलानिशीणि
कान्यंतराणि वनर्थ्यभुकाश्यानमणुपस्याभुरलादजिरे
स्थिते हृगाहूवक्षितेनम्नांपुनाकं ग्रिकारगोरेणश्यायाम

मायतनवपुषाशालिनामौलेनलक्ष्मीरिवपरिपातिकलोकेनपि
हृषितेनकान्तेनस्वरसस्तंभमंडलेनेवपरिवृतेन ग्रामसंग्रामविहृते
मिवेहलोके हरिचंदनरसप्रक्षालितेनवारस्त्रीकरशीतल
तलेचंदनपांडुरपादेनमणिमयूखमञ्जरीधवलशिलापट्टेनवधाय
नेस्थमनुपविष्टे मायतनीयपर्यंतविन्यस्तेनसमर्पितसकलाकि
ग्रहभारेभुजे हिंगुलविसर्पिणाविदूरप्रभाविमानेविनतम
णिमकरेवचर्मसमयपन्नभगेसरसीवमण्डमणालमालज
टिलनलेमराजकेरममाणे तेजसः परमाराभिरिवकेवले
निर्मितमनिर्छिन्नेवलादारोपितमिवसिंहासनेसर्वाव
वेष्टमवलम्बणेगृहीते गृहीतब्रलचर्यमालांगितराजल
क्ष्माप्रतिपन्नामिधारायारणव्रतमविसेवारितेराजर्षिविक्रम
राजमार्गस्खलनभियेवमलग्रेपमे सकलभूपालपरिवृते
नभेतेनवलचवाचासर्वात्मनासत्येनमेव्यमाने ग्रामसंग्र
वारविलासिनीप्रतियाननाभिश्रुबजनखपातिनीभिर
भिविवदणाभिः प्रणम्यमाने दीर्घैरिन्तनपाणिभिरहिपा
नैलोकपालानांक्रतान्नुतनमिवप्रत्यवेक्षमाणे मणिपाद
पीठाष्टष्टप्रतिष्ठितकेरणोपरिगमनाभ्यनुःसंसृष्टमाण
मिवदिवमकरेण भूपणप्रभामसृत्वारणावहपर्यंतमे
रुलेनपटहिताणीक्रियमाणमिवदिवसेन प्रपणमङ्गि
गिरिभिरपिहूयमाने पोयोम्भणाफेनायमानमिववंर

ह॰ ष॰ सं॰ ३१

नवदलेलावण्यसलिलनंदने प्रकाशमार्जितेनेव निजयनिवि
ष्टानमपि लग्नवकुंकुमक्षणानामग्रहमानमिव दर्पणेषु॰
कोमलिकयावामपाणिनिलिनेनववधूहेव खंडितौराजलक्ष्मीह
याते सकलमिवचनवसमुद्र लावण्यमादाय योधितयाश्रिम
भुपश्रिहम् ग्रामगणगभाजालजायमानानोहृयपत्रसमुत्ता
लोहृप्राणाणनग्रहितानि विलभमानमिवरात्तम् संभोग॰
लोग्रपरिभ्रमणमिमधुवर्षेनकामकथाश्रपीतमध्यम
नमहमेन विहेभभाविते चुनाकुहमपिहृदयेन प्रीयते
वीरगोष्ठीषुनलकितेन कपोलस्थलेनात्र्यामसेदेष॰
मिवोपांशुगणश्रियः श्रावितम् अतिक्रान्तकलहाला
पेषु हे हृहेहेमिवहृहेमिहेकृपाणोपानयेन परिहाम
सिनेशुगुरुप्रनायमीतस्यानकस्यस्वच्छमाध्यायमिव॰
हृष्टानांभ्रूभिः कथ्यते सकललोकहृदयस्थितये म॰
पि ध्यायतिहृनम् अगोचरगुणानामभूमेश्शोभायतना॰
मभूषयेवरस्तानामणकशिशिरानसमार्येमनोरथना
मनिहेरेवस्था हिथि उपमानानामसमाप्येयमसमहृष्टा
स्तेवलतया महत्वेस्थितम् अरुणपारपल्लवेन भगानम
ध्येहरकमलवनानुपनिहरप्रकोष्ठहृष्टेनहृदयस्केयेनभा
सहितस्यायरेणप्रसन्नावलोकितेनचंद्रमसेवेनकमलकेशु
नवचक्षाम्रमंदेवनावनारमिवेकचद्र्शायेने अपिच मो॰

सलमयूखमालामलिनितमहीतले सह्रतिमहार्हमा-
णिक्यमालामेचकितमेखले महानीलमयपीठेकलिका-
लशिखरीव मलीलैर्विनमत्स्वामसुरगणमुकुटकनकालिय
हृगणाचक्रवालेबालमिवपुरारीकान्तं हेममयांडेणाव
गुणदीधितिलिप्तानेनप्रसरतामहीमहार्हदेवीपदवेधेनेव
महिम्नानसार्थीयपयेनम् प्रणतलोकपालकोपनेवा-
तिलोहितेन सकलल्पतिसालिमालालवतिपीतेपय-
णायत्वाशयमिवधमेन सर्वतेजाखिमेरलालत्मयामंध्या
मिवधारयेन प्रशोधराजशावरुरुवमेनानेसमनकोरभ
भोलोध्रमपममणलैरमिश्रातमानेगेरिवमसवतेमध्यविरहि
तो सेवाहतनम्यगणा! श्रियोविकचरक्तपंकजवनवासभ
भवनानीवकल्पयेन जलजतांवमोनमभवनाष्ठतलल-
नलयाकर्षितनवनरंभापिभा[illegible]विद्रुमविवचरणोदयान-
म् दिक्षागरुतमसलाभ्यामिवविकटमकरमकराहव
प्रतिवैयवंपराभ्यामदेलतलावणयपयोधिप्रवाहाभ्यामि
वफेनाहितेणाभ्यां वंदनस्फमाभ्यामिवभोगिमेरलक्ष्मी
गेरतरः सिरपमानमूलाभ्यां स्फटयामेषितभूमारख्या
मणमाणिकदलेभाभ्यां मृदुदंडाभ्यांविराजमाने प्रसन्न-
फेनपिण्डपांडुनामेखलामणिमयूखखचितेननितम्बवि
म्बवासंसिनाविमलपयोधिपेनेन नेत्रसूत्रनिवेशशोभि-

ह.च.सं. ३१

नायसन्नममालातिकेलिर्मोकेनवमेदंयोनमानम् श्रु
तेनेसनाग्रवेणानेगविरचितेनविनीयास्वेरणभुवनाभोग
विभागसमानम् । अपरिदशनमसलमदसोनेविकवि
नसरुणानापर्यासस्वास्रापिताविविपतादिनीसेनाभक
लकलमस्महंमहिमुनाकैलासमिवमहनास्फटिकतटे
नाकणोरः कवाटेनराजमानं श्रीमरसखेयोदरोवटनोप
भेदाविभागस्त्रैणवापातिनेनणेघेणावच्चनतन्नलेभ
विन्यलसमलभभारलब्धविश्रांतिसुखश्रमेनहारद
देवेनपविवेष्टितकंधरं जीविताविपिशृहीतसर्वस्वमहार्ण
नदीतावीरेणवहारमुक्ताफलांशुकिरणनिकरेणप्राह
नवसस्थलं भुजजिगीषयावालेभुजैविवाधरैः परोहार
जिर्वाहूपयानपाणिमाः श्रियः कर्णोवलमधुरसमाणाम
नानैविवगलहिः भुजजन्मनः प्रतापस्फुलिंगैरनमार्गैर
वाविर्भवद्भिरुणः केयूररत्नकिरणहेतुरभपनः प्रमादि
नमणिमयपटविनानमिवमाणिक्यमहीधरं सकलला
कालेकमार्गगलेनवनरहपिपरिक्षेपवानखिलाग्राक
रणसर्वराजहंससर्वंपवनपंवजरेणभुवनलक्ष्मीप्रवेशमं
गलमहामणितोरणेन प्रतिभीषंदेर्मार्धयुगलेनदिशं
दिकुपालानांवपुःप्रतापनिमग्नदरंतम् मोदर्पलक्ष्मीमुख
नेलाभेनकौनमणिरिवमन्नखावयवंतागानस्थापरस्थलला

३८

रागेण पारिजातपलवरसेनेव सिंचंनिव दिंमुखानि पुनः
र्गेनेन्दुमुखमण्डलपरिहासस्मितैः प्रकीर्यमाणविमलदशनशि
खाप्रतानैः कृप्तनिमृणालराजश्रियः प्रालोकमिव द
र्शयन्ते मुखजनितेन्दुसंदेहागतानिकुमुदिनीवनानीव
प्रबोधयन्ते ॥ स्फुटधवलदशनपंक्तिक्षतक्रमुकदलनखांका
प्रविष्टांशुरस्यन्दामिवविसर्जयन्ते सहितास्तनपारिजा
तगर्भेणभरितसकलककुभामुखामोदेनास्तनमध्यन
दिवसमिव स्मितेन विकचमुखकमलकर्णिकाकोशेना
नवरतमापीयमानाश्वासमधुमिवापेन्दुखिन्ननामोदेनान
वचक्षुः लीलाक्षिप्तयुष्पसवलिस्वादिंमुखलग्नपर्वेनवदनवेशे
दयोर्हेलहीरोदस्ताविनानीवकुवाणे विमलकपोलफ
लकप्रतिबिम्बितानीवनवपल्लवैवदनशशिविग्रहिणीमिवमुख
निवासिनीसरस्वतीदर्शयन्ते ग्रहणेन चूडामणिशोभिनास
रस्वतीर्थाकृपिनलक्ष्मीप्रमादनलग्नवरणालङ्कृतेनव
लोहितायतायतललाटतटे ग्रापाटलाश्रुतस्त्रीसंततनव
लपिनीकृतलमणिकुंडलकोटिवालवीणामनवरतव
लितवरणानांवादयन्तामुपवीणयन्तामिवसरस्वाकर
णविवेकविशारदंश्रवणावतंसमधुकरकलानांककुभा
नमाकर्णयन्तं उत्फुल्लमालतीमयेनराजलक्ष्याः कचग्र
हलीलाग्रेणनखाम्बुजन्मावलयेनेवमुखशशिपरिवेष

ह
र्ष
सं
३३

पिण्डविवेकशालेन्द्रनेनकुसुममालागुणेनपरिकल्पितमणि
ने स्निग्धवल्कलाभरणेनभुजाग्रकफलालोकेनमरकतमणि
कर्णिककलापेनवाम्भोजेसेवलनमङ्गजितेनप्रयागप्र
वाहवेणिकावारिणेवागम्यमानयमभिषिच्यमाने श्र
मणजविलीनवहूलरूग्गुरुपंकतिलककल्पितेन
कालिन्दीप्रवाहेनावाटचन्दनरचरणपतनशान्तगणिका
किरणेनवनीलायमानवटलेखाभिः कृभितमानसोद्र
नैरेककलिकाकलापविवर्त्तैरुल्लसद्भिर्वहूच्यमाना
भिः विलासवलानवद्धलेभूतार्कपरीच्छयाश्रियमिवन
जेयन्तीभिः श्राद्धाभिर्भिः स्वस्थितैरविवलपरिमलेमिल
यमानैरमयः पार्श्वविबाकर्षन्तीभिः विकटवकुलाव
लेवत्राकरवेहिनमुवर्हद्भिः स्तनकलशैः स्वदार
मेलाघरमभिवाछेघमहरन्तीभिः कुचोत्कम्पिकाविका
रशैविनाशोहारनरलमणीनारश्मिभिराकृष्यमानहृदयमि
वहन्तीमवेशयन्तीभिः प्रभास्तचामाभरणमणीनाम
शुभैः प्रभावितैर्वेदूभिविवाङ्गभिरालिङ्गन्तीभिः त्रम्भा
नवंपवनस्वदनाभविंदावरणीकृतैस्त्राणैः करकिस
लयैस्मरभमप्रपाविताविमानमानीवतिहयन्तीभिः
महांपमधुकरकुलकीर्यमाणकर्णोत्पलमरजः कलक्ष
णितकेणानिरुमनमधारधारनिकरप्रहारमङ्गलक्कि

५३

नालीवलोचनाविचरन्तेभवारयंतीभिः सुमनोनामस्मा
लाविभवश्रङ्गरविभ्रमविभिः कटाक्षैः कर्णोत्पलानीव
नादयंतीभिरनिमेषदर्शनसुखमरसमग्नं सकलविनयस्म
लावहृतवाधीनमिवचकोमलकपोलपालीष्वतिविवि
नेवहंतीभिः अभिलाषलीलानिर्मितस्मितैः सुस्मेर
येतेभिः श्रवणाभरणवलनामोल्लाघट्टितोद्वानकरवीणाका
भिःस्फटनमिवनपरांगुलीकोऽरुंडलीक्रियमाणेन विरी
ध्यितिविवहतिमेनश्रुकिंचकरकामकांचकालखकष
भंजनीभिः वारविलासिनीभिः विलक्ष्यमानमोभाग्य
मिवसर्वतः स्पर्शलिप्रवेपमानकरकिसलयगालि
तचरणारविंदाचरणग्राहिणीविहस्तकोणेनलील
लमेरियरसितारयंने अनवरतकरकलिताकोणेनया
वात्मनः प्रियांवीणामिवश्रुपमयिश्रितयंने निःहे
हरतियत्नैः अनाश्रयणीयरनिरोधैः निग्रहरविरितो
ष्टिभिः दुरुपसर्पैरनिकल्पिनानीरमरनिकृमनैः भीरु
भिश्चयणमाकृष्टग्रहविनहतिरिनिविनभवात्मीयरः
निमरलक्ष्मीणामपरनिपरकलत्रैः काष्ठामनिनिरितिय
भिः यतनै रनिवेष्याभिः नेनरनिसव्हृदेहैः कर्मकर
रनिविशेषैः समसहायरनिमात्रयायैः यकमप्यनेकरा
गृहमाणं धोतनोमेहावाहिनीपतिं भीमाग्निनका

हर्षसं: ३४

क्षितितले द्रोणात्सुप्रपलालक्ष्मे गुरुप्रसादकमोत्तमार्येणो क-
र्णो कर्णान्मित्रपिरे युधिष्ठिराद्दृढतमे भीमादनेनकाना
गुरुकवले ध्वनेनयान्महाभारतरणयोगे कारणमिवकृ-
तयुगस्य बीजमिवविषयसर्गस्य उत्पत्तिमिवदर्पस्य
एकागारमिवकरुणायाः प्रातिवेशकमिवगुरुघोषस
स्य रविनिपर्वतनमिवपराक्रमस्य सर्वविद्यासंगीतगृहमि
वसरस्वत्याः द्वितीयमस्तमथनदिवसमिवलक्ष्मीसमु
त्थानस्य बलदर्पणमिववैरायस्य एकस्थानमिवक्षि
तीनो सर्वस्वकथनमिवकौतेः पयवर्गमिवरूपपरमा
णमर्गस्य सकलदुश्चरितप्रायश्चित्तमिवराज्यस्य सर्वं
बलमहोहावस्कन्दमिवकल्पस्य उपायमिवपुरलेरद्
शीनस्य गावर्तनमिवपर्भस्य कस्मांतःपुरमिवकलानां
परमप्रमाणमिवसौभाग्यस्यराजसर्गस्समाप्तवभूष-
णानदिवसमिवसमवप्रजापतीनां गंभीरंचप्रसन्नंचत्रा
सजननंच रमणीयंचकौतुकजननंच पुण्यंच चक्र-
वर्तिनेहचेमसप्राप्तीनं दृष्टवानसृष्टीनरवतिपृष्टीनर
वमाभिलाषःसवल्लमइवतोमोचमनुवाहामवनमंचयाने
दत्ताभ्यवारिविक्रमस्मादेवविस्मयस्मेरःसमगितेय
न मोपंखनन्मावश्टहीननामानेजमोगाप्रियदर्दर-
पिकेदारकाक्रमनी भोक्तावालमवफलस्यसंकलादि

34

णानि चरितानि जयत्येष महामलो देवः परमेश्वरो हर्षः एतेन च
ज्वलत्वेन्दुनीलशिलाचवरवक्षःस्थविरोधीनि बालचरिता
नि न वयमुपनेतिवदत्तोऽद्वेगकारीण्यपस्वयंविलसिता
नि न शान्तकलाशिवगोत्रविनाशपिशुनाः प्रवादाः न च
महेश्वरातिबलभा निदरणग्रहणानि न च दाणस्येव निहि
यागग्रहस्महद्रहस्यसंहिताबन्धालयाः न पनवद्यस्येव निष्कलाः
सद्रिपिलाभाः न जिनस्येवार्थवादशून्यानि दर्शनानि
न चेन्द्रस्य महावरहलत्रेषोपहताः श्रियः चित्रमिदमत्य
मेवराजन्यम् अपिचास्य त्यागस्यार्थिनः प्रज्ञायाः शा
स्त्राणि कवित्वस्य वाचः सत्वस्य साहसस्थानानि नच
हस्याध्यापाराः कीर्तेर्दिमुखानि अनुरागस्य लोकहृ
दयानि गुणगणस्य संख्या कोशस्य कला न पर्या
प्तो विषयः अस्मिंश्च राजनि यतीनां योगपट्टकाः पु
स्तकर्मणां पार्थिवविग्रहाः षट्पदानां दानग्रहणक
लहाः वृत्तानां पादच्छेदाः अष्टापदानां चतुरंगकल्पना
नापारच्छेदाः नगुरुद्रोषः वाक्यविदामधिकरणविचा
राः इति समस्तपस्तमाचोपवीतोऽस्वस्मिञ्शाक्त्यमकरोत् अ
थोत्तरेणानालिङ्गितराज्यदिव्यमप्यागजनपरिवारकोऽभ
भुजसमपराक्रमश्चैरगायत् करिकलभविभ्रंशलोल
लोचनादिविनयपतनमानताननः मगधपतिनरणकोटिभं

हर्ष सं० ३५

गृहे गृहे कृतपरिजनमनोरञ्जनाः तत्रान्तःपुरवासिनो ह्यभव-
न् किरातकन्यागणसिंहसंहतिगम्भीररणरणकरवशिव
न्भोभागमप्रच्छन् प्रथममनाः इति यथास्थानमुपविवेशुः
ते च यामिनीविरामे विनिवेदितवारिकेण ननाम देवमप्र-
मादः यथाप्रीतितिर्यग्लोलधवलापाङ्गकान्तिराजि व-
ल्ली मिव भ्रमरपङ्क्तिपातिनीं यमाननलतनारकस्या यामिनी
वल्लभः प्रभां परिहृत्य प्रहसन् इहलोकनिवासमाला
वनजस्रनेत्रकमलयन् महानपि भुजङ्गः इति तमभावन
नयामिनमिन्दुवत्सनिर्मितस्रजं श्रुतवाजे लोकेषु महर्ष-
मिवमूर्ध्नि स्थितानां वर्णानामग्रजन्मा यथा च देवश्रविहितानव
रवद्याश्रुहृदयानवधेवनन्दवश्रवि निलोक संनतानवचक
म्यादेवमान्यतायपमि हेतिरणविविक्तां श्रुलोकमाश्रमा
वाः प्रवादाय सहासितयथाशंसितं धिमं विनयम्
नाहं श्रिमामप्यायां संभावयितुमथिपिहृष्टं श्रिवं ग्रहाणां
मिनजानः सामपापितां वेशो वत्स्यायनानां यथाका
लमुपनयनादयः कृताः संस्काराः समयकाठिनाः
साङ्गो वेदः श्रुतानि यथाशक्तिशास्त्राणि दारपरिग्रहा
दभ्यागारिकोऽस्मि कामभुजङ्गो लोकहृदयाविरोधिभि
स्तचापलैः पौराणमभून्मम आसीत् ग्रहानपलापोऽस्मि
प्रतीनेव वयसीति विप्रतीसारमिव मनः हृदयमर्पणानि

नमानतः श्रवणांतमनमिमनाविवकर्णे रिवणाग्रमम्यवस्था
नोमम वर्तनीवव सातां हं भूमि हे वर्णा मतिस्रमा स्वाराशि
वर्णानामश्रेषधरीयमालिनी महोकस्वाविशंकः सर्वम्म
न्ववेयोरविनयसमनसाम्यभिनयेकल्पः पिप्पलि ग्राम
तोवान्मानुष्यकोपेनाः नवभावाद्दलयोपिभीतास्वं
मधुपिबेति रथांगनामानोपिलज्जेतस्वात्मनहृत्रियं
सूते: प्रियाणाम् कपयोपिचकितास्ववपलायते शाः
रवेयोपिमानुक्रोशास्वश्वापदगणाः पिशितमानभुंजते
सर्वथा कालेनमांसत्यतिरस्वामीस्वयमेव श्रुत्वा पार्वतीनः
विस्मयत्राहिएषाहिमवंलिप्रभावतोपक्रमनगरस्याभि
पायतुस्वीमवस्थां भूपतिरेवमस्माभिः कृतमित्येव
मभिपायतुस्वीमवाभवत् संभावयामसनदानादिनाव
प्रमादेनैवमवग्रीकेवलममस्तमहिषिभिः स्वयपविवस्त्व
गर्भेणाहृपानमात्रेणांनगंतांप्रीतिमकथयत् श्रुत्वाभि
लाविशिखिवलस्वमानेस्वविततिविसर्जितराजलोकोभ्यंत
रंप्राविशत् वाणोपिनिर्गत्यपोतास्कटनायांकोमला
नपविधिनिर्वीतिवासरेलाचलकूटकिरीटविचुलसंग
रीभांसिनेजासिस्हं चतिवियन्मविमरीचिमनिरोमंतम
करक्रांगकूटमवकाधामसमानगोषीनहृषाम्वराणपथली
षुशोकाकुलकोककामिनीकूजितकरुणमस्तरंगिनी

ह. ध. सं. ३९

नदीषु स्नामविटपोपविष्टवाचाटचक्रवालेष्वालवालाव
नितेमकजलकूटेषु लिङ्कटे टिवमविलतिप्रसंपातपातेषु
ष्वतेष्वननयेयपतिपेनवर्णामुहूर्तनदीरेखापितललोक
ष्वाने क्रमेणाब्जालपरापरयातधुनीहरस्तावितनरूवेला
हिनायमानाम्बदमिमहजनिसंध्ययानयानैयानेगमण
निपरेषुपाराणंडले कमण्णानलक्षु विणायवरणेषु
वैनपश्चणानिपरेषुपारापणरिषु यथापावयविप्रपाणोप
कीर्णावरोहषानेजमिजानवेटमिहवीषिवषंक्रवेतिपायन
कजने लिङ्गाविङ्गाणङ्गोणफलकलिलफलायेषुकापेष
विकलकपिफलेष्वायामनहषु निलिगमिषनिनरतेकर्के
टरफलीफटाविलिकोषिकफले मनिकरमहास्वषकीर्णे
संध्यावेदनोदविंमनिकरश्वदंनरपतिनारापथ्यस्पलीषा
वीपमिनारवानिफरुमे ग्रमवराश्रयिणिपावेरीपावरीषि
वाणेरवाणपरश्रुकेविकालेकबलयनिवाज्योतिवेषमा
प्रमंपकारावनारे निमिरनजेननाविखिवमकरनीषुदीप
लेवाम्म ग्रररमंषदक्रीनदनकाथिनाहनिखिवणेपेषु
मायतापजोषज्ञविजरनीकष्विनकथ्येशिशयिषमाण
क्षिषुजने नरन्नहिषमषीमलिमनमामिजनिनषुण्ण
जयनप्रजागरेविरंभमानेभीषनेनमेषाव स्वविनवि
ननरूपनविवषंनिशारनिकरमनवरमषेषसंसारषेण

बोद्दिमकरध्वजे रत्नाकल्पारंभशोभिनि शिखावलीभाषित-
भाजिभजनतिभूषांभूजिष्याजने मेरुधीवगमानरश्मानाजा-
लजल्पाकजच्चनालजनीषु वणिकविशिखाविहारिणीषु
कामः शान्तकलवास्वप्रचलिताखभिसारकान विरलीभव
ति वरजानेवेशान्तशायिनीनां संजनितमंजीरशिंजितजडे ज
लिपते विहारविहारेणेद्गाचोपसिद्धावयनीवचविरहिहृदया
तिसाव समरमिते भाविवामरवोजाङ्कुरानिकरवव विकीर्य
माणेजगति प्रदीपनिकरे निवासस्थानमगात् प्रकोष्ठ
चेतसि प्रतिकलित्रेणः खलदेवोहर्षः यदेवमनेकबालव
नितचापलोचितकौलीनकोपितोपिमनस्वाभिहन्ते-
वमपि यदिहमत्तगतः स्थानमेदर्शनेनप्रसादकृयात्॥
इत्थं चिंतितमागुणवंतम् उपादिशन्निहिवितयमनन्तपप्र
तिपन्नपदारेनेनवाधाविनापि भर्त्स्यानोस्वामिनः प्र
पिवपिंमाससहोषांयमानसमनाहरपीडितमेवमतिगुण
वतितानस्याघाचान्यथावविंतयंतसर्वेषानयाकरोमिय
था यथावस्थितेनानानिमामयकालेनेस्येवमवपार्थव
प्रणेरभाविकृमकरकान्तहृदंवांपवानांयमवनेवृना-
वदतिष्ठपावदस्पमवयमेवगृहीतस्वभावः इष्टिवीयति
प्रसादवानभूत् सलैरेववाहोभिः परंप्रीतेनप्रसादज
ननोमानसप्रसनोविशस्मंभस्पदविणास्थानमेणःप्रभावस्य

हृ ष सं २

यचरंको हि मनीषया न नरेंद्र लोति ॥ इति महाकविचक्रचूडा
मणिश्रीबाणभट्टकृते हर्षचरिते महाकाव्ये राजदर्शनं ना
म द्वितीय उच्छ्वासः ॥ गोतिजवंशो हितेन स्वेन स्वावंद्रभक्तजनं
विनाः स्वकालाद्दवनापैते प्रजागुणेपन भूपजः सायन्ता
मुपकंठेलस्मीः हे विहायसायंतनम् नक्तं तुहलिस्यमत्तस्य
रितं च महात्मनो गृहीतम् ग्रथकलाविहितविलिनवलाहके
बालकानेककारिणि ऋणकोहृच्च दंडूरहिवि मयूरमद
हिवि हेमपट्टिकमाण्डेमर्वेलिख्यो योना मिनभनभसिः
भास्वरभास्वति शुचिशासिन नक्षणनारागणे गलच्छुनासी
रशरासने सीदन्मेदामनीशासि हासोदरनिद्राह्लहिस्तनवैदू
र्यवर्णेणासि घूर्णमानमिहिकालचुमेघेमो चमचवलि
निमीलितायां निष्क्रमत्सकुटजे निर्गंकुलकेसरे कोमलक
मले मधुस्यंदीदीवरे कराहाटिनि मोदमानकुमुदवदा
उदाणदिशि समच्छस्थलिपसवितसमीरे स्तबकितबंही
कावत्रामानाकाशसंपे नीराजितवाजिनि उद्दामद
तिनि दर्पदीर्घोतके लीयमानपंकजचक्रवाले बालपु
लिनपलविनसिंध्येरोपसि परिणामश्यामश्यामाके ॥
जलिनप्रियंगुमंजरीरजसि कगेहितवपुमतवि कुसुम
सेरसरे प्रावत्समसमयारंभे राजनि समीपागतेनो वंदंप
नरपितेबहलानानिवासमसमान सम्पलपभूपालहस्मा

नातिशयपवित्रितात्मस्तालयः श्लाघमानानिर्गतः ॥
क्रमेण च कांश्चिदभिवादयमानः कैश्चिदभिवाद्यमानः
कैश्चिच्छिरसि चुम्ब्यमानः कांश्चित्कण्ठे समालिङ्गयन्कैश्चि
च्चिदालिङ्ग्यमानः कांश्चिदालिङ्गन्नन्यैराशिषानुगृह्यमा
णः पतन्नवरदेहरूवं धमध्यमानः संभ्रान्तपरिजनो
नीतेनासनमासीनेषु गुरुषु भेजे भजमानस्त्वासीदिम
न्कारं निनयनन्तेट श्रीयमाणेन च मनसा मर्वांलालयं
एकत्र कश्चिदेनावतोदिवासं चाचितोहृथे श्रवनलाव
सम्यक्करणपरितोषितहृदिन चकाक्षुः वोक्षिपनेक्षिपा
यथावदविकल्पमत्रभांतिभुंजनेनेदवैषिकृतभृजः प-
थाकालमध्यायनेनावदवः अनिदिनमविच्छेदेनावादेवे
वदाभ्यासः कश्चित्पववचिंभनेनायत्ताविधाकर्मण्यपि
योगः तावेव व्याकरणेपरस्परस्पवाधावेष्यप्यदिवमदर्श
नादर्शनान्याख्यानमण्डलानि सैववाभ्रानतरीत्पर्थो-
पकतेआश्रमाणमोष्ठी सपचवामंदीकृतेन नवमाखासे
मीमांसापामतिरसः कःचितपववाभिनवबहुमाषित
स्वापावषिणः काप्यालापाः इति श्रूयते न छ्पः तानः
सेतेषवज्यापामतनसत्रिहितविद्याविनोदनैवेतान-
वधिमाचसहायानोदकियन्मार्गेनःकृतेखविनया सं-
कलभवनभुजिभजेगराजदेहदीवेरहनिनिनिनिनिश्

तोभुञ्जेसर्वदासविनयनववपुषम् विशेषेणानवयिवि
मुक्तकोमोघपरमेश्वपार्श्ववर्तनिवत्रासनभविनिष्ठ
ति सर्वैवयथाशोभि यथाविभवंयथाकालेचसंपा
दितैविचित्रजनतोचिताः क्रियाकलापाः इत्येवमादिभि
रालापैः स्कंदावारवार्त्ताभि शैशवातिक्रान्तक्रीडास्मर
णैः सर्वेन कथाभिश्च विनोदितमनाः तेसमस्तविवस
मिषत् उपांशववसध्यादिने यथाक्रियमाणाः क्रियातेर
करोत् भुक्तवेतेचसर्वेजनपः पर्यवारयत् श्रुत्वातेरु
कलयज्ञमनेशिलायापांयापायानीयोलेवासमीव
मानः सनावसम्मयेवंदनपातीयमदागोयवनपाव
रचितनिलकलेलामलकसमरागिनमोलिरमस्तपृ
तुविवानानिविदेनरूसमापोऽकेनसमुद्रासमानग्रसह
तुपभुक्तनास्तानविमलापरकोनिरकपालाकोंजनन
नितलोचनहवि रविरथुकोविनिनमाधवववधेदपात ::
पुत्रकवाचकः स्वहृहिराजगाम नातिहूरवनिस्मावा
मस्थानिषमाट शिलाचसमूहं तेमिवतनकालापनीनस
त्रवेष्टनसपिनविकिरणोसहुमरणालसूत्रैरिववेष्टितं
पुलकेपुनोनिलिनमारशालाकाप्यत्रकेनिधायएहः
नः सनीडसविविद्याभ्यांमधकरणानवनाभ्यांस्वेन
नकेप्राभातिकप्रणामकलेदविस्त्रीकृतमंतरापतन्न

त्रिषु गृहीत्वा वक्ति पपपरलबीकपदिकोत्तालपत्रिवस
बीमल्लिनामचटगाणिदंतकोतिमिरवेयत्रिवमितकृहमच
क्लिमिग्रंथे मविसमत्रिहितमरखतीनृपुरवेरिवगकैमेध
रैरात्तिपन्मनोक्षिशोपूर्णोगोमापवमानशोकेपुराणपण
ठ तस्मिन्नूतनयाक्रनिरवभगगीतिगर्भेयगतिस्वहष्टोना
तिहस्ववतीवेदीमहीगाणस्वारमपुरेणगीतिधतिमनुव
तेमानः स्वेरणरमार्यपुगलमगायत् उदपितनिमीते
मलिहृष्यतनदपिजनगाह्याविपावनेतषांविहृषंचारितालाटभि
त्रेधतिभातिहिमेपुराणमिदम् वेणानगामविवादिस्फुर
करणभरतमार्गभजनगुरू श्रीकण्ठविनिर्यातेगीतवि
देहर्षराज्यमिव तद्धत्वा वाजस्यचत्वारः पितामहस्यव
पमारवेदाभ्यासपवित्रितमूर्तयः उपाध्यायवत्समप
योगललितमहाः गणपतिरपिकः नारायणः श्याम
लरतिपितृव्यपरम्पराभ्रातरः श्रीमहूलनपोषहीनवाक्यः
हृतगुरुपदन्यासः माधवेदिनः सकृतनसंग्रहाभ्यासग
रवोल्लभमाधवशाहाः लोकाख्याकरणोपि सकलपुरा
णराजर्षिचरितार्थं महाभारतनामावितान्मनो विविन्म
कल्लेनिर्हामामहाविहंसोमहाकवयोमहापुरुषबहवो
नेकृतहलितः स्वभाविनरसदसिपनाविरलाः वष
सिववसिशाप्तिनपासिमतदिमहसिवपुषिपत्नविव

हच सं ३५

प्रथमः पूर्वमेव कृतनमेराणाविवववः स्मितहृपापवलितक
पोलोदराः परंपरस्य मुखोनिश्यलोकयत् गृहीतेषांकनी
यान्कमलदलदीर्घलोचनः प्रणामलोनामवालस्यप्रेयान्
प्राणानामपिवशापितादत्तसंतानैः सप्रणयंदर्शनप्रेमान्का
हापितकद्भुमाप्तविंसुतावभाषे नाम वाणीद्विजानोराजा उ
हराययहृणामकार्षीत् मुर्धारवाद्धालापयतन्यमयादा
यितेनापुषाव्यपुज्यते नङ्गषः परकलत्राभिलाषीसहाभु
जंगश्रीसीत् ययातिराहितब्राह्मणीपाणिग्रहणः पपातः
सम्यक्त्रसमयायवाभवत् सोमकस्यपुत्रघातेनान्वेषय
निर्घृणता मांधातामार्गणव्यसनेनसपुत्रपौत्रोरसातलम
गात् पुरूरवाः कृत्स्नैकमंतपस्यत्रपिमेकलाकन्यका
यामकरोत् कुवलयाश्वोभुजंगलोकपतिग्रहादप्यतरक
न्यकामपितपरिजहार एवं प्रथमपुरुषकः परिभूत-
वान्पृथिवीम् नगरप्रकृतकलामभावेवर्णसंकरः सम
भूत सौदासेन नराशितापपातोकलीकृतात्मिभिः नलमवः
प्रातिहिरण्यकशिपुरभिभूतवान् संवरणोमित्रदुहितरि
विक्लवतामगात् दशरथः प्रेमप्रमोदेनसत्यमवाप
कार्तवीर्योगोब्राह्मणानिपीड्यनिधनमयासीत्॥
महारक्षणाखमनार्गोऽकोपिदेवद्विजवत्सलोनबभूव॥
पांडवराजनमनादेकाकीविपन्नोवा हन्यादिपिनेविल

३९

लाप पांडवनमध्यगतो मन्मथ इव मदनदहनाविष्टः प्राणेश
मोव यथिहितोगुरुभयविषण्णह्रदयः समरशिरसिसम
मन्स्ह एवान् इंधनाभिरा जन्मपकलंकमनेदेवाःमन
सर्वद्वीपभुजो हर्षान् अत्र बहूनां स्वार्थकृतानामश्लेनः कृत
पक्षः क्षितिभृतः अत्र प्रजापतिनाशेषभोगिमंडलस्योपर
तमाकृता अत्र गुरुणोत्तमेन सिंधुराजं प्रमथ्य लक्ष्मीरात्म
कृता अत्र बलिना मोचितभूभृत्स्वहस्तेनो मोचिता महानाग
अत्र देवेनाभिषिक्तः कुमारः अत्र स्वामिनैकप्रहारपाति
नारातिनामवाश्चापिनाकशक्तिः अत्र नरसिंहेन स्वहस्तविश
सितारातिना प्रकटीकृतो विक्रमः अत्र परमेश्वरेणानश
रथेोल्लभवोद्गीर्णा प्रहीनःकरः अत्र लोकनाथेन दिशां
मोखेषु परिकल्पनालोकपालः सकलभुवनकोशाग्र
गुजन्मना विभक्तः इति एवमादयः कृतयुगस्येव हृष्ण
नेमहान्तः समारंभाः अतोस्य गृहीतनाम्नः पुण्यराशे
पूर्वपुरुषवंशानुक्रमेणादितः प्रभृति चरितमिच्छामः ॥
श्रोतुम् इह महान्कालो नः शुश्रूषमाणानाम् यत्र कांतम
णयद्द्वसो हानिनीरसनिष्ठराणि खलकानामपाकर्षेय
ति मनोऽपि महतो गुणाः किमुत सभावसरसमस्वहृतानीरे
षम् कस्यन हि नीयमहाभारतेभवेदस्य चरितेकृतहलम्
श्रायाहेभवान् भवनभार्गवाय पंचेषुः श्रविनानीन पुण्यरा

ह
ष
सं
पं

जर्यिचरितश्रवणेन सुतरां शुचिना इत्येवमभिधाय तूष्णीम
भूत् वाणोऽपि विहस्य सानुनयमब्रवीत् आर्य नयनानुरूपमभिहि
तम् अयं स्वस्मान मनोरथमिव भवतोऽनन्तरं फलमर्थं कल्पया
मि शाक्याशाक्यपरिसंख्यानक्रमण: प्रायेणास्त्वार्थं भूष: प
रगुणानुरागिणो शिष्यजनके ष्याश्रवणेन रसमसमेहितावि
भवेमहतामपि सतिरपहृत निवृविवेकम् यथपनायं: को
परमाणुपरिमाणेन बहुलहृदयेन क्रम स मलन्वल्लसलक्षमापिदे
वस्य चरितं अपरिमितवर्णेनाहृतेषु: कल्पिपथेषाहु: कसंख्ये
निगाललक्षणा: सर्वेलत्मापियमष्षय: वाचस्पतेरप्यगोचर
सरस्वत्याश्रष्यतिभर: किम्पुनरस्माद्दिषस्य क: खलु पुरुषा
युष्षणतेनाप्यप्रक्रयाहविकलमस्य चरितं वर्णयितुं प
कदेशेन तु यदि कुतूहलं व: सज्जा वयं इयमधिगतकतिपया
हरस्य बलाची यद्दीजिह्वाक्रो पयोगं गमिष्यति भवन्त: श्रो
तार: वर्णिते हर्षचरिते किमन्यत् अयनपरिणतप्रायो र
वय: पश्चाल सम्मानकपिलकिरणारोभगवान् भार्ग
वो रामरश्वमस्तनपश्चकरुधिरमफाकरस्य निमज्जनि सम्ध्यारा
गपटलेष्षसा मोनिवेदयितास्मीति सर्वं वने तष्ठोनिस्स
न्यधर्यंत नातिचिराद्धृष्याय यमस्याम् गणसितेषोणमया
सीत् अपमपुमरपलावितसालवीकपोलकोमलोनपे
मकलितेकि मकलिनीमलनादिवलोहितनमेनमोलि

हितस्वमानैरखोरविरथनरगमार्गानुसारेणगमसहिषं
इवपावनिनभसि नमसि क्रमेणवहहनायसकुटीरकपट
लावलम्बिपुञ्जमानपक्षैः सहसैहनेषु वल्कलेषु कलि
कालभयपुञ्जितमिव गगनमग्निहोत्रधूमे सलिलमेयजना
नजनैसो नवनिनिविहारवेलाविलोलेपर्यन्तनिपतितोजं
ने विकीर्यमाणहरितमयामाकश्यालिपटलिकापट्टप
सहोपविष्टैःकाजिननगहिलेनहिनपनिवटलने प्रला
मनाध्यासिनिध्यायन्ति योगिगणेनालक्ष्यन्तियावमानान
नानेवासिनि धवलसमृद्धश्रोत्रियानप्रमनेनगलजुकरणं
कोहारिणिसेध्योसमवधारयनिवटगविटवटसमाजेप
समेनतिवश्यानिविनारकाख्येवेग्राममध्येशेषारंभेभवन
मागत्योपविष्टः त्रिपर्णेच अभिमुखसावेतनेपेवगोष्ठातसा
नीतप्रथममयामस्वगतप्रविभवनेपतिकल्पितेश्रयनीय
मेसेवत इतरेषां सर्वेषां निमीलितहृदयासमयानुयज्ञानानि
ह्राणांकमलवनानामिव हृदयेप्रतिपालयतोऽकस्माद
लेनकथमपि सायंकुपायमगाछत श्रुत्यामिन्यालरिणेय
मेप्रतिबुद्धः सपकावंदीश्लोकद्वयमागायत पश्चात्तत्रि
प्रसार्यनिकननिविनंत्रावपिनांगमसेग्रामसज्याभय्रके
गेमवसरतचलसोथलघ्यगोमजायलिमध्यानिबिमय
वामग्रामाभिलाषाटनवरतचलन्मोघ्रह्रयिनः स्नावरण

ह. च. सं. ५१

क्षैर्बाभग्नगुह्लोम्लुवेविकटकटि: कंपमानशिखरश्रीलोल
नाह्नयमानेनहिनकणस्वा चेचनाकेसरेण निद्राकेतु
कणायंकपलिनिविडुनश्रोत्रपुक्लिलंगलंनाम्नमायल
ग्रष्ठलिनवसकणेकोणमस्त्म: लवेरणरावणलननकुवा
सस्नहज्यनिद्रामधोय प्रत्याल्पवदनस्वपास्यवभगव
तीसंध्यानुदिनेभगवतिसविनरिगृहीननाम्भूलललवेवा
निष्ठन प्रश्नांतरेसर्वैस्तनानयः समाजस: परिकार्येवास
वक्र: प्रसावपिष्टवौदानेनविदिनाभिप्रायलेखापुरोद
घवविनेकष्यपिनमारेभे कृपतो प्रतिपुणपद्मनामधि
वासोवासवावासरवसधामवलीर्णः सननसंकीर्णव
र्णव्यवाहरस्थितिः कृतपुनर्व्यवस्थ: स्थलकमलवनक
शलनयायोत्रानमूलमानमरणालेहञ्चीनमेदिनीसारग
नैरविकृतमधुकरकोलाहलै: हलैर्दलिश्यमानसेत्र:॥
हीसेदपयापाप: पयोदमिका भिरिवपुरोहवाटसेनलिभ
सिरैनर: प्रतिदिशमपूर्वपावेनाकारै: खलधानधामभि
विभज्यमानै: सम्पहृतै: संकटसकलसीमान: समंतादु
द्गीनचलीपिश्यमानैर्मीरकजदैजरिलितभूमि: उवारणव
सीयाभि: शालेयैरलंकृत: पाकविणाराज्ञाजमाघलिकार
किटीरितैश्चस्फुटितमङ्गफलकोशीकपिशितैगोधूम
धामभि: स्थलीपृष्ठैरदिष्ठिन: मरीचप्रष्ठप्रतिष्ठितनग।

[illegible]

ह॰
घ॰
स॰
५२

तैलस्नेहस्नेहैरारभयनाकैवविलोठनमर्दितकंकसः
ग्लालीरसरमालयानाः मुनस्यपुटेल्लमुखेकवेश
पिण्डिशारकजवजननायप्रभंजनमिवचापिवंतीत
वातद्रविणीनामिवस्वच्छंदवारिणीनांवरवातो द्रुले
त्विवद्भिराचितः श्रुतवनकृष्णतत्पमान्यकारग्रहर्नाः
द्रमपृष्ठेरिवगुणैरवधलितःवनः संगीतास्यरजवं
वमंसैर्मूर्पूरेरिवविभवैमुखरितजीवलोकः प्रशिक
गावदातद्रनैमुखरितजोगुणिभिः प्रसाधितः पश्चिक
शतविलयमामहीतफलैमंहातकथिविरवानिस्थिप
ष्टभिरामनीयः स्नामद्रपरिमलवाहिस्नेगोरमादिवे
द्विवमवग्नाटैरिवमहद्रतैरः स्थिरीयतः प्राहंरगमद्रस्वप
त्रापाविष्टहिजोतमैत्रारायणनाभिमंडमरिवतोवाणाये
मसितः मथितपयः प्रवाहप्रक्षालितलिनिभिः लीं
रोदमयनाराभरिवमहावोधैः पुरितापाः प्रोकंगेना
मजनपदः यवयेनात्रिंशमाद्गपातजनतालिता इव
लीयंतऋद्दद्वयः पप्पमानवयनेद्रकादद्दनटग्राती
वनाद्रपग्दुरितानि छ्रियमान सूपदाह्रपरस्लपादि॰
त इवव्यदीयंतप्रदमैः मावाशिविसमजलयर पारा॰
पोतइवननपावर्णमेकरः दीयमानानेकरोसद्रस्वाव
रावमानइवपलायतकलिः स्नालयपिलाचट॰

नेकमणिकरनिकरनागवरीयं नविपद: महाप्रलयनदिवाग-
नकलकलाभिरूढ्नाइव प्रावृड्वन्धपदड्वा: दीपिकानमन्म
हानममहस्वसंतप्तिताइव सालीयंनच्छापय: हमज्विता
हेमहस्तप्रहतणुएपटहपटनवशासिताइवनोपामपे
न्नुपस्तमव: संततध्वललोचवपिरीकृताइवापजगमीन
य: पमोधिकारपरिभूतमिवनप्राभवहहेवम् नवत्वेवे-
विधे नानारमभिरामकुसुमांगपरिमलहभगोयोवना-
तेमइवभुवनस्य संकुममलतपिंजरितवहुसहिवीसह
स्त्रशोभितान: उपनिवेशइवधमेस्य मनफडयमानवम
रीकालघ्वजनपवलितध्वांत पकटेशइवस्वराजस्य
नलन्मल्विचित्वमहस्तदीप्यमानहपारिगंत: पिविम
त्रिवेशइवकृतयगस्य पमासनस्थितव्रलचिधाना-
धीयमानसकलाकृपालप्रभास: उद्यमोवनाइवबु-
सलोकस्य कलकलमखरमाहाकाल हनीमानमंकुले
विहेपइचोतरहलाम् ईश्वरमार्गणसंतापानमित्ता
संतापानमिगणविविच्त्रिपुरस्य स्वपारमसिकुपवलह
हपंख्तिपाज्ञ: प्रतिनिधिरिवचेहलोकस्य मधुमते-
मतोकामिनीभूषणइवभवितभुवनोनामाभिह्राइव
वकृवेरनगारस्य ख्याएवोध्वराध्योजनपदविशेषाध: प:
तपोवनमितिन्तिविविभि: कामायतनमिववेश्याभि:

हे ष सं ४२

संगीतशालेभिरिव लासकैः पवनगारिभिरिव शाखिभिः विश्राम-
गिरिशोभिरिव मंथिभिः वीरवेद्यभिरिव शरवेधजीविभिः गुरु-
कुलैरिव विद्यार्थिभिः गंधर्वनगरैरिव गायनैः विश्व-
कर्मगृहैरिव चित्तानिभिः लाभभूमिभिरिव वैदेहकैः
धनस्थानैरिव वेदिभिः साधुसमागमैरिव सद्भिः वज्र-
पंजरैरिव शरण्यागतैः विटगोष्ठीभिरिव विदग्धैः स्वकृत
परिणामैरिव पारिषदिकैः ग्रहविवरैरिव बालिकैः गा-
धाश्रमैरिव शासिभिः ग्रसरः पुरैरिव कामिभिः महोत्स
वसमाजैरिव चारणैः वसुधारैरिव विप्रैः ग्रमुदितन यत्रच
स्नानगामिन्याः शीलवत्यश्चोवैविभववत्यश्च रूपवत्यः
प्रमदाभिणपद्वपवलदिनस्वविवर्तनाः मदिरामोदि
मुखमनाश्च वंशकानवधुवः शिरीषकोमलागयश्च भु
जंगागामिन्यः कंचकिनश्चपृथ्यकलत्रभूषिताः हारमध्य
कलिताश्च लालारागाश्च शंकोद्धकाः शेफश्चप्रसादाः
यत्रच प्रसदानां वर्णश्रेव महजेन्मूलमालामगणेन भाण
ङ्कवलयदलदामानि ग्रलकमणिविद्यामेव कपोल
नालगतानामक्रियाः श्रवणावनेमाः ग्रनद्गानि तमा
लकिसलयानि ग्रिपकण्ठपवमभगाः कर्णालंकाराः
कुसुमबाः कुंडलानि: कपोलापवमननेमालाककारक :
विभवोनिशासमणिप्रदीपाः नियमामाकुहमधुक

रङ्गलाञ्छेवरमणिपंजरलोचवल्लेकलहंसीजननाबोधजालिका
वाणीयवमधुरावीणावाद्यविनानेलब्धीनादनं हासायवाः
लिशायमहरमयः पटवासाः निरर्थकाः कर्पूरपांसवः धूपर
कांतिविसरपवोज्ज्वलनरोगरागाः नितुणलावण्यकलंकाः
कुङ्कुमपंकाः वाहयवकोमलममाः परिहासप्रहारवेत्रलता
निष्फयोजनानिमृणालानि यौवनोष्मस्वेदबिंदवएवविः
दग्धाः कुचालंकृतयः हारालभाराः श्रोणयएवविशालस्फ
टिकशिलातलवन्तरशनागुणोविभ्रमकारणंमणिमितं
भवनमणिवेदिकाः कमललोभनिलीनालिकुलान्धवं
नखचरणपातालभरणकानिनिष्फलानीन्द्रनीलनूपुराणि नू
पुररवाङ्कृताभवनहंसाएवसमनुशिक्षिताः संचरणसहायाः प
प्रलपरिवेताः परिजनाः तत्रच साक्षात्सहस्राक्षइवसर्वदेव
णोपरंपरत्नदीधानः महमयाइवकल्याणप्रकृतिर्मंदर
मयइवलक्ष्मीसमाकर्षणे जलनिधिमयइवमर्यादायां
ग्राकाशमयइवशब्दप्रादुर्भावे शशिमयाइवकलासंग्रहे
वेदमयाइवशास्त्रविमालापवे धरणिमयइवलोकधृतिके
रणे पवनमयइवप्राणिवर्गोविकारहरणे गुरुर्वचसि
विशालोमनसिजनकस्तपसि श्रियाचलेतेजसिमित्रारह
सि वपस्वदसिग्रजैनोपशाखिभीष्मायन्तेवि निषधोवपुषि
पात्रत्वः सममेरुः मैनाकसमोदक्षः प्रजाकर्मणि मनुरिव

हे च रं ५५

राजलोकः पुंजनिर्मित इव राजा पुष्पभूतिरिति नाम्ना बभूव
पृथ्वीनागोरिपंक्तेतेनियः स्पवमान इव महेमहिषीचक्रार
निसर्गेहैरिणीवलक्ष्म्यनुरोधिनीभवतितिमहान्तंमतिः
यतस्तस्यकेनविरन्तुपदिह्यामहत्तैवशेषावादारभ्यानन्त
देवताभगवतिभक्तिस्तलभेन्द्रवनभुवनमावनेभवाब्धिरमवेः
भूयसीभक्तिरभूत् सकृतनहृदयपुनःपूजाविधिर्नैहमेष्वा
हारमकरोत् प्रजसमर ममरगुरुमहारयपरिपुमपरिमि
नगरापतिमबलद्वहित्तपतिमाबिलभवनकृतवरण
नतिपशुपतिप्रपत्रोमदेवताशून्यममन्यतत्रैलोक्यम्
भतदविश्रान्तुवरिमस्वानुजीविनांप्रकृतयः तथा हि गृहे
गृहे भगवानपूज्यत खण्डपरशुः वहुरयाहोमालावाल
विलीयमानबहलगुग्गुलगन्धगर्भाः स्नपनक्षीरशीकरलो
टकारिणः बिलपल्लवदामदलोकाहिनः सुरभिविषयभवा
यवः शिवसपर्यामहविनैकपायनैः शाकुनोसखपोराः प
दोपजीविनः सामन्ताः संसिषेविरे तथा हि कैलासकूटध
वलैः कनकपत्रालंकृतविषाणकोटिभिः महाप्रमाणैः
संध्यावलिवृषैः सौवर्णैश्च स्नपनकलशैरर्घभाजनैश्च धू
पपात्रैश्च पुष्पपटलैश्च मणिपादपीठैश्च दीपैश्च वलसूत्रैश्च
महार्हघण्टिकावलयविविनैश्च मुक्तावलेकोशैः परिवारोमस
मनसिवल्कः ग्रंतःपुरास्यपिस्वयमारम्भवालयमण्डलव

णानि देवगृहोपवनलोहितनरकरक्रिसलयानि कुसुमं
गृहानन्यग्रसमस्तपरिजनानि लक्ष्याभिलक्षितमनुवर्तनं
तथाच परममाहेश्वरः स भूपालो लोकेन: श्रुत्वा वहवि
मगावंतमपरमिवमालाहलमयने दाक्षिणात्येव वहविन्या
प्रभावश्रमाने: गुणै: श्लिष्टैरिवानेकसहस्रशोवं उपनयंति
हृदयमहृदयमपिजनंशीलसंवादा: यत: सराजा श्रव
णसमकालमेवञ्जलिभिर्भैरवाचार्यं भगवन्निहितोयरववक
पंदिति हयगतोपयापोपसीदेपभक्तिम् श्रावकाद्वमतो
रथेरप्पमवंशप्रादर्शनम् गृहकरावित्यर्थेहेलखावल
चुम्बितिवासरेन: पुरवर्तिनेराजानमुपसृत्य प्रतीहारीवि
ज्ञापितवती देवद्वारिपरिव्राजिकेकापतितभैरवाचार्यः
वचनादेवमनुप्राप्तोस्मि इति राजानन्तरं नामादरेणासाश्र
नयाशैवप्रवेश्यायेनमितिव्याव्रवीत् तथाचाकरोत्प्रतीहा
री नचिरात्प्रविश्यंते प्रांशुमाजानुभुजं भैरवामसपिस्थ
लाखिभिरवयवै: पीवानमिवोपलक्ष्यमाणं इषन्नमाग
वलिभंगाख्युटललाटं निर्मांसगण्डकूपकं मधुविंदुपि
गलपरिमण्डलाक्ष मीषद्वावक्रघोणं मनिप्रलम्बैककर्ण
पाशं मला व्वीजविकटोन्नतहनपाष्ठि तरमानूकल
घायवलेवेलस्वविकायनतरलयते श्रेष्मावलम्बिनाक
खायोगायोगपर्यंकेनविरचितवैकक्षं हृदयमध्यनि

वहद्यष्टिंनाचगोगेणेवलेलेशेः क्रनेनधानरमाहणेनक
पेटेनक्रमेन्द्रासंगे पुनरक्तवालग्रयहवेष्टनलिङ्गलम्ले
नवहस्तन्यरिशोयनलंशान्वेषिनउनाकोपीनमनायशिख
न्यरपुटमसङ्गकागभीकूनमिलाकपालकेनदारवहूलक
त्रयत्रिकोणेत्रियहिनिविष्टमधाएल्लनावहिकूपपारि
नपाडकावस्यानेनस्थलटशाख्लत्रनि यत्रितम्ललिकाट
लिकेनवामकरस्थेनेनयोगभारकेनाध्यासिनस्कंधं ररय
रकेरग्रहीनवेत्रासनेनस्मरिणमहालीहिनिपतिः उप
गतस्यविनेनचैवमाहेरणानुग्रहेन श्रासीनेनपायक्र
कृभैरवाचानि स्वादरानरणपिवधनम्हरितमनालपरिव्र
नामुपनगरेस्मरस्वतीनटवनावजेस्विनिपूर्णपतनेशि
नमावचरे ग्रर्धयतिहिमहाभागेभगवाञ्चार्णीर्वसार
रम्यक्रान्तोपनिमेयोगभारकादाकाण्यभैरवावाम्यग्रहि
तानिरतवेनिवलक्रलोकलिमांतः पुराणिपंचराजना
लिपुराणेशीकानि नरपतिलक्ष्मिप्रजनप्रणयभंगकानेण
दानिणमनरप्यमानोग्रहणानावबंबालंचपितमसम
योदोलायमानेनमनसा ध्यानात्कथंकथमप्यतिमीन
यातिश्चालालितगाहनगादव सर्वफलप्रसवहेतुः शि
वभक्तिरिग्रंनामनोरथद्रुलंभानिफलानिफलानि येनै
वसस्मान्सप्रीयनेभगवान्भुवनगुरुभैरवनाथः एवो

45

दृष्टास्मि भगवंतेन मित्रस्नात्वा च मत्कृते रितंवास्मजेपल ग्रनयाव
वार्तेयापरोमदमवाप श्रपरेणु स्वप्नानेरेवोर्ध्वावाजिनम
पिदद्दसमलच्छिनखेतानपरः समुदूयमानपवलनामर
पुगलः कतिपयैरपराजपुत्रैः परिवृतेनाभैरवाचार्यैमवि
नाग्रमिवक्षाणोद्दृष्टप्रतिष्ठे गत्वा च किंचदंतरंतरदीपमेवा
भिमुखमापतंतमप्यतमेरीभमदृशालीन श्रपाङ्गीव क्रम
गवानालेश्रित सोकृत्यपत श्रस्यजीर्णमालृगृहस्योत्रैरण
विल्ववाटिकामध्यास्लश्रित गत्वा चतेपदेषमवनतास्य
विवेशच विल्ववाटिकाम् श्रयामद्दृतःकार्पटिकत्वेदस्य
मध्येप्रातेरेवस्नानेदनाहपुश्पिकमनुष्ठिताग्निकार्ये कृत
भस्मरेखापरिहारपरिकरेदृष्टिनोमयोपलिप्तस्तिन
लविनतेवाज्ञ्च वर्माणपविष्टं कृष्णकम्बलप्रावरणनिभे
नाह रविवरप्रवेशमार्गकपपानालेपकाराया समिवाभ्य
स्येन उन्मिषता विभ्यताकपिलेनान्यतेजसामहामसवि
कुयक्रीनेनमनःशिलापंकेनेवशिष्यलोकैर्लिप्तेन नदी
कृतैकदेशालम्बमानकद्राक्षशोभ गुडिकेनार्धवद्धेनशि
खापाशेनवध्यंतमिववियावलेपदुविदुग्धान्नपरिमंव
रतःसिंदान पवलकनिपपाशिशेदहेनवयमापंचवर्ग
वाघ्रातेनघ्राणेनकामेनं तोलिन्यलीयमानाप्रांतेलोम
लांबं लोमशाकर्णशष्कुलीप्रदेशं पृथुललाटतटे तिर

ह॰ चं॰ ५८

ष्णस्मललाटिकपावकस्फुरः शिरोवसनरत्नगुग्गुलसेना
पस्फुरितकपालास्थिपाङ्खनिशेकाभिवजनयंने सूद
जलस्लाटवलिभंगसेकोचितरूपंभागांभङ्गभासेस्फसा
त्मातिरंतत्यामायाभिनीमेकाभिवश्रूलेखांविधाणे ईघन
काचरकनीकेनरक्तापांगनिशातांशुप्रतानेनमध्यपवल
भासाः हारपयेनेवानिष्टीचणलोचनयुगलेनपरिलोम
ह्लासंरलमिवानेकवर्णरागमालिविंतसितपीतलोहि
तापनाकावलीपावलेशिववलिमिवदिहविलिपंने
नार्हतंरलोहितनागचोनं हरविदीर्णस्फाक्षिमेखिमक
पोले किंचिदंतरतपामसहारयमन्निहितनहरसोलि
विद्गानपेनेवनिर्गच्छतातरंतालांकेनयवलयंतभिणो
नाले जिह्वाग्रस्थितसर्वभावसंहितानिभावेणावमनाक्
लश्चिनाहं प्रलम्बप्रवणमालीधैर्वितानपाटिक
हेरलाभांशुकंकहस्तनिष्पाभिवस्तराखरविजपवे
पाभियपानुवधमानेवदविवर्योघ्यिमंत्रस्तपाक्रि
नामलोकोहलवेनेकमकोष्टनशांवलेरहलोदंतभि
वभगवनमवेनभयांमञ्जाभूषणोकृतेकलयंते प्र
स्विलसंघेपोरंचनपालिनाभ्रमयंत उरसिदोलाय
मानेनापिंगलाग्रेणकूर्चकलापेनसस्माजंतभिवानर
गंतनिजरजोनिकरं प्रतिनिविदलोमसंरलनिविनच

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

हृच सं. ८१

करुणायाः निकेतनेकौतुकस्य आगारमेगमणीयकस्या॰
सादेपसादस्य अगारंगौरवस्य समाजंसौजन्यस्य संभवंसभा
वस्य कालंकलेः भगवंतमाजंदिवविन्द्रपालेभैरवेचार्यंद
दर्शं भैरवाचार्यस्तु हर्षादेवराजानेहृष्टाश्रिनमिवजलनि
धिवचाल अयमनारोच्छिन शिष्यलोवस्त्रालोयप्रत्युज्जगाम॥
समर्पिन श्रीफलोपायनवजरुकाणेसमन्त्रीर्थमाणेगगाथ
वाहृदादगंभीरयागिरास्वलिशहृमकरोत् नरपतिरपि॰
श्रीतिविहृयर्थमणपवलिस्नावतषाग्रम्यर्थयत्रिवचक्रुलना
लिपुण्डरीकवनानि ललाटपपर्यस्तेनचोदंशुनाशिखा
मणिनामहेश्वरप्रसादमिवरत्नीयनयनोऽस्मेमम प्रका
शायन्नावलिनकर्णपलपवलायमानमधुकरः शिवसेवा
समुहलिनाशेषपापलवहृच्छमानइवहरावनतः प्रणामम
भिनवंचकार आचार्योऽपि आगाच्छ अग्रेपविश्यतिवन्मानसी॰
यमदर्शयत् उपदर्शेन अश्रुपलराज्ञा मन्नहृंसकलगहृ॰
द्दारस्वरभागंमधुरसमयी महानदीमिवप्रवर्तयन्नवे॰
व्याजहार भगवन् नाहंसमामन्नयस्वलितैः खलेकते
ग्रेष्टानकोपसंकाराहंतलम्भः खलयंशीलापरापः
हविणेदारान्मावाप्येवमाचरंतिमधिगुरुः प्रभूमिरयम
पवारणामलमतिपत्रणायाहृरंशिनोपिमनोरथापणाः
प्रयंजनोभवनाम माननीयंचगुरुवत्तिलंचनमहतिगु॰

47

ते रासने ग्रामसेनांचमसेन प्रवाव इति आरुह्य परिजनोपनीते वा॰
सिनि विसाद् भैरवाचार्योऽपि प्रोत्थाननिक्रमणीयं स्वपदवचनम
नुवर्तमानः पूर्ववत् देवव्याघ्राजिनमभजत आसीने च सराजके
परिजने शिष्यजने च समन्वितमर्घादिकं च के क्रमेण च स्वयमा
पृच्छतां कारणः ग्रामिकवसमासाद्दर्शयंतवाच नाति श्रुतिन
स्तैव वेत्रे कस्थपति गुणाणगुरीवे सकलसंपत्साधनमसि विभवा
नुरूपा स्वयं तिपत्तयः जन्मतः प्रभृत्यदत्त हस्थि रसस्वापते प्रभु
यतः सकलदोषाकुलाय नालेभ्यनैवचैरविक्रीतेक्षवि च्छरीर
कमलि भैरवहिताः संत्रप्राणाः स्वगृहीतानिकतिचिद्दिपतेव
याम्हानि भगवच्छिवभट्टारकपादसेवापासम्यायानिनाकिल॰
स्वमत्रि हिताग्रणेकणिका स्त्रीक्रियतां यदत्रोपयोगार्हं श्रुत्वा
गुणग्राह्याणि फलमानीवरहिभवतनिमितोमतोसि सुपिव विह
त्तमतः श्रूयमाणास्मपिसपवः शाह्याःव स्वधीरीपिद्दिमन
सियघांसिक्रवेनिविवरं विशतः क्लत्तहलस्य फेनपवलैः श्रो
तोभिरिवापिद्ध्यमाणो गुणगणैर्गौरवान्वितोस्मि कल्याणि
नाऽन्या राजानमेवमभ्यवादीत् भगवन् अन्तके पिपितारीर्गु
माधनान्स्वामिनप्रवसणायिनः प्रसाद्दर्शनात्तमपार्जितमेव॰
वाप्ररिमितेऽस्मात् कालजातनम् अनेनैवागमनेन स्वहर्णीयं पद
मारोपितो ऽस्मि गुणाइव्यविविधाभिस्सुकथाभिश्चिरं स्थित्वा
गृहमगात् अन्यस्मिन्दिवसे भैरवाचार्योऽपि राजानं द्रष्टुमयो॰

ह॰ घ॰ सं॰ ५८

तस्मैव राज्ञा सार्धः पुरंमपरिजने सकोपमात्माने सकोपमात्मानेन
वेवनिवात् सच विहस्योवाच तात कविभवा कृच्चवर्यवनववि-
ताः पतोऽयमपास्यायपर्यंलं लतेव मनस्विनः खेदोतनामिवा-
स्माकं मियमपरोपतापिनी राजते तेन विना भवादृशामेवभा-
जने भूतेति तिहिप्वाचके विन्ध्यालं नगाम पश्चिमाले तेवक्रमेण
पंचपंचराजतानि पुण्डरीकान्वपायनीवकार पकदान्तशोनक
पेनाहूने किमप्यादायव्राविशन् उपविश्यच सर्ववान्तेयवान्
हतेमब्रवीन् महाभागावेतमाहाभगवान् यथास्मन्निश्चयः पाता-
लस्वामिनामासरस्तः तेन ब्रह्मरात्रसहस्राद पतमोमहासि-
रेवहासनामा सोपंभवभूजपोपेगहनानामितित्रभिरायायपह-
त्पकपंजावक्रातनाम्पिवारा दापकर्ष पावङ्गनमिवपिंडलो
नीते कालिंदीप्रवाहमिवलंभितजले नेदकजिगीषयाक्रमा-
कोपिते कालिपमिवक्रूपाणेनांगतम् लोकविनाशायप्र-
काशितयातासारप्रलयकालसंध्याविष्णुमिवनभस्तलान्मति
मे दृश्यमानविकाटदंतमण्डले हासमिवहिमायाः हरिबा-
हृदंडमिवक्रान्तदिकमुद्दिग्रहे सकलभुवनजीवितापहरणं
तमेमलकालकूटेनेवनिर्मिते कृतान्तकोपानलनानेवायत-
साघटिते प्रतिनीचनयापवनेपर्शेनापिक्रूणान्तमणिसभा-
ऋविमपतन्त्यातिविस्वक्षमनात्मानमपिक्रूणान्तमपारपेते-
प्रतिसिरच्छेदलग्नैः कंचेरिवकिरणैः करालितपारे मन्द्रम

५८

ह्रलत्रिनेत्रधनवलैः प्रभावकृद्धाविशेजेन रितानपंचवक्त्र
शाणिदलवाद्यैः कर्णान्वलमिवकालस्थलमिवकाल-
स्य देहदर्पस्य अलेकारमहंकारस्य कलमितेकोपस्य
देहदर्पस्य लसमहायमाहस्य अपयंस्मरन्तोः आगमनमा
र्गेलस्वा निर्गमनामार्गकीर्तेः कृपाणम् अवलिपनिल
ने गृहीत्वा करेणाग्रुपश्रीत्याप्रतिमानभेनालिंगत्रिवस्वे
वे दर्शनमेहि देशाच वक्त्रोभगवान् पर्यग्रहणावता
दुविदथमपिहिमेमनोयष्याविषयेनशाक्तोपंवणायन्ति
कमाथामिवारमावविलमिति परिधानगृहीतेनतस्मिन्यरि
नष्टः खलिभवनेमायथासः इत्थंकालिरयासीत स्पष्ट
अकृतावेररसानुरागीनेनकृपाणेनामसानकरतलवर्ति
नेमीहिनीम अप्यवननहरिवसेषकदाभेवारवायोराना
न ह्वपदहेतोपग्रहमवारीत् नानस्वार्थालस्याः परोपका
रस्तास्त्र अकृतयोभवतिभव्यानाम् भवाहर्षावाप्यदः
प्ते महानसवः प्रणयनमारापने अयग्रहणस्थपकारः
भ्रमिरपिसर्वलोकमनोरथानां येनाभिधीयसे अवना
महाकालहृदयनामानामहामंत्रस्य क्रमस्य रागस्वरान्वले-
पनाकलेन कल्पकथितेन महाश्मशानेजपकोस्य कृ
तपूर्वे मेवास्मि नस्यवेनालमापनावसानासिद्धिः अस-
हायेस्रमातृरवाणा वंवालसमस्तकमेलोन्यपिवगृहीत

ह. च. सं. ५५

ऽरे भविष्यति परे महायोगाह्वयः एकः सप्तवासराकं टीटिभ
नामा पालमित्रं मस्करीयो भवं नमृपनिहते द्वितीयः सं
पातालस्वामी ग्रपरो मल्लिष्ठ्यपवकर्णतालनामाह्वा विर
यदिसात्कुमन्यमे ततो नीयनामयं दिव्नागाहस्तलदीवा॰
गृहीताट्टहासो निशामेकामेक दिंमुखो गलनावाक्रः इति
कृतवदसितस्मिन् ग्रंथकारयहृष्टरवङ्क्षप्रकाण्डः श्रा
मोपकारावकाणः प्रभुदिने नांतवास्मनानवेद्ुः समभी
घत भगवन्यरमनुगृहीतो स्मनेनशिष्यजनसामान्येन॰
निदेशेन कृतपरिग्रहस्मि वान्मानसवैमीति ततेदेवतेनन
देहस्थात्यतेनभैरवावायः चकारव संकेतेन ग्रस्यामेवागा
मिन्यामसि तयत्तचतुर्दश्यांत पायामियन्यांवावेलायाम
स्तमितमहाश्मशानसमीपभाजिष्णुन्यायतनेणस्थदिती
येनागृहमनाकूष्मावयमिति प्रथानिक्रांतेषुहस्रासा
यंकस्यामेवकृष्णचतुर्दश्यां शैवेन विधिना दीक्षितः
शिष्योनियमवानभूत् कृताधिवासं चसंध्यानितगंधप
मस्माल्यादिपूजेवकुसमठहासमकरोत् ॥ ततः परिणते
दिवसेकेनापिकर्मसापनायेकृतरुधिरवलिविधाना॰
स्त्रिवलोहितायमानाहृदित्त रुधिरवलिलेपनालक्षचवे
तालजिह्वाग्निवलक्ष्मानाना विदीपितेषु तरोहतनया
गोगृहीतापविरिश्मिम्यमिवहिक्यालेना विकीर्ष॰

निरुविनरि यानयानीच्छिववमानात्वनस्कन्धापाह् ।
पातालवासिभुविद्याधरानवेष्टितोनिहन्स्वनमोमेरले-
षु नभसिभुजोभववमानात्वनस्कन्धापाहरकनतथग
णे विग्राक्षायाषावषी स्वभ्रजननिसृहालिमितेनिशी
थे शालामालःश्वेपरिनतेवंचपिना वामकरस्फारस्फ
रेदक्षिनोलोलोतेवेशुसटहासमादापविसर्पनावले
क्षाग्रभापटलीननीलाभ्रुकपटेनेवदर्शनभयादवगुं-
ठितनिखिलगात्रयष्टिः अनादिष्टयाप्यनुगम्यमानोरा
जलक्ष्मा दृष्टः परिमललग्नमधुकरवेणिव्याजेनकेशो
च्छिवकरसिद्धितैकालीनगराचिरगात् श्रमाश्रुतमहे
शम् शुष्यशुभ्रध्वजसमुल्लेखयः ध्रोणिकृतपक्तनवमोदवसे
म्भिकेसत्तहाःस्नाताःस्वर्गवणाः पृहीनविकटवेषाः।
कुसुमवेणस्सेवातिभिः क्रियमाणमेवाशिवावेपाटव
गुंजद्भिः षट्चरणैः उत्सेधपंठकोललाटमध्यघटितवि-
कटस्वालिकाग्रेश्रीमहाभुजावंधानिषधारयतोम्रवभिः
पक्वस्रवणविपरवननविमलदृष्टनपत्रोभ्रूमालोकलेप
पवलिनकपोलेमविराषिवंनरवमिशाघ्रापचयविकी
र्णयाषांवेरसंपकारे रनरकणोवलाहितोरनऊणेला
नामकाकुया स्वामोचनयेवमध्यपरिजप्रयामसमाल
ञाः स्वप्रतिविस्वगर्भोल्कमंसिहियेदन्तपुरुषोपहारा-

हृ.च.सं.५

नितालललेपंतानिशानानिशितिशान् निशंसनुसंतानसी
मेनितनतिमिरमान्मीयान्सीयदिग्भागमेरक्तलोपयविपं·
वत्रियामेपारयंतः सावचैः कलधौतबुद्बुदावलिनर
ललाटसंगतौत्रिशायायाश्वपदघामिदारानिह्नैः स्वेदैः
गृहीतेश्वमेफलकैरकाण्डशर्वरीमपरांचयंतः कांचन
मृणालकलापमिवमिननिविडनिघ्नवाणपः वहामि
पेनवः टीटिभकर्णतालपातालस्वामिनः निवेदितवे
श्वान्मानम् श्रवणपिलकोयकरनिरीनस्यएकन् ग्रावा
वलिरेव स्वास्वेलयंनामवयोधिते नैरववचानुगस्यसाक्षे
नगामसतोवलिदीपनजैवितगुगुलधूपधूपगृहमाण
दिग्भागनयाविलिख्यमानरक्तासर्षपावदगानाकार
पलायमाननिशामिवसनपकल्पितसलोपकरणानि·
गाहांवगंभीरेवभीषणांवसाधनभूमिम् तस्यांबण्यम
दयालिपवलेनभस्मनालिखितस्यमंडलस्यमध्ये स्थिते
हृमतरतेजः प्रसरंप्रत्यपरिवेषायमितिमभिवशरन्म·
वितारे मध्यमानानीतोरावतेवनिनमिवणारम रक्तचं·
दनानुलेपिरारक्तस्वगालराभरणस्योतानशायस्यशव·
स्योरस्युपविष्टजातवेदसिसोमस्वेकृष्णहरेशारम्भाग्निका
र्ये कृष्णलोषीषेकृष्णांगारागकृष्णप्रतिमरेकृष्णबासमेक्ष
ससिलाहनिलिभेनविधायात्वलरूसयासानुगनिर्माण

50

कारणकालख्यपरमात्मनिवृत्तयमपनये ते श्रीकृतिसा-
नपये लाभिः श्रेतम्भविस्पर्शो त्वषिते प्रत्नालयेतमिगस्थ
थुहिसिणाकरन खिदीधिनिभिः प्रमालोहितेनवृत्तघा-
ततनाहतमिवङ्कनभुजिपानयेते विद्वनाथरगुरुप्रक-
हितमितसितदाशतशिविरेणहृष्यमानमूर्तेमेशालये
थिनेवमनविनकिमपिजपेते होमश्रमस्वेदसलिलप्र-
तिविम्बनाभिरामग्रहीपिकाभिर्दृहेतेवसिद्धयेसर्वोव
यवान् श्रेमावलम्बिनावङ्गरणेनविघाराजेनेवव्रतस्य
वेणपरिगृहीतेभैरवाचार्यमपश्यत् उपसृत्यचाकरो-
त्सत्कारम् श्रुतिनेदितश्चतेनस्वव्यापारमचनिष्टत्
श्रुत्वा नरेपालालसामीशानक्रनवीमाशामेगीवकारक
णेनालाः कोवीरोम् परिव्राट्प्रेषेनसौ राजानंत्रेयो-
कयेतम्नोतिष्ठो किनोकऊभमलेकनवान् पृथ्वाव
स्थितेष्वृत्कवालेषुस्कवालभग्नपंजरप्रविहितविसृष्टक
मेस्मापयतिभैरवंभैरवाचार्ये श्रुतिनिवेदकतकोलाहले
श्रुतिष्कलप्रयतेष्वग्रतहकारिष्वग्रेतेष्वकोणेष्व
गलस्वराग्रसमये मरणलक्ष्मनातिदवीयस्यनैरणक
स्मात्मालयेमहावराहदंष्ट्राविवरसिवदर्शयन्तीहिरि
रत्नीयेन सहस्रैववनस्मादिवणरादाणवारणेनिभर
वालानलोहसलंभाः महावराहपिवरसकमीठेनकाम

हृ.ष.सं.
५८

रस्वभुवोगगर्भोद्गतः बलिदानवश्वसितोपिताः पाता
ले इन्द्रनीलप्रासादस्योपरिज्वलितरत्नप्रदीपः स्वर्गग
लनीलमणिविटङ्कतिलकं नलकान्तमौलिं दमीलतीम्र
एरमालः गङ्गाम्बुनयास्वरसाभावपाटलनयाचयस्तं
ब्धः हीनश्वयोवननमदेनवपाटलनायामकः करसंप
टस्वदितयास्वहादिमागकुंभाभा वेमकुसकैपुतस्तनःपे
कयनमाङ्गकंदमदैरम्बवस्वस्यामकेरतिसितलयाण
कलणादितश्वषारलाकाषोकदेशः केतकीगर्भपत्र
पांडुरस्यवगनकास्योपरिलामतरीकृतकुलिः कल्पांते
पतेविधाय विलासविलसेनपवलस्यायामहालेपजांते
नयरगितलगतेनपार्थमाणाश्ववशोकेण स्थिरस्पलोद
देशोभूमिभंगामयेनेवमज्जरागिस्यायपयन्महाति निभार
गवेगुरुकच्छमपिशैलसिवगात्रमवहन् दर्पेणमङ्कं
कृतवानि दिग्गजानतेदासिवामतिर्यग्लिसवदलितोज
वाकाकेकुंडलितेचायोस्फोटनाजाकारैः कर्मविघात
निवपानयन् पंकेंद्रयविकलमिवजीवलोकं कुर्वंकुवं
लयस्थानसः प्रकम्पतञ्जगाम जगादचविहस्यनरसिंहना
दनिचोषवोरप्यभारता भोविद्याधरीगृहाकामुक
किमयंविद्याबलिंबालिशश्रवसिद्दिमभिलषसकाने
ज्वद्विषियम् पतावतकालेनतेन्याहिपतिरस्यमन्त्रा

51

सैवलब्धप्रवेशस्य नातितले श्रोत्रोपकंठश्रीकण्ठनाः
मानायोहम् अतिक्षनिमपिकाणाकिंग्रेहगणस्पापिग
नगराने भूनाथोपियसनाथलपल्लीयलाहषैः देवा
पणाटेहपकनणीक्रियते सहस्रेदानीसहासनानुर्ने इ
णान्दनेरेद दुर्नेयस्यफलम् इत्यभिदायवतिहर्षैः प्रकोष्ठ
प्रहारैर्हीनपिटिमप्रभृतीनभिमवंविप्रपाविनात्मपाणी
गवरणक्रमाणानपातयत् अथाहर्षोपिवेपथुवणा
दयाहाग्रणेरस्य मर्षवेदकुलेनानेकमसरपीनमभिपा
राजलमिवसहिरवपवैरपिरोमांचनिभेनमञ्जुपारश
नशल्यानिकरभरलवमिवात्मानेरणायज्ञवङ्गिः अवदू
सनापिप्रतिविम्बनतारामणेनेपृष्ठदवलदंतमालमव
नयाहसनेवकथ्यमानमन्वावष्टंभः परिकरबंधविभ्रं
मश्रमितकज्ञामानसन्त्रावष्टंभः मेत्रमेरलैनेवदंपत्य
हिपाः नरनाथस्यावत्तमवादीत् अरेकाकोदरकाकम
पिपितेराजहंसेनजिह्मविलियामितम् श्रीसभिःके
वापभषितैः भूजेणोवीर्येतिवसवानवि अतिपयस
शालम अयंनभवसि अग्रेहनहेतिषुणाहितैोमभुजः अद
नामिति नागाल अनाहननं परिकिंपाहेण भुजाभ्यामे
वभनक्ति भवनोदर्पमित्यमितयापास्फोटयामास नरप
तिरपितिनायप मायुधेनयुपिलज्जमानोनेनमन्तरात्मन

ह॰
च॰
सं॰
५२

वर्मफलकसंठहासमसिग्रुवोटकस्फोपतिवन्धवाहुगुहा
यकलम् यगुपानेवनिर्दयास्फोटनस्फटिनभ्रजनहविर
णीकरसिच्यमानो शिलातलभैरिवपरड्विवाहुदण्डैः शा
कुमयमिवकुर्वाणोभवतेति नचराज्ञयानयामासभूत
लेभुजंगभूपतिः नयाहवकेशेषु उत्कावनचशिरकेतं
संठहासम ग्रपयपञ्चैवकल्पकर्णतरेणास्यपक्षोपवीते
उपसंहरनगाहृयायारस्त्रावादीन् उपवित्रमसेचनेडुतं
यनिर्वाहवीजमिदम् यतोविलसेवमाचरमिवापलानी
मन्त्रसजेनम् अनेनरेवमहसैवातिवकूलान्योन्त्योटद
णै पारटिविकमतोकमलवनानामिवचक्षाणोलेपिन
मामोदमजिघ्रत गमितिचन्द्रगणाहमणूणोन आपा
रयामासचशाह्वानमारेणहृत्म् ग्रथकरतलक्षिप्तस्य
वहासस्यमध्येतदिनमिवनीलजलधरोदरेस्फुरन्ती प्र
भयापिवन्तीमिवत्रियामांनामरसहस्ते कोमलांगुलि
नाराजिनालकानिवचरणेलग्नानिवेलावालविद्रुमलता
वलानिवाकर्षन्ती करपंकजमकोशाणेवेपाशपाक
मण्डलमिववालण्ठाः कृतेनिर्मलधारणानखेनिवहतिः
भेनमिभ्रनीम् गल्मावलम्बिनपुरपटनयाक्षिप्तनिग
उकटकांवलिरंदनादिवपरिभ्रमणमाणो वहविषकुसुम
णाकृमिशानशोभिनानवनचलिननतनंजादनिस्वर्ग

हेमकूटादहथिमललिहिवोत्तरतो उदधिजन्मग्रंमाणमिव
लिङ्कलेनविपणगपेवपरिघष्ठमध्या गुरुत्वन्नतललनमए
लोहदृष्टमानदिक्त्नागकुंभामिवकक्षुभे सदलग्रेगवतक
रणोकरनिकरमिवशारनीरागाणलोरह्वारस्हरसादधानो
धवलचामरैरिवचमंदमंद निःश्वासमेलापिते: हारकिं
रणोदपवीज्यमानो स्वभावलोहितेगमहांधगंधेभकुम्भा
स्फालनसंक्रान्तमिवैरणवकरदयनहेतमानो हरि
त्वोगहितीमवरणैनेवकंडलीकृतेन्योत्स्नामवारन्तपत्र
णाविभ्राजमानो घोरलभगालिलवकेनेवचण्डवणालग्र
नारोकहिमलवनालेकृतो महतामानांमहमयनेन
लकेनाहृदयपञ्चक्षुञ्चकलाणमंडलेनेवा विराहितललाटो श्रा
पातलालासीमन्तस्वेद्वाण्डयवलेनचन्मसनेनाहितजय
णासेवदवलेकृतो परणिनलबुंभिनीभिःकणठकुसुममा
लाभिः मरिहरिवमागरदिष्टाभिरपिहतो स्थगलको
मलैरवयवैः कमलसंभवनमनवमायन्त्रणोल्लिप्यम
पण्णत् ग्रसंभ्रानस्वपश्च्क भट्टकासि किमर्थं दर्शनपथं
मागतोसीति मानुषीजनविरुद्धेनावष्टंभेनाभिभाषिती
वाभाषततम वीरविहिमा नामधणेणरःशालीलाविं
हाहरिणी पृथ्वभतर भगीरथाहिराजवणपानाके सं
भरमननयपलंभविलासमालभंजिको यणहपितनो

53

रूपाः मतान्तविलासवत्याः स्वभावेनैवोपक्रान्तयः स्वपेण
संभाविते दान्तमिमोरत्तिणो नमः कोन्यभवन्तमपहाय से
पर्वं कान्तिकामपि प्राप्यान्तलेववद्धप्रक्रान्तिरूढविमायाति ॥
त्वदीयैर्गुणैरुपकरणीकृतमन्यत्वन्तयर्वं चलमात्मलाभ
मात्तिलज्जतार्थवमस्यनूपहरयस्य नहिद्धामियनकेन
चिकायैलवोपपादनोपयोगेनस्मारयितमात्मानमिति
प्रत्युपकारउत्पवेशात्त्वभवन्ति धीराणां हृदयवृत्तयः
स्वतन्त्रे राज्ञाभवत्सिद्धैरवविसमानाक्रान्तोस्मिसाधयन्त
मान्योयणामभीहितेस्थानमितिप्रत्यावदते नथोक्रमाः
योषणामभीहितेगमिष्णुः हहहसमालिंगटीटिभाः
दीकृवलयवतेनैवावषणायशीकरत्वाविणामाहेणवत
घावीहणमः तितिपतिस्वतरुवाच नानकिब्रवीमि वामी
तिनहेहासहरणम् त्वदीयाः प्राणायन्ति पुनभक्तिम् र
तमामिदंशरीरकविनिष्पतिरेकाकरणम् निलयः क्रो
नावयमिति नोपकारानन्तरूपम् वांधवोसीति हृदीकरण
मिव त्वयिस्थितेहेतयमितिप्रपन्नतम् त्वदिरहकातिणी
कारणेयेनः स्थितिरिमप्रेदयम् निष्कारणलवोपकार
रणनवादः संमन्यावयमित्याता मलयाकृतञ्जलावेपु
प्रसन्नकथाहवचनमिकर्णेयोयेत्वाथ्यैनिरवेनारम
नियायवेणाखिन्नहारोकुलितमक्षफलविकरतालिनता

हृ ष सं ५४

एगतेगगनतलहस्यपात ययोवसीमंतितग्रहग्रामः सिद्ध
वितेधाम श्रीकण्ठेपिस्वामिन् पराक्रमाकीतः कर्तव्येषु
नियोगेनानग्राह्योग्राहितविनयोपजनः स्वभिधायायत्ता
नेमादितलदेवभूयोभूविवरेविवशा नरतिलस्त्रीणभूय
णयोहपाणे प्रवातेसारधेप्रस्तमानकमलिनीनिः श्वास
प्रभावनदेवताङ्ग्यांड्कापहरणपरिकासहसिनीवसा
वरूपयशीकरेपरिमलाकृष्टमधुकरनिकुरम्बनिद्रावादिद्दी
निष्णापरिणतिजद्वेनघारलेखिनवनानिले विरहविधुर
चक्रवाकचक्रनिप्रवासितसेनापितायामिवापरजलिनि
धिमवतरत्यां त्रियामायां सान्ताद्यगतलक्ष्मीविलोकनङ्क
तूहलिनीष्विवसमंमीलंतीषुनलिनीषु उन्निद्रपरिणत
रनिकुसमविसरमिव तहिनकणनिकरमुद्दपवनलासि
नलेनकानने कमललक्ष्मीश्राबाधमंगलेषुरिवषवरसत्व
नवदधनन्मधुकरेषुमङ्गलायमानेषुकुमुदेषु उन्निद्रानर
विरणवाक्तिविस्तृतैः प्राग्यपवनैः श्रोन्मार्यमानास्विवधार
णेकरूभिपूर्णीभवंलीषुश्यामालतावलिकास्वनारका
म मंदरशिखरावप्रपीतिसंदानिलललितवल्लालताव
नकुसुमधूलिविषफलितरवधूसरीभवतिसमस्वाणले प्र
रवारणेकुम्भश्रवपते गलनिमारमयेमृगे बीनपिटीरि
भाटीदहीनानापपहवालिकमलीममानिश्वविनिवन

वापीपयसिप्रक्षाल्यांमानितनगरेविवेश। क्रमेणसित्रह्ननिवे
शासात्मशरीरानंतरस्थानोभजनाक्रांदनादिनाप्रीतिमक
रोत् कतिपयदिवसापगमेचपरिव्रांभजावायेमाणोपिव
नेपथ्यो पातालस्वामिकर्णतालोत्रेणायोनंरकविमेवसि
हेवाते संपाटितमनोरथानितिरिङ्गविभवोचभटमजलम
ध्येतिक्षुद्रमणग्रेमसरस्मलेषुसमसपयन्मानोकथांत
रेषुवांतरांतरामसमाटिह्रोविवज्ञाणाभैरवाचार्येवरिताति
पेणावेष्टतांनस्वकथयंतोतनेवसापंजरासाजमनारिति॥
इतिश्रीमहाकविचक्रचूडामणिश्रीबाणभट्टविरचितेह-
र्षचरितेमहावाकाख्यान्तीयउच्छ्वासः॥ योगेश्वप्रथि-
पद्मपतिरुवेलेनकरग्रहम् महांतोनाममंत्रेराभवंतिपत
योभुवः सकलमहीभृत्कम्पकृतस्पन्दनपकपवलयवंशो
विपुलेपिहष्यपतिमोदंतरवणाणाधिपस्यमुखि प्रथत्नस्था
न्माख्यभूतेः द्विजवरस्वेच्छागृहीतकोनापयरवमुणरीके
तनात् लक्ष्मीपुरस्मेरितसंचयरववरत्नाकरात् गृहवप
कविलवतैजनस्विभूनदंतप्रायोग्राहग्राहणरवोदयस्थानात्
प्रतापानलनिवासस्थानयोग्यः सागरइवमगाधस्वभावात् दुर्जे
यवलस्तनाधोहरिवंशाइवशूरात् निर्जगामराजवंशः
यस्मात् प्रवितनहृपर्मपवलाः प्रजाश्वर्गाइवकृतमखो
न प्रतापाक्रांतभवनाः किरणाइवतेजोनिधेः विग्रहस्था

ह. च. सं. ५५

महिम्नवो: गिरयइवभूभृत्प्रभावात् पराशिशारणियराइव
यनामगात् इच्छाफलदायिन: कल्पतराइववचननात् म
वेभूताश्रयाविश्वरूपप्राकाराइवश्रीपतान् ग्रजायेतवास
न: तेषु चैवमुत्पद्यमानेषु क्रमेणोदपादि हूणहरिणकेस
रीसिंधुराजज्वरो गूर्जरप्रजागर: गांधाराधिपगंधद्विपकूटपा
कल: लाटपाटवपाटच्चर: मालवलक्ष्मीलतापरशु: प्र
तापशीलइति प्रथितापरनामा प्रभाकरवर्द्धनो नाम राजा
धिराज: योराज्यांगसंगीम्यभिषिच्यमानएवमलानीवस
मोचयनानि य: परकियणापिकानरवलभेनरणमवेदन्
ऐनेवप्रनेनालज्जनजोषितेन य: करपतितेनापि प्रतिवि
क्षितेनामनाप्यहृदयनसमितिषु महायेन विष्णुरिपुर:
प्रधानेषु पनघापिनमतायोमानीमानसेनाविघत यस्या
नगानापरिमितरिपुराममल्लांकूलीनामिवतिग्रह्लालसवा
हवाजलक्ष्मीम् यस्य सर्वासु दिक्षु समीकृतनजावटविट
पा वदीनरत्नरणगुल्मवल्मीकगिरिगह्वरैनल्पद्युयायपथ्य:
इशुभि: भूपालयोगाय यद्भभजनेवववसुधां वदूपा यं वाल
घयुक्ताटोहदमानोयोपिसकलरिपुमन्नसारक: पर
कीयइवनलायपत्नाय: यस्य चवक्तिमयोत्कटयेषुनल
मयालोचनपरेषु मारतमयाग्नि: सवमितेषु नमासयो
गेषु प्राकारेषुमय: सूमतायो पंवमहाभूतमयोम्भूते:

वाःस्थानहृतप्रतिसामन्तानः शूरेषु प्रतापः यस्य चासहेषु
भृत्यरत्नेषु प्रतिबिम्बितेनेव नतेन नृपाणां समलाल्यत लक्ष्मीः
तथा च यस्य प्रतापाग्निना भूतिः शोषोष्मणासितः प्रति
पालनेन वंशवृद्धिः शासनग्रहणमवैः प्रहषकाचोक्तिः प
नंगणाङ्कितेन कररुहीतिः अभवत् यस्य वैरसंपादने॥
विग्रहमनुग्रहे समरागमे महोत्सवे पाद्मे निपतद्भिव प्र
वाहुल्यमलयहये प्रातुवाहूनेवरप्रदाने प्रवहल्यानेदि
गृहीदिशाल्वप्रहारपतनेच मथारभे अमन्यत यस्मिंश्च राज
नि निरंतरैरुपनिकारैरङ्गतिमिव मङ्गलयोगेन दिग्भ्यविवि
सर्पिभिरवधरुमैः पलायितमिव कलिना मस्तैः स्वाल
यैरकृतिमिव मङ्गलयोगेन स्वर्गेण स्वालयशिखरे धृतमा
नैवलधनैः पलवितमिव धर्मेण वहिरुपरचितविकटम
भाससङ्घप्रपाप्रावेशमेरुभिः प्रसन्नमिव ग्रामैः काञ्चनमय
सर्वोपकरणोविभवैर्विशीर्णमिव भागधेयेषु अस्य च जं
न्मान्तरेष्विमत्तीयावतीवर्णोकरस्य गृहीतच्छत्रयालक्ष्मीरि
वलोकगुरोः स्फुरत्वलनाकारोहिणीवकलावतः स
र्वमनजनतीवृद्धिविग्रपजाते महावधूदनरुलोहलागे
गेवनवाहिनीनायकस्य मानसानवर्तेन वतपरिसीवराज
हंसस्य सकललोकाचितचरणात्रयीवृषभस्य दिवानि
शामसभूपार्थनिरदमतीवमहासनैः देवमयीवना

हृ चि स ५६

निष्पुरपुष्पमयीवालापेषु चक्रवाकमयीव पतिप्रेमिणि
प्राप्तामयीव पुण्योपयोग्ये नो मल्लिकामयीव विलासेषु नि
लिमयीवार्थसंचयेषु वल्लभामयीव प्रसादेषु कमलम
यीव कोशसंग्रहेषु कल्पममयीव फलदानेषु संध्यामयी
व वंद्यत्वे कलमयीव निकामत्वे रूपणामयीव प्रतिपालनाग्र
हणेषु सामुद्रमयीव परिविवर्तनेषु परमात्ममयीव स
र्वेषु स्मृतिमयीव पुण्यत्वेषु मधुमयीव संभावनेषु
भ्रमरमयीव लम्बे गुप्तिमयीव धनेषु निद्रामयीव स
लीषु वेतसमयीव तरुषु गोचरत्वे हिरिव विलासानां प्रा
पवित्रेषु हिरिव स्त्रीत्वस्य प्राप्तिरिव हिरिव मकरध्वजस्य
अज्ञानवह्निरिव रूपस्य दृष्टिरिव रतेः मनोरथसिद्
धिरिवानामस्यापकस्य दैवसंपत्तिरिव लावण्यस्य वेला
मिवानराजस्य वरप्राप्तिरिव कान्तेः मनसमाप्तिरिव
सौन्दर्यस्य प्राणतिरिव यौवनस्य प्रकृष्टहृष्टिरिव वैदग्ध्या
स्य प्रपञ्चः प्रसृष्टिरिव लक्ष्म्याः यशः पुष्टिरिव चारित्रस्य
हृदयनहिरिव धर्मस्य सौभाग्यपरमाणुसृष्टिरिव प्रजा
पतेः कामस्यापि वशीकृतिरिव मन्त्राचार्यस्यापि विनीतिरिव
प्राभिजात्यस्यापि प्रभिजातिरिव संयमस्यापि विश्रान्तिरि
व शोभायनी नाम महादेवी प्राणानां प्रणयस्य विश्रंभस्य प
त्रस्य सर्वस्य च भूमिरभूत् यामवन्तमिनरकजिनोलक्ष्म

56

तिवललासं विम्र्मतनपवचमल्बणिलिवाहिनभक्रोवभूव
ग्रमहिनेमहयेहिनह्वतः स्तातः सितहल्लधारीयवलक
पंटग्राह्मतशिराः ग्रामृवः लितोनान्भोस्थितानककमव
कान्नलिभमंडलकेपविश्वपमरागणावेनितेनवस्मृयोन्न
रक्तेनरक्तकमलघणेनार्चेहरो ग्रनपजिनखेस्फवरितः
ग्रतिघस्मयमध्यंहिनेहिनेतनेयापस्फहेनोः ग्राधंग्रपतेन॰
मनमानेन्नघृकोमत्रमाहिमल्हटपम भक्तजनानन्दोयवि
पेयानितभवेनिदेवतानांमनोसि यतः सतजाकटवि
ह्नीषसमयेयहृहपासितकारकाहृषापवलस्पहंस॰
सहहेह्नाय वाध्वेवास्पहितीयश्चयनेदेवीयशोमनो॰
शिशे यशिरानग्रायायांतदपास्यायामाभप्रभातवेला
विलप्यमानलावण्येलिलविघ मानेमेदनिमलिताः
केसृवे कराग्रस्पृष्टकुमहिनीप्रमोदजन्मनिणयापाहे
हस्वगलमतिशीतलेवपापयपयसि मधुमदमतप्रम॰
प्रसीसेतिनीतिः पवासहतेषुसंक्रांतमहेष्टिवक्त्रणेमाने
षृतेः परग्रहीयेषु गजनिवविमलनावणनिविविलाते
सेवाप्रमानवरणाःवनारकाभि विहम्यप्रसारितेदि
गंगानानाभिवापितेरंगामेधुमगंधिभिः सहल्लकमल
नालहंतवातेरिवप्रवासितेमृत्वेष्टिपावीज्यमानेविमल
कपोलस्थलाद्धितेनमितकुलमधोवदनवपलिकेलिक

दूषन ५१

वज्रफलकचितेन प्रतिमाशाखिविवेन विराजितेन चपति
देवीयशोमतीमहत्सेव ग्रार्यप्रत्रपरित्रायणप्रपरित्रायण्ये
तिभाव्यमाणाभूषणरवेणव्याहरंतीवपरिजनमर्कयमा
नांगायष्टिरुह्नतिह्रन ग्रथतेनसर्वस्यामपिपृथिवामङ्क
नपवैणाकिमृतनदेवीमुखेपरित्रायणेतिध्वनिनादग्धपुरव
श्रवणाचोकपरणवनितोनमानराजा शिरोभागास्त्रुको
पक्रयमानदक्षिणकराङ्गुष्ठेनकर्णोत्पलेनविनयंकृता
कुटेणयोतामिना मेमंनपवित्रवनिशः सनगलव्यवधा
यकमाकाषामिवोनरीयांशुकेविलपत्लामकरपलवे
न करविर्तपवेगगलितेनहृदयेनवभयनिमितानवैध
णाधूमनाहितकनकवलयेनविराजमानः सनरावना
तिनवामयरणाङ्कांतिकंपितप्रासादः पुरः पतितेना
सिपानवोचरगनेनपाणिमशरवरवेडनेववेष्टिरेनहाव
णराजमानः लक्ष्मीवसतनामूलरसूंजिताभ्यामिव
तिरपवाकोपनवानिलाहितारूपालोचनाभ्यांपाटलयम
पेनानाखानाम ग्रवहोपकारयत्रिपताकयाभृकुट्या
नरविषित्रियांमोपरिवतेपन देविनभेतव्यंनभेतव्यमित
मिदयानोवेगतोनपपात सर्वांसवादिहविलमवनदरा
नाट्रालोकिं विदपितलापयक्रतोभयकारणम ग्रथस्
हृदवनालिवपथाविनाहयामकिंनीषु प्रवुद्धचसमीप

ग्राग्निवपरितेनेणोतेवहलेरयोत्कंपकारितिमिरापुरे सा
ब्रह्मभावन ग्रामंप्रज्ञानानास्मिन्प्रेभगवतः सवितुर्मण्ड
लाभिगंतव्याहंसमारकोमेनेनामयोवालानपेनवपूरयेला
हिमगान् वेदनमिवणेवलोकेसवाणामकहिनोऽ
णलिनावंगहिनोकवविनोगृहीमशास्त्राविद्गोपकद
वाहृयिरेणत्वानापद्रुः विनोनमांगवटमानांजलिना
जगनानिविलेनप्रणास्यमानोकरयेकयाववेदम्नूनै
वमहुश्रुवश्रिमनिगतेयान्नगस्यमानोतिनिनलमवनी
णोनावमेविलपन्त्यः शाह्वेणेदंविदार्यस्यप्रवेष्टमार
ब्धोग्रनिवृद्धास्मिवार्यप्रव्रेविक्रोशयंतीवेपमानहृदये
ति पनस्मित्रेववकालक्रमे गजलक्ष्माः प्रणमालापः
प्रत्यग्निवमप्रफलमिवपतोरणोरगाणप्रभानशोवः
भाविनीभूतिमिवाभिहिपानाटक्नुरमंदक्रेभयः वका
णकोणाहनानेदाहिवप्रस्यघनादो नयनयेतिप्रबोध
मंगलपाटकानामश्रुबोवाक्रयेन प्रहृषस्रवलभन
रेगामंकृणामेदिरेमंदमंदहस्रोथितः समीनोहृतमधु
रहोधारवाणाप्रवःशोननघारमलिलणीकरंकिरम
रकनहृरितेयवमंवक्रापरवक्रेपयाठ निधिलदवि
कारेणसमतिः स्थानारपात्रा प्रणागमोनिमितेनस्य
हमाद्योयतेलोके ग्रहणारवप्रास्मेरागविंपवनारवा

नितम्बोज्ज्वलाननम् शुभमशुभमथापिवाल्लोकश्चपति
एवमतिक्रान्ते दोषः नरपतिरुत्तङ्कनाशोकमाश्वेतानः क-
रुणेनतामवादीत् देविमदीवमरेविषीकसि सेमहात्तेश
मनताशिवः मुरगोनामनोरथाः परिगृहीतासिकुलदेव
ताभिः प्रसन्नोमगवानेशुमालीनचिरेणोवाशिगुणवद
पत्यवपलामेनानंदयिष्यातिभवतीमिति प्रवर्तेयंचयथा
क्रियमानाः क्रियास्वकार यथाममयापितनोषतेनयम
भोषितेन ततः समतिक्रान्ते कस्मिंश्चित्काले शोदेव्याय
षोमत्यादेव्याराज्यवपदेतः प्रष्णवेममेवभूवमे गर्भः
स्थितमेवयास्पयथामेवयारतामपनजननी गुणगो-
रवरुतेवगात्रमन्तोदैनपापाक कान्तिविसरामरतव
सत्मेवाह्लारयरामाविष्वभूव शनैः सनैः हृपदन्मयकृष
मतिसरवीभिर्नोवलवनानीयत विश्रास्यतीमालभंग
केवमसीयगनस्वेमभितिखलरयन कमललोमनि-
लीनैरलिभिरिवहतानुबन्धनाशकस्पशणो हणाल
लोभेन्दचवरणेनानवमस्पलग्रेमवनहंमेरिवसंबाध्य
माणामरमंदवभाम मणिभित्तिपातिनीष्पतिमा-
स्वपिहलावलस्लोभेनप्रमायमासकरकमलेकि-
सलमरवीषु मालिकालंभदीपितीरव्यालविन्माव
कोलकिप्तनभवनललनाः समादेष्टमप्यसमर्थीसीद-

56

हृ ष सं ५९

णलंभे स्तंभितभामराभे विकसितनवनलिनकचेन सि स्तूक
मानसोकसितनभसि मासि देव्या देवकार्य्यवचक्रपाणिः
यशोमत्या हृदये गर्भेव सममेव समभूवहर्षः शनैःश
नैश्चास्याः सर्वप्रजापुण्यैरिव परिगृहीता भूयो यायाः
तामेगालजंगाम गर्भारंभेण श्यामायमानचाटचूचकः
चूलिकोचक्रवर्तिनः पानेमुद्रिताविव पयोधरकलशौ
बभार स्तन्यायमाननिःश्वसितास्त्रपनदीवदीर्घश्वसितपय
वलामाधयेमथनहृष्टिः सकलमंगलगणाधिष्ठितगा
त्रयष्टिरनोवगाति रसेदाचन मंदमंदसंचारमाणिर्मलकुट्टि
मनिमप्रतिबिंबनिभेन गृहीतपादपल्लवा पृथ्वीसेवामिवा
रभत्थितमस्याः दिवसमपि शयनीयानायाः शयनीयमपा
श्रयपत्रभंगपुत्रिकाप्रतिमा विमलकपोलोदरगता प्रस
वसमयं प्रतिपालयन्ती लक्ष्मीरिवालक्ष्यत नयनयोर्धृ
ताग्रमणागणगर्भान्मायस्तकांशुकेन मंडले संक्रान्तमट्टुप
तिमंडलमुपरिगर्भस्य प्रेतातपत्रमिव केनापि धार्यमाण
मदृश्यतां स्तुलायाचाभवने विभ्रमितिचामरग्राहिण्या
पिचामरग्राहिचलपांचक्रः स्वप्नेषु करविधृतकमलिनी
पलाशपुटसलिलैः स्नतभिर्दिग्गिक्करिभिरक्रियताभिषे
कः प्रतिबुध्यमानायाश्च वशालिकसालभंजिकापरिज
नोऽपि जयशब्दमसकृदजनयत् परिजनाह्वानेषु आदिशे

59

त्वपारीराजाचोनिर्वृतः क्रीडयाममपिनामहृताताभंगाम
श्रुपिच वक्त्रणमपिमहाणवनामैकीकृतेनाभमात्ताननः
वांक्षावभूव वेलालनाशृङ्गेदगुलिनपतिस्रेषुपटटिते
हृदयमभिललाष श्राम्यंकेषुपिकाठेषस्तविश्रमेष्टुल
त्वाचल संनिहितेषुपिमणिदर्पणेतेषुवमुर्वितेलब्धू
पेठवीहितेभ्मस्नमासीत उत्मारितवीणाः स्त्रीजनेविद
हायतन्त्रुच्मनयः स्कन्नावमवोधयंत पंजरकमपिषवहार
मन गृहमृगाणामेषपिवालेभिनमिवशिरः कथमपिनना
म मत्पेस्वाम्याः प्रमोदविकारितेलोचनपुटेरामःश्रम
होत्सवदर्पेवपवलयेत्याभवनेविकचकुसुमदकमलकुव
लयपलाशमहिमयेंत्रलावलिविधिमिवानवरतोविद
धानादिलक्षणामणिनवमधुः पावम् श्राम्मोवितत्व्या
ननिषणोश्चमहांतोविविधोषधियराभिषणोभूदरा
वभुवोपेतेवक्ः यथोनिधीनादरपानवु लक्ष्माममहाग
तानिग्रीवामूत्रग्रंथिषुप्रणालरत्नान्यवध्यंत ननमुश्यामा
नोहाम्लेयमसिकतर्निंकाहतनस्वलपतत्रादशांब्यतीतेः
प्रदोषासमयेममादहत्तानितयायोवने सहसैवानः पुरेम
महपाहिकोलाहलः स्त्रीजनस्य निर्गत्यचसमंभ्रमंयथो
सत्याः स्वयमेववाहदयनिर्विशेषाधात्र्यः हताहयावेनि
नाम्नायत्तः पादयोर्निपत्य देवदिष्ट्यावर्धसेहितीयमहत

हृ. ध. मं. ९

जन्मनेतिख्याहृतंत .... स्मि .. कालेरतः पर
मस्मनः ग्रानश्नः .... देषादर्शितप्रभावः संक
लितेस्यातिविस .... मेद्दिनाश्चत्रकालज्ञानभाकु भो
जनकल्पारको .. गणकः समयमप्यवितापितवान्
दे .. तोमान्यानाकिलैवंविदेव्यतीतादिमवे .. भिवंगार
ह्रितेहनिसर्वेष्टच्छच्यातस्मिनेष्ववंग्रहेष्वीहशिलग्रभजेन
न्म ग्रवाक्रुतोक्षिन्नंतरालेपुनरेवंविविधिंयथोगेवष्टश्चक्रव
र्तिजनेनगनिनगालिकस्त्वदपरः समानोवक्रवर्तिनामग्र
णीः वक्रवर्तिविक्रमनोमहारत्नानोवजन्मसमानोमाग्र
णोपालयिता समनन्यणे .. चोषाप्रवर्तयितासमम
स्मिसमः हतोयंदेवस्यजातइति ग्रचांतरेस्वयमेवानाथमा
नाग्रयितारमधुरंवणोवववेरम्नः ग्रताचि ....
पनलनिधीरंनगुजेन्ना .. स्रभिः ग्रानाहतान्ययिमंगल
न ..... तेष्ठवभूमधोंधप्रतिशब्दाः विप्रः .... नाव
स्मादोपशह्लीनहरितस्वापल .... ग्रणालेमखेः
पटः समहेघंतलोष्णवारि .... सलीलमुत्क्षिप्तेहेल
पलवेदंगंतरवस्त्र .... लन्मानिष्वासरववोस
गमोदमरहिभिर्म्यानिलायजनोमेदरेषुप्रदत्तिणशिखे
कलापकथितकल्याणागमाः ग्रजस्त्ररविंपताखेतान
वद्धपः भुवललातपलीपणांवलावंपवपंरकलणीकैं

60

ग्राः स ``` ह्वातिपयः प्रहतमंगलर्ध्येषु ``` निभेनदि
हरिकालेरपिप्रमोदादक्लियतेवहिर्हद्दिकलकलः अप्र
णपवदाघ्रुकवासमोद्गलमुखाः कृतयुगप्रजापनपरवं
प्रजाहृदयेसमयाधियेविजातयः साक्षाद्धर्मेरवपात्मेदकं
कलहमुक्तलोष्णुरःमुदोयः पुरातनयःस्थितयरवारूपंताग
तानिवहवहृदाः प्रलम्बयमकृजलजटिलाननानिवहलम
लपंककलंककालकायाविनष्पतः कलिकालस्यवांप
वकुलानीवाकुलान्यधावंतमकृतानिवेयनहृदानि नक्काला
यक्कातस्यार्थमेस्पशिविरभ्रेणयरवालखोतलोकविलएप
नाविपणिवीथ्यः विलसन्मग्नववासनकवधिरहृत्वेवपि
नाः साक्षात्तातमान्तरेवताःरववकृवालाकमाकुलानन
तहृदयायाः प्रावर्तनवविमतरान्नकुलक्षितिरपकृतप्र
तीहायायतिः ग्रपनीनवेग्निवन्नः निर्देघातःप्रप्रवेणाःस
सत्वाम्निपरिजनः निविषेधवालहृदः समानशिक्षाशि
क्षाजनोकुर्जेयसतीमतप्रविभागः तल्पफलपुरवनिवेशापि
लासः प्रवृत्तसकलकटकलोकः पुत्रजन्मनोत्सवोमहाव
ग्रपरेयगारभयसर्वोभ्योदिग्भ्यः स्त्रीराज्यनीवावर्जितानि अप्र
रविवरानीवापाहृनानितारायणावेशयनानीवप्रचलिता
नि ग्रपरसामिवामहीमवनीर्णानिकुलानि परिजनेनस
मुकरणमपरिहृहीताः स्थानीयचूर्णावकीर्णकुलमाः स

मनसंप्रजः स्फटिकशिलाशकलशुक्लकर्पूरखण्डधूलिकेसा
नालजटिलानि चंदनपल्लवफलकालीदनेव हलमफ
टकाणि गुंजन्मधुकरकमलपीयमानपारिजातपरिमला
मिपटलकानि सिंहपात्राणि च पिधानकपात्राणि च बा
लनालम्बमानविकटवीर्यकोशनाम्बलम्बतालवृन्ताना
वगम्यमानान्यवरणानि निकुंजवनरमणीनमनिनूपुरमुखरितव
मत्तवानिलयेति राजकुलमागच्छति समाप्तमात्मनोनः प्रम
दवाप्रणपदयांत शनैः शनैश्चसंभ्रमतश्च कश्चिद्रत्नावलिविनि
वेतनपालीनक्षत्रचक्रालोकलास्यप्रथिनपार्थिवानुरागः
कश्चिदेनः स्मितसितपालापहितनलीवलुटहासी समाकृ
ष्यमाणराजवद्दायं सामंतनलिनिभेरहसितनरकगीनह
न्यमानामविवेकोरतप्रपंचः कश्चिन्महोत्कटकूटहाटिका
परिधूयमानतरलप्रजितजनितजनहासः कश्चिद्गोलस
बोदरवैरपटेकारपावाद्यवचनपुटः कश्चिच्चपावलावल
कोरवनर्त्यमानल्लतानभिज्ञानेनः प्रभाविनभुजिष्यः सपर्वत
रवकुसुमराशिभिः सपारागृहदरवर्त्तीन्द्रगोपाभिः सनंदन
वनरवपारिजातकामोदैः मनोहाररवकर्पूररेणुभिः सा
गहासरवपटहरवैः मारुतमण्डनरवकलकलैः साव
तेरवणामकमंडलैः सरोमांचरवभूषणमणिकिरणैः स
पंडवंपरवचंदनललाटिकाभिः सप्रमवरवप्रनिषादके :

सग्रेदैश्वप्रसादहासैर्दंतसावामोदः स्कंदवलस्वमानैकः
तरमालाः काम्बोजवाजिनइवास्कंदंतः तरलतारकाहरि
णाइवोड्डीयमानाः स्मरशरैरभुवमनेकसहस्राणिणाइवामि
बाणैः शरपंक्तिभुवमनेकसहस्रसंख्याविकीर्णदुर्वाणैः कण
मणितालावचरणरणचरणलोभैर्वतमेतमालिनिपालक
मारणांविलननामनोमत्ताभालैरभरणेषुगुंजाफलानिफल
सिक्तरेणनापुनहुनगुहित्रणयगर्भगर्भशाणिनशोणशा
सिवकुलाणसमभवत् पटवासपांसुपटलेनप्रकटितमंदा
किनीमेकतसहस्रमिवक्षुभ्यमानेनभस्तलम् विप्रकिर्यमाण
पिष्टातककरणागपिंजरितातपाभुवनलोभविदीर्णपितामक
मलकिंजल्करेणुरंजिताइवेशदिवसाः सेचंतविचटित
हारपतितमुक्ताफलपटलेषु सकललोकः स्थानस्थाने
श्रुवमेदासाफाल्यमानालिंगकेनशिंजानमंजुवेणनाश्र
नमरणायमाणाहलरैकेनमापमानतंत्रीपटहिकेनवाय
मानेनालालाववीणनककांस्यकोशीकनिणिकाहलेन
समकालानयमानान्नशालनालिकेन ध्मातोयवायबान्नग
स्यमानाः पदेपदेयधरणाकणितनूपुरणरवैरपिमहद्दधैः
रिवानवर्तमानननालत्यपाः कोकिलाइवमदकलकाक
लीकोमलालापिनोविज्ञानेकर्णामृतान्यश्लीलरासक
पदानिगायंत्यः समंडमालिकाः सकर्णपल्लवाः सखेद

ह
ष
सं
६२

नतिलकाः समुद्भिन्नाभिर्वलयावलीवाचालाभिरिवाङ्गलति
काभिस्स्वविनायमिवालिंगयंत्यः कुंकुमस्तबकस्थगितविरकायाः
काश्मीरकिशोर्य इव वलन्त्यः निनमविमलविविकवकुल
एवकेशावलाः प्रदीप्ता इव रागाग्निनाभिमुखक्रीजाकुरिनमु
खेमहाः शासनपटमंकुरयन्त्य इव प्रविहतशासनस्य कंदर्पस्य
स्वहिप्रकीर्यमाणकर्पूरपटवासपांसलामनोरथ्यासंचरणार
घूर्ण इव यौवनस्य उद्यामकुसुममदामत्ताविन्नतरुणजनाः प्रती
हार्य इव मन्मथस्य प्रबलन्मकुसुमलालसेर्ष्यालता इव
मदनवन्मनइमस्य ललितापदहंसकारवमुखराः सम्बलम
न्तावीचय इव शृंगाररससागरस्य विवेकशून्या बालक्रीडार
वमेभाजपस्य चनपदहरावोल्लसितगात्रयष्टयः केनकार
वकुसुमपालिमद्धिरंत्यः कमलिन्य इव विवमसृणफलानना
कुमुदिन्य इव राजावनपजालनिस्राः ग्राविष्टा इव नवंदहवे
परिहृताः प्रीतय इव सहृदयमपहरन्त्यः गीतय इव रागमह्नो
पयन्त्यः पृष्टय इवोन्मादमानयन्त्यः पदमपि मदयन्त्य इव
रागमपि रंजयन्त्य इव शुनेरमापानेद्यपभव नन्द्यमपिन
नैयमाना इव उन्मवमसृणमवयन्त्य इव कटाक्षेहितपुष्पिवन्त्य
इवांधरागपुष्कुलिभिः तर्जनेषुना इयंत्य इव भूलताविभागैः प्र
णयमेभा घोणापुवरयलनाविभागैः वलरवक्रमणिपुवि
क्रिन्य इव विकारानयणविलासिन्यः प्रानन्तम श्रमयवे

62

विवेचविश्वासितजरत्नर्तोगालाध्रियमाणपवलातपत्रवनाव
नेरेववलात्त्ववकल्पनदनलविवारिणप किंचत्केदाभयपाली
लहमानलम्बोनरीयलग्नालोलाहोलापिनूपुरास्वप्रेंखेला
काविल्वनकाकेयरकोटिपाट्यमानपेठगुकोनरंगालते
गिणस्वनरस्वक्रवाकसीमन्तिनिहारानहः काचिद्रूदयम
नयवलचामरमजालग्रनिकणककिवलिनविकटकना
ताः सरभसस्वहेमाकृष्यमाणनीलोत्पलवनाः काश्चलच
रणव्यतालक्तकारुणाहितद्वीकरसिच्यमानभवनकेसाः
सव्याग्रगरणमनेन्त्रविश्वास्ववकोमहीरजन्यः कविकाण
निहितकांचनकांचीगुणाविनर्केचकविकाररकविनप्रव
काभवागणस्वप्रमातिनवारूपाणाः राजमहिष्यः प्रारब्ध
नर्ता विलेसुः सर्वतश्चलज्जनः हारणस्रागलद्भिः पाताल
कुकेरहणिनाः गणमयवशिशोवहोण समसमद्भिः
स्यनमेड्लेक्मंगलकलशमयस्ववभूव महोत्सवः भूतल
नाविहिपैरुणालवलायमयस्ववराजजीवलोकः समम
लसद्भिविलासस्मितैरनाहितमयस्ववाक्रियतकालः वेचला
नोघचहयासेभूतिः क्रमलण्नारमयास्वासत्वासरः समक्र
लहविलासस्मितैरनाहितमयस्ववाक्रियतकालः वेवलाने
वहयासेभूतिः क्रमलण्नारमयास्वासत्वासरः समक्षाल
द्भिः पिरीषलवककर्णपूरैः शुकपिक्षमयस्ववहरितलिखा

कृ. ब. सं. ६३

योभूतानपः संसमानैरवसिलनमलपल्लवैः कज्जलमयमिवाल
सतांनविहे उत्तिमेपत्तकिसलयैः कमलिनीमध्यैरिववभासि
रेस्तस्तुपः माणिक्येरागुणानामलिपावचपघ्नमयादिव चक्रा
शिरेरविमरीचयः रणालामाभरणानोत्प्रतिशांहैः किंकिणी
मध्यैरवशिशिजिरेरिणः नगत्यानन्मादिमद्रैरवरमणीयारेणः
वधीयामापिगृहगृहीतोरवनापदपिरे विद्येमापिमत्तांसेवा॰
न्मानोविसस्मदः निननिषिघामन्तीमपिमनांसिगुरुस्फुरद्‍ ॥
सप्तसंवत्सरोनरपतिः हिशिहिशिळ्भवेवरकोणाईवालणेन
लोकेनद्दविणायणायः पवंचाहतेनतस्मिन्महात्मन्हात्मन्सवेष्ण
नेः शनैस्सुखपरणतिक्रामतिकाले देवेव उत्तमांगविहितर
लामर्षेपसत्तस्मिन्छन्पत्वनापाग्निस्फुलिंगइवगोरोचनापिंजरि॰
तवपुष्पसमभिवज्यमानमहजलाद्नतसीवहाटकवंधुर
विकटमाद्धनलेपंक्तिमाणितग्रीवकेहृदयोज्झिघामानदर्प
ङरहवग्रणामाव्यङ्गजलितेनमतपस्पतानैरोकारमिवक्वा
णेमग्रसितैः अमृदेविमयुकरङ्गलानिवहलदयान्याकर्ष
ति जननीपंचपरकलणापयः शीकरमेकादिवजायमाने॰
विलासक्रीसतंगुरेहशनकैरलंक्रियमाणावकमलकेवा
विरइवात्रः शुरलीकदस्वकेनपाल्यगुत्रकलोकेनग्रमद्यमा
ने यमामीवात्मनेसंवद्यमानेमगापतितिपानरवरान्तिगृहचण
लपंजरमध्यमाते धात्रीकरांगुलिलग्रपंचषाणिपदानि पञ्च

ति हर्षे षड्वर्षदेशीये भवति राज्यवर्द्धने देवी यशोमती गर्भेणाप-
त्तनारायणमूर्तिरिव वसुधां देवी राज्यश्रियम् पूर्णांशुकमिव
दिवसेषु दीर्घेरक्तनालनेत्राम्बुजमलिनीमिव सरसी हेममधुर
श्लेषाषाढमिव प्रह्लमहद् उत्सममुक्तमाराववयवां वनराजिमिव
मादवश्रीः महाकनकावदातांबसहारामिव द्योः प्रभाविषिं
णीरत्नजालमिव वेला सकलजननयनानंदकारिणीं चंद्र-
कलामिव प्रतिपत् सहस्रनेत्रदर्शनयोग्यां गणयंतीमिव श
ची सर्वभूभृदभ्यर्थितां गौरीमिव मेना प्रसूतवती दुहितरम्
यस्यां हृदयोः स्तनयोरुपरिस्खलनयोरिवैकावलीलतया शोभ
माभातनास्तनयमहर्षवर्षदेशीयमहृदयमानकुटलिकाकप
हेविरुपदगर्भकागात्रिममेलावोनववहसूवानेसकरपुनमि
वशनजाते पकेनेंदुनीलकंठलोगुणामलिनेन शरीरेण
ते इतरेणावलिकाणकमुक्ताफललोकपवलितेन संपदक्रा
वनारमिव हूवलयेपरशुराममिव तन्नपतयणाहीणारश्
पाशविहितेवालतांगते कातमुत्रग्राधितभंगुरप्रवालांकु
रेहिरण्यकशिपुमिवोरःकाठिन्यार्पितनरसिंहनावरणंठ
हीतजन्मांतरे पोंगवेपिमावरुभवीजमिव वीर्यद्रुमस्य
भणितामाने मनचयंक्रमापोपर्षितवान प्रवतिपहेस्तन
स्योपरिपुत्रयोरल्पयोरप्यनेनयोरिवेक्ष्वरस्पतलं दर्शनमा
सीत राजपुत्रावपि सकलजीवलोकहृदयानंददायिनौ ॥

ह
च
सं
६४

दलितेनमधुमासपवाविवमलयमारुतेनोपेतावनितलंराव
रेजतः क्रमेणवधूपरेणवभ्रमभ्राजानेदनमहूवर्दमानोयो
वनमवनेस्तः स्थिरोहलंभोग्घश्चकोष्ठाहीवंभुजानलो
विकटोरः कवाटोग्राशुमालाभिरामो महानदचारस्त्रिवेणी
विव सर्वलोकाश्रयस्तमो मवनः श्रथवंइस्तर्पोविवस्मस्तो
त्याजालयणः श्रनापाक्रांतभुवनाव भिरामनवत्रिरोत्य श्र
भिमाहतोविवसमभिव्याकृतेजोबलावेकीभूतो शिलाकठे
नकायवत्योहिमवद्विध्याविवाचलो महाहवाविवकतरा
गयोपि श्रवणाग्रहरविवाहरिवाहनविभक्रमाणीयो इंद्रपेंद्र
गतोकर्णानेनाविवकंठलविशेटहरो सर्वोपरिसिमागाविव
सर्वतेनपिनामहयासला मयमतादनसमर्णो श्रमानाविः
वाभि मानेन श्रामत्रवेलाजलनिरोधोसंकटकंठकीवकेनतस:
पगनग्ालोकायामपिनगृसमानो स्वनप्रतिविंभेनापिपाद
नखलग्नेनहृः खमवनिष्ठुमानो श्रुतमणिसंक्रांतेनापिहिनी
येनानपत्रेणाग्रयत्रयमाणो भगवतिपंऽरवेपि स्वामिशाहे
नश्रम्रायमानश्रवणो दर्पणहस्तेनापिप्रतिपुरुषेणाहूय
माननयनो नलपरस्तेनापिरनबाटोभ्यमानव्हदयोश्रा
लेख्यक्षितिपतिभिरपिप्रणामद्भिः संसयमानचरणो प
रिमितिमणलसेतह नेत्रः सवितारमपवर्मन्यमानो भू
मरघहतलक्ष्मीकेमागरमण्पद्मसंतो वलवंतमकृतः

64

विग्रहेमाहृतमपिनिहंतो हिमवतोपि चमरीबालव्यजनवी-
जनवीजितेनदह्यमानो जलदेनामपि शापैः खिद्यमानो ॥
वनमनुज्ञापिपतिं प्रचेतनमसमसह्यमानो ग्रनपरिजनक्षुधान
पिविक्लापानवनिपालाङ्गणो मानसभेदिविनप्रमत्तो मनु-
मतेवनमस्युतरेतो हष्टाजनवेशानुष्यणाहृदयस्थितानपि क्षमा
नयतो ग्रनदिवसेशाह्लाप्रसक्तामिकाकलंकितमशेषराजश्र
यतापाग्निनिर्वापनमलिनमिवकरतलमुद्वहतो योग्याका
लेषुधीरैवनधनिभिरमर्णोपभोगादिरवधीरितालपंतो रामे
ववनरतिनिहर्षै रतिमदैरस्यामेवरह्यशिष्यामाविभूत शावृषाद
भोवो ग्रन्तीयमेवकालेनहीयोनरञ्चुपिप्रकाशतामसृतः
पकटातगवाक्षपथक्रवातमधोतरगतः पितः सस्नेहमवाही
त वतेषाग्रणमेराजेगडलभः सभूमाः प्रयोणपरमाणाइव
समवायेषुनगरोपभूयद्भेङ्कृवेतिपार्थिवेनसः श्रीगरमेन
नर्तयंतोमयूरतोनयंतिबालिशाः दर्पाणामवाह्य प्रविशणा
स्त्रीयोप्रकृतिमक्रामयंतिपंनलवकः स्वप्राइवमिथ्यादर्शा
नैरमहद्विजनजायंतिविप्रलंभकाः गीतनृत्तहसितैवञ्ज
नतामावहन्त्यापेहितानाविकारा इववातिकाः वानकाइवर-
स्थावेतानपाकर्यतेगृहीतमङ्गलीनाः मानमेमीनमिवस्फ-
रेनमेवाभिप्रायेगृहंतिनालिकाः यमपटिका इवास्वप-
त्ववमार्गोणाः यतः सर्वेदोषादिषिंगोरमेगतावकृपोपपा-

हृष स २५

भिः पतौ विलोलौ शुचौ विनीतौ विक्रान्तावभिरूपौ मालवराजपुत्रौ
भ्रातरौ भुजाविव विक्रान्तावस्माभिर्भवतोरनुचरत्वार्थमिमौ निर्दिष्टौ।
अनयोरुपरि भवद्भ्यामपि नात्मपरिजनसममहत्त्वम्भ्यां पूर्वितव्यम:
इत्यभिहितयोराज्ञानायप्रतीहारमादिदेश। तविताम्प्रदावदे:
प्रातिहृतलोचनौ राज्यवर्धनहर्षौ प्रतीहारेण समं प्रविशन्तमपु
नः स्वहर्षमहादेशावबोधानाम्बनानिलवत मतिगृहमिः।
एकस्मिन्नैव कनकपतिमिवचरणचलानिश्वलीकृत्य शासि
मिवेव अनवरतामलं लेगानचलो पव्यपकविनमां समेउ
राहरुद्धयाविशनेन वानलवणानानग्रथिं प्रहनेननन्त
रजं वाकाणयगलेनभासमाने उलिखितपाश्वप्रकाशि:
तक्रमिम्लामनेहरमिव हृदयारभस्तथमितवाससकिपकाल:
हीत्यनमध्येनलस्यमाले प्रतिविस्तीर्णेनारसासामिसंभा
वनानामपि विस्मितानामवकाशमिवप्रयच्छतम प्रलम्बमा
नस्य भुजयुगलस्य निश्चललिलेविलेपरतिकुलरेनवंत:
पिञ्जालितोद्धियमानप्रनायानलशिखोपलवचपकिणले
खयाकिनपीवरप्रकोष्ठे यालोहितीमञ्जासनजावललस्विने
महाग्रहणावनविस्तीर्णो रावीमिवलचंकणभिभरणमणे:प्र
भाविभ्राणे उक्कोटिके प्रपद्मभंगश्चक्राप्रतिविस्वार्भक
योलेमप्स्वलंवरमममिवहृदयस्थितरोहितीकमुद्दहन्ते।।
श्रापवललिमितितनारकेणायोत्साक्षेनचलयाशितयंत:

65

मिवलक्ष्मीलाभोन्नतानि नमुखानि पंकजवनानि विकासयन्व
रागमिवाज्ञानकम्पनेन क्रन्तेशिरसाधारयेन निर्दयाकार्षि
णाभंगाभीन सकलकार्मुकायितामिव नखलतां प्रकाशयने
शैशावपनिजितेन विद्रुमरंगिरिमिव विसंपतैः शोभमाने घ
णायिनीमिव विषवासभूमिकुलगुरुतामनुवर्तमाने नेन
हविनमपि शीलेनाकृतकेन सविलासमिशशिनानलंगेन
नविराजमानेनपुरावलानामपिकायकाकेशेनगमन्मने
माकारेनेटशानकौतमानदेहेनविक्रीणानमिवजनेनेसा
भाग्येनधर्मारामम् एवंतस्वजनसकलीयामनिहाशु
तयामोरानयावमनाक्लिलाशैलमिवसंचरंत मृत्वलण
मालतीकुसुमस्वेरनिभेननिर्जनगमिषमागुरुणाविजुम्बित
मिवयशसा परमेणरविकरदेशोभितयशोवनपोषितावल्य
मसंगमविक्रमिवभूसंगतकेनकथयनेप्रतिधीरनयाद
रयानिहितेनस्वामिभक्तमवनिस्थलोहदयारयेनप्रक्षाव
हृतरमान्नलेपशीतलेनसन्निहितहारोपधानेवक्षसालम
नेतसामामेनश्रान्तयाः श्रियोविशालेपाशिमणिशिला
पंवरायनमिवपूरणम् वनः कुरंगकैः वीणावेणावरहे
सकेरपीठमहिषैः मकोषवंधव्यालैः पराक्रमकेसरिभि
र्गमनेमनंगजैः मगयात पितशेषभीतेरकोषमिवद
नेरपीयनमायवशमेहस्यानैः प्रविश्य हृद्येव वनमिर

66

धनेच्छुत्रपवनानि राजानं जातनिद्रायोद्दहितरदानेप्रतिस
माहूयमनाविपाविदितार्थंवकार्षीत् सोभवेनदिवसेग्रहव
मेणाकथोत्थाथ्यं यितेवितस्मृत्वांगानसेवप्रधानपुरुषसा
करेसर्वराजसमस्तेंद्रदानजलमपानयत् जातमुदिकुनाथे
गतेचतस्मिन् ग्रामसेषुविवाहदिवसेषुउत्सवमहीयमानना
खलपटवासकुसुमप्रसाधितसर्वलोकलदेशादिश्यमान
शिलिमार्ग्योगमने प्रवर्तिपालप्रकृषगृहीतसमग्रहामी
णनीयमानोपकरणसंभारम् राजदौवारिकोपनीयमाना
नेकनरपोपायने उपनिमंत्रणागतवध्यवनसेवगेण्यागः
रीराजवलभं लग्नमधुमरप्रवणचर्मकारकरपुटोल्लालि
तकोणपटविघेठानरणत्नांगलपटहे पिष्टपंचांगुलिम
न्यमानोल्लूखलमुसलशिलापकरणे प्रशीघापणमुखावि
भूतवारणमरमराहूयमाणप्रकोष्ठम् प्रतिहाराण्यमानेद्रा
णीहवले सितकुसुमविलेपनवसनमहतैः मूत्रधारैराहीय
मानविवाहवेदिसूत्रपाते तत्कक्षकरैस्थलथाकर्षरक्तं
रधिरेदहिमसमानूत्ववखलीक्रियमाणप्रासादप्रतोलीप्राका
रशिखरे तणतालसमानकृतंभमरोभःपवरन्यमानजनं
पादपल्लवे निकृष्यमाणपोतकयोग्यमानेगतनरंगरिग
नागते गणकनाभियुक्तगणकगणगृह्यमाणलग्नगुणे गन्धो
दकवाहिमकरमुखमहाप्रणालपूर्यमाणक्रीडावापीसमू

हृ च सं ६८

हे हेमकारचक्रप्रक्रान्तहाटकघटनमांकारवाचालितालिन्द
के उच्चैःपिताभिनवभित्ति पात्यमानवज्रलवालुका कणप
कालेऽन्यपालालेपकलोके वत्तरचित्रकारचक्रवाललिख्य
मानमंगलालेख्येलेपकाकटभकक्रियमाणमयमीनकू
र्मसकरनारिकेलकदलीपूगाहतकं ह्रितिपालेश्वरयमा
वटकैः श्यामसर्षपनिपकतमेषभासम्पादनाकुलैः सिंदूर
कृतिमभूमीश्वसमस्तरणयद्धिः विनिहितसरसातपेण हृमान्व
न्यसालकुम्पकपटलीश्चचूताशोकपल्लवलाञ्छितशिखर
ध्वजाहविनविकाललभानुनेभयद्धिः प्रारब्धविविधव्यापार
ग्रामदेवीदयाश्चविद्याभिमतैतिस्तम्भनाभिः सत्पाभिःस्व
वेषपाभिरविधवाःभिस्सिन्दूररंजोराजितानाममललाटाजि
ताभिः वहत्वरगोत्रव्रजगण गर्भाणिकृतिमवमगानिमंगला
निगायंतेभिवज्जविपर्वणकदियाङ्गुलीभिग्रीवांसूत्राणि
वविश्वयंतीभिविशालेव्योऽन्यालाजिरश्लोक्षमणयतीभि
रभित्रश्चरकर्पासर्षलपल्लवोश्चवैवाहिककंकणोर्णासूत्र
सेयहांश्चंजयन्तीभिः वलावनवनीकनकुंभवकल्कभि
श्रितांश्वांगणालावण्यविशोधकं तिचम्बालेपनानि क
ल्पयन्तीभिकोकलमिश्राः सज्जानीफलाः स्फरन्नवटिककर्पू
रपाकलावविताननलालवंगमालारचयन्तीभिः सामन्तसी
मन्तिनीभिक्रमे वहविदभयन्तीभिः सामन्तसीमन्तिनीभिः

यासे वक्षविशाखकृतिवमन्वोलेपत्लणोरगुरुत्विवर्द्धमानैर्वे
हेष्टावारवनरागैः प्रसरनीजनितप्रजासजमनराजकरण
मानैरङ्केशोभयपनानलशयरिजनसंवलितेछायप्रशोभा
माणैः प्रकेशस्फटिकक्रमप्रमाणपल्लवपरभागैः प्रस
रैः पावहाङ्कक्रमयङ्कस्थामकप्राणैः प्रपैटप्रजनसंघभज
मानं भङ्गशनरागैः स्नातहमवाहटैः प्रदृढलेखालालामांभजे
स्नापकेशवनेचैवनिमीकनिमेषकठोरंभागककोमलैः निः
श्वासमहायैः स्पर्शानुमेयवंशोभिः सर्वतः स्फुरदिदीर्घप्रप
महश्वैरिवसंवादिते उज्ज्वलनिर्घोषकावगुण्ठमाहनसंकुलेव
गायनीयलावण्यक्षाफलोपवीज्यमानैः पक्वंवकैरनेकोपयो
गापाहमानैः स्पापरिमितैः पंचपालीसमहैः रभिनवरागको
मलकुङ्कुमराजमानैः स्वपटवितानैः स्तवकनिवहलितंत
क्षायमानसमसमस्तपर्णलेवमण्डलेहश्वित्रैर्यपटवेष्टमानैः
नवेरक्तजलेव मणीयंचोत्सेकादेवमंगल्यंवारमणीयंचोत्स
हाजकृतम् देवीनं यशोमती विवाहोत्सवपण्यीकृतलक्षट
या कुंवीयेनमतिस्कृतललेनजामातविश्वेहनंद्वितियौ उप
वारणनिमयितश्रीपु आदेशेनप्रजिने शासंविचेतासियो
वनानिवेश्याणियवासमोविभपारपणनग्न दायनाव
नमस्वजन्मनितेवमफलिलमयमीण काष्ठनिपानिविरा
नोनम् रितिविनयंस्तवकयंकधमय्यपजातानिर्द्वाविवान्त

हर्ष सं. ६८

णमेघेन स्वप्नाचनमेवनीष्ठलोचनेंदृष्टा स्वप्नासादितदिनी
यदर्शनावाकर्णाहृष्कामेकेणमन सिनि देयमनाग्ननमकर
केतनाश्वहामहृनशराहृनायाष्ठननोस्थावानोमिवोपल
ष्ठमरनिणजगाम तथाहि ततः प्रभृतिक्रमशमयलिख ‒ ‒
भविनलनाभिरनाउितापिवहनामपत ... नमन्नाहृ
ताभिरनादिस्वमरनोभिर ... लोचनाम्भकजलेममा
व हंमय ... नविततैः शेणागीकेवरन्नूदाण्याह
नामगात ... कादम्बामिश्चनाड़िरनूष्ठापिय ...
... लितीकलोलहेलाभिः विव ... प्रुग
लविसृष्टैरस्माष्टापिष्मर ... मनानेविरहेमिष्ठमध्यसैः
पुष्पहलिप्रमैरसंपष्टनवमवेननमपुकरकुलैः प्रुण
णनायापगामेविवलेमा ... वेनवर्मेनानेदेणमानाम्भनत्रे
वनिवाजिनन्छत्रपारहितीयापिविक्रमितुष्णोके सरस्वती
त्वनेहृत्ाहेवसः मृत्वमाणाच्छेनेप्रीत्यासमभ्रमन्नर्णोपवनर
मीबोङ्गीवाविलोकयंतीमार्गपरिश्रांतमस्वापयदिवपवलि
नदृशहिणाहृश क्रतासनपरिग्रहेत्तनेप्रीत्यासाविशीपभ्र
च्छ प्रार्यं कविक्रमालीक्रमारहति सावत्रवीत् प्रायुष्मतिक्रम
लीमलयनिवमरहतिवभ्णोः केवलमसौष्ठदिवसेष्ठतनोप
सीमवननेविभर्तिष्ठविताप्रमाणा वानिमिनाप्रूस्यनामिव
वादनप्रपिच प्रवक्समाणामिष्यसेवमालतीतिनाम्नावा

68

र्ण ...... वर्तीवो विलाते उच्छ्वसितं मासमात्रमेति ......
नरपतिस्सावित्रीसममभाषत प्रतिहानभावः खलु कुमारः प
देवमविज्ञायमानेनन ...... लनेपरि विसंगानिमनवधा
नि तस्य ...... याकण्यमण्येष्वकमिवमागलनाह
मोनसमस्तमहूर्तमासकुमासीत् प्रभूतेहिसोजनमभिन
मोनवः स्वामिहृतोः प्रलयः खलु लोकेपदेवेसकसोहा
स्मानियेश्रीणांसंचरणेवस्तुषाकुलाकतप्रमवेतणोपुष्प
नेहेनमहोत्सवे यकापि बहूपेचविभक्ताभवत् भूपतिरप्य
पर्यपरिविस्मितोस्वामीन नितजामात्मोषः समयनाता
सपादननदलेमुखितणपरेपरितनेसमस्तप्रज्ञाभ्याडुहितस्तेव
विक्लवः सर्वमुत्सवमकरोत् प्रवेवतस्मिन् प्रविपवामयश्च
भवतिराजकुले मंगलमयश्लाघमाने जीवलोकेचारणा म
चिवलत्समाणेषुरिंमविषु पदरूवमयश्चहस्तनेतरितेषुप
णामयश्चब्रमतिपरिजने वांपवमयश्चपरिहृष्यमानेमर्गो
तिहृतिमयश्चोपलक्ष्यमाणेकाले लक्ष्मीमयश्चविश्रंभमा
णमहोत्सवे निपानश्चमत्रविस्पहूलश्चविस्मयमानः परिण
मश्चपुण्यस्य यौवनश्चविभूतेः यौवराज्यश्चप्रीतेः सि
हकालश्चमनोरथस्य वर्तमाने गण्यमानश्चजनांगुली
भिः आलोक्यमान श्चमार्गधजनै प्रत्युद्गम्यमानश्चमश्चमं
गलवाद्यप्रतिशाहकैः आहूयमानश्चमनस्कैः आक्रम्यमा

हृ च स. ६५

णः एवमनोरथैः परिकल्प्यमानः स्ववयस्यसमायातोऽह्नि ये राजनामः
विवाहदिवसः प्रातरेव प्रतिहारैस्समुत्सारितनिखिलाविवे-
पलोके विविक्तमक्रियत राजकुलम् अथ प्रतीहारः प्रविश्य
ल्पसमीपे देवजामातुरन्तिकात्ताम्बूलदायकः पारिजातक
नामा संप्राप्त इत्यभिधाय साकारं युवानमदर्शयत् राजा तं तद्
गाद्देवजामातुर्वर्त्मनाहृशिनादरेण बालकक्षिकृशाली
ग्रहवर्मेति प्रश्रय प्रसीदन्मामाकलितनारिपयध्वनिः पा
वमानाः कतिचित्पदानि प्रत्युद्यवाद्गमेगाचतत्रविदेवस्तांप
गं यानिधाय स्वयमवानमर्थ्यय देवकुल्याली यथामयपरिश्र
वैयनिदेवैनमस्कारेणानिवन्तापयत् आगतजामातरि वि
वाताने सक्रतमस्कोरंगयजायामिमाः प्रथमे विवाहः का
लम्पक्वतायथा नभवनिरोवरनिमनिदिप्रतीपे प्राह्लिता
त् अथ सकलकमलवनलक्ष्मीव प्रभातवेरवसंचार्यसमव
सिनेवासिवादिवमश्रियः पादपलवैस्वर्ण्यमानेसवितमिव
वध्वनुरागलग्नरक्तंचमलक्षिनेष्विव विघटमाने चक्र
वाकमिथुनेषु सौभाग्यपुञ्जस्वनवरकोशकमलमारवगुणित
भसिम्भरतिसंध्यारागे कपोतकण्ठकर्बुरवयात्मागमनर-
जनीविकल्पयति दिग्वधूनि तिमिरे लग्नसमारंनसज्जस्वो
जिह्वानेमानितिरीणो विवाहमंगलकलशस्वोदयशिखरि-
णामस्मति पूर्णमानवर्धमानपवलशुभ्रायनानाविधयमंडले-

69

स्पर्धोदितनलावण्यैर्नीत्वा पारियात्रनमसिग्रहोऽपि स्पर्धोदितमुप
हसन्निव वनविकचपुष्पानिलमुखेषु कुसुमस्तबकेषु ग्रामग्रामसु
मेरुकुलाद्रिसन्निभस्फारस्फारितनाकुलतमालवनेषु विन्ध्यनगप्र
लवैः पुष्पोपायनमालैः पादपैः उत्कटकटककुटजशतैर्हेमन्तशी
यमानस्वगतैरिव वानितैर्हल्लेगपूरितगर्भागः चलत्कोणका
मत्राणौवचारीकरमयमनैीपकरणानीव कणिकाञ्चलितांचला
जाकिरणा गजानांचलनमि षट्पदविद्रुतानिहृदयविलेन
मंत्रकारे नलद्रुमालामेखितस्तवकैर्मणीनिषाकरेवपा
वेदीहिमामा रूपः प्रकटितविविधवनविभैर्हेलालावच
रचारणैः पुरस्सरैः वालोवसन्तश्वोपवर्ण्यमाणकोलाहल :
गंधतैलावसेकस्वगन्धिपानोद्दीपिकावक्रबालस्यालोकन
मंकुमपटवासपुलिपटलेनेव पिञ्जरीकृतवकलकोले उत्तुङ्ग
लसलिकालंकारमालामध्यमासितकुसुममधोववेणिकाशिरस्मा
हसन्निवसपरिवेशान्तपाकरेकोमहीप्रदोषमात्स्रूपनिर्गं
तमकरकेतनकरापहतेनकामुकेनवकोसवसेनदोहाविरच
नैवैकल्पकविलासः कुसुमसमारम्भगवभ्रान्तमरकुलकपला
परम्भगः पारिजातश्ववनानः श्रियासहप्रनरवलावलोमरि
तेनवववसवत्तनावलोकनकुतहलहेलावहूयमाणाहृदयः
पमानिवमृत्वेनप्रव्यासवृलमोग्रहवर्मा राजानन्तमुपरारमा
गतंचरणाभ्रामेवराजवक्रान्ताग्यमाणः सहसा प्रसुजगाम

ह ष सं ७

ग्रवनीर्णचंतेराजकुलनमस्कारंमन्यमानमिवसाधवः प्रम
दितभुजोगाढमालिलिंगयथाक्रमंपरिष्वङ्गराज्यवर्द्धनः
हर्षचहृतलेशृहीतांतरेनितं स्वनिविशेषासनदानादिना
चैवमपनेः पठवारः नचिराच्चभीरनासालपनेःप्रण
यीविवाहिजन्माग्रहवर्मानागवाच नान तांश्राम्यविनाल
लयानश्रियाचदिनोतेजोमयोमकलजगज्जीपमानसुपक
र्णानेरकाविगणगणोमामसूर्यवंशाविवप्रभूतिमूल
रवंशा प्रथममेवकोस्तुभमणिरिवगुणैः श्रियोनिमत्ते
येदेवस्यदानीनापर्णीवपाशिमलापरमेश्वरेणाभिवाढ
योजानांस्येवंवदंतेवनस्मित्रपुरुषामोहमिकाः देवसमा
सीदनिलमवेलावजनमामानाकेतक्षरहमिमुः प्र
यानेदेहगतिहृगछेनिवेदितः ग्रहवर्माप्रविश्यानः ग्रवे
नामानदर्शनकृतहलिनीनोज्ञोणापतिनाविलोचन
सहस्राणि विकचनील कुवलयवनानीवलेवायमास
मात्कोनकश्रहहरांनिवारितपरिजनश्चप्रविवेश ग्रह
लवकनिपयाम्रायिमालीखननप्रमदाश्रायपरिवाराम
दर्णांस्वकावगुणिनमालीप्रभामसाध्यामिवसवभयानि
श्रभानीपकाकवीना ग्रलिमाकृमारांपांकिलेनेवपोवने
नानिनिर्भरमगृढा साध्वसनिकृष्यमानहृदयन्तुःश्वम
न्नैर्विभूताय नेम्लमिनमाकृतैरपायांकृमास्भावमिवान

70

शोभतो ग्रथनं केपिनीपतनमिव वृक्षपादानिपतनं पार्श्वमालिनि
रत्नलतामरसप्रतिपन्नमामप्रशून्यश्रिनमिव लोहितोभ
यचयमानमानसामलोकयतो बल्लवदवल्लतोद्योत्रादन
रुचिनलावण्यललमुहितोगमाहिविप्रमतो रूतमामोदनि
रुचिरीतीवसेनरुचिरपादिविनिर्गतो निषण्णमधरिमलाक्रू-
रुममधुकररूलोमलयमारुतारिवोन्मत्तो रूतनकेसरपोनुसर
णोपतिमिव प्रनजोतो ग्रमालावण्यमदमोदभमाद्ध्रंः को-
लभण्डामिमदिरापारिजातानामलग्रभवैः मधेरतेषाणोरप-
रामिवमालामनुक्रदधारनाकेरणकलितानोडिपां दिग्धेनवा
लिकालोकेन मित्रसिप्तवारून्मुममजरीभिमनुवारोलिभिः क
लिलकर्णोवतंसाकर्णोभरणमारकनप्रभाहरितर्णोलाव
नकुपो ग्रपोम्लवेकरकोलकालोकनाफूलेमकुमेरूः कृन
मुतोत्रमवेयतेमसवोजनेरूरूपचतिभेन्मपतो वयमप-
प्रपत प्रविशोनमेवनेरूरूयोचरेवश्यामममपितेजयाहाक
र्षः परिहासमेरमुखोभिश्चानारीभिः कोनकरहेपरको
र्यतेमजामानातनमवेमनिपण्णलेवकार कृनपरिणया-
नुरूपवीणापरिपहारहोनाकरेवश्यलिनंगणमजगामवन
वमधापवलोनिमंश्रिनानानेरूकारघैलोपत्मकामिवश्र
लकाविवाहाहनैपृथुभिः परिहमेमेकमहमारयकोकूर
नैः पंचमेकलगीः कोमलवणिकाविचित्रेरमश्च म-
लेवचमगाल्पफलहमामिंजलिकारिकाभिरुझसितपर्यं
न

ह ष सं ९८

उपाययौ याप्यमानेन्धनप्रध्मायमानाग्निसंपत्तणोद्दणिको
पद्धृष्टदिजो उपक्रम्यानुनिहितान्नपद्मानदहविनक्रणो सन्निरि
नष्टघलाज्य सक्तमिश्रलीनिवहो नूतनशूर्पोपिनद्धपामलक
मीपलाशमिश्रलाजहोमिनीवेदम् आरोहद्धनोदिवमवसन्ना
न्नः शाखी समन्तात्पंचवेलितारणशिखापल्लवस्फोशित्वेनः
कृतमायुपरवरानिहितीयोरकायोकस्यसमीपम् कृतेवकृत
भजिकहिमणवर्तं प्रवृत्ताभिषेरवदनविलोकनकृतलिनीद
भिविमस्तस्पष्टलिणोवधाम यातमात्रे च लाजाञ्जलीनवमधु
स्विदपलितनतनुरहहपूर्ववधूवरस्पविसंरत्नोहयतनविभाव
स्वः तत्र वह्नीयानववधाः पर्यन्त्वविश्रम्नलायामणिभिर्निह
र्यणेषु मत्स्वत्वप्रतिबिम्बानिप्रतिमालापाकारेणनकोनुकायाह
हृदेवतानन्तानीव मणिगवाक्षेषु निरीक्षमाणः तत्र हो निमे
षिता च स्वस्रुतकुलेपीले नामनस्ववापिपकहृदयेव षष्ठे
भिनत्ताभिनवोपचारैरपुनरुक्ताव्यानहमपनिःदशादिनानि
स्थिता शान्तामान दौवारिकमिव राजकुलेरणरणके यातक
निवेदितानीव शालवाल्यान्तरायाणि हृदयानि सर्वलोकस्य कथं
कथमपि विसर्जितान्यपि वधासमहृद्वेदमहानामहीति ॥
इति श्रीबाणभट्टकृते हर्षचरिते महाकाव्ये वध्ववविजं
मवतर्णउच्छ्वासः ॥ ५ ॥

71

ऽंग्रं गगनवेल्लीवृक्षवराङ्कल्यानलयिः स्थलेषु पातालम् वल्मी-
कस्य स्तम्भकः कृतसुपत्रमवीरस्य यनयनपिवाङ्कुशालि
निशीलाननसंलिपन्नदारुपम् रिपुसेनाकेषु गगनाकै-
ववरामकेषु काकेषु ग्रथमतीतेषु कनिषुवेक्रिवसेषुसी
हूर्तिकमेउलेनयानमः स्वगणितेप्रशास्तेहणिदन्नेवतस्र
णामपिदिशां विजयपोयेपहणयात्रालग्नेमलिमोदविशा
रदैः सपरदैविकोभोधरैः कालपौतैः शान्तकोभैस्सकुंभैःला
त्वाविरचय्यपरमयाभक्त्याभगवतोनीललोहितस्याघोरस्तु
दर्शांघ्रिचक्रत्वापूर्वदक्षिणावर्तमानशिखाकलापमसितनिक
ष्माहिजेभ्योरत्नवंतिराजतानिजातरूपमयानिचसहस्र-
शस्तलपात्राणिकनकपत्रलतालंकृतशफकेशृंगाशिखाग्र
गास्त्राद्दृष्टाः सपायविषपग्रथमविलिप्तायुधोनिजवपो
पवलेनावरणेनस्त्रंहतेनधारीरंपरिधायराजहंसमिथुन
लक्ष्मणीमद्यपोत्कलेपरमेष्ठवरविरूपतोशशिकलाभि
वकल्पयित्वासितकृष्णमत्तैणमालाभोशिरस्त्रिनीलाक-
णीभरणमरकतमयूखमिवकलहंसगोवनीगोरोचना-
कृतिमभिनवंहूवापल्लवं विन्यस्यमहार्णमनवलयेनग
मनसंगलप्रतिसंख्याकोहेपरिपूजितप्रसादपूरपोहित
कर्पूरकीर्यमाणपणानिसलिलाभ्युक्तितशिरः संबेष्ट
महार्हाणिवाहनानिवहलाभयनालोकलिसकलंभिव

भूषणानि भूभुजां संविभज्य क्लिष्टकार्पटिकजलपुत्रलोक
मचितैः प्रसाददानैर्विसृज्यावंपतानि नियुज्य वनकालस
रणेन कथितात्मानमिवाह्लादयन्ती दीपजेन व्याधिकारेद
हितेण भुजस्तंभं प्रहृष्टमहृष्टमिक यामेव केरिवस्तविनिमितैर
पि समसैरेपगतो भवद्भिः प्रसूतिनप्रज्ञाजन्यमानजयशब्द
कोलाहलो हि हिरण्यगर्भ इव ब्रह्मलोक्कृतयुगाकरणाय
भववान्निजं नाम नातिदूरे च नगराद्रुपमस्तस्वतिनिर्मिते
महति लक्षणप्रयेसमन्तेभिनवगानेरणेनारणावेदीवि
निहितपल्लवललामहेमकलशावद्धवन्दनमालाध्यावि
पवलध्वजमालिनि भ्रमक्षक्ववासम्मिपधहिजन्मनि सं
दिभेषस्थानमकरोत् तत्र च श्रासया सगृमाहपटलिकः
सकलकरणिपरिकरः कर्णीनुदेवोदिवसग्रहणमथैः
वार्वेध्य श्रामसनः श्रामतानामित्यभिधायहस्तांकाहाटक
मयीमगुद्राममृपतिस्ते नग्राहद्वतो राजा सम्पप्राप्यतेवय
श्रमपवसानिण्युपविश्वयकरकमलादध्योसुरीमही
तलेपयानस्तरा मंदायमानपंकपटलस्तद्गुहदि सरवर
नीनोरस्फुटमभिव्यज्यंते राजयोरवर्णानामसु प्रसंगलाणां
कितिविषीदति च परिजनेन नरपतिरकरोन्मनसि प्रतन्व
दृष्टिं न्यायाहि भवं न विहायानोधिपः तथाहि पकणमन
सुद्गांकाभूः भवनेभविष्यतीति निवेदितमपि सुनिमि

ञेनग्रस्यमानाग्रहैरिवायासाः इति क्षुभितेषु समन्तमामहानि
मित्रे नन्दीरवसंकुलसंक्षितसीहेनायामाणेषु मनमदाहि
तेष्वः निनादचलत्ववनैर्दिवसंघटितपक्षपाणेचक्षवर्येषु:
मानितसमवेराजकोकः स्वपाय श्रृङ्खलनितम्बीयया
मेहृदयसकलसञ्जनिः वहिर्दिक्क्रांरभ्रमामाणेषु भीरधुनि
यतारमनप्रयाणपटहः ॥ शिवावायमर्हन्ते मिगवृतः प्रया
णेक्षोपासेव्या त्यापकाः सप्तदशाक्षावहीयतप्रहाराः प
देधैर्यपटलीयेषु: ननाटणयटहेनकर्णान्तीकेगुंजेगुंजेऊ
नकोलाहलशाख्याप्यमानशोलेक्रमोपनीयमानकटक
कलकले परिजनोत्थापनव्याप्तवल्लवहारिविसिद्धनड
वनचारनर्वंभ्यमानाकोणिकाकीलकोलाहलकलि
नकक्रमि वलाधिकृतनाभ्यमानयाहीपनियेटके ज
नज्वलितोल्कासहस्रालोकलभ्यमानत्रियामासमयि
यामचेटीचरणचलनोत्थाप्यमानकामिमिथुने कटु
कटुकैनिदेशमानयपवित्रैल्लास्तिबत्रिवादिति प्रबुद्धाहा
सिकस्थूलीक्रियमाणपर्याणगृही स्वभोजिनायीय
विध्यमानमठे रकटकमुखरावनिवध्यमानहो
णीपाशे समन्तकोलपमानकीलशिञ्जानहिञ्जीरे श्रृङ्ख
नीयमाननिगडतालकरणोन्नलनैरङ्गतोभ्यमानखु
रे लेशिकसज्यमानमटसंदिर्णेनिसेदानशृंखला

ह॰ च॰ स॰ ७३

णत्राणनिनादनिर्भरभरितदशदिशि यासमूलकग्र
हारग्रस्तदुर्पोत्तलकविहृष्टस्रमार्यमाणे ‥ ‥ ‥
गृहचिंतकचेटकसंवेष्ट्यमानपटकुटीकाणे पट ‥
मंडपपरिवहाविताननके कीलकलापापूर्यमाणे
विपिटचर्मपुटे संभांडयमानभांडागारिणि भांडागार
वहनवहलवाह्यमानवकूवलीवाहिकेनिशारितिच
लानेकानेकपाटयमाणेकोशकलशापीडपीडसं
कटायमानसामंतलोकसि हयानदत्तदासरकत्तिसं
क्षिप्यमाणोपकरणे संहारभ्रियमाणदुष्टदंतिनि निर्य
गानसज्ञावनिकरकंकाक्रूष्टलस्वमानयवनेंद्रनेदि
लवुंदीजनितजनहासे पीड्यमानशारिवराश्रारणग्र
हितगात्रीवहारहेरूककूटहट्ठकारिणि करिवजा
घटमानचेलाजीकारक्रियमाणकलत्रेष्टविनिष्टा
ष्यमानकाणेलाकलकितकुनवनर्करभे शुभिनानाराज
पुत्रप्रेष्यमाणक्रयकाकुलकुलीनकुलपुत्रकलत्रे
वाहनगमनवेलाविलक्षवणाणारणे विक्षमाणम
वसेवके ‥‥‥ पत्तिनीयमानतरपतिवल्लभवा
रवाजिनी वाहवारभटसेव्यमानमानलासीरसंडना
तमवरघोलक्ष्यामसके प्मानपालपताजलरक्ष्यमानलव
नकलायीकिंकिणीनालीमनावसंकलितलसार

73

के ऽङ्केलीकृतमावरवाणोजालजटिलवलभपालाश्वचरा
निवेश्यमानपाणिखस्ये परिवर्वकाकृष्यमाणवज्रपञ्चा
भानिकयोग्याश्रारोहके वाक्रेपीन्द्रंभमाणगास्पकवो
वे गमनसंभ्रमभ्रष्टमध्रद्धन्नेउत्कृष्णनेरगसर्पमानाते
कमेंद्रराभिमेदे मञ्जीकृतकरेणुकारोहाह्वानमन्वरखे
दरोदीयमानहास्वोलेपने वलितमातंगतरंगश्रथाविते
श्राकुलशानिवेशलोकलक्ष्यमाननिर्वामसम्यासेवये से
वरस्खलचक्राक्रांतचक्रीवतिवक्रवीलकाविगञ्जीगणस्पृष्टा
माणप्रहतवत्सनि प्रकांडदीयमानभांडपरितावकुहि नि
कटचामलामलन्ध्यलहवनग्रणमग्रसार्यमाणसारसोरभे
यग्रसरखिद्रवन्यमानमहासामंतमहानसे पुरःप्रधावद
नवाहिनि ग्रिपधातोलापलभ्यमानासेकटकुटीरकानण
लनिस्वरणे करिचरणदलितसठिकोत्तितलोकलोष्टं
हन्यमानासेणक्रियमाणसम्रमाहिगमेसंघट्टविघट्टमा
नव्याघ्रपलीयमानचहक्रुटुम्बके कलकलायदवदवट्ट
विणावलीवंदविद्राणवणिजि पुरःसरदीपिकालोकावि
रलायमानलोकीनीउप्रक्षिप्तितातः पुरकरिणीकटंम्बकी
हयारोहाहूयमानलम्बितघुनि सरभमचरणनिपतं
ननिस्खलगमनस्खायमानखकाटस्पयमाननंगणागुं
णो वल्लवमरवविमेवाटितसीदत्कालिणान्यमारिनिरगो

हर्ष सं. ७५

गपहज्जगालिश्रयाणममपे प्रतिदिशमागच्छद्भिर्जवपुमस्मा
त्तृफेरायोरगोर्थञ्जुम्भियमाणेहेमपद्मांगगणारक्तांगैरेनरासी
नोलेरगमत्तहोनाभिमिः नेवुलिकविधूयमानचमरपल्लवै
पश्चिमासनार्पितभ्रहाभरणभिरिपालपूलिकैः पञ्चल
नाङ्कुटिलकलपोतनलकम्पहल्लविनपर्याणैः पर्याणपट्ट
कपरिहेयपंट्टिकाबंधनिश्चलपेगेपयानछिन्नावहानैः
प्रचलपाटपालिकास्फालनस्फायमाणपट्टबंधमणिशी
लमालैः चित्रनेत्रलकुमारलक्षाणामथिगितजंघाकांडस्थ
कार्त्तमिकपठकलमाषितपिशंगापिगोस्थ ग्रलिनीलमर
कतनमेनलसमन्यादितसितसमायोगपरभागैश्च श्रवदान
देहवर्णविराजमानशाबलेमेचककंचकेश्च ग्रपवित
नीलकैश्च लारम्कालवकितनलवरवाणैश्च ना नाकं
छायकर्बुरक्रपांसकैश्च कण्डपिंजाच्छायाच्छाहतैश्च व्यायो
मोलप्रपानप्रवेशविशङ्काह्नमतल्लजानिमंगलानपरेण
कल्पलेकंमाभृधिकतदिहावतनवेनत्रतिसितेनाहितेन
श्वभोगिनामपिपतिरेगलग्रनकंचुकेनामलनमणुनदिव
सरवलीरोदफेनपटलपवलाम्बरवाहीवल पवयाविता
नपाटपरवालेणलभूमिमानृफोविधूयमानपवलया
मरमहहितपतकर्णपुरकुसुममंजरीरजसामकलभवनव
शीकरणचूर्णेनेवदिशाकुर्वन् प्रतिमालवहुभामणिचट

मावपाटलप्रतिबिम्बमुद्वहमानेनमविनारमपिपिवत्रिवते
जस्रा वहलनामबलसिंहूरकुवितयाविलभमानश्वसव
द्वीपांतरागेणाहृमद्वयानुरागस्य स्फारस्महाहारमरीचि
वक्रवालालितथामरागीवदिशोपिग्राहयन् राजकेतगो
त्रिसलिभागयाद्वीननपिलोकान्करहानायाहापयत्रिव
सविभ्रमंभ्रूलतया हावीपमावाकूप्रकारेणपरिलिपत्रि
वरिरहघयासमग्राभिमागरसहावानान् अखिलमपि
वतीरोकुमायुर्यमाहायोद्धतयालस्या समपशूकेगा
कसस्तमयश्वपीयमानः कूकूहलोन्नकटकेटोकेला
पनमहूते: हेहाहूघराजालहृदयेषुगुणगौरवेणम
जत्रिव सवपावेलितहारलनामललोलकृणलोसीव
नप्रपावितपरिजनैः चामीकरपत्राङ्कुरकर्णपूरविपंट
नवावलचालपाणैश्च उत्सीघपंठावबद्धकर्णोत्पलता
लैश्च अंकुमगागकोमलोतवियन्नीरितानमंगैश्च मृणम
णिवलणलवचितहेमसंबोलाश्च मायूरातपत्रायमाणशे
खिरघटपटपटलैश्च मार्गागतपणविकाषाविवाहकवेग
हणैश्च पुरःसंवस्त्रामरकिर्मीरकार्मंगगकवमेमंगलस
णनोड्गीयमानधवलङ्गमवारभटभरितभुवनोदरैः अस्त
दृक्कोभाजनवाजिगणतशिंजानजातनूपायानरयमङ्खलित
हिमवैश्वानिर्दयप्रहतलसायपटहरणान्तपटुरवविपरीक्र

हर्ष सं
७५

तखुरणविविवरेहेतोच्छमाणनामभिउन्मलवणद्दानप्रतिपा
ल्यमानानानापानैराजभिरापुपूरेराजद्वारम् उद्दितेचभगवति
दिनकृति राजतः समायोगग्रहणामस्मयपंथोसीमहानमेत
त्वोमहूर्मङ्कः अथनविराहिवप्रथसंप्रयाणायवहिर्निज
पायविनिर्गमसमागमसिवगमनविलोलकर्णतालदोला
विलासैः रुवणपाकेरेणकयासिहायाप्रयोहमानोव
कृर्येहेतु विकटेनापरिश्रमसमयसगागविचिननयामृधोद
यदर्शनकोपादिवलोहितायमानाभ्रियमाणेन स्नानमपि
लिम्पत्रिवसोभाग्यइवेणकृष्णेणे अमरपतिविवाग्रजन्म
वपकलंकप्रक्षालनाकुलैः सुस्थविवप्रष्टिवीपरिदोयना॰
वदानसेकलितसकलमहीपृष्ठमस्मारणप्रयसेवा
लोककारकैः सहस्रसंख्यैरंकरेवकिरणैः शुचिकारचान
र्यदेवंवचरणैः व्यवस्थाप्यापन नियुवैः मयपलायमा
नलोकेमोदोतनरिनादयशापिउपेताग्राहृयद्भिरिवचलित
ककलिकासंघातनपीतप्रकारपवनमपिविनयेषायप
द्भिरिवहतवराणांहनस्प्रलिपदलावस्पृतोदिनकरकिर॰
णानप्रसार्यद्भिरिवकनककेवलनालोकविहितप्रमा॰
णेदिनमपिहरीरुवेवद्भिरिवदेदीभिरितस्ततः समात्मा॰
यमाणजनममहीनिजांगमनरपत्तिः ॥ अवनसनिवि
नयनमित्तवप्रभिभयवकितमनमिम्पलनपिथिलम॰

७५

शिकनकमुकुटनिकरपरिकरकचिरपरिमिलिलिः
नकुसुमपाटलराजनिराजचक्रे प्रभाहवोदुगमाणिनाः
मचोक्ष लिपेक्षुरंचशेवेनोमरीचयः वाघराणयर्वः
स्वपाक्ततसंपादनायवेलः मेवायामानरेणमद्वमंदि
रशिखाणिनः स्वावमञ्जीयंत कोमलकल्पपादपपल्लव
वर्द्धनमालाकलापाः स्वावेयंत हिरवबेषु दिक्पालैः प्रण
स्यमानमुनेन यविभागेसुकातेसुकटाक्षेसुसमयेत्तिनेश
पविहारोसुकातेसुकुपाल प्रसेसुप्रतिप्रणान्यमेसुशाला
टानेसुक्रीणान्विव मानमयान्यानाम्मणायहानैः प्रवीरा
णांवीरायणान्नुपेसविविभाजराजलोकम् ॥ अथपरा
क्षितेराजनिकलकलरवलहिंनागकोपरवकुवेनलनः
लायहायनरक्षायोगांप्रतिध्वनितायानटेषु दिग्गजेषु
प्रकृपितानांविप्रस्वानालोकरिणांमरुप्रस्तवणेवणीमि
पलिकुलकालीमिः कालिंदिवेणिकामरुस्थाणीवम
र्यादिरे ॥ सिंहदरेणरापिमिरकृणायमानविक्वेरवाः
वलमयमापाशंकिरेणाकुंनयः ॥ करिणांघटूपदकोः
लाहलमांसलैः कर्णतालनिस्वनैर्लिहरूपिरेरंहभि
प्रनयः टोप्यमानसुसुवराचरमापवामरसंचालनावि
धवम प्रप्लीयपवामविलिप्रेपणिप्रविदसिंहेवाहरासमु
चिभिनिरंतरमंतरितेफेनपिण्डैः ॥ पिंडीभूतनगरल

वकपोरगाणिपञ्चवामोकरहंगमानपत्रवनाशि ॥
रजोरजनीमीलितापिमङ्गटमणिशिलावलीबालातप
नविचकाममवामरः राजनैहिंरदैयश्रमंरनकभांउमेरः
लेह्रारुपानैर्हरीलांवतापरकूदाहरितोवधिरतोऽयुः
श्रविश्रनापानलविमूलनापेवमदोम्भशीकरैः शिशोकि
रकरिणः कङ्गभांवक्रम वलणसम्मंबम्नवलडिस्त्वैवः
लानिचूगमणीनामवीथि स्वयमपिविममयेवलानांभू
पालः सर्वतो विदिमवनस्त्राताली त्रावामध्यानकान्य
निष्टमानेस्वकेदावारमधोतनङ्गदेविवयगादेनिष्पनन्नेः
जीवलोकमंभोनिपिमिवङ्गमभुवोवानास्नाविनभवन
मदृवंतमजेनवाइदेउमरूमसेपिदितमङ्गमिवमहः
स्वपाश्रवनेमानेप्रवाहेनमेदायाः श्रमरनातभावकिंव
लस्वमलंचनितरंगकः भद्र भगवरणाः रवमंचरसि या
वदमीश्वरः मराः मरममसपमर्पति किंवाहयमहेनप
दूपशिलिः कुकशिष्णुकेशयानम वल्मगामिलनश्रजसि
यध्यानजनपद्मपमिनपद्मपमिगलनिसङ्गसमेवकः किंम
वमितरिनरमेसोरभेयमारणिपमहायमर्थयावमिथी
वरिविशास्मिमत्रकामामानेपिमानेगमार्गमेगालनिशि
रश्रीनवरणकणोणीगण्यमिनमामारदेनमवदमतदे
नावतरमि मुखमास्वैरिणिमोवीरङ्गभोमग्रामङ्गरक

लोहिण्यामिकिंगतमितमहात्मणंस्वभावय किंपश्चिमश्चि
नोषिचेटवहिराणिहूंगेनमम किमेषेवनिद्राभिहूणा
कुह्वावीयमीदेउयायाविनेकेननिष्टरकेसानिष्टयमस्मा
केश्रयतः येष्याः स्याधुयोः ॥ स्यावरकेयध्यानमनसिफा
णितस्थालीगारीयानांउकनंतुलभारकोननिवद्धनिदेस्मा
हामका माषीणाटमतः ग्रामरात्रेणमवचामहलकेल
नीहिकोजानानियवमगंतेगतानाम् पवचारयवलीव
हानाहोकरलिनंतेग्रमिदेलबिनाशकटीणाकुंरेधरन्य
रेधुरियवलेनियंत्र यह्याललिताग्रमदाः विनति ग्रत्ति
णीनेकिमकटिने हूतहालिपकनेदीयमिकरीहंउसम
दः नलकलापकानापिकाहूतास्वहकटाहसेकटापि
टकभारिकेः समन्तार्यमाणग्रोवलिजने कुचितक्रेणा
स्माकेफलकालेग्रयपवबिटाः समपद्यामांतरलिमुव
रैः परेपरेपतलोउर्वेलवलीवंदानानिपुत्रैः स्वलनेए
लचेटकैः खेयमानामेविभक्रकुलपुत्रलोकेकविरागि
दर्शनकूर्थेहलाङ्कभयतः ग्रथाविनयामेयकजनपदे मा
गंग्रामनिगनैरणग्रहारिकजालैः पुरस्माराजरम्यहूतनेशतः
भिनांभः क्रमैकूपायनीकृतकपिगुरुखंडमकूमकरेउः
चरितपेयाकेः सरभसेसमयमर्थीङ्गिः ग्रकूपितश्रवाणरुह
णिवग्रामनविहूतैः हयगतेरापिमवलङ्घिरपिपतक्षिपि

ह
च
स
२२

नवेंद्रनिहितैर्हरिभिरसनोपिपूर्वभोगपतिदोषानज्ञावय
ज्झितनिक्वांतापुरकापुरकथानानिवशेष्णदिश्विरैनवना
टायरणां श्वाभिरुपानैरुह्यमानमूलिपटलैः कचिदेकांत
प्रसूनापव्रवास्वक्रचर्यामावाप्पामिगोत्तुविसरयमाणम
यमेरवणमपैरगहितपरिपालकभुरुभयपरितैहैः पर्मैः
प्रतितोदेवरनिलतीरानलबद्धिः अपरैर्लयमानानिम्बत्र
प्रमप्रकटितविघाटैः तेत्रप्रभुवासरुद्रमैरवनिर्गतैः प्र
वृष्टप्राणच्छेदैः परितापमाजितनभस्राजा कृतनागना
कीर्तश्रोवागजेननिश्वासब्वनरतापनिर्दद्यशांगशैवक्षुपदेप
देप्रजनविप्रवर्चंदःपाणिपिटकानुबद्धैर्गिरिगुहकैरिवरु
न्यमानैरितस्ततः संचरद्भिः अपरैर्दंगपास्यापतितमप
ह्वानगृहैर्विलखण्डविलुप्यमानैरनेकनगनताणवातना
लनिस्वनकृपालिभिः कुटिलिकाध्वसितमाटिवकू
प्तभिः पनलोत्पलगुरुकोणकृगस्कीलक्रहालाव
निवेदायपहितैर्भिरपितिस्वरभिरायुधावलाकृतकल
कले अन्यत्र संचयोचामासिकैर्बृंहधूलिधूसरचाम
जालकितजवनैश्च पुराणपर्याणैकदेशदोलायमान
दात्रैश्च पीर्णैर्णकलशिथिलपरस्वरबलक्षोलक
हारिभिश्चपावमानैरुह्यमानत्वूलिपटलैः कचिदेकां
तप्रसूनापवावाचक्रचर्यामानागाभिमोत्पविग्रहमक

विटम्बोमविभवस्यबोद्दरामपुत्रवाहमानवाजिसंघ
ठमेतिते ग्रन्थेकर्तुमंतनयाकोजनने ग्रलयनलधिसिं
वजगङ्गसनायग्रन्थेपातालमिवमहाहोगिनांगुमयेम
मुनाहिते कैलासमिवपरमेश्वरवसतयस्तुं हमए
मानसकलप्राणिपर्यायचक्रयः करणमिवकारणां
कल्याणानां पवंचवीरमाणः कटकेजगाम ग्रामव
वतिनांच नयभवनामान्यग्रप्रवर्तिनाः पर्यांतोदि
गपिनयाय प्रश्नतिहृतरयांहृसारखुनालयवैनवका
लेनाकाविकुम्भोग्रमाप्ते पाणामनहितीयः कटी
वकारवक्केक्रमागतभुजवलाभिजनयनमहावलि
भानांभूभुजायांगुः पाण्डवः सम्मसावीयीनविषयं
मतिक्रम्यराजसूयसंमेरक्रमप्रक्रमपवपनः कोदिजा
काकूजितकुञ्जेहेमकूटपर्वतेपराजेष संकल्पोंतरी
नोगिजयलयरहिगं महिमहिमवद्यवहितोपवाद
वाहुवलख्यातिकरकांतरः करंकोरवेश्वरस्य किंक
रस्वाङ्कलीहमः नातिनिरघवः खलुएवंनाल्पपवभू
भावोभूयासंभगदत्वहंतनक्राण्डकणांकोरवशिशुपा
लमालवजरासंधपसिंपनाणप्रभृतयोभवभूतपयः से
तहेमाराजासंपसिंदखमहतसमीपपवपंजयजनि
तजगत्कंपः किंपुरुषाणांराज्यम ग्रलमस्त्राणा

ह. च. स. ७८

शोकोपेन प्राविशत्स्कंधावारं नितांपिह्रोरान्यम ह्रमीपपवा
तरंतषारणिरिरायमाङ्गनयो: अन्याहिन: किंशुकस्तक
ह्रविषय: प्रादेशा: पारमेकदेशा: इषापदेशाकथा
ने ग्रहप्रणमानप्रतिहारेपारियात्रेपत्रैवमिथिलाशो
यं मेखलक: स्थलभोहलिरेपारियात्रेषु: हिमगिरिणालकैला
लानिलचलितचंदनलताभोगभहेंदरीकृतनहीम
हिमाहंसमुपाहदेद्वेद्वीपसि मलयोमलयप्रवचमहेंह
द्रेणैवप्रायातपापाघातकोनालापान्याधिवकुमाणा
वाकृपालिना एएवेवासमादावासम् मेहिरहारि
वोभयत: सवकुमातंग्लताभोगविसर्जिराजलोका
प्रकृष्टवावतनार वाह्यास्थानमण्डपस्थापितसामान
मावक्काम प्रपाल्लस्मायोगर्धैतणस्तासिह प्रप्यतय
प्रतीहार: इषीएहप्रतिष्ठापितपाणिपल्लवोविज्ञा
पितवान् देवआज्ञापितिषेषुवेरणकुमारेणप्रहितो
हेमवेगमामहिनोतवरंगलोरणमध्यास्तइषि राजान
नमाप्तुप्रवेशायेतिमाकूरमादिदेश प्रष्ठदत्तनधारि
निपालादराच्चप्रतीहार: स्वयमेवनिरगात् अनंतरं
वहेंसवेग: सविनयमाक्षेपवनयनानंदस्पन्दन
स्वभगाभोमहयामन्नलिगंपमानगुणगरिमाप्रभुन्या
भूतभूतोपकरणानांसमूहेनमहतानुगम्यमान: प्र

विवेशाराजमंदिरम् प्रागेनैवतृपंवेणांलिंगितांगनः श्रुणाम
मस्कृमे पचेलद्दीतिमवक्रमानमाहूलनश्रु प्रपौविनोपसृतः पा
कपोगलगिनललाटलेखः मलकूलः पृष्ठपार्थिवन उ
पमन्नभृयोनमस्वक्रे क्षिपनेत्रंपूर्णानिहिमविप्रकूहेम
प्रेहणमध्याल ननोराजनिरुक्षीनतृमेघहिवरुपानः वा
मरग्राह्निणीमंनरालवर्तिनीमकृन्मार्ग मस्मलोनलेमसप्र
यंपप्रक्क हेमगप्रीन्कक्षिक्रुपालीकुमारा इति मततमन्वग
हीत् श्रुपकृपालीपनेवेत्रहूरूपितपामोहाडु इवंदपामहेर्गे
रवंगिराप्रकृनिद्रेवः इतिश्चिवाचमहर्तेमिवप्रुनमस वन
रहुवाच वन्नरंमाधिभोगभूतिभाजनभूतमदेवसमहा
वगाभंमपिहायप्यदयमकमन्यमनृहूपंप्राभृतमेवफलभं
लोके नष्टायमस्मत्वामितासदेणामस्मूल्पतोनयनाप्रवज्ञो
पालितवाहणानपत्रेमामोगाभ्युमवहूपस्थानमामेनकू
नाष्टीकृतपञुमागोत् प्रस्पवकृक्षहलकृतिवहूनास्वया
गिहपणेन प्रतिहिवमेप्रविशतितिषेन्यहनोक्षायायाः कि
रणासहस्त्राद्वैकैकः सोमस्यरश्मिराश्मित् प्रस्मान्नयातावे
नंस्वाकवोटन्नवीणावार्यः पयानतिवंहभामासमेभसालि
पालाकाभ्योयाविहिकमकायायाः प्रवेतारवयस्त्रनएं
मंगवानामधिपतिभूतोभवीवानमनगृहातिकायपा
मंगवानामधिपतिभूतोभावीवानमनगृहातिकायपा
नेतराम इदंवनसमाविदेहलिनप्रष्ठकह्योहरातिनोदकमा

ह
र्ष
सं. ७८

द्रुपदतनयांसिमालिनयंलितजनराजर्जरयन्निरनिपतद्भाव
हलहृदज्ञातहरशाटेवः संहेशामपिविरहयंत्रोच्छ्वासिसेवम।
भिपायविद्युत्यात्मीयपुरुहमभपात् अनिष्टदर्पायदेवस्य
नि मवचनानंतरमयपुंसानुधीयकार तहोतदूकूलक
लिलस्थनिचोलकादाकोषीन् आकृष्टमाणपवच्चयसि
न्विनिमितेमहिसमरभमसमहासोवहेरणरमानालादुद
लासी वर्शोघफणिफणाफलकमंडलेन विश्रांतमिव वि
ततपत्लिनाविपलिपितामहविमानहंसपक्षेण श्रुतिनेव
निर्गतस्यापवलयामसंशलमवोहरोहरुवजेनेतजन्मरि
वमः कृष्णदवहोः प्रत्नहीकृतःवोरुमनतलेणनारायणना
भिपुंडरीकस्य श्राद्धिनेवकोमदीप्राबोधघटनानेदतरभि
रत्नाम् उदमालीदिवमंदाकिनीपुलिनमंडलेमहदस्वार
रे परिवर्तितरवहिवसः पौराणमासीनिशायामंदमंदमिन्दु
दयसंदहृहृयमानमाननमंविचरितेतविघटमानचंद्रचान
स्वगललोहितमिवसवत्रकमलिनीवक्त्रीवाकमिथुनेः सा
रजलपरपटलाखांवसंकोचितकेकारवमूकमवरंपैटः
पांत्मलीभूतेभवनशिखिकुलैः प्रवृत्तमादवर्द्वंद्वानंदो
हामोहलहलपुर्वोंडहासविघटक्रमटवैरे । विज्ञायमाणे
वेताम्रसमाजकोरानादेशनसाराधियोहिरण्याहृत्यामादर
मेतिहृतनिलकमिवत्रिभुवनस्य शासनमिवफेनदीप

स्कुंडेणावनतायमिव शरदिंदोः हृदयमिव परमेश्वनिवेशां
मिव धाशिलोकस्य दंतमंडलपवलेप्तवमिव चक्रवर्ति॰
नस्य मौक्तिकजालपरिकरमिव सीमेनचक्रमिव दिवव
हलनेपाताम्रश्वेतारदंसेदंवमिव परिवेषवलयं क्रोडहृ॰
सितपक्षविश्रीकेश्रवणमंडलमिव निश्चलतां गतमेरा॰
वतस्य श्वेतगंगावतनपांडरंपदमिव त्रिभुवनवंदनीयं
त्रिविक्रमस्य श्वेतनखद्युम्नममिमरीचिविशिखोमिरिवश्री
ष्णाभिमोमिविरविचितेपरिवेषेनपरिवक्रवभिलक्ष्मीन्
पुराहवनश्रवणदोहदनिश्चलेनेवलक्ष्मणाविततापत्रेण
हसेनसनाघ्रीकृतशिरं सर्वंवनावश्नावस्तभिते
नमेदाकिनीमृणालेनमृक्कलिकोनवाहकिनेवनी
नेनदंडेनोदातमाने पवलिमालालयदिवनतत्रुपवेश
भाग्रबाहुप्रविमुक्ताग्राहणएदिवसेसमस्कायेणायःकृव
हिवहिवे उपरिस्थितमिवमवमेगलानां श्वेतमंडपमि
वश्रियः लवबमिवश्रलब्लंभस्य नाभिमंडलमिवज्यो
त्स्नायाः विपाकहासमिवकीर्तेः फेनराशिमिवलवदु
पारावारजलानां यशः पटलमिवशेषार्थशालिमायाः चै
लोकानाद्भूतभूतेमहकल्पम् इहैववनस्थिसंतापप्रथमं॥
मेघसमपिप्राभूतेप्राकारणांचक्रः क्रमेणाकामाः नय
घापराम्परतं प्रधाणीकृतदिग्भागांभवाकल्पप्रभृति

ह
ष
स
८

ल्यानपाथिवपागानदिभागाललनानलंकारान् अभा
लेपिनांचहरिगमणीनांमरकतान् अभालेपेवबलना
हेरृथेनिवहाणान् अनेकरागरुचिरंचकवाणकंडलीकृ
तानिष्पारद्वेहमरीचिरंचिणोघनमाणिहेमानि क्रपा
लशिलिलेकोलिखिनानांचम्रक्रिशाखिगलल्कश्रम
णानांपानभाजनानांनिचयान् निचोलकानिकचा
वेरुचिकंचनपत्रभंगाभंगभंगराणांसंभारान् भूर्जत्वको
मला:स्पर्शवतीजातानीपंचकाः चित्रपटानांचअरीय
सांसूत्रकोषपानारीलिकान् शिपंगुअसवल्कल
कलिनसंचयानिचरमभाषितमांजिनूलकानिपरण
नपाटलपटोलविषिगानरूपणाहारीनहारीनिलीरहारी
णचहृगानांपलवलाश्चीनिसरमानिफलानिलनाम्र
हकारसानांचकूलानारूतैलमकपोतकपिलका
पोतिकापलाशकोशीकवचितांगी: वैणवीनांरंध्र
नाडीचपंचसूत्रअसेवकापिनांश्रुभिन्नांजनवर्णास्पक्ष
साखरूणः गृहपरिनापमम्भश्रुगोपीथंवंदनस्पन्न
छारशिलाशिशिरत्वक्च्छमितनस्पचकंपूरमपकस्तूरि
काकोशकानांच पकफलजसटजटिलानांचककको
लपल्लवानां लवंगगुच्छमंजरीणां जातीफलस्तबका
८० नांचराशीन् अतिमधुरमधुरसामोदनिहारिणीश्च

लूककलापी सितासितास्वचामरजातस्यतिवयान् ॥
प्रवालस्वमानतलिकांतुकांस्थलिविलानालेख्यफलक
सेपुतान् क्रीडास्वलकृत्रिमकनकशृंखलनियमितग्रीवाणां
किन्नराणां चवनमानुषाणां चजीवलीवकानां चजलमा
नुषाणां चमिथुनानि परिमलामोदितककुभश्चकस्तूरि
काकुरंगान् गेहपरिसरप्रणयिविलासवनमरीः बाह्लीक
रत्नविचित्रचित्रपंजरांतर्गतास्वस्ववर्गस्वभावितजल्पाक
सिद्धांश्चशुककशारिकाप्रभृतीन्पक्षिणः प्रवालपंजरगतां
श्चचकोरान् जलदलितनानाहरयकुंभहस्ताफलदासकस
हस्रराणि चदंतकांडकुंडलानि राजानश्चददर्शनात्
प्रत्यहंददूप्रः प्रथमप्रयाणशोभनतिमिरमितिमनसा
नगृह हेमवेगाश्चप्रीयमाणोभवाच भद्र सकलरत्नप
त्नः परमेश्वरशिरोहारगणाहरसास्यमहत्ताप्रश्नसमहाणां
वाहिवक्रमदवान्यवस्यक्रमागालाभानविस्मयापयवाल
विधाः पिलमहत्तानामुपकृतयः इति प्रयतीनवनसास्ये
णात्प्रभतनसंभारहरणमिवस्वावाहेमवेगविश्राम्यतामिति
प्रतीहारभवने विसर्जयांबभूव स्वयमप्यथीयमानामे
गलाकातीप्रांमिवः प्राविशदाभोगकक्षायां प्रविशत
एवास्यछायायानजमनाजरिमाचकामापितामतीपलेव
पामितिव सर्वविंदमवश्वशुभ्रविवर्धंदकांतमणयो

ह
च
सं
८

ललाटतटे कर्पूरेणेव रचनालीयन्ते लोचनयुगले गलन्त-
ह्लिककर्णिकारकुन्नलीहाराहारराग्रवारण्यन्त हरिचंदनरसा
रेणेवापानिसंतन्तकरासिकरक्रमयमिवलरूयमभवह
निशिशिरे शुंतह्नितह्मिमशिलेवविलीयमानान्यालिमय-
हगानि जातविस्मयस्वाकरोन्ममपि पकमजंयेमंगत-
मपलायकाह्यान्याप्रतिकोशिलिकाङ्मान्हारकालेव
हेमवगायपवलकर्पटप्राह्मलयोतनालिकेरपरिशुद्दी
नेलिम्प्रशेचंचंदनमेगाम्रहेववामसीमरवन्नारकाकाचता
रम्भाह्लवकितपटंपरिवंधनामकटिहूये युतिमहा-
हृयमवागालोपकलानितीहनदिवसेचतरेगकेनामक
णोभरणेप्रभूतेचभोन्यजातेपादिशेणान् एवंप्रायेणवक्ष
मेणानगामदिवसः ततःकटकवलवहलयलिसम-
पितवपुरेणमालीमलीमसमेगमिवलालयितमपरग
लपिमवानरत ग्राभोगानयनप्रदानवानमिवनिव
हयितवहनायवाहाणीदिणमयामोत् सकुलायस
नमकलकमलवनावमवपववहमेवांजटिलितुदे-
वमहीपाभूरभूहूपतेः लपानुरागमयरववनिखिलजी
वलोकांनलिवंपवंदनेगाह्नगाहमध्याणगाः गोशपण
पसंकिनीवपणमंतोपेपेदेहिकाची प्रवीतनिमिरत
81 वहानीवाणामान्टपप्रताथानलकलापेवकालिमा

हृ.च.सं. ७८

वलयैर्विगलद्भिः पदे पदे विकिरन्ती श्वासपदवीं कंठगता
ङ्कस्वमसमालोयमदोलामिवारूढा श्रंतगुंजन्मधुकरमुखरे
णमेव्यमाणलोचनेनात्मनामिव काणेनानलेन श्रदह्यमानी
क्रियमाणामिव मर्माणि नूपुररवं पिबद्भिः मेखलेध्रमद्भिः भव
नहंसैः सन्निहितप्राणसमरणायचितामिव विद्यफलक
मविचलेधारयन्ती श्वसोवहोहयमानधवलशुभ्रदामकं
पतिव्रतापताकामिव पतिप्राणयष्टिमिछामव गूहमा
नं वंधोरिवननचारिणवल्वलस्पन्दपानपत्रस्पृशे नेत्री
कमनस्तजेती पयः पादपतनसमवहमदभ्रपिकवाष्पांभ :
प्रवाहप्रतिहतहृष्टः कथमपि प्रतिपन्नादेशान्मविवास
हिर्धान्ती श्रवनयनिवर्तनविधुरास्थहवगोवर्धमानध्वनि
भिर्गंहार्वकेरैराकृष्यमाणश्रवणा भर्तभाषितनिर्भेरैः पे
नरभिहहोद्दिनेक्रियमाणास्वरया पाश्वाभर्तभक्त्यावन
नयापमापितेनेजरन्यानक्षयाचसंस्वलतयापायमाणा
बाष्पीडयाववमसमतसंगतयासामालिंगनाम परि
जनेनसंतापेनवरहीनसर्वावयवेनपरीता कलपुत्रैः
प्रवसिते खमहत्तेरेपिहिता केचकिमिदुःखेचानिहृदे
रनुगाता भूपालवल्लभान्कोलेयकानपि साखमालोक
यन्ती सपत्नीनामपि पादयोः पतन्ती विश्रपुत्रिकाश्रुप्या
मंत्रयमाणा शहृपताविणामपि शालादंतलिनपवं

४२

ह.
च.
सं.
८३

पेयपानहृष्टो सौतिप्रेंखेंम्रेंखनवयमसेनिर्हितेमरनुषो
र्वतो निष्क्रुरुणाकिमपराद्धं नवासुनाननेनेतिदैवमुप
लभमानेनानिलसवेमासीसेतिनीदुः खभागिनीनिति
दलीवरुविपमात्मानेमुखिनासिकृतानतरुणंसवयेति
युक्तांरेकृतानेगर्हमाणामन्नकरणमतिविरमाकृतय
मदेवप्राणेदीन प्राणंतेवसमग्रहदिनमुपरुपालीपु
त्रमाननवरोकिंरमानिवहन्नामिवाधिकनरेन्तरनी
हरिमन्मथाजे स्वयमपिकठोरयोगपयिपीयमानेनपव
लिस्ताममन्युमानोदरेवकस्पदस्तएवयन्मर्येनेप्सुकृपी
करतारकिनयन्त्रमणीमन्त्रनराक्षविट्टपरिपाटीपन
नानुवंदविधुरेलोचनेपुनः पुनरापर्येमाणाश्रहरून्यवा
ष्पांदगाएरश्रहीनावष्टवणाविरमानोप्यणोकलना
मलकलना प्रपन्नविलोलवालिकाश्याकुलितावस
मनस्मार्यलितावीचिकुरमसौ प्रभक्षणाहपतिनमांद्रवक्त्र
विस्तनमतिप्यहसेननलनोनतरीयेनरंगिनमिवचमग्रं
पुकपजानेननलस्तेतवलोक्लिनलावण्यकुजिकाव
जितयान्तराजहंसामस्यमद्रीणंनपयमाधमाल्पम
खकमलेकलमृककरविधुनेसेनपवलेवासः एक
लेपुचितिसमन्तस्त्रपाणीमतवरदननिर्हिनलिभूतन
पुगलाविरंस्थितापुनः पुनरापयेनेतिः एवमासीदीन

वक्ष्यामि समविधियोनिगुलोलापविन्यासहोवाल्लमेव-
महत्वयापीतेमीलहरयं श्रमिल्लसमयेप्रभूतप्रस्फाटा
तरितेत्वे नयप्पलिहरिः ग्रीविश्रयकपुरुषानरविला
कलन्यसनिनीराज्यापकरणमकरलावानामिललो
लमावाकुलकलत्रसस्मिवारियपनायमेपवलेनाना।
किनस्मरसिमांममरणातश्रोणस्पगुहस्रकाणस्मके
सरिणाइवकेमरिणीगृहणी वीरजावीरजननीचमा-
रश्रीपणाकमक्रीनाकष्यमनगाकयोत् एवंविधेनतेपि
गाभरनभवीरणनाभागश्रतिमननवेदहल्लारकेणगृही
तःपाणिः श्रामेवितः सेवासंभुलेननसामंतसीमतिनी
समावर्जितजाम्बूनदेचतामिषेकः शिरसा लज्ञामनो-
रथोद्गलेभो महादेवी पंडवंपसकारलाभोल्ललाटेन-
पीनोगुच्छहिपेरपतैरमित्रकलत्रवदीहृतविधयमा
नवामरमरुचलपीनाभकपरोपयोपरे सपतीनाशि
रःखलिहितेनमश्रिविलकटकसद्गुणिनीकिरीटिमा
णिकमालाविलेदरणगुलम् एवं कृतार्थमर्वाचय-
वाकिमपरमपेत्तेणगुणा संतसविधवैववाक्षामि द
रेमतेरिश्राधंप्रवरविरहितारहिवनिरर्थकाइलापानं-
वश्रक्रोमिकतेम् पितस्तुतेपादरपलिविश्रणमेगणन
गमनमावेदयीतेवरूसनाभविद्यासिष्पृरामगणि-

𑆲𑆸 𑆰 𑆱𑆁

𑆤𑆼𑆲𑇀𑆩𑆳𑆕𑇀𑆓𑆓𑆤𑆳𑆤𑆳𑆁 𑆃𑆬𑇀𑆥𑆓𑇀𑆫𑆲𑆱𑇀𑆡𑆬𑆠𑆬𑆳𑆢𑇀𑆢𑆬𑆴𑆠𑆢𑆯𑆪𑆳𑆪𑆳𑆯𑇀𑆮𑆱𑇀𑆡𑆼𑆑𑆴
𑆥𑆠𑇀𑆪𑆠𑆴𑆱𑆩𑆣𑆤𑆂 𑆩𑆫𑆟𑆳𑆯𑇀𑆖𑆤𑆵𑆮𑆴𑆠𑆩𑆾𑆮𑆳𑆱𑇀𑆩𑆴𑆤𑇀𑆱𑆩𑆪𑆾𑆩𑆳
𑆲𑆩𑆩 𑆃𑆠𑆴𑆯𑇀𑆖𑆼𑆠𑆬𑆂 𑆥𑆠𑆴𑆱𑆿𑆑𑆳𑆤𑆬𑆳𑆢𑇀𑆢𑆠𑇀𑆠𑆪𑆠𑇀𑆮𑆼𑆲𑆼𑆥𑆤𑆳𑆢
𑆤𑆬𑆂 𑆑𑆽𑆬𑆳𑆱𑆑𑆬𑇀𑆥𑆼𑆮𑆯𑇀𑆫𑆮𑆩𑆠𑆴𑆤𑆵𑆮𑆴𑆤𑆼𑆯𑇀𑆖𑆮𑆼𑆘𑆫𑆠𑇀𑆤𑆑
𑆟𑆴𑆑𑆳𑆬𑆖𑆵𑆥𑆩𑆴𑆘𑆵𑆮𑆴𑆤𑆼𑆬𑆾𑆨𑆫𑆠𑆴𑆢𑆶𑆑𑆴𑆁𑆖𑆛𑆤𑆼 𑆯𑇀𑆫𑆥𑆴𑆖
𑆩𑆼𑆮𑆼𑆠𑆫𑆩𑆥𑆴𑆩𑆳𑆤𑆫𑆥𑆠𑆴𑆩𑆫𑆟𑆳𑆮𑆣𑆵𑆫𑆟𑆩𑆲𑆳𑆥𑆳𑆠𑆑𑆴𑆤𑆵
𑆤𑆼𑆯𑇀𑆖𑆠𑇀𑆪𑆠𑆴 𑆃𑆯𑇀𑆮𑆫𑆳𑆘𑆩𑆤𑆶𑆟𑆾𑆠𑆴 𑆢𑆶𑆂𑆒𑆢𑆓𑇀𑆣𑆳𑆤𑆾𑆮𑆨𑆷𑆠𑆴𑆫𑆩
𑆓𑆬𑆳𑆮𑆳𑆯𑇀𑆬𑆳𑆮𑆤𑆴𑆫𑆷𑆥𑆪𑆾𑆓𑆳𑆮𑆨𑆮𑆠𑆴 𑆮𑆤𑆩𑆮𑆴𑆯𑇀𑆖𑆮𑆬𑆳𑆤𑆼
𑆥𑆪𑆳𑆩𑆳𑆮𑆫𑆶𑆪𑆳𑆠𑆩𑆴𑆑𑆸𑆥𑆴𑆬𑆾𑆑𑆼 𑆤𑆮𑆥𑆶𑆰𑆳 𑆤𑆢𑆲𑆩𑆮𑆤𑆳
𑆩𑆳𑆮𑆫𑇀𑆠𑆳𑆤𑆯𑇀𑆫𑆩𑆳𑆢𑆥𑆳𑆩𑆴𑆤𑆥𑆶𑆤𑆩𑆼𑆤𑆾𑆫𑆡𑆯𑇀𑆫𑆳𑆠𑆴𑆑𑆶𑆬𑆼𑆤𑆮𑆢
𑆯𑆼𑆤𑆵𑆪𑆳𑆱𑆵𑆩𑆑𑆳𑆪𑆳𑆢𑆔𑆾𑆫𑆥𑆠𑆼𑆤 𑆩𑆳𑆤𑆱𑆩𑆁𑆨𑇀𑆫𑆩𑆱𑆥𑆤𑆵𑆪
𑆮𑆫𑆟𑆪𑆓𑆬𑆩𑆮𑆤𑆩𑆴𑆠𑆤𑆠𑆶𑆲𑆫𑆶𑆪𑆑𑆳𑆮𑆴𑆲𑆸𑆩𑆮𑆥𑆶𑆰𑆬𑆮
𑆠𑆴𑆓𑆠𑆯𑆴𑆫𑆱𑆩𑆲𑆢𑆤𑆩𑆥𑆯𑇀𑆩𑆳𑆤𑆫𑆩 𑆅𑆠𑆴𑆮𑆳𑆫𑆠𑆾𑆮𑆯𑆶𑆮𑆂
𑆱𑆩𑆮𑆼𑆥𑆳𑆫𑇀𑆡𑆼𑆑𑆶𑆬𑆪𑆾𑆣𑆴𑆲𑆮𑆴𑆤𑆳𑆮𑆤𑆾𑆠𑆳𑆠𑆳𑆠𑇀𑆫𑆳𑆬𑆵𑆩𑆪𑆾𑆩𑆶𑆒𑆾
𑆨𑆮𑆠𑇀 𑆃𑆩𑆤𑆼𑆲𑆠𑆴𑆲𑆴𑆮𑆼𑆲𑆑𑆳𑆤𑆫𑆳𑆥𑆴𑆑𑆶𑆬𑆵𑆤𑆤𑆳𑆢𑆼𑆯𑆳𑆑𑆳𑆬
𑆓𑆶𑆫𑆶𑆥𑆁 𑆢𑆼𑆮𑇀𑆪𑆥𑆴𑆪𑆥𑆾𑆩𑆤𑆵𑆯𑆴𑆫𑆩𑆴𑆥𑆫𑆴𑆯𑆶𑆤𑇀𑆢𑆱𑆩𑆳𑆮𑆳𑆪𑆤𑆴𑆓𑆁
𑆩𑆮𑆫𑆟𑆳𑆨𑇀𑆪𑆳𑆩𑆼𑆮𑆳𑆠𑆼𑆂 𑆥𑆶𑆤𑆫𑇀𑆪𑆾𑆓𑆳𑆠𑇀𑆑𑆁𑆢𑆥𑆳𑆤𑆴𑆟𑆲𑆬𑆴𑆩𑆢𑆨𑆴
𑆲𑆥𑆣𑇀𑆪𑆩𑆳𑆤𑆼𑆮𑆢𑆴𑆨𑆴𑆱𑆫𑆮𑆵𑆤𑆵𑆤𑆼𑆫𑆥𑆪𑆾 𑆤𑆖𑆮𑆱𑇀𑆠𑆾𑆮𑆨𑆳
𑆮𑆑𑆳𑆤𑆫𑆼𑆂 𑆲𑆫𑆴𑆥𑆳𑆠𑆽𑆂 𑆥𑇀𑆫𑆮𑆴𑆑𑆳𑆱𑆴𑆠𑆫𑆶𑆥𑆁𑆑𑆘𑆥𑆶𑆚𑇀𑆘𑆼𑆮𑆴𑆮𑆳
𑆮𑆼𑆥𑆴𑆤𑆳𑆨𑆓𑆳𑆮𑆠𑆼𑆨𑆳𑆤𑆩𑆁𑆠𑆱𑆴𑆮𑆩𑆷𑆫𑇀𑆠𑆴𑆫𑆽𑆬𑆼𑆮𑆵𑆮𑆴𑆯𑇀𑆮𑆨𑆳𑆓

64

प्राविशत् इति तेपि मात्स्मरणविह्वलो वन्यवर्गोपरि
नः पितुः पार्श्वं प्रायात् अथ प्रपञ्चसवर्णा वक्षोषप्राण
हृतिपरिवर्त्यमानमारकेनारकजमिवालमभिलषं
नेत्रपिनाके अथ सत्वरोकोद्रेकाभिहतस्वमानितः स्व
वितथैर्ये आक्षिप्य सकलउत्तम स्तहीपाल मोलिलालि
तोपाटपमावेतलापामृत्वेवंश्रमिवरद्वीभवंतं दंतमो
न्यजालमिव जललतामापपद्वीमवनलावण्यमि
वविलीयमानेमृत्व मपारमभिवमं दमानेश्वासक्रम
हस्तोतमोमन्तानेमहामेवमपविलोचनद्वयं वर्षत्
रत्नविविहिमक्रावविकेरोट शनाननत मृगरिद्वा
मानहृदयविकासितशशाक्षिणस्तुवणः अपावितापश्लेः
शनैरवादीत् अयमार्द्रस्यवेभाविनं भवहिपानमत्वेति
महामहामतामहामनवृताहित्रगुणमवलस्वनेलोकस्य
पश्चाद्गजरोग मवेवतांवारणीयसि सर्वेतानिशपाश्च
पः क्रमवान् क्रवेक्रम्येनपाहिकल्पश्रीपोमीनिदि
नकरमहणेनमहलेलहूकरमामिव पृकृष्यमिहा
मीलिपादृग्रतापवृहितपराक्रमस्पमिन्योदलिनिरिपं
नेवविलत्तणयामानावक्रवतिपमस्यगुनकरमिव
गृह्यतांश्रीरितिलयमेवश्रिया गृहीतस्यविपरीतमि
वश्रियाः रूपकलाविनिगीर्णोरपरुलमिव सौक्रिय

हर्ष सं.
८५

तोकोषागारमिव निशाकरनिकरनिर्मलयशसः संचये
काभिलिषितालेनिरूपयोगामिव त्रालक्ष्मीरूपलोरन्नकं
मिनि गुरुगुणगणान्मीकलनजगलेगतार्थेमिव उद्धं
तो राज्यभारः त्रिभुवनचयभारोचितस्यानविनतिशेगार
वयसा: परिवर्तमानिनिदीर्घदोर्दण्डार्गलितहिंमवेला
नुवादः इव परिजनः पाल्यमानामिनिलोकपालोयमस्या
नुषंगिकमिव शास्त्राभ्यासः कार्यः इति यत्नु गुंणकिरण
कलंककालीकृत प्रकोष्ठस्य किमाहिरुपते नियाल
नोचपलजातमिति न्यूतनतरव यशांसि गृह्णतो इयस्य
निरवकाशेव समवाप्ति निरवशेषितो शत्रुभावेनेयारतिस
हजस्यतेजसः वर्केषं विमोस्येवेवहनीयापुनहन्मीलना
यनिमिमीलतालमिहालोचने श्रुतिस्त्रवणेतरप्रभाव
पुरुषवतेजसाव्याप्यते ननस्वलज्जमानः इव नरपतिर्जी
वितापहारिणम तिनातदात्मापरामृष्टयो मुखः समभवं
तु भूपालाभावशोकशिथिलेनैव नस्थाप्यमानसलास्वं
तोश्रपटे मरैसंदमग्रयापन्नार्धमिव वाष्पिनिमनव
तेमानोलोकिकीमवातरहितः दिव्यहिरजनेणाय
नलमपरजलनिधिसमीपमपमम्भ मयोदतेनला
नेलिः द्युः खिदद्दनरणमिव करमहस्रमालोहितम
पन पवनमहनरणपिपनिपनिपीयमानविपुलवेग

85

णारवधांतवपुषि विशति तिमिरगुहागह्वरं गभस्तिमा
लिनि समयोद्यमानमहानलनालस्तम्बे दिनादिकेसरे वनि
तांत्यानवे रेटनानालस्त सकललोकलोचनलक्ष्व लोहिता
यमानाति ऊष्मायमाणेनेकनरनिःश्वासमेलापस्येव
वनीलायमाने देवेनि नृपानुगमनापचलितेयेव लक्ष्मीम
त्यमानास्तकमलिनीषु पतिशुचेव परिहृतशुकायायां
श्यामायमानयोर्भुविरुत्पलशृंगेष्विव परिनिकुकलत्रे पुष्कर
कहाग्रलापेषु वनान्याशुद्धयन्मदः खितेषु चक्रवाकेषु श्व
भ्रागाभीनेष्विव चलितगृहकोणेषु कपोतपेषु स्फटिकहिम
गृहदयनपिरम्लवस्वगलितेरक्तातपे क्रमेण च लोकांत
रमुपगतवत्यनुरागशोषितानेते नाम साम धीषो गगनतल
वितन्यमानबहलरागपटलायां प्रेतपताकायामिवय
हृतायां संध्यायां धावत्विव कालेकारहकस्यामरमाला
ह्विव स्फुरन्तीषु दर्शनप्रतिकुलास्वतिमिरलेखासु प्रसि
तागुरुकालकाष्ठायां केनापि विनायानिवरनांयारज
त्यौ टेतामलपत्त्रप्रसाधितकर्णिकाहकेसरमालाकेपि
नमेरमालिकाच्छन्नमंतर्मिद्योयनालस्वप्रहसितमन्द्रलीषु
कुमदलस्मीषु प्रवतरद्दिदग्धविमानकिंकणीकणितरव
वक्ष्यमाणे श्वाविशिखिरकुलायलीयमानशकुनिकुल
कूजिते नाकपृष्ठप्रस्थितपार्थिवप्रयाणस्तूर्यगुरुहूतनानय

ञ्चवपुर्वैसांदिशिशिरपमाने वंदसम नोद्दः स्वयंसमर्पित॰
स्कंधै र्गृहीताणवशिविकाशिबिसमः सामंतैः पौरैश्चपुरो
हितपुरस्सरैः सरितेसरस्वतीतीनातरपतिसम्भविताया॰
विताया कृताग्रमक्रियपायपघाः शेषतामवनीयतदेवोपि॰
हृष्टः पुञ्जीभूतेन सकलेन जीवलोकेन लोकेन राजकुल
समवहैनैवाशेषेण शोकसंकेन परिवृतः श्रृंतवलिनापि
हितुः वाचानलतप्तेनेवेव बाष्पेण बहिर्विसिच्यमानो निर्ये॰
वपायापरण्याम्प्रविष्टवनोनिषोष्टिनोभीमरथ्योभी॰
मामखिलासरावलोकजनागार शून्यतिवासस्य चेतसि॰
नातेहरभूते सपतितपनावानवलजीवलोकः लोकस्य भ
ग्नाः पंथानो मनोरथानाम् विलीभूतानि भूतिस्थानानि
स्थगितान्याने दस्य द्वाराणि ह्रासमयवादिता लग्नालो
कयात्राविलीनावाह्यलिता ग्लीनात्रियालापिता प्रो
षिताः गृहषकारविहारविकाराः समाप्तालोकयात्रो
एकोनाप्रलाप्तगुणप्रीतिः विश्रांतः विश्वासस्नेहमयः प्र
पलायपदानानि निरुपयोगानि पणाद्गाशि निरवलंब
नाविक्रमैकरमनाकप्यावशेषा विशेषसंतता दलतजनो॰
ननोंजलिमोजितापा प्रपयनाप्रव्रज्याप्रजापालना वश्या
नवैपश्चवेणीवरमनुष्यता समाश्रयमत्यानश्रीराश्रमय
दंपतियनापवलेवासमीवधमती वद्धतवल्कलेविला॰

सिता उपशान्ततपोवनेषु तेन विना ग्राह्मणोत्तवीवेरवरता
ज्ञगाम्यतां पुनरलस्यकृते कृततनया कपुनः प्रामनिनाहर्षे
म्महाणुहघनिर्मोलापरमाएलत्परमेष्ठी भूत्यासंहतोदशाद्
प्रोगुणानाम् नगत्तातमंपकारेयमेसा निष्कलमधनाज
न्मशाहोपजीविनाम् तानेनविनाशेनत्पादिवसमसमम
रमारभ्रकलहकण्याकाणकितखभटकपोलभिन्नपावी
रेणाह: हृप्रेपिहषेपतदीर्घरक्तनयनेपुनलन्मखसरोजे
जन्मान्तरेपिपुनः परिष्वक्ते ततलोहलभाष्यपिकागरिमग
भमनयुगलम् लोकान्तरेपिपुत्रेत्यालपतः सुधेनमालस्दा
रमगङ्गिरेलीमष्यमानहेरमागरोद्धार गंभीरामारवी ईतीना
निवासानिवचिंतयन प्रवासकण्ठमपिमालायमिनी तत
प्रवेवमस्क्रकाएठमारपांन्तकृककवाङ्फलेषु शूहगिरिनह
शिलेभ्यः पानयनस्नमाने मेदिरमं पूरेषपरिभ्यकनिजनि
वासेषुवनायप्रहिपितेषुपररथेषु मयाल्पनुभूतेतास्यनि
नमसि मंदभ्यनात्मस्वहेषुभावमभिलषत्सप्रदीपश्रुप
रहटणावल्कलग्राह्मनवगुणिप्रवज्यमिवप्रनिपत्रेनभूरि
प्रभानसमयेनसमसुप्रीयमानानापाथिंवाश्रिपाकलक
लाश्रिवकालविंककंपनाप्रसरास्वनारकाहभूर्टहान
गर्भङ्गम्भपारिषुविविपमरस्मरिनीर्थ्याभिमुखिषुश्रिते
षुवनकरिफलेषु पावेपावेयाहूविविसिकुपटलपांउरेपि॰

हर्ष
च.
८७

णेरेपिणेह्वायरपोपिशुलिनचरिसेरुणास्यमानेषाशिन
क्रमेणाचलस्यचितानलस्यमविसरस्यमरीकृननेजसीवनर
पतिषेणकृपावकस्यहकिणलेककालीकृचेतसीवश्राषि
तसमलानःश्रशुंपिसलचेंद्राहृदोदेगविद्वाणावपुषी
वपश्यमालमितेरोहिणीरणरणकविमनसीवबालस्तुप
गतेरजनिकरे गजनीवदेवेरिवसाश्रुफेनविलसि परिहृत्रगा
नरेश्वरजननीप्रवेशे प्रवधारानहंसमेणलप्रबोधमानःपंका
नाकरस्यवबालस्थानायदोबोहृषः ननश्रुत्पश्यवविण
मण्डकमंदमदिमदिरहंसेषुशोकाक्रकलनिपपकेचकिमा
गवषेषुश्रुहांतेषुपनिलश्यपरववनगानप्रेष्ठकेल्पान
रुदतिनिखिलपरिजने विघाटिस्यपरिटदत्रिशादिनिव
लेभनिषणेनिसर्टमंदेरानऊंनरे मस्राधपालाक्रंदक
षतेयानिरभाजिरानगाजिनी विश्रांतेजयपाहकलकले
वम्भूतेमहाख्यानमणेपेटखमानहृहिःनिलगामराजऊ
लान श्रगाधसरस्वतीतीरेन स्पांघमानामापितेटटावट
के श्रपश्लानश्चानिधौतेनमोलिरेवपरिधायोद्गमनीय
दुकूलवाससीनिषनासयोरेनिराहारपश्रानिकन्मारणःस
न्नपनीनेपिसमीषरणाभ्यामेवनामाग्रमर्येनरङ्कलाम
रनेसतालेणरषा त्यवनासाग्रामणास्पपिनटाहफोकया
पोकाग्रिमिवोमिरनेनामलस्पापिवविरंश्रपानलिनस

कल्पतरुकिसलयमिव स्वभावपाटलस्यापरपल्लवस्य प्र
भावामंसकटरिकवलानि वहन्त्या भिचानाङ्गवमत्रस
निश्वासमोहे भवनस्नानगाम गनमलवालभृन्याः स्वप
दुः सचिवाल्लतमिस्त्रैवाद्यनिलिगीयप्रियोपश्रदारमनस्र
योनाभाश्चवीटमाणिणोवेपभिरपिवकृमयपगुणगणाहृत
हृदयाः केचिदात्मानं भृगुषु बभञ्जुः केचित्तैलवतीर्थेषु
नस्थः केचिद्दनशनेनोल्लेणारणाकृष्णाः कृपमेनसः श्र
चमममामशमयन् केचिज्जलभाश्ववैष्णवनरशोकावे
धिवधशाविविशुः केचिदाकाणाङ्गःखेदन्तरत्यमानवित्र
हा हृहीनवावल्लघारशिखरिणामयपशुः केचिदि
पोपनकाहवनकरिअलकरणीकरासारसिच्यमानतनव
पल्लवशायनशायिनः सेनापमशमयन् केचित्तत्रिहिता
नपिविषयानन्यमेवाविम्मुलोः परहिवेः पिएकेर
दवीभुवः स्नानजरुः केचित्तवनाशनापमेपनापमहर
मनयोमनयोबभूवः केचिद्धीतकाषायाः कापिलं मत
मपिजगोरेतिशिषु केचिदावोहितवृगमणिवुशाः सुखाल
कृतम्नेदयोनदाजवहिरे अपरेपरिपाटलपल्लवीवा
स्वरमंवीताः स्वाध्यनरागमञ्जलेवकः अपरेतपोवनदृवि
णानिद्धानलोलिल्यमानमूर्तैर्योजरोनगम अपरेश्रुनः पुनः
पानिपलवप्ररूढैरानाह्नसैवैर्नयनपुटैः कमण्डलभिक्षु

ह॰
ष॰
सं॰
८८

वारिवहौतो गृहीतस्वनाममहीतलेखणाविवेकः देवमपि॰
हर्षेनत्यवस्थापितशोकविक्लवेनकृतेष्वंवापदिनमहीप
हेमहामहापातकमिति राज्येनागारवयोगाभजनाद्विनि॰
लयेनिरयद्दति वंधवधनमिति नीचितमयशद्दति देहद्रो॰
हद्दतिनयापकलंकोकलंकदति प्राणपरित्यागफलमिति प्रा
हावंविषमिति विषमरणमिति निवेदनेदहनद्दति कामःक्र
कचद्दति हृदयस्फुटनमप्यद्दतिममप्रमानोसर्वो मं॰
क्रियामविमवेपित्र्यपितामहपरिग्रहागतानाविंतना
उलभ्याः वेणाक्रमादिमतोर विद्याग्राह्यजनोगरवः क्रु
तिनी स्तुहासविस्तारदासनवहिजातयः अपिगतनिवि
लज्जनवचनविहिनविपरीतभवस्थितयोपमेदेशनाय
कीर्यासः परशाविणः कुलाभिजनशीलशालिनोमृगा
भिषिक्ताश्चमात्यराजानोयथावदपिगताप्यात्मतत्रो॰
श्वसलनामस्कविणः समर्हः खिह्वाश्वसमान्त्रिताः॰
मनाभयः विनिताव्यवहारमचिवाः निष्कारणवांधवा
वमन्तयः सेसाराममारकच्छनरूपालाच्यमलवाहिनः प्रो
कापनयनरूपौराणिकाः पर्यवारयन् अपहृतयोमन्त
श्वते: मनसापिनालभनशोकान्धप्रवणमनवस्थितम
प्रवर्तीयमानस्वकर्यकत्यमप्याहारादिकामक्रियामृगा
भिषिक्तमभजत भ्रात्रागतविन्नश्चाविंतयत अपिनाम

तातस्य मरणमहापुरुषस्य सिंहस्योपक्रम्याप्येवाज्ज्वल
न्तीं न गृहीता वा वल्कले नाश्रयेण वा वानर्षिराश्रमपदम् न
विशेन्ना पुरुषसिंहो गिरिगुहाम् ग्रस्तः सलिलनिर्भरभरि
तनयनयुगलः प्रयत्नेनानाय्यच्छुयिवीम् गृह्णमतिविस्मतवि
धमविधहलो मेरेतात्माने पुरुषोत्तमो नित्यन्तयागनि
तवैवानवावानराऊर्पांहृपमर्पितीराजलक्ष्मीम् दारुणः इव
रहल प्रज्वलितदेहो वा प्रतिपद्येनाभिषेकम् इहागतो वा
राजभिरभिधीयमानो न पराचीनतामाचरेत् प्रणिपत्य
तपानी खल्वार्यः सर्वदा तातस्य यामामभिपते तातह
र्षेकस्यविकभूकृविच्छलिताश्रुनर्वेपुः कांचननालनरूपा
पुष्पमानमिदम् इंदुर्वहिवमकरश्रीत्याहिवसर्वेन्द्रस्वेवि
कसितमुखकमलम् प्रतीचवज्जलभभास्करोऽभूत्सा प्रतेव
हसितमरालमहल परविधुमाविलपाः कोमामानी विमुं
नोवरव्यश्च पताकेच मानिचोन घेरूपोनात्मकरुरयोऽश्रु
तावमतमहीलमाणाः कथं कथमपि निहरिति ॥ ॥
इति श्रीहर्षचरिते महाकाव्ये पितृमरणो नाम पञ्चम उच्छ्वा
सः ५ गेऽयविनयो वन्य भुवि प्रहितनिगूढात्मरूहतनीता
नाम् विजिगीषुरविकृततोऽनः पूरणां संग्रहेऽऊनृते विक
हृदानदोषः स्वव्यापायवेलच्छ्वेरकोपकरः वननकभे
गेयतिविधहानिद्धातनाकरःकारिणः ग्रुष्ण्यष्यमधेनापि

ह. च. स.
८५

ण्भ्युन्निमग्ने दिनमणि गते सुदिनतीयेषु शोकदिवसेषु
वलद्दुःसहशाखिनि दीयमाने दिनेभ्यः शयनासनचामरा
उपत्रामेवशातपत्रादिके नृपतिकरोपकरणकलापे ।
नीतेषु तीर्थस्थानानि सह जनहृदयैः कीकसेषु: कलि
नेशोकशल्यस्यपालिवयवितेनविनाशेनविरूढवनायवि
सर्जनेनामहानिनिनिनाजगतेदं क्रमेणावमेदं पाक्रंदेषु वि
रलीभवत्सुविलापेषु शून्यस्थानि शिथिलीभवत्सु प्र
सनेषु शुष्केषु हाकेषु उन्मार्यमाणा सुखासनशय्या
सु उपरमत्सु वर्णानमेषु श्रोत्रेषु श्रन्तरोपावनयोगेषु हृ
दयेषु गणनीयेषु नयगुणगणेषु परेशाद्दर्शितमायुष
निशोके कृतेषु कविकृदितकेषु जातेषु स्मारणावशेषु दर्श
नेहृदयावशेषावस्थाने विशावशेषाकृतौ कावावशे
षतां तितरनाथ देवोहर्षः कराविरूढस्मश्रुणा पारेण
नीधृतस्वप्नवर्यागस्मरेणावततमूर्ध्नाबनेनमहाज
नेनामोलेनाम्नानमकालेवेष्टमानमद्राहीत हृष्टा च
कारोन्मनसि किमयमत्रार्यमागतमावेदयन्त्ययं समा ह
हीनपाकाकुलोलोकाकारस्तिवेपमानहृदयस्यप्रवि
पोतिमधिकपत्रपुष्टारेमञ्चनमेघहष्म श्रेग कश्यपाकि
मार्यः श्राहति सकलंदमेदमब्रवीत देवयथाविशास्मि दा
रीमि सूत्रावसृदयेस्वहनिहतनिरनिमायमयसहृ

कृतमर्माः कथमपि न व्रतामवाप्यकारोत्वयीदेन सहजो विते
ष्ठतेषु चहारपाल मुक्तेन प्रथम प्रविष्टेन परिजनक्रोडेन कथ्य
मानेहा इंगनामनस्थितवाहूल्येन विच्छिन्नधारेणाल चिता
न्वविहिता भूष्णश्चगारवाहिनाञ्जलाचमनधारिणानाम्य
नोम्लिकेन खेहृत्खेहूराराह्निणाकनिपयप्रकाशशाम
रेकशायेणावहृवामरांमरितत्वानभोनणशायनशामगांधं
लिपमरितशारीरतपाशारणीक्रियमाणमिवाशारणयाकृ
मागतयावत्संपरया हृतनिर्नयममरणाद्ब्रणावंपपठके
हीवंपवलेः समासन्नराज्यललीकजालपानैरिवशावीकृत
कायां प्रवतिपतिश्राणपरित्राणार्थमिव चशोकभुनिहृ
नमोमेरतिकृणोर्थवपवैरावेपमानउःखभारे प्रपगतकृत
मरिलामलिलाकुलक्रंतलेनशाखरभृनशिरसिशुवमारू
रेभूतिमनीमिवदयाने ग्रातपगलिनखेदराजिनादष्टने
वपिन्दपाश्पतनोकशिठेने नललाटपठेनप्रश्रीयमावा
ष्पपः प्रवाहेनाभिमतपतिमरणमूर्छितामिवमहीमव
रम्लूकितंचेत प्रनेतमंतनालक्षप्रवाहनिपतननिष्ठीकृता
विवकुः खलामोकपोलावुदहेते प्रगलमवमादनमागेन
नेनहृवतेवगालितनाबलरागेणापरविलेखनविराजमाने प
वितकामातावशेषाधरनीलकांपुआमापामानमधिरकृत
यिन्दमरणमहाशोकामिरूपमिवश्रवणप्रदेशमनलंहृत ॥

ह.च. सं. ५

अपसमन्वमाननमार्गगतेनेव इवनेवागमलिततनावलग
गेणपवविसेवनजमाने परितकामायावेशावहनीलको
शुद्यामानमवितकृतपिलमरणमहाशोकाग्निहयमि
वसवणप्रदेशमवहहेतं अक्षतिनामिवअकृत्यजनेनाभि
भवलितिमितिनपननीलनारकमशृवमालाखचितेनशो
कपवनक्रमशक्रषणामलेनेवमलवेशशेनोलक्षमाणं केस
रिणमिवमहामृधविनिपातनविहलेनिरवलम्बने दिव
समिवभग्नेनः पतिपतनपरिम्लानश्रीयेधणमीभूते नंद
नमिवभग्नकल्पपादपे विध्वस्तयेहिम्यागमिव श्राविते दि
कुञ्जरे श्रृंग गिरिमिवत्रुतकवजयानदावितेप्रकल्पमाने ॥
क्रौञ्चमिवकुमितशक्तिकेकरीकृतमिवकालकृपेन हाभीकृ
तमिवदामेनक्षेपशिष्यीकृतमिवपाविनमेन अपनीकृ
तमिवापिनामृकीकृतमिवमोनेने पिष्टमिवपीडया खि
नमिवसन्तापेन विनमिवचिन्तया लूनमिवविलापेन ॥
हृतमिववैराग्येण अन्याख्यानमिवपरिसंख्यानेन अव
लानमिवग्लानतया कृशीकृतमिवप्रतिसमाधिमवन्तवे अव
वशेपेननेष्टवृद्धीनामसाध्येनमायभाषितानां अशामनग
हगतानांग्रसमांत्रेणमहादेवतीर्थानां प्रविशतामविशेषयोग
भागानांअमृतम्भूमिभूतेनकालक्रमायपयातांशोकेनकव
लीकृतं प्रविशन्तीजयदेवजानतामपश्यत आवेगोहृतम्ह

स्तैर्ह्रोत्कलिकाकलापोसितेंमालिकायत्स्वपारवशः सम्
दगात् प्रुथनेहूतदेवहंर्षेदेवो गन्धववनेविरकालकलिक-
वाप्यवेगमसलः स्हृप्रमारितेन संकलयत्रिवसंकलय
निवसर्वेवः खनिवेणदोहयेनगृहीत्वाकागेमक्रकेएव
पुनः पतिनतोनिवत्तमिपुनः कालेपुनस्कन्धभागोपुनःक
पोलदेवेतिपायतख्यातरोद पयामसंबंधनीलितपासंनहरू-
पानिग्रहकस्तोनमिगाश्ववाप्ययतेपुलोकसमस्तनरपति
नागनभवनेनापिप्रतिशाहूकतिभेनतिमेरमिवात्यत॥
स्वविगवकर्णकणमपिनिह्तनपनतलपरः पजन्पस्वक-
मेवोपशाणामम् दुपविहृस्नुपरिनेनोपनीतेननोषेवतर्के
रेनखमपखेपंज्ञतयामहानलमवनायमानफेनलेखमि-
वपुनःपुनः पतहाामपिपलाग्रमंग्रलहन्डहेंदमरोन्मेष-
मुषतर्दर्शनेकर्णकणमपियवत्तालयत नामवलिकोप-
स्यापिनेनचवामसमाचह्वानपशकलेनेवोमवाप्यदंयवर
नक्समाज नूमीमेवचविरेंखिन्वाननत्यस्वानभूतिमगाव-
नस्याचस्वाबाविरलव्यलङ्गेनलेमोलिमनादरात्रिष्योय-
मावपोषमन्यस्फविनेनजिनपिशतेवनलपोतस्वभगामा-
त्मानपितृखिषतेववाधरेणवालितस्पवहषः स्वेनित्वा
शारदशाशिकरविकसितविगादक्रमवववनदलावलिव-
वलिविनत्कानिवेशितायामप्रतिपाटकायांयोवीपात्र

हर्षसं ५८

पविनिहितैकोपवहणोपर्यंकिकायां नीपन्नमनोधमस्यात
देवोऽपि हर्षं स्त्यैव स्नानापराणि नलानि हितऊष्णा प्रसारिं
तमूर्तिरहरपवास्यान्तमीमेवसमवातिष्ठत । हृष्टाहृष्टाव
हृयमाननमानसमग्रजन्मानमास्फटदिवास्यमदृष्टपाण्ड
रयम् । गौरमदर्शनेहियोवनेशोकस्य । लोकस्यन्तरनपनिम
रणादपिहाकृणानरः । सवथूवदिवसः । सर्वस्मिन्नेव वचनगोच
नकेन विटपा चिनाभाग्यिनाभोनि सर्वेच्च संवेणा रोहिकेव
लेश्वेनेन घक्रमेणानि वक्रामदिवसः । मथयनग्रहत्वम्णा
नोकतप्तलवविवव मदहलकपिरमरमसमांमलोहितक
विरपयार । वरपयस्मिमज्ञमेनिशाकृणाकृणमारथिः ॥
मुकुलायमानकमलिनीशोकविक्लवेकाणाचांवरीकक्ष
लेकमलमसि । सविपविरहव्याधिविधुरवामानेववंधा
विवविधुहृवन्यकभासिभासतिमासोहृष्णाचक्रवाकच
वालम् । संचरन्तः समपुरवंकैरवाकरेणाकादस्व
मणीयमाणिकांचीकिंकणीजालमिवश्रुपः प्रकटलं
कान्दयमानेविशंकटविधाणेकालीपर्णकेकरपांक
रणाकरकेरुदह्रसेकाशमकाशताकाशेशणांकमेर
लम् । प्रसंचवेलायामननिष्क्रमणीयवनेथैरूपमरत्नम
पानंमामैतैविनाप्यमानः कण्ठकपमप्यभृंकृ । प्रभातायांच
पावेयांसर्वे प्रविशेश्रवराजस्तचसमीपास्थितेदेवंहर्षम

91

वाच नालभूमिरासि गुरुनियोगानो शोभाव पवाग्राहि गुणव
त्यताकेवभवतालातस्यचिन्तहूतिः यतोभवेतमेवंविधेयंवि
धिविधानोपनीतनैवणामिदं किमपिविभणाछानिमध्
दयम् नावलस्वनीयामालभावस्तलभाग्रेमविलोमावा
मता वैधयत्स्वमाकृपाः प्रसह्यमोहितेस्मिन् श्रुणुनवव
लज्ञानामिलोकवलतेम् लोकत्रयभ्रान्तिमाधातरिमतेके
क्रतेगुरुक्रतस्मे भूलतारिपापापस्त्वाहोपेहिलोधेवारवणा
महाहवसमरसधाधामितग्रहिणारण्ये दयारथेवाणमेण।
गोघादीकृतवलरूपंपदतेदछोतेवाभरतेन नेघनवाना
वेनतातेनैवशातसमधिकाधरसमविसरयसतिलवास
वयप्रमिगुगृहीततास्त्रितत्रभवतिपराहतोगतेयितरिकि
ग्राकारिराज्यंयेवकिलशोकः समभिभवतितेकागुरुवमा
वत्तेतेषामविरः स्त्रियोहिविषयः गुवो तथापिकिंकरोमि
स्वमावस्यमेयंकागुरुवतावासोणावायदेवमास्यदपितृगु
रागुनाशोकदूतमृतोस्मि ममहिभूमृतिपयेललिरवशोष
नः प्रहववतातीवस्कतामस्कणा श्रुत्वमितेमहतितेजसि
ग्रंथकारीमृतदशाशापस्पन्तहः प्रत्तालोकः प्रज्वलितेहृद
यमात्मसाहूभीतस्वस्वमेपितोपमर्पतिविवेकः वलीय
सामंतायेनज्ञानमिवविलीनमविलंयेयपदेपदे दि
यपेयाद्दतेवहरिणीमहानिममतिः गुरुषद्दीविलोवह

ह. च. सं. ५२

तोऽग्रमतिपरिहृतं तोमरनिः प्रभवत्येनेवमहागमाभ्युतिः वाडु
षिकप्रयत्नानि यमानीव प्रतिदिवसमेव पतेदः खानि योका
नलभूममभोरसमूर्तां भोपरभरितमिव वर्षति नयनवारि
धाराविसरसरीरम सर्वेः पेचलमुपयातीति चिंतयसिदे
वदतिलोलोकः नानोदूत्नाप्तानलामेव केवलमापत्रः दह
तियेनेयमापनः नदेवमिदममां परापिकमिव हृदयमवं
प्रध्यतिः शोकोऽङ्गारः बाष्पवर्षवारिराशिं पिविविवपव
नेतयः स्वल्पाकरेणाहृदिविरविदहति धारयति तनूकरोति क
वलयति च मे कायम् न शक्नोति मे हृदयम् नाहं पाप्ससमे
ह कल्पस्य महापुरुषस्याभिनिपातेन सकृदिदं भिरिवकेवले
रतिवाहयितुम् राजेव विधुरवबकोरस्थविरकेमेवतः वह
स्तनप्रजावगुणनाम् रंजितरंगाहूतं पुरा भोगानामिव वेश
वाहामनायौ स्विये नृज्ञामभिलषति मे मनः तपस्यपिऋ
लिविटपपरहीन पारयामिस्थातें सोऽहमिच्छामि मरुरि
वाससीव सत्लयेत्स्वहमलमिटममलैः शिलाविशिखैः
प्रक्षालयितुमक्षणोतोभोभिः तालपितमा अश्रमपदे यत्न
मंत्ररतियाव नमवासमनभिमतामपि जराभिव पूर्व हरास्तयां
गेरागृहाणामे राज्यविनेताम् मा क्रमसकलवालक्रीडितेन हृष्टि
णाव दीयताम् उरपस्यैपरित्यक्तमया श्राम्यमिप्यभिधाय
वलंहृद्याहिनोहलाहाहायतिंजेनि विपतत्त्व भूलं वारा ॥

णाम् अत्यन्तछिन्नानिशिनशिथिलेन स्फूलेनेवाहतप्रविहीणां

त्यवहयोर्वाहबंधः समविंमयत् किन्तु वलस्यामन्तुतणार्थः के

नवित्यपाविनयंच प्राहितः कपिलः स्यात् उत्तानयोः शिथाय

तोहितकामोमाम् आहोवित्तार्थप्रवायंनभवति किंवाम

देवार्थंणामिहियेण प्रार्थ्यसवानाहितवतिनमव्यदापलितं

मते सकलवेशविनाशनिवितिपालनोपायोयंवाविधः

ममवानिखिलशुभप्रपरितयोपदेशः कर्मेषाम् अनन्तक

लसमग्रहचक्रवालविलसितंवा अथवामानविनाशानि

श्वंककलिकालक्रीडितं येनार्थंकिंचिद्दिवपाकिंचनकारि

णेमामप्रथमभूतिवेषासंभूतमिव अतानतनयमिव अना

स्मानतमिव अमतमिवग्रहष्टदोषमयिश्रोत्रियमिव सत्

पानेसभूतमिव सामिद्वाहेमज्जनमिवनीवोपसर्पणे स्वक

लत्रमिव व्यभिचारेति दुष्करेकर्मणिसमादिष्टवान् नेदततो

वदन्तु रूपं यच्छोर्यौन्मादमदिरोन्मत्तसौमत्यमामंतमेरं

लमप्रमहमप्यनमंदवेलाहाणिपितनिश्चिनेतपोवनेवागप्युतेव

ल्कलानिवा गृह्णीते तपांसि वा साधये त्वं यागायतेवल्कनिवं

गृहपिदाहकारिणी अवग्रहपिनेपत्वनीवागारवहिः ॥

नदम्हसितमार्थस्य यद्यपि च विस्मरणमिमानि ह्विज्ञानि

वनेषणः मुनिरोषणः कपिश्चपलः कविर्मत्सरः वा

शिगलकारः शिव्यनानिरुद्ध्रनः सप्रवासविदः इविणवा

ह.च.सं. ८३

नाबलः कोनाघोनदिगन्तः स्नानागुरुहिमः पराशरीब्रालम्ब :
सेवकः सर्वेविन्नवः कूलवः कूलनः गोप्यः श्वियथाक्रु श्रमा-
नः सत्यवादी राजसूनरत्नविनीतवजनगानिदुर्लभः तथा-
पिममार्यपवाचयः कोहिनासनहियेपतिनेराजगोपक्रेन
देजनयितरिक्षहरिणाचदेपतिनेराजगेषशालाशिलास्तंभा
मनेभूपतिनिभ्रान्तरिपुकुराज्येन्वयसिनवनयमितपाव
ने गच्छतिमकललोकलोचनजललवपवनाविनमबोल
कंवस्तुपाभिहानेपनमदबेलनिखिलाबलस्ताबकाल
ताख्यायमाननीचापरागोश्रीमेत्तिकेम्बभद्रकुद्भवकर्मर्क
भदासीचाण्डालोपिकामयते कथमिवसंभावितमन्यतम
नविनमार्येण किन्नपलदिहितमनवरतेनमपि किंवास्यवे
नसयातः मोमिच्छः श्विस्तनाबाहकेटयप्रभूतयः श्रुतयेसि-
नभङ्गजनाख्यार्थनिध्यावननिष्ठ्रनासीदियमार्येसहणीच
भविस्तना श्रपिवश्रायेतपावनेगतेजितीविष्णुः कोमननाथि
महीप्यायेत कलिशाणितवरबदनाववश्चययश्रण्यचयेना
पादिनमतमागोतगामदपणजान्कृतिकेसरपरभास्वर
मकेकेमरिशिखवनविहाराय निरंतेनिवासगिरिगुहाः
कापानिष्टतः प्रतापमहायाहिमबवंतः कस्यचपलो
राजलक्ष्मीश्रमनननोयमार्येस्य यदिदमपिनवीरांतरित
क्रयाकुम्भसमपिनलाशाप्रलिकोवहतो नत्रैवतपोवने

९३

मगीवनीयतेन नांज्ञालिकांवहमीनचैतमोतथावहपाविः
कलितेन नमेभिवार्यमनुगामिष्यामिवार्यमचनालिक्र
मकृतेवकिल्विषमेतनपोवते नपयेवापामनीयवपार्थ
मतमाश्रणमतरंगतलमोवनमपोमवतमीमवालिहत्
श्रतातेरपूर्वो विहितैवदहमावमकमांनिकेनममपमापि
नेषुवल्कलेषुनिर्देयकवनललनाउनभियेवकापिगतहद
येरहनिराजमलीनावमवालाएपमूर्वदोमिविलदनिविम
नमे मावश्रमानिपवेषुलकुवंतियोरहदविज्ञानिविदनवेतः
सियरंननेपविजने योवजनावलमिनेवपमानवचमिवः
लिननयननपयामिनिवारलोयनमनमिवषीयमिविषानि
वेपवते निरायोवनललिविनमणिकंठमेषवामवेषुनि
षवमनमसामंनेषु मवालहहालनपोवनायश्रयिनामम
वेमश्रजानामहमेवप्रविषपयोकविक्लवः प्रवतिननयन
मलिलोराज्यश्रियः पविचारकः संवाहकोनामप्रज्ञातन
मोविमुक्ताक्रंदः मदमात्मानमपातयत् प्रणमंधातो
भ्रातासहस्रवयदेवोलावठनलंपयहकत् भट्टणभरण
किमममानमनविवर्णनवहमनिरवनिपनिमरणमभि
नमनिरमूनिकरमपरमपिकनरामभः ममपनयनिवि
पिरनिमकण्ठेकयमथकणयत् देवपिणावानामिवने
चात्मनोचरितानि क्लिष्टप्रहारीणिप्रयपयामवंनि यतोय

ह. ष. सं. ५५

स्मित्रेवाकृत्यवर्मोद्दृत्यात्मनामालवराजेन जीवलोकमात्मनः स

क्रतेनमहत्यानिलः भर्तृदारिकापिताश्रीत्वः कालायामनिश

द्वयगलवं विलचरणा वेराणनेवसंघलाकम्पङ्कज्ञेकारायांति

लिमा किंवदंतीव यायाकिलानायाकेसाथनेमन्वाजित्वरः स

द्वमैतिरेकामेवमुवमाजिनेमिघनेनिवित्तापिनेप्रभ प्रभवती

ति तेचतान्हृशामवेद्वणपमसंभावनीयमाकस्मिकमुपविय

तिकरमाकार्णयाक्र्ञनदूर्वत्वात्परपरिभवस्यपरपरिभवामहि

त्मनयाचस्वभावस्यदर्पबाहुलतयाचनवयौवनस्यवीरवेद

संभवनाचजन्मनः कृपाभूमिभूतायस्त्रस्वत्वः हिहास्मनाहर्षो

वहन्नूतेनाप्यमंतगुरुकेपदपवास्यननाथाशोकावेगः विवे

शावमस्त्रमाकेसरीवगिरिगुहांमेभीहृदयेभयंकरः कोपावेगः

केशिनिस्तवनर्घाकाङ्क्षलकालियजलमंगुरभ्रूभंगतरंगिणी

स्तुणामायमानायमस्त्वमेवप्रघोपसलिलाहपंठेभीवणाप्रक

टिटदपचत दर्पान्यायमस्वत्राराकिरणसलिलनिर्झरैः समर

भारसंभावनाभिषेककरणसलिलनिर्झरैःभक्तृतविकटस्यवाहु

शिलविस्पष्टहिरण्यवासः पाणिपल्लवः मेगलत्वेहेलिलप्र

रितोदवेतिमूलमालवेयंमूलनायगृहीतशोकरवरत्नदीकव

ग्रहोत्कराएवयेववकंपमानः पुनरपिचममन्युममर्पभीषणांके

पालेयानिशामस्वग्रहणामहितराज्यलक्ष्मीक्रिमातारिशवहविव

पुलमिहरपर्यवकपोलः कपोलयोरवहस्तातेघगणाः समा

९५

सप्तसकलमहीपालचूडामणिचक्राक्रमणज्ञानाहंकाररवव
समारोहवामवृत्तदण्डमुद्रानितखणोद्दलितः निष्ठेगुरु
कदाणिनिष्ठतप्रमलोकोकिलीदीवीकरणणापविशुक्रमोबर
वलिलेखमणिकृतिमपितरः पादपमः दर्पस्फुरमन्त्रमदं
णाक्कलितकपिरुच्छनावमैकैः शोकविषघटमुग्रवाणप्रविं
ववपराक्रमममनुजमवादीत् शाकुन्तम् इदेवनके श्रीमांप
वाः पतितलोपम इयंमूः भूपतिभुजपरिवपरिपालितास्त्रि
ताः प्रजाः गतोहम् श्रीदेवमालवकुलपलगाधदमवेताव
ल्कलग्रहणम् इदमेववचनपः शोकापगमोपायस्वायमेव
यदत्यंता विनीतारिपरिग्रहः सोयंकृतेतोः कचग्रहः केसरि
णः मेकैः करपातः कालसर्पस्य वल्मीकैवविग्रहो व्याघ्रस्य॥
ग्रलगवैर्गलग्रहो गरुडस्य दाहमिदीहादेशोदहनस्य नि
तिमिरैललिरस्काराणाः पोमालवैः परिभवः शुद्धभूतिवेश्मस
शुनरितलातोमम महीयसामन्यथा निष्ठुंतसर्वेपदराजानः
करिणस्त्रलपैवमाकं पकोपंणिरधतमात्रेणान्तरंगमाण
मतयान्नमानिन्याभिधायवानन्तरमेवप्रयाणपटहमादि
देशनेवनक्षासमादिष्टेनमाकर्ण्यजामिजामात्रहतानव
लाघ्रकोपापानहयमानेनमस्मिनिवर्तनादेशेन हर्षचद्र
फप्रणयमीदद्वप्रोवाचदेवोहर्षः किमिवदोषमार्थः प
प्यतिममानुगामेनेयदिवालइति नितरां तेनापरिचयान्नो

ह.
च.
स. ५५

स्मि दत्ताशीर्य इति भवन्मूर्ध्नि पंचवेला प्रथाङ्गः इति कस्योपहितो
स्मि संवर्धनीय इति वियोगानलं चक्रिष्यति प्रश्लेपमदृ इति
स्त्रीपदेति निहितोऽस्मि सत्वमनुभवन्निति नियेव समहानन्य या
ति महानस्यति क्रियाः इति विरहो विषज्वरः कलङ्कोऽत्र
विनिद्रीऽस्मि निहितो निवसति दहनः शून्यः इति निरुद्धेऽवश्यं
तापः राजकमनि निपिहितमितितत्वमवहमार्यपुत्रैः नवाङ्ग
सहायं समहन्तः इति निधत्ति ऋमिव मां गाणपसि प्रलयं यापि
कः प्राणामौलिपादरजसिंको भारः स्थोयोगमनमसाध
प्रमितिमामनन्तहाणगमनानाप्या कान्तेर्मान्तेन्द्र इति
सहप्रोतोदोषः कायेयमानसंभरिनाभजस्पैतपदेकाकीज्ञो
राटफेनपटलपाण्डुरममृतमिवयशः पिपासति प्रवेवि
नमुवेत्सि प्रसादेषु नत्वसीदन्नायोनयनमामसपीन्वपि या
सवलितिनिनलतिहितमौलिः पादयोरपतत् नमर्षयापञ्च
पुनरग्रजो जगाद तात किमेवमपनिमहाराजमपविश्वद्रयः
णनगरिमाणमारोपयन्तेवलाटनिलचीयाननमहिनः स
विणार्थमनिद्रापणः सिंहसंभारः तणानामपयिकनि
कवचपतं स्फुरणयः श्रपिच नवा हृदयाद्वीपा एसंग
लकमालिनीमहिमम्लेवविक्रममप्रविषयः नहिकल
शीलनिवहवाहिनोवायवः समुद्धृतमित्निवलेकलया यौ
नसमेकवप्रपणपपीतकावारिकवितः परिणमंत्या

95

लीयमिव लोके गृहीत्वा सिसंधाकलशपीयतिष्ठलयोस्ताम
द्वायमके नेमंधानेव वाक्यवासीकरपञ्चलनालेकारांकायेका
मेकेकरूपांविजने ममतद्रवणयामस्तोविपलवपणद्दमिना
यान्तस्तनामयमेकाकिनः कोपकवलपकः निपतमवाते
नमिपाचतमिन्नेववासे रविजने ग्राम जगामवाष्पमिश्रम् प्र
यत्नयागनेप्रात रियरलेचपितरि शोषितजीवितेवजामा
नरिप्रतायां च मानरमेयनायां चस्वमरितांतः स्वयंप्रो
वत्सकरावदेवोदर्षः कथं कथमप्येकाकी कालेन सनषीत
प्रतिकान्तेष्ववष्टस्ववासरेषु कदाचिच्चैव प्रातर्गमनरू
ढोमिकयादत्तप्रतागर विभागवेषायांनियामा यायामि
केनगेयमानामिमार्यांशुश्राव दीपोपगीयमानामिमा
मार्यां जितरत्नराशिसारमपि योतेपवनस्ववियिः पुरुष
मकांशनिपातयति तांवरुतिनित समन्वितनाभावमः
यारूयमानहृदयः प्रहीणभूयिष्ठायां तत्यायां तत्कथ
यारूपमानहृदयः प्रहीणभूयिष्ठायां तत्यायांतत्कथ
मपिनिद्रामलभत स्वप्नेवाभुलिदिलोहलेभंजमानम
पश्यत् उत्कम्पमानहृदयश्च पुनः प्रावर्तत प्रवर्तितयस्य
किञ्चवेलामात्रेवममीमतनममनवयनिर्दममाः स्फरति
चहिवानिषामकल्याणाख्यानविवर्तिरमदहिणमतिं
स्वदारुणाश्चाचदर्हतिनिश्चितयमाचत्राणाः वामपिनः
मपायांनिपुनरुपानाः प्रमहंपाङ्गविकलकायचंधरव
मपाय्यंनिपुनरूपानाः

हर्ष सं
५६

[illegible]

96

णस्समायेसममिव सर्वैर्ग्रहैर्गृह्यलोकपालैः नमस्साद्रे
लानिर्जेनमालवानीकमपिगोप्तापियेनमिथ्योपचारोप
वितविस्रम्भेष्वकृपाह्वमेकाकिनं विश्वस्तं भवनपवध्या
पादितेभ्यानरेशुश्राव श्रुत्वा महातेजसो प्रबलकोपपाव
कप्रसरपीयमानशोकावेगः सहसैव प्रजज्वाल ततश्चा
मर्षविधुतशिरःशीर्यमाणशिखामणिशकलांगारकि
णैरग्निमिवरोषाग्निमुद्वमन् प्रवरदलस्फारितेनापिबन्निवबै
रेजस्विनामासृष्टिरोषधूयेनदशनच्छदेन लोहितायमा
नलोचनालोकविक्षेपैरिवदिशोदाहानिवदर्शयन् रोषानलाव
नालोकविनवदर्शयन् नस्वेदसलिलशीकरासारदुर्दिनः
स्तावयवैरप्यहंपूर्वंप्रकोपभीतैरिवकंपमानैरूपेतः ह
रेश्ववक्त्रनभैरवाकारः हरितिवप्रकटितनरसिंहरूपः सूर्यका
न्तशैलइवापरतेजःप्रसरप्रदीप्तेनप्रज्वलितः लयदिवस
इवोदितद्वादशादिनकरदुर्निरीक्ष्यमूर्तिः महार्णवमाकल
इवसकलभूभृत्कम्पकारी विंध्यइववर्धमानविग्रहाभोगः
महाशनीविषइववहुलैर्रेदूरोषितः पारिजातइवसर्वभौमिव
लानोहतः रक्तोदरइवरिपुरुधिरलालसितः स्वयगणाइवप्र
मथपतत्राणप्रधावितः पूर्वांगमइवयोधवस्य उन्मादइव
वमदस्य ग्रावेष्टाइवावलेपस्य तारुण्यावतारइवतेजसः
सर्वोद्योगइवदर्पस्य पुनरागमइवयौवनोष्मणः रागाभि

ह
ध
सं
५०

येकस्तत्र समयेनीराजन्नरविसम्भवासहितस्तनाथः पंचाभिज्ञानां
नामयासीत् श्रावकोऽस्ति गोत्रपितायममयत्नायकस्ताहस्तेऽसं
ह्यासुहस्तेन नमणपत्रनिध्यान भुजवीर्यविजितसमस्तराजकं
मुक्त्वा संकलशापानिमिवश्च सर्वस्य प्रपूनिरीहस्तेन सकं
ललोकविराहितेन मन्त्रनाशसमये देवार्यस्य श्रनार्येनैवमस्यआ
गीरप्येकेन पटलपाणिनाः केषां मनः हसरसस्तुहस्ता स्वपर
भुराम पराक्रमस्य निक्रान्तेन रूपेरार्यशोर्यगुणाः पद्मपाने
करुणामिवान्यथे स्याम्यार्थजीविनप्रहरणेनिदाघरवेरिवकम
लाकरस्य सलिलं विशोषणेनं परिहीनश्रीनपः प्रभुताः कराः
कांतुगतिं गमिष्यन्ति कां वा योनिं प्रवेक्ष्यन्ति कस्मिन्वा नर
के निपतिष्यन्ति श्वपाकोऽपि करस्मावयेत् वामापि च रू
ह्लातोस्य पापकारिणः पापमलेन लिप्यत इव निहतापि किं
वा गोक्षुणा कर्यमार्थलेनत्तदेणानुप्रविष्टपविमानदृणेव
णैनेवसकलभुवनाह्लादनघनरश्रवनलेभः सपमुपनीतः
नूनेनानेन सृष्टेन मधुरमालवदलं पेन मध्धिवार्यजीविनसा
कथं तामावीह हः कष्टः खिलीमुखस्येपातो पद्रवः निजर
हृदयकेनालमार्गप्रदीपकेन कजलमिवानिमलिनं केव
लमयपशः संचितं नत्वामलवपवामुपागतेपित्रभुवन
मृतामलोत्तमविननिवेपमाहितः मनुष्यष्टाग्रावंपकावस्य
निग्रहाय यत्नहस्तयोर्विहारैकहस्तिनापिपः पापी विनय

विधायनिभग्रपिशोकुलेविपतनपवनव्यालवालाग्रस्याविनयाय
सकलमत्तमातंगकुंभस्थलविदारणशिरोभागगतैश्च खरनखैः
केसरिनखरैः नातिदूराः कूपैकदिकाश्चवतेजोसिरवविना
शाकाः कृष्णवध्वाः केशानीयास्यनिकुंचवदिशिमेवेदिभि
दयप्रवासपित्तरविपिपितः सेनापतिः समग्रविग्रहस्याग्रहः
हरितालपैलावदातदेहः परिणतप्रगुणमालाप्रकाश
प्रकाशः श्रोत्रपुरनिवेशेषेकोणवयपरिपाकमागतः गतश्च
यिहेवयमिवर्तमानः वक्त्रशरशायनमुप्रोषितो हस्तत्रिव
प्रांतेनवमस्यनिदीर्घेणप्रयाणादुरभिभवशरीरेणयाजमया
पिभीतभीतयेवप्रकाशयासमालिंगितः कथमपिमानमये
पुषिरोहहेषुणाधिकवनिकरमितसकलशिरोदत्तसजा
लोमेहेमिवनिष्कपटपराक्रमप्रमदविनतेमेक्रोशतोजीवते
वजातिम् श्रूपरस्यामिसुखवदर्शनमहापातकपरिजिही
र्षयेवभूपालेनवलितशिथिलप्रलम्बचर्मणाश्यामितद
ह्निः पवलश्यालगुंजपिङ्कप्रक्षालितकपोलभागाभाहृ
रेणवमक्षिषविक्रमकालमकालेपिविकासिकाशका
ननविशाटेषारदाभभीमेनमुखेन स्तनमपिहृदयस्थिते
स्वामिनेसितवसरेणेववीजयन्नाभिलखेनकृष्णकलापेन
परिणामेपिदेतासिधाराजलपानलक्षितैरिवविहतव
रनैवहरिद्रवणविदारैरिवभासितविशालवक्षाः निषित

ह
च
सं
५८

ग्राह्यं कंकेलिविटपितष्वष्पस्तुतगारायणकिलिनिर्ंनलनयावस
कलसमरविजयपवनगणनामिवकुर्वन् पवनेनइवयादवारी
विवपवीररमहतानेनरामणीयकेन महाभारतमपि लघय
त्रिप्रलिपरहयणेनिनिवेपेनयरश्रुतामसमपिधिमहयन्निव ॥
ग्रुग्रमणेनानाहरश्रीसमापिधिगिरणामपिमंदयन्निव वाहिनी
नायकमर्यादानुवर्तनेनेनोभोपिमपमिभयन्निव सहजप्रव
णेनेजः प्रसरपरिस्फुरणेनसविलासमपिलणोकुर्वन्निव ई
श्वरभावोद्वहनेनचयस्तपाहसहृतपाहरहर्षभमहिमन्निव ग्रहणि
रमाधोग्रः पेश्वर्ययोगस्य महिमातरस्य विसर्योप्पर्यसन्दद
पेदद्ठस्यजीवितेविजिगीषुतायाः समकक्षमिवमन्मादस्य
ग्रंकुरोपोदामेधानाम नागरमनोडुहभोगिनां विरामोवर
मनक्षमतायाः कलानकुशीरणोणीनां नसाधोर्यपालिनां
सीमान्तहम्प्रावाहुग्रामस्य निर्वाहकावाहानां सेतुलंभ यिताभ
ग्नानेयायारगः प्रतिज्ञानेमर्मज्ञो महाविग्रहाणां यो धणाय
टहः समरामर्मभिन्नेनासंत्रिधावेवसमुपविष्टः सिहनाद
नामाह्वेरणैवडुडुभिघोषगाभीर्येण स्वभजानेसमरसमान
पंविनापिनवान् देवगनकुविलक्षलागृपयामलिनयाम
लिनलाको किलायाकाक इवकाषुरुषाहलरुवाविस्र
अध्यमानमात्मानमवेनयेने श्रियो हि हेवायपवाचयः का
मलाकिकाराः छत्रच्छायानिविरविवरोविसर्वसेवेन

१४

स्विनेजडुपिप्र! किंवाकरोतुवराकः येनानिर्भीकृतयानिस्य-
पराङ्मुखेन दृष्टान्येव सर्वाणि शापिश्रेयांसि शापयप्रवयपुकपि
लकपोलपुलकपलविलकोपानलानिरूपितानीनेनखिनो-
म्बोनितानसोनपसीजानान्येवंपप्याश्रभिचारार्ववियकला :
मृघः सकलरूलप्रलयप्रयहरतिमनखिनः सकलवीर
गोष्ठीवाचस्पतेस्येवेदम्भुचितमन्नारनिरयतिपातनिपुणेक
र्मे मनस्वनोहितपनप्रयानपनेपत्रविष्ठियमाणा सलिचक
मलाकलहंसीकेलिकुवलयकाननेकृपाणोकृपाणोकृपाणा
पापापयोपिमश्चनप्रभूतयोपिश्रीसमर्थानस्य किंपुनरीदृ-
शाः येषांचपायायपरित्रीत्रातेनियुक्ताः स्वयमसमर्थाश्चरू-
लिशाकर्कशभुजपरिघप्रहारप्रहरणहेतोद्दरिरिवंतिगिरयो
पिलहानि नेकवामिववाक्रपालिनांसततमपि विमलयशोबा
धवाध्यायप्रकार्यम् सर्वग्रहाभिभवभाहराणांहिखमटकरा
णामग्रनोस्त्रिग्रहलोपेगवः पनेगकराः महामहिषग्रंगतवंगभ-
नेरभंगभीषणांनरालोलोकप्रवादमात्रेणैवदिशिगणपाप
मार्थेनोभटप्रकृतिवपिंगास्यायमस्य विंद्रवपद्भकसिंहमानो-
सहसामाहरसरसरोमांचकणपकनिकरेणमहननिर्झौतिमदः
शूराणारणेषु रूपमेवववतस्वागारसंभूतस्यभूनिसंभारस्यभा
जनंप्रतिपत्तदाहराणांवाङ्कवम्लेमहापुरुषस्याप्यदयेवा
नेनाखिनः सकलाननवाण्यपयोराणीनाहृतस्यरूतोनिहृति

हृ.ष.सं.
५५

न्तगणाः स्वच्छाविततविपुलपक्षाणस्पृशतो निर्गमानोभर्तोविभ
तिं भोगेन महत्त्विणमिवैकेवलं समुन्नतिहृतमानामनाकान्त्यपभो
गाहावरमंतरमायाहिहृंतरकरभारभाहारप्रकोष्ठाबीरवा
हवप्रवनानन्ति रविकिरणोष्मरवपमाकरगृहीतपादपल्लवः
मुखिलाखणितनैमहिवमानुपतिष्ठवः काननप्रान्तशाखि
नश्वहरिणाच्छदयस्त्पाणरपरप्रस्थाः कृतोहिरणव्रमपिनिवु
लालक्ष्मीः प्रतिबिम्बितपप्राः प्रकरवर्धीविकाप्रमीवितरसः
पुरः प्रवृत्तेपतापहताः पन्थानः पोभघस्य प्राहुविद्दतवि
लिखत्रिवहेलिहाराः णिकर्पस्य शान्तालोकप्रकाशिताः प्र
मादिशः प्रोथस्य रिपुकपिरपीकरामारणमुविवस्त्रीरप्य
नुरन्पते वकूनरपतिमुकुटमणिशिलाणकोणकषणेन
वरणेनणेनखेराजिविराजताप्यञ्जलीभवति प्रनवरत
प्राह्याभ्यासेनकरतलानोवरिपुमखोन्नयविष्णामीभवति वि
विपत्रणवंपपंठकणैः पारीरमिवयषोपिपवलिभव
ति कवचिष्ठुरिपुरःकवाटेषुपान्यमानाः पावकशिखोभि
वश्रियमपिवमत्रिनिषृणानिशिणाप्रहाराः यस्याहितहनम
नोमनस्विजनोहिषड्रसवहनेनाकम्पयपतिलदयशः खंप
हषामिलताविनिपालपवनोनाकमितिविपलवनिताव
लषाटदातिजने सप्रेपान नेतरः नचलमहृष्टनेष्टिवल
णिकेषुपारीरेषुनिवमतिवन्धहित्रवृता प्यायितिपपामि

हिवाल्यवधीवीराणां प्रनवरतप्रज्वलिततेजः प्रसमभाव
रंभावेवमणिप्रदीपमिवकल्मषः कनलमयग्रहणेः प्रागरूवः
प्राप्तानोपमः समर्थानांप्रत्येभिजातानाम् प्रयेग्रसवलेन
हिनो प्राहिरमहिमनाम् एताश्वमत्रिहितप्रमाथमानकोपा
ग्रयः हलभामितारातोयन्त्रकोविकटबाहुवनच्छायेप्रशूक
वीरतायानिवामशिखिविभ्रमयः स्वायनोः स्वभजान्नरेः कर
वाटिभिनयः यतः केगोगपिपायमेतेकेन तथाकृतयथा
नाम्यापिकश्चिदाववमेवंभूयः सर्वोवीग्रहाकान्तकानामली
कशिनिग्रहणांसंवारयथामरमाहतानन्तः श्रुवश्रुत्यिनिःश
सितैः उष्किपिकध्विवायांपायश्रूहमण्डलच्छादनैश्चत्त्वच्छायाम्
प्रसनानि प्रपाकृतकडम्बपेणानितोटकस्वेदः जलस्रोतः
लज्जाकजाकजातवहरागासेगान उपशमयनिशितश्रासि
राधीपेवरकायवेवायेवयथान उत्फलपलोहनिगश्यपीर
मालामलमहोदधैः पादपीठदोदहदुलेलितपादमाण्पाति
तपयतीस्माहरलारपातेजेयथाहृत्रवणकणः प्रपनयव
रदानसदेशामंदेशैः द्रविणारयोक्षायमाणकुः शीललीला
फलानि भिंडिमणिपादपीठदीदितिप्रदीपिकाभिः स्पृष्ट
मभजादोपभ्रकृतविवंपान्यकारान् जयचरणालंबनलाघव
गलितनिशितशरवारोगपेभि श्याभिमाननमानेनमहाप्रासत्रिपातान् ॥
प्रहंयमतनमेवांजलिमकलितकरसम्पटोप्रभिरिष्वमनरणे

ह. च. सं. ९८

कालकाकर्णपाणि येनैव नेतानः पिता पितामहः प्रपितामह
श्चैवानमेवमद्यासौ त्रिभुवनस्य हरणीये पक्रान्तो ग्रपहायकु
पुत्रपौत्रचिन्ताश्च प्रतिपद्यस्व कुलक्रमागतो केसरीव कुर्वाणो
राजलक्ष्मीं देवदेवभूयं गतेन नरेन्द्रेण गौडभुजङ्गराजस्याधमेनावि
नेत्रराज्यवर्धने कृतेस्मिन्महाप्रलये धरणीधारणाः प्रजाः क्ष्मापती
नाथवत्स्तात्रविनेव ललाटंतपो ग्रयक्तपादान्यामान् ग्रहिता
नामभिनवमेवाद्य तावत्तु खसंतमसग्रासमसममण्डलैः नवप
हैः प्रज्वलितचूडामणिचक्रवालवालानपेक्षया याहि कल्म
षपातनाय ग्रपि च हतेपितर्येकाकीनपक्षीभूतोगमस्तमेव वृ
तः महदभ्रालयमादेवस्य कुमारमनाः कृतनिश्चयः वण
चापवनार्थिनि जांकारमाद निर्भेदीकृतदिग्भ्रमेगजकुलजन
तज्यागृहकरसमग्रभुग्धतमकाविशालिकृत्वः कृतवंशान्तरवान्त
वाताज्यमकेतामः किमुतनैसर्गिककायकेकपकलिशमय
मानसे मालिनींमृत्युमोदेवः नदैवक्रत्नप्रतितोशरण
गौडाधमजीविमध्यक्षयेजीवितमेकलना कुलकालाको
द्वेदेद्यायाविकधनयन्नः नतुयमरानिरकुंवेदनवर्षाणि
लिपवारमेनेरेणणास्यनिपरिभवानलपच्यमानस्यदेवस्य
हुः खेदाहज्वरः दारुणनिकारमेतापणांतपापपरितये
हिमावरवनास्तासिनिमिवतिशुक्रधियामस्तमममेदेशोपाधम
पापिपवनात्मजेन जामदग्न्येनवाघ्राणस्यन्मम्नाशिशिविस॰

ज्वरस्याचोयमानमर्थार्थीनेनलेषु तत्त्वयहितनगरदेश्यस्मागेधका
विरमीत् देवलहर्षल्लप्रत्यवादीत् करणीयमेवेदमायेण
भिहितम् इतरथापिहि मे गृहीतभुविभोगिनाथेपिदायाद-
दृष्टिः ईर्ष्यालोभूजस्योपरिगच्छतीच्छति निग्रहायग्रगणेपि
भूतलचलितम् अनमस्य शैलेस्यपिकचग्रहमभिलषति
दानेकरः तेनोद्धविंदग्धानकेंकरानपि चामराणि ग्राहयि
मरतेच्छेदयम् राजपाहकघामस्तराजानामपिशणसिंवांक
लिपादः पादपीठीकृतेम खर्झेदलोकपालरोच्छागृहीता
नामानेपादेशायहिंसमपि मरकतस्यपरः किंपुनरीहृपोद्धजो
ते जातेऽनानामर्षनिभयेचमनसिनालपवावकाशः प्राकृ
पाकरणस्य अपिचलटयविषमशल्येम मलीणोवतिनात्स
नगरहिते गाडापिपापमचणोलेजि फूपिपोटवप्रतिकारस्य
मस्यचाप्तृकनम अकतरिपुवलावलाविलोचनोदकस्यम
कनः करयुगलस्यनलांजलसलिदानम् ग्रहहगोदुरवम-
चिताप्रममेदलस्यानावहखसवल्पमप्यजले क्षपतांवम-
प्रतिज्ञापापाभ्यार्थमेवपादणोक्तमयेन यदिपरिगणितेरव-
नामैसकलवापलक्षुलितनरपतिवरणवलयमानविनाशा
निर्गोडगानकरोमितनरस्तनूलपातिपीनमपिविपनेगरहपा
नकीपालयाख्यान्मावम इमन्नाचमहामनिपिविग्रहाधिनस्व
निमंतिकस्यमादिदेशलिख्यतान् प्रागविरषचक्रवर्तीकांरव

हर्षच ॥

किलवारणामिथुनमङ्कमानो हृदयावलात् ॥ विकटवकटक
ङ्कंठाकटंकलिखितकाकृस्थले कालायेन स्मितिकराल्लवेला
न् ॥ वाहणीमकसवलितवकणावरनारीनखरवस्वखरु
हरुल्लेखलिपिरेः ॥ गुह्यकगेहिनीपरिमलस्थगन्धिगंधपा
पाषाणवासितगुह्यगृहाङ्गपमार्दनात् सर्वेषां राज्ञां सज्जीकि
यन्तां कराः करदानाय शस्त्रग्रहणाय वा गृह्यन्तां दिशः चाम
राणि वा नमन्तु शिरांसि धनूंषि वा कर्णपूरीक्रियन्तामाज्ञा मौ
र्व्यो वा शेखरीभवन्तु पादरजांसि शिरस्त्राणि वा बध्यन्तामञ्जल
यः करिघटाबन्धा वा मुच्यन्तां भूमयः स्वजीविताशा वा समालभ्यन्तां वे
त्रयष्टयः कुन्तयष्टयो वा स्वहस्ताः क्रियन्तां मान्या मच्चरणानखे
षु मलिनदर्पणेषु वा पतन्तो हं पतंगा इव मरुतो लिखन्ति लाव
ण्यावधूतः समदेवपानरसञ्चारी सकलनरपतिमकुटमणि
शिलालोकमयः पादलेपः इति कृतनिश्चयो मृगाङ्काख्यानो
विमलेनतपनलोकः स्थाना रंभकालीनसभामध्यासीत ॥ एकदा
च ब्रह्मर्षिविस्त्रिः शोभमानिकमलाकान् ॥ बालस्य कर्णपूरप्रभव
रवस्कन्दप्रतिनन्दनमाम्रदष्यादिवसस्त्रिभुवनस्य ननस्तुतिना
पिकायापदारहरभी नरवमगावमपिकायामिमलेगतेजस्य हिमभा
सि नामरसवनेषु पिशूफशिलीमुखालापभुत्रामाहिवसंक
वत्स विहगगणेषु पिमसृपसंतनिजपत्रविलेपविकार
निश्चलेषु भिपवमृकीभवत्स भुवनव्यापिनी मधुसमयश्रीसि

वमानयतिनिशिरमिवचरितांजलिवनेननेसकले स्पृशयत्यानि
चकितदिक्चालदीयमानोभ्रालिहलोहप्राकारवलयाभि
वबहलतिमिरमालानिरोधीयमानाभ्रदिव प्रदेशावाश्यानेना
निविरतश्यानमलयलोकलोलाभ्रुकुपवनकंपितशिखे
श्वदीपिकाचक्रवालोरविप्रणयमानश्वचग्राहिणालोकम्
प्रतिबिंबायपरिजनप्रवेशेषवशयनगृहेप्राविशत् उत्तानस्रोग
निमुक्ताववशयनतले शेयहितोपंचतमभिसमरवलजावस
रहलरमाभ्रात्यपर्णकोनग्राह जीवंतमिव हृदयनिमीलितः
लोटलोटरणावीग्रनम उपगतिभ्रात्वतोवितान्वविलश्वप्रम
स्कः प्रवासाः पवलोभ्रुकपटोतनेवदाहज्वलनलेवेतस्वे
माक्षाय निश्चहृमनिविदशेट चकारववेनसि कथंनाम
ग्राक्रतेलाहयणायक्रः परिणामदृश्याः एष्यशिलासंवा
नककेशकायपंदनानाटशलाखिवलोहयानः कठिनत
श्वासीरायेः कथंशाखल्यस्यसार्थविरहेसकृदपिपुत्क
लकलितम रयेप्राप्तीतिः भक्तिरवश्यतिवा बालिशापि
पुरुकुसिबालपोपिकः संभावयेदार्यमरणमज्ञोवि
नम् ननाहयामैकमेकपदसवकापिगतम् अथवैते
वहतविधिनाहृष्यक्रमोस्मि दृष्यदोषांतरितमुखवाहवि
वेदोदितमपितहक्कत्वंगतदृणेनमयासर्वथाल्पताते
तञ्जनाक्षिरुणलक्षाः प्रीतयः प्राणिनाम् लोकयात्रामा

त्वनिर्वृतयवता यथाहमपि नामपरस्वायत्तस्वर्गेस्वस्थास्ये किंच
दैवहतकेन फलमासादितमीहशिष्यपरम्परीतिनिवंधनिर्हतप्रद
येस्वावभासिनिश्रान्तमिषुनेविघटिते तथाविहमयास्वजग
दाह्लादितोलोकान्तरीत्वस्पलगविताग्रयस्वायेस्य तथव
हर्षेनिगुणाः स्वेनानिवानानिवलदयेन पर्येदेवत थ१
श्वेतायांचवर्वेयांश्रान्तेरवरातीहारमाहिवत श्रुतोभगवता
पनाधिकन्तेस्वंदगुमेद्वहमिसामीति इत्युग्रपस्थापावि
नवरूपुहष्पांपराहूयमानः स्वमंदिराद्वनिपालितकदे
एववरणाशामवसंश्रान्तः समंदुमेनसखिभिरुत्कार्यमाणजन
पदः पदेपदेश्रणमतः श्रनिशामिभषमस्वरान्वरवारणानां
विभावरेवातीः इह्न्नाछिनशिरवेपिंछलाछितवंशालता
गहनगृहीतरिगायामैर्विध्यवनैरिववारणवंधविमर्दो
नागतैः पुरः प्रधावद्भिरनायतस्सेतैराधोरणगणैस्सम
रणतहमिलवासमस्त्रीसुदंष्ट्रोयद्भिः नवग्रहगगनपतीस्त्र
प्रार्थ्यमानैः लह्याभिमतमत्तमातंगमहितमानसैस्रा
मपस्उपस्थापनमस्मद्भिरान्तीयमातंगमदागमोत्सविनिवे
युद्भिः दिक्समापिरोहणायचविज्ञापयद्भिः प्रसादपति
पादायप्यचितहृदयः स्वयमनदीतारस्त्रनागाछदिशिधिनवाप
हतैस्तुकर्पटिभिवारणाभिसारवत्रमाशयायावमनैस्तु
कर्पटिभिवारणाविलक्षांतेरैकछलकतकवैकमेणयकोराण

102

कासंकथनाकलैकलासितपलवविस्फारितराणपालपंक्ति
भिश्चलितिष्ठितनवग्रहनागनिवहनिवेदनोयनाभिः उन्न
मितनंगनोयवनेमेहामात्रपटेकेश्वप्रकल्पितकारिकमंबमं
पुटैरभिनवगानमापनमंवरणवालीवेदनविसनैश्चला
गवनवेष्टीपालहतत्तूहैः वकटभंगासंग्रहंग्रामनगरनिग
मेषुनिवेदयमानैश्चकटककटमवकैः क्रियमाणकोलाह
लः स्वामिप्रसादसंभृतेन महाधिकाराविष्कारेणस्वाभावि
केनचाविहंभाभोगीनोदात्तादिशाविवासंख्येकारिकाणि
गोवेसेपन्नस्वालमनायसम्बहान् ग्रालापयत्रिवश्रृंगारो
चिकंपकांगणामंग्रहायगिरीन स्वलत्रिवलितगजाधिकार
कक्षमं धावनमिवहरहेरैः हयपदभरनमितकेलासगि
रिगुरुभिः पादन्यासैन्नर्तभारग्रहणमवसन्नः संहतित्रि
वणानिवधावलोलस्पदानानलवस्पवाद्यदणहदयस्पर्शि
हेषितलाभलमालामिवोभयतोनिविनन्न हेषद्गुत्रेगल
हेलनाम्रतरसहसुङनादरविसेन नवपलवकोमलेकनवेल
वलक्ष्मीकरेणकंविलोभयनिजल्पवेषाटीवेनाभावं
पाटीरनेतिनिखिलासप्रभवलविशालतयापीनलीगरे
नेवपिवजीवनपुष्पायामेनदिशामायामम् मकतना
कपिविकराविष्णुविष्णुणलिकेसततमविच्छिन्नकछुत्रच्छा
याप्रभफिवणादिवनितांतापतनीलकोमलच्छविस्तभ

ह च सं १२३

वभंगुरेणाङ्गेन लतालवलरीवेल्लितविलासमनालनतिवलं॰
मालोकानकेकरालवक्रेण प्रतिपक्षपतितयपतितयप
तित्यक्ताकांमुककर्मापि मकलदिगंतव्यापमाणगुरुगुण
ध्वनिरात्मस्यामसमलमतेमानंगमापनोच्छ्वासहोमदनभू
तिमानपि देहमयः पार्थिवोपि गुणमयः कदलीमिवदा
नवतामपरिहृतः स्वामिनामिव स्वहृदयीयोधृत्यनामप्य
परिभूतामवहम् एकमल्लभक्तिनिश्चलाङ्गलांगतामिवा
नन्यमनास्योस्त्रभूप्रसादभूमिमारूढः निष्कारणवान्धवोवि
दग्धानांश्रूयतश्रूतोभजनंता प्रक्रीतदासोविद्वषां स्कंदगुप्तो
विवेशगजकुलम् तदेव वचो भयकातरकमलावलम्बितो॰
त्पलशीलितामहीतलेनमस्कारमकरोत उपविष्टवता
तिनिकटेतेदराजगादहेवाद हर्षः श्रुतविस्तपत्रकामिष्रा
येणाकिंकरस्यश्रवस्त्वित्वरीर्षितस्यच अतः श्रोतं प्रवेष्टुं त
प्रावरलिंगांगलिग्नानसाधनानि नत्तास्यत्याधियपरिभवपी
डयावकः प्रणयपरिलब्धमित्यवमभिहित श्रुत्वास्यस्य
तापयत् कृतमवधारायन्स्वामीसमादिष्टम् किंतव॰
लोविताप्यमस्ल भृत्यमकलत्काकर्षयन्तदेवः दैवनहि
पुष्पभृतिवंशप्रभवस्याभिजनस्यावबाहुयुगलस्य प्रा॰
माधाराणस्यचमोदर्यस्नेहस्य च सहायभूयमुपगतान्त कार्को॰
दग्राभिमानः कृपणाः क्षिमयोपिनस्पंदिविकारं किम

नभवाहृष्ठालेनसेनापायः केवलेनान्यवर्धनदेवोदंतेकिय
हृथिहृषमिवदेवेनदलनदेवान्यस्यैहृपाः खलुलोकेव
भागातिग्रामेप्रति नगरेप्रतिविषयेप्रतिद्वीपेप्रतिदिशम
नावेषावेकराश्वावाराश्वाहारास्त्वम्बहाराश्वम्बहाराश्वन
नयदानांनदियमानमदेणावारोविनानस्वभावसरलहृदय
नानाजनतामर्वविश्वसिता प्रसादहेषाभिवेगोषुकृतवस्त्वा
नेपथ्यदेवः प्रतिदिने यथारागाकुलेनजनेनः पाणिकाश्रा
विलमच्चस्यासीत्रायोनानामेनस्य प्रभावतेकृतमुकारहः
स्यस्यचश्रीरश्रीयेनश्रावस्यकृतवमेणः स्वप्रायमानस्य
चमेत्रभीतोभृत्यवेमानिकावनस्य स्ववर्णेचूडस्यचूडामणि
लग्नलेखप्रतिविंबवाचिनातनयाबाङ्गुचामरग्राहिणीलग्नप्रति
विम्बवाचनानारचामरग्राहिणीयस्मैतोयथायथवेनस्वरस्य
लेभवकूलेनिशिनिधानस्वंवेनतस्वलवानलेगप्रसाधिनी
मममर्थवत्सपादृष्टेविहृरणवनत्धिनी गगवनविहारणी
लेवमायामानेगोनानिरोनामहासेनसैनिकावलम्बनिकये
सिषुः प्रतिदयितालास्यस्यचपलूषमणमध्यास्यमृनानम
स्मितलनपारणालमिवालनाकुग्रमिश्रात्मजनस्यस्मितस्य
मूलदेवः प्रियतन्त्रीवाघस्यवालावीणाभद्रसहखिरनिर
ननिश्चिनतखारयः गोपवल्लाञ्चकुञ्जमानवचिकुरपाके
घवरस्यमितोरिपुरुषाः प्राज्ञाकुवेलेचवलदर्पेनव्यापरेशार
दर्पितानाशेषसैन्यः सेनानीरनाथोमायेहृदहृदयंपिपेषपुष्प
मिश्रः स्वामिनस्मकार्येकृतहृदलीचकलेशापननयवननिर्

[illegible]

रथ्याणप्रवर्तेनैतावता व्यापि पतिंपरंनपरत्ववतीजातत्वम् । वृत्ती
स्वितमकरहेनवकेणीटीवरेणहेवणत्वरक्वाचरेवकीरेवमनः
मोहम यागपराणविमरवर्षिणाचमणित्तूश्रुरेणवलमासप
लीविरमारलिहेवम् वेणीनीशृफेणवषाह्लीणविखमतीवृः
स्विवि हूवश्यम रमदियमवेनवमेखलामणिनाहंमवनीसा
वीरंवीरमेनम् ग्रहभ्यागदविलिमवदनावविषवाहणीगरू
घणायनेनयोरवीयोरवीपवंरमामकिम् रमक्वाविरणम स्वा
सारेषामयारनायवनिकगामदेवोषिरूषः सकलराजस्थि
कारनवश्वतथ्याकूतयतिलेप्रयाणंविजयायरिणरित्मनि
वृवेरूमेहूतायुघाग्रनिसामंतामकलसितेषुवङ्गणायपलिः
गाविविनेनिरेनथ्याहिग्रविवृकालहूतहृघयरवेनलतश्चेरू
ग्रहलाः कूलणारश्रेणयः ग्रवलितालत्मीनूपुरप्रणाह
प्रत्यामभुसरवामेलानजाकाराजकूहिरिविरम् विधूनवि
कूनवदनविवरविस्तवकूिविमरासरेपिविरमेविरेसुग्रह
घटिविरमगारवकपिपातकपोलकपिलपटनयावविधा
काःनानकपोताःपेतःग्रामव्रयमाणाःवदङ्गरकालग्ग
ममानिममग्रुपवननारवःनरलकरललप्रहारप्रहूतयघी
पणटदङ्गः प्रमभेमभालभजिकाः टहुग्गामत्रकचग्रहभ
योभ्रानोनघागमिवात्मानमाटणोटरेषुयोधः घृगमणि
शुभ्राविचक्रकमललत्पाणःग्राङ्गरभवणादात्याशाः रान
महिषीणावेटीवामराणएकस्याभपावन्यणिपलवाःप्र
णयकलहेपिटत्ह्याविरमम वभंजाःपरांकरामानिनी

हृष सं.
१५

नाम् करिकपोलेषु मधुलिहां यत्र वंदनम करमदिरापानगोष्ठ
समाह्वाननम महिषगणपांशुवहरणः तापसेनः स्नपकविम
पिहितेषवसनचेदः चलवलयावलीवाचालवालिकोना
हिलालितामुपितल्लतमंदमंदमेदिरमधुराः निशिनिशिर
जनिकरहरिणनिहितनयनः वोम्नखलारसुपानारणमका
णीकोलेयककगलः गलयतीवगातामुषलजनतलयानः
जन्मादिवसमाटकल्केषुकोटवी ऊठिमधुकटिलहरिण
वरवेणीधुरंतिणयः शाखाराजयोपवंतः जनितयोणवंधन
निनिरंजननलोचनकह्निचटकमधुनिस्त्वकमलशनिवि
स्थानहृष्टांतभटीनाम् समासमामापद्दारचकिमाश्ववक
पिरेभ्रमयः वाष्पालंकाराकृवेदनरमंकजरवालस्येनश्रा
णेपवितताः पारीरेषुविकम्पितवंधकहृवोणाश्ववितखवरी
श्रियमविरलस्फारनस्फलिंगागारोद्गारदायतामृगाणगाण
पाः पतनः शुश्रूनलिनानगुरेभिशुकल्काटणः प्रथम
मेवचपतीहारीवहरंतीप्रतिभवंनचामपानयद्भमजनना
निपहृषावश्यमवाना ॥ ॥ ॥ इति श्री पित्रभाल
स्तुपीभंडगाणकृणहृष्टचरितामिपाख्यायिकायांरा
जप्रतिज्ञानामषष्ठ उच्छ्वासः ॥ ६ ॥ ॥

105

ॐ नियतिविपाकवशे मोक्षश्रमेतमवलम्बपरिसरादन्तादुःखम् कृत्वालो
कैतरलानहि दिवि वन्नेनिपानयति पानयतिमहागुरुषान्मम
मेववहननाडरेणैव परिवर्तमानयकः कालशैलानिवानेकः
कराग्रग्रविहानागजवनेकवच्चहरमाह्वयहूनाकृन्तहरिणा
निवहविहरिणा शाकिशोरमपरिमितवलानुयाने विरतनेरमा
नोरनरथैश्रमहासामैः कृत्वासाभिमरमन्तरायपथश्रान्तो
न प्रयातेवनेदेवो हर्षः कतिचित्पयाणकानि तेरेवमेतनुव
ग्राम प्रविष्टवकैलासप्रभाभासिनीककुभं भ्रान्तविवर्तमानान
वेवयमिविक्रमरसानुरोधिनिकमरिणारभसाहलवाहवह
लेपकापिशुकाएमानवनदेवताकजाहेक्षुणाविनपांशुक
निः क्रीडन्मरायांमृगलोचनः कतिपयान्यहानि वहिरेवव
लक्षन चकारचाकरनाग्नाक्रमकाश्रकनिर्गतभास्वरभलवर्षी
स्वल्पी योभिरेव दिवसैः निःक्षेपदाकराणि एककालवास
नेष्यान्नरीयपामेघमन्नमवस्यैवस्वमेवचटलन्नालापुञ्जपिञ्जरीकृ
तमकलककुभाङ्गनिर्वारेण रावकुरुधुजाकमयमानेकेसरिणा
मश्नीत उष्मिन्नेववदावहनेमहमासमन्तरजणाकवान्त
समानमानेपानायंतीसिहीमपपत् ग्रासीत्रास्यचेतसिलोके
हिलोहेभ्यः कतिनयः खलस्नेहमयोवेपनपाशः यदाकृ
ष्टालिपंचोष्येव मावयंती प्रतिवहसावाष्पमकृमेन्ददेहिनेन
रसतिपमंदे गात्रेषुकस्मादेवचवेपथुर्विपश्च्येनिर्निमित

हर्ष सं. १८

सेवांनवहनद्यानाशुवालेवहलवं गुकारणादेवाजायनगतो॰
यमीद्रः स्वामिका किमिदमितिवासमनमत्रविविधविकल्प
विमथ्यमानमतिरयगतयतिश्चिंतावनवनसिनवहनः स्लिमि
ननारकेणचन्नग्नासमसाङ्क्रियमानस्थलकामलिनीवनामिव
वकारवकोरवणः स्वर्णलोणम् ग्रहनिवनस्मिः सूमैनववे
नसाह्नक्कीउह्रगयाम् आरोहन्तिचहविनहयमध्यहो भवन
मागतो भयतो मंदमंदसंवाह्यमाननन्नुनालस्फेनः स्लिनि
लविघ्नानामति शशिरमलपजरमलवलालितवपुषमिव
पवलोपधानयारिणेवद्वेपष्ठिकामधिशयानः साशंकपव
नसेवा श्रुणहृदादेवलेखेगर्भयानीलीयानमेवकरुणावीरवी
रिकालकायारविनम्रं मालकं श्रमानपाध्यामारोध्यमाण
कायालिमानं श्रंतर्गतेनशोकशिखिविगानारतामिनिवनो॰
यमानः मनिम्नरागमनात्तनरः परोहयमानपुलिकाजिद्यै
जननयजवानेश्रवणकङ्कनलहस्त्यामेहिमेवानगम्यमानो श्र
भिमुखपवनप्रेरितहिननेनवरीयकर्पटश्चानावीज्यमानो भ॰
यपाश्वमनिम्नरयाक्लनपदमिवापुपरापनतं प्रेयमाण॰
मिवएहनः स्वास्माद्देशेन आक्रम्यमाणमिवपुरस्ताद्य॰
तैः भ्रमच्छ्वासमोहैः स्विपललाटतटघटमानप्रतिबिंबे
नकार्यकोनकारणाङ्क्रियमाणमिवलेखेमिवभास्वताः स्व
भ्रमभ्रहैरिवेंद्रियैः स्मृतीकृतनयशोरीव लोकापिनप्रयोजनगो

106

रवादिव समीपवर्तिनातिस्मूनहृदयेन यासबलेन तं कालमेव वग
कलमिव पतितस्य तो हृवोर्तावजस्य प्रमपल्लवमिव ज्वलितस्य
नः प्रोकज्वलनस्य वीजमिव फलितस्य तो हृष्छूनणालेरनिर्मि
तभूतारीवोपवर्गऋंगकनामानमपायांतमद्राक्षीत् हृदय
वमुवोतिमितपरमस्मविर्भावितभीतिरभिपद्यघटयेन ॥
ऋंगककलक्षतप्रणामः समुपहस्पश्रममाननलग्नवि
पादमुपनिलेपद्मालेलवम् तं चंद्रेवो हर्षः स्वयमेवावाव
यत् लेवोर्थेनेवचमसंगृहीवालहृदयेन मेतापमवप्राह
न्तृपोभ्यदान ऋंगककिंमाघतानमेतिमवतपावाध्यजल
विदुभिः मुविनव वेजातैः तरद्भिर्यगापमावतै देववार
न्वेरामहानिलि नवाकर्णामहामासमस्देवासिहृदयेप
फाल कृताश्रमनसृजनयितराशुष्कामोपरिमतिमलिक
नकरजतजातमात्मयपरिवरूपेमशोघेन्नालणमादकोरात्
ग्रभुक्तयवोञ्चवालहायपवाजिनः पर्याणमितस्तरस्थिते
शिरस्कपाणिविग्रणंवभाणस्तुवानम् वेपमानं हृदयस्तु
ससंभ्रमप्रधावितपरिववकोपनीतमादहृत्तुरगमेकाके
वशावनेन ग्रकालप्रघाणमेत्ताणोविहविनेनसंभ्रमास
नीभूतमसहृतंमखरखुररवभरितसकलभवनतलमा
गमसवोभ्योदिभ्योपावभरितसकलभवनतन प्रख्यातस्य
वाण्यप्रदलितोनंरंप्रयातोविनाश्रममपश्यितंगाजसिहस्य

ह. च. सं.

हरिणः प्रकटयन्तोविनाशमुपस्थितं राजसिंहमुखेच्छलंदयम
वशायपत्रिवशावधुभंकेरकृतिशरणीयशरणावायसः कज
लमयः स्ववक्त्रस्थितसममिव नवहलमलपटलमलिनित
नवगनमहरेमाजगाम शाखापिच्छलांछनेनतरगाटकः उ-
त्थितैस्तनभितंसमानागमनसूचितानामशंकितः छद-
येनपितस्नेहापितस्वदिमाचनतनूपत्तमाणः नवंवास
स्कंधवहलचलवत्तविचलेदधानः समवसितहंसिलस
कण्ठः तूलीभूतेनभूपाललोकेनानुगम्यमानः वहूयोज
नसंपिंडितमार्धनमेवाक्रामन्मलंचयत् उपलहतनेदमा-
र्गवानीविघ्नाःस्वनद्भूत नस्यधोमस्त्रीभवतिमगवतिभा-
मतिभंगिप्रसवेशरणिनाराजलोकेनवङ्गौविज्ञाप्यमा-
नोपिनाहारमकरोत् परः प्रज्ञन्प्रतीहारपृच्छमानग्रामी
णपरंपराप्रकटितप्रगुणावस्थावबद्धेवनमेनिशाम श्र-
नाम्नि ब्रह्मनमण्डपेदिनेविगतजयपथाह सम्मितभूपतिना
दमुपसंरुध्रनसंगीतमहत्मारितोऽस्वसप्रगीतवारण सव
मारितानयतां यतांपुष्पान्तेष्वानेषुपवनरलकूरिलाभिःको
टिहोमामस्तलेलाभिरलसंनीभिर्येमणहिषविषाणकोटि
भिरिवालिख्यमानां रूक्नोत पापाशावाग्रपभिरिवदेहमानेउ
परिकालमहिषालंकारकालायसकिंकिणीभिरिका-
महिषालंकारममंडलीभिश्चसंनीभिरावेष्यमानाप्रत्यास-

10

नाशुभे कविस्मलिशाणिन हिमपवोध्यकाशाध्यमानाहिव
धे कविहीपिकाद ह्यमानकुलपुत्रकप्रमायमानामान
मेडले कविंदुंडोपहाराहृदाणोयनदविद्यान्यमानाम
हकेकविद्युतोहियमाणाद्गोपयाध्यमानचंद्रिक मयूर
ष्किरोविधूतेविलीयमाने गुग्गुलनिकरवलिसेवकान्तः
नीयमाने महाकाल मयरवनिशितशालीनिकुन्तान्सा
मांसहोमयमलकाप्रवर्गे मयरवप्रकाशनरपनिकुमार
कुप्रियमाणे महामांसविक्रयप्रकृयमपदहनमिव प्रशार
पांसुभिः प्रसंगलैरिव हृहीते यानदानैरिव विधुनके कद
लिकालेने वकवलिते पापपटलैरिव वाञ्छादिते प्रथम
निशैरिव लसिते प्रतिम्लानाधिकारैरिवाक्रान्ते नियनि
लसितैरिवात्मीकृते प्रत्यग्रविग्रहमपि प्रतिमिव वह
लितमिव घुषितमिवालक्ष्यतमिव स्कंदावारमासमाद ॥
प्रविशन्नेव च विपनिषण्णानिकृहलावरूलकपरिहृमः
मूर्धयष्टिविष्कंभविनतेनाध्यासनाद्योचिद्यवनिपदेप
रलोकस्यानिकुरपितरकरकलितेनणारकाणेनकण
येनयमयपटिकेटदर्शनेनैवचगीयमानेश्लोकमश्रुणोा
न् ॥ मानापितृसहस्राणिपुत्रदारशतानिच युगे युगे
यानीनिकस्यतेकस्यवावयम् ॥ इति नेनवाधिकलयम
वरीयमाणाल्पवयः क्रमेणराजद्वारंप्रतिविद्यासकलले

हृषस॰ 108

कृष्यवेशेषयो नरगात्दवतीर्णेष्व ग्रवंगतानिष्क्रामंतमग्रम
ग्रमावेगागमंमरूमिवेद्र्यैः स्वेणानामनैवेयरूमारकम
ह्यालीन हृतनमंसकांरंतेवाग्रालीन स्वेषेण श्रक्लितानम
विणाषेविभेति सोब्रवीत् मालीन्याहानेयरिभवेरूमारे
हेहेति मदममंहाभ्यरायालैः श्रणस्यमानस्तुहीयमानस
ह्वेह्यमानउलदेवमंश्राराह्ममहतबरूयवते क्रियमाणघ
उरुनिहोमेहूयमानहुहुमान्यलवलिमयवालहूवेयल
वे पयमानमहामापूरिश्रवणमानग्रहणांनिनिवत्यमानं
भूतरत्नावलिविधाने श्रयतविश्रमलनसंहितानपंजप्य
मानेहह्रैकादशीशाह्यायमानशिवशृहू मतिषुविशेवसे
पाययमानविद्रूपानस्त्रीरकलशमहूलत्वयतमजिरेपं
विहिश्रय्रनामादितस्वामिवर्णेनहूयमानमानसैरभ्यंतर
विनिष्पतितनिकटवर्तिपरिजननिवेद्यमानवानैः वा
नीभूतस्नानभोजनवशयनैः हजिताभमंसकारमलिनवे
षैः लितनैरिवनिचलैः नरपतिभिनीयमानतरूहिते
वेदीनवदनेनच प्रवणेषुवहमंडलेनोणां मुन्याललेनैःके
नविकिमसकरेयानहेवयनाकेनचिदस्माख्यिमाधिं
सत्वने परानिपवेना केनचिद्दुल्लमानावेदयता केनचि
त्रिपुण्वावावांतोविवगलेना केनचित्कांतानिकादेणं
काणायन केनचिद्दपलिंगानिगायमाश्रयेनानियतां

भावयतो संसारं चापचलतां कलिकालविलसितानि च निंद॰
तो दैवं चोपालभमानेनाश्रेणपर्याकुलनाराजकुलदेवता
श्रुपितिलिपिनायाशेणाक्लिष्टकज्जलशुषकभागयानिगदैपृष्ठ
वाद्यपरिवारेणकष्टमाकष्टपायिवावसंयराजकुलेऽपि व
श्च प्रविरलवाष्पपूरः परिहतलोचनेनच पितृपरिजनेन
वीक्ष्यमाणः विविधौषधिद्रव्यरुवगंधगर्भमक्वथ्यतो क्वथ्यता
मपिधानेलानाचपच्यमानानां गंधमाजिघ्रन्नवापत्नीपे
कत्तोनरम् तत्रच प्रतिनिः शङ्के शुद्धावयरुणीग्राहिवङ्कवे॰
त्रिणि विगुणानिरुक्तविणीतिशारहितखवेणीपिहितपक्षा॰
रके परिलनकवाटरहिते बद्धिनगवाहवखितमरूनि दय
मानापरिवारके चरणेनाडुनखनत्सोपानप्रकंपितघनीहा
रे निभृतसंचनिर्दिश्यमानसकर्माणि नातिनिकटोपविष्ट॰
केकविति कौणाग्नितान्हननवकितावामनवाहिति वैद्यगण॰
लिकालेनतूकमोललोके महापविषुरवांयवोगनावगे
ग्रहीतप्रकृष्टप्रग्रीवके संजवनपुंजितोद्दिग्रपरिजने प्रवि
ष्टकलियपप्रणयिनि गम्भीरज्वरारम्भभीतभिषजि हर्म्य॰
वायमानसंशिणि मंत्रायमाणमरोपधि सीदत्स्यहृदि वि
ग्राणाविपद्यति संतताग्रसामंते विषतचामरग्राहिणी॰
ष्टुःखलामभिरोरखितिणि क्षीयमाणप्रमादवितमनोरथसे
पति स्वामिभक्तिपरिमाक्रान्तहाराद्रीयमानवलविकलव॰

कृ. ष. स. १०४

लभभूभृति शिखितलपतितसकलनागकुलराजपुत्रकु-
मारके कुलकमलागरकलपत्रलिखहोलमानशुचि शोक-
संकुचितमुखचकिते निराणंदवंदिनि निःशब्दसविरामाम
त्रसमेवके विसरतनाम्बलसमरापरवारयोषिति विल
क्षवैद्यापरिक्षिप्यमाणपथ्याहरणाविहितयोगाबे श्रनजीवि
वीयमानोस्त्रवबकपारावारविलोयमानाम्बोबबदनि रा
जाभिलाषतोप्यमानवकृत्भुजि भेषणमामश्रीसंपादनम
ग्नमग्नमवहारिणि सकृत्सेकृताहृयमाननोपकर्मालिका
नमिनिवोरातनरत्नषि लघारपरिकनिनकरकाशिरक्लिप्य-
माणोदाक्षिति शैवलाङ्कपर्णजापिनकर्पूरपरागशीतली
कृतशालाके श्रनाशानपंकलिप्यमाननवभाजनेजाब
मल्लानि निम्बकेमलकमलिनीपत्रप्राहृतमस्तुमरणालि
के सनालनीलोत्पलसलीलनाध्यसलिलपानभाजनभु
वि पातानिपातविवाघमानकाष्ठिनाभसि पट्टपाटल-
शर्करामोदमवि सेचकाश्रिनमिकनिलकर्कशीविश्रांना
तरवहृषा समसैवलवलयुनागलकोलापत्रके गलके
शालाजिरोलामिनलाजसक्तानि समारपापीयपरिगृहीत
कर्कशशर्करे शिशिरसेवटिरसचूर्णावकीर्णे स्फटिकशु-
क्तिशोभसंचये संचितप्रवरप्राचीनामलकमातुलंग-
दाडिमद्राक्षादिफलेप्रतिग्राहितविप्रप्रकीर्यमाणगोनर

104

कविकृषि प्रेक्ष्येक्ष्यमाणे ललाटदले पांशुदिग्धहृष्टदि
वटलेखे दृष्टिते परलोकविजयायनीराज्यस्थानमिव त्व॰
रज्वलनेन प्रज्वलनपरिगतैलरंगिणिशयनीयशेष
मिव विशेष्यमाणे लीलोदन्वति विवेष्टमाने मुक्ताफलवा
लुकाभ्रलिप्तवलितैर्जलधिमिव तत्प्रकालेषु घृष्यंते काले
नकैलाश्रमिव दृश्यमाने नेत्रोद्धियमाणे प्रविरमवंदनव॰
चौपराणां परिवारकाणां सम्भ्रमावयवं वेपथोभस्मीभृ॰
नोदरैरिवपवलैः करैः स्पृश्यमाने लोकानि नवस्थानेस्था
स्तानाहूयमाणेव वेदनानले पनष्टेनाप्रष्टमाने प्रविष्ट
वहीयमानकमलकुसुमेन्दीवरदलेकालकजालमपमन
घावलमिव शरीरमन्वहंते निविडकुल्लपंगतिपीडित
केशान्तरष्टमानकष्टवेदनानुवंधं हृत्वा नेपारयन्तम् ह्रा
वरवेदनोनमनीलसिराजालकपलेन चकालांगुलिवि
स्त्रिमानेलोलाक्षितमरणावधिदिवसमंख्यानेनेवलला
टफलकेनमपमपजनयंते ग्रामसत्रयमदृश्यतो द्वेगारि
ववकिंचिदंतः प्रविष्टनारके शुष्यद्हृदानपंक्तिग्रस्तस्य
सरदीधितितांगिनीस्पगान्टलिकामिवोस्मो निपत्यासप
रेपाणमन्वहंते ग्रमस्मलिः प्रवासस्वयपदवदर्ष्यामायमा
नयारसनयानिवेद्यमानदानशमत्रिपानारंभे उकस्य
लक्ष्यापितमणिमौक्तिकहारवंदनचंद्रकांतेकृतोनह

नष्टधृतिं नयोग्यमिवात्मानं कुर्वाणे अंगमंगवलनोद्धिन्नाभुज-
युगलपर्यस्तहस्तत्वमरालैः पाशाबद्धमिव नापश्यातनयोपव-
यंते नेदिष्टसलिलमणिकुंभमारक्षोदेष्वविनिपतितैः प्रति-
बिम्बैरपि सनाथानि कायमिव कारयंते स्फटिकानीभ्रमायिनी-
मिव विषमसभूमिं नृपांगकमन्यमाने अनेकाङ्ग्नाना हवैरि-
वचसमभयनिबद्धम्बैरविषैरविहे महाप्रस्थानकालेष्वस-
नाथसंतानमाप्रलयदयेषु संचारयंते ग्रस्तनिपतिगृहीतमो-
क्षेयेव बद्धायमानयामृच्छमाने उद्योगमिवोपदृष्टवाणे समाख्य-
मातमिव लाभमनायाः इत्लीकृते विहस्तलनयाविषयीकृते-
वैधस्येन वशीकृते दैन्येन गोचरीकृते शुचा दृष्टे दुःखासि-
कया ग्रासीकृते मन्त्वाध्येन विधेयीकृते व्याधिना क्रोडी-
कृते कालेन लक्ष्यीकृते हरिणशावया पीतमिव पीडाभिः
नयमिव नागरेण निगीर्णमिव वैवर्ण्येन ग्रासीकृतमि-
व गात्रभंगेन छिद्यमानमिव विपद्भिः वाप्यमानमिव वे-
दनाभिः लप्यमानामिव दुःखैः आलिंगितमिव दैवेन
निर्वापिते नियत्या आक्रान्तमतिमात्रेण अभिभूयमानम-
भावेन परिकलिते परासुतया दत्तावकाशे क्लेशस्य निर्व-
संवैमनस्यस्य समीपकालस्य अन्तिके अन्त्यकालस्य मृत्योः
महाप्रवासस्य हारितेव निद्रानायाः जिह्वाग्रजीवितेषण-
स्य वर्तमाने विरलेवाविचलितं वेनसि विह्वालेव पृथि ॥

ह्रीतमायुषि प्रवृत्ते प्रलापे तेनतेष्ववसिते जितेऽन्तेभिका॰
भिः पतापीनमाहिषिः प्रत्ववहमववन्यिकाभिः पार्श्वा
पविष्टयानवरतमोदनोघ्रूनानयनयागृहीतवामरिकया
पिनिः प्रवसितैरेववीजयन्त्या विविधोषधिपलिप्तमर
शरेरयामरुन्मेरुः प्रार्थपुत्रत्वपिबीतिव्याहरन्त्याहेव्याय
श्रामन्त्याशिरसिवत्याशिवस्पृश्यमानो पितरमपृच्छत् ॥
हृष्टाचप्रश्नमेतुःखसंपातमध्यमानामतिराशंकितएव
भागायेयेभ्यः समभवदंतकण्ठगतमेवचापितरममप्यत
निराकृतपववोनः करणमासीत् प्रवहतश्चैर्येण तेन
श्रीकृतः लोभेण विक्रीततोरम्या विषयोत्कलोविषादेन
पावकमयामिवहृदयमदहत् विषमविषधरबिलानीव
महान्तीन्द्रियाणि विश्राणः तमासरस्तानलमपिविशो
घयत् धूमलेनाकाशमप्यालिशयानोनाविन्दत कर्तव्यम्
पमांशचहृदयेनप्रियमस्तमोगेनवगात् प्रवलिपतितलह
एदेवहृष्णातिदयिते तेतनये तरवह्यो पितिर्भरस्तेदावर्ज्जे
नः प्रधावमानोसत्तसाश्रमर्षमस्त्रो पयोहीनाद्भवत् पारी
गभूतशापनाड्दयात् समभ्रमसपरस्ते वैतेविनयाव
नहमत्रमप्यवलाड्ररासितिवेष्णावितानिवप्रेस्नातपा
करमण्डलमध्ये मज्जतिवास्ततमपेयमहामरसि स्नातानि॰
वमहत्वानवमहनिहरिवंदनामप्रस्तावेण प्रभिषिच्यमा

कृ
घ
सं
१०॥

णःस्वतनयाद्दृष्टवेलाधीरयन्त्रैर्गात्राणि कपोलेन कपोल
मस्य चेतःपत्रिमीलयत्स्याग्रग्रथितानन्दाश्रुविह्वलविलो
विलोचने विस्मितत्वात्संभ्रमः स्थविरमालिलिंग कथं कथ
मपि विराद्दिमृक्रमपरस्त्रकृतनमस्कारं प्रणाममजननीकम्
पगतमासीनेशयनांतिके पिवत्रिवविगाननिमेषनिश्चले
नवलक्षणालोकयत् पस्पर्शं च पुनः पुनर्वेपथुमता पाणि
नलेनदयताममणग्वक्ष्कृच्छादिवावादीत् वत्सकृतोसि
मेऽशिल्पकथं देवर्त्नीयः कृतासाहारस्यास्येयेति नकृता
वाध्यवेगगृहासाणातरेकवंकथमध्यायतेनिश्वसोवाच
वत्सनानामिन्वापितः प्रियमति रहइत्यटयसीदृशेषुविधु
रेष्ववियुरयतिधीमतोपिपियमतिदृवरोवांपवस्वेद्वः॥
सर्वं प्रमाणं श्रुतोनाहस्यतिमात्रमात्मानेशुचेरोदनम् उदाः
महाहत्वरहयोपिद्दहेपवेल्लहमपिकतरमनेनायुष्मदा
हिना लिखितमिवप्राह्नन्तलोनतिमोन्तवणीयस्तानिमाहलवेष
ग्रन्थेववेषशुश्रूषाणा स्वल्पविमेस्थिताः यथासमसनध्यासवे
सोऽयमजातो त्वविधानोपीशः पीयंतिमकलमेवभुवनत
लम् नस्वल्पगुणभाजांवेशमलेक्रुवंतिभवादृशाः फल
मस्यानेकजन्मान्तरसमुपलितस्य प्रकलस्यकर्मणः
करतलगतमिवकथयंतिवत्सगणोसमग्रगणोवानासमासयन्ते
तेलक्षणानि त्वज्जन्मनैवकृतास्योनिरभिलाषमस्मिजीवित

श्रेणिभिर्गतैस्तोयैः पापघ्ननिम्नगामौघपथम् अपि च सर्वं प्रजा-
पालैः सकलभुवनतलपरिपालनार्थं मनुष्यरूपमानानां
भवादृशां जन्मग्रहणेनाप्ययः पितरैः प्रजाभिश्च त्वं पसेतो-
राजानः नतानिभिः नहि निष्ठुरतरेवज्रकर्मसर्वौकसाः कृता
हारेवत्वपि अहमपि हन्तव्ये मृगयोग्येघ्याभिरेव समभिहि
तस्यावासस्यपल्लानिवहहृदयसत्पनरापेणकालियः संप्रभु-
हे दृणमात्रे च क्षीणा पिता पुत्रः पुनराहार्यार्घ्य माहिषप
मानोपवलशृङ्गारवनतार वकरवदेवतसि अकोटेवलषु
पेसनपक्षिणो महत्पलयो विभ्रोवनपानः सामान्योपिता
वक्षोकः। सोऽहमसे मरणे अनुपदिष्टो वधोमहाव्याधिः अ
भस्मीकरणोग्निप्रवेशः अनपानसेवनवकवासः निर्मो
तिरेगारववधेव अशकलीकरणे ककवदारणे अवणो वृ-
त्त्वस्तृवीभेदः किमन्नविशेषाश्रितञ्च किमत्र करवाणी
ति राजपुरुषेणापि हिनस्तु गमाग्राधान्तृप्यमसया निवा-
कृत्वा कृपालानग्निमया निवजन्ति नहृदयवराहान्विषम
यानिवहन्नमूर्च्छावेगान्महापातक मयानियोन्याहिन
हृनाहारमया निवानीनवेदनान्कतिचर्के बलानहृल्का
त् श्राम्नसेश्वहवामरग्राहिणेनरमादिदेश विज्ञायाग-
कृकणमालेलताः इति अहृत्रतिनिहत्यावदेव नयेवति ॥
विज्ञापितसेन प्रवाहीननाम्बलयवोन्नामलामनसाप्र-

इन्दुकान्तकान्तिमति कपोलेकलपङ्कवलयंकलावति चन्दन
पङ्कोरचयपचाहमति पटपटमादनेपाटलिके मेदपटाह
मरविंटरिम्ममति जनपजलाद्रयाहृदेमहिरावति मन्मथ
नसूणालानिमालति तरलपतालहेनमाकर्तिके मनि
मूर्धानेधावमानेवधानवेध्यके पनारपधारणिके उरसिम
श्रीग्रेकरेक्रूरहृङ्गेगावति सेवाहृयवाहवलाहिके पीडय
पादेपमावति शृङ्गाणगाढमेगमनामेगमेन कावलावि
लवति नैनिलिह्राकथ कथ्यपकृलहावति इतेवेषायाना
नपालापोपितनेनवरतमाकर्णयं हूयमानस्यदयोउः खदो
यानानाटवनिशामनेषीत् उवसिचावलीर्यराजदारदे
शोपमर्द्दिशपरिवकेणपरिष्यापितेपिन्तरेगेचरणा
ष्यासेवनहृमेदिरष्वजगाम तवचनरमाणोभ्रान्तरागम
नाशेमपपर्यपरिलिपयालिनोदीवाधगाम्जविनशेव
पालाप्रास्थिणेन् प्रलाखिलवदन स्वपरिजनोपनीतमम्रि
प्रतिकर्मेनानस्नीत् प्रतनः स्थितानोपजपुत्रपुनोविमन
सारसायनोरसायन इति जल्पितममहमश्राषीत् अहह
सारसायनोरसायनः इति एतहाल्लवमवे
कचनान् मम्नाः कथयन किं रसायनः इति
ममभेवनस्यैवभूवः भूयोभूयाः वान्तवंध्यमानः इः ख
नकथंकथमप्यावचनिरे देवपावके प्रविष्ट इति तस्य
स्कतालस्य इगातलापेनमयो विवर्णोनामगमत् उत्पा

हं. च. सं.
११३

समानमिवनयाशाकशोकांधं पारयितेत्यस्यं ग्रामीणाम
चेतिस्य कामेत्वयं न भवति नतस्रावयत्नशियवचनमर॰
तिकरमितरत्नाभिजानातोजनः कष्टेऽपि यत्नाननानुहि
तम् उत्तलीकृतमपि कतरं त्वलनस्वेवेनकल्याणप्र
कृतमपि कतरंमिव कोलग्रयमाप्येति पुनस्तावित्तय
त समवितमेवाथवास्वेहस्यटे किमस्यतोननतानः किं
वाह्वानजननी वयंवाननधानरः प्रमासिद्धपितावत्स
मिति तुलेभीभवतिमवंस्य सर्वोपिस्त्रीयमाणाकृीहत
वालोके किमतामरतमयेकनीविनोनिव्याजवांयवेष
प्रत्यप्रमादेहव यहोननताह्वितेना संपविमांप्रतमाचार॰
तमात्मानेतद्दहनानेन किंवाप्रस्याकल्पमवक्षिनस्येय
यसोयशोमयमस्यदृश्यते केवलेयतितः सदहते द्दाय
त्वचयम् यमः त्वेलिमावग्रणी: गुणप्रभाजोग्रगुणप्रभा
जोग्रमेवयानकुलेकुलप्रवेणयतोहयेनविगुक्रम् प्रा
यिच समापिवेल्लयतेषांप्राणनाकः कार्याति भावः
कृत्यशोषोवाकावाव्याहृतला यतनाद्यापितिष्ठराः प्र
ह: प्रतिष्ठति कोवांनरायोत्छेदयस्येवन सहहवपानद॰
यस्यंयेन सहदुः खोर्तश्रुतजगामेवराजमसमस्मत्सव
सर्वकार्याणि शापयतोयतिपयोतनयी यवासमोत्रमांगमा
त्मानमवगुणणा निष्टत इत्थंभूतेचदेवेकस्वंराजनिवत

113

दवक्षोमर्द्धेसैवलोकस्यकपोलेषुकीलिताइवकराः लोचने
षुलेख्यमयाइवाङ्कस्तनयः नासाग्रीवासुग्रथिताइवहस्तयः क
र्णेषूत्कीर्णाइवदृष्टिनिधनयः जिह्वास्वसहस्रानीवहास्यकथा
नि लपनेषुपल्लवितानीवधवलस्मितानि श्रुतेषुलिखितानी
वपारदैवतपदानि हृदयेषुनिपानीकृतानीवश्रुः ध्यानमवे
उस्याकृतादृष्टभीतेवनाभजनतेवात्राण्पिनिद्रा निशामवा
नविष्टनाइवकालीयतोद्दामाः निरवघोषदृष्ट्येवसंतापेन
नप्रवर्तितवाणी कृपाद्वपितामुग्धंमयपरिहासः ज्ञानमवि
तिनात्तायतनपीनगोष्ठः नत्मानतानीतानीवनाम्सयेनलास्य
नि स्वप्नेपितानापृष्टेन प्रसाधनानि वार्तापितालभ्यतोपभोगा
ना नामापितानाकीतनताद्वारस्य लघुप्रच्छन्नमित्रमानामवत्राणान
मङ्गलानि कोकोनरश्मिवाचीयंतवैदिवाचः पुणांतरवार्वातै
नतिद्दूतयः पुनरविवादत्यनशोकाग्निनामकारकेन दिवापि
नामज्वलनशायनानि शनैःशनैश्चमहाप्रक्षविनिपातवि
मुक्ताःस्वमेसमेतालस्यमदृश्यवभुवनेभूयोसाभूयतेरभावाय
यमयमज्ञावयतोभूतानामहोत्पाताः तथाहिदोलायमान
सकलकुलाचलचक्रवालापन्नामार्यगतकामेवप्रस्थमम
चलद्धरित्री पान्वेतवैरिवान्तरतस्मिन्मरंतः परस्परास्फाल
नवाचालवीचयोविनत्तुर्णिवेर्णवाः भूमृदभावनीताने
वितताशिखिकलापविकटक्रमाम् केशपाशाइवोधीव

दु॰ष॰सं॰ १८

भूवर्यमक्रेनवः कराभाग् ध्रुमकेन्नकरालितदिग्नवहिकाला
ग्नाग्रस्मामहामयतृमिवाभवद्भुवनम् ग्रहभासितप्रकाला
यमकंभवशगिभानमेरले भयंकरकवचकायमोलेनको
विथिवग्रागिना थीपुरुषापहारमिवापजहार् ज्वलितप्र
ध्यपविवेधमेरला भोगभानवेगितवलानंभसाणरवभानुभ
यादृपरविनाग्निप्राकारवग्रन्सूहपणनश्वेतभानुः प्रवलित
तिग्रतापग्रसापिनाः प्रणमतरक्तनपावकप्रवेणारवाहस
तान्तरक्रादिशः प्रतपेगागितपीकरामाराहतितनतन्वरनस
रगागयप्राहतपाटलांशुकपटेवाहव्यपतवसूधावस्थः नग
यिपविनाणांम्भ्रमभीतैर्लोकपालैरिवकालायमकवाट
पुटैरकालकालमेघपटलैरदपांनहिरदागणि प्रतपति
प्रयाणप्रहताः पटवः पटहारवारंटितोलदयस्फोटनाः
पस्फारिरैलितरांनिर्घोणानांघोणानिर्घोषाः निकहीभवः
धमसद्दिप्वावरसुटोहततरवयमणिधामयमरीवक्रः क्रे
मेलककचकापिलाः पांसुस्तूपाः विरसरसितानामंग
स्त्रीनांशिशिविनोन्वालाभिः प्रतीक्षुंत्य इवपततीदल्कान
भसोवाश्विरेश्विवानांराजपः राजधामतिधूमायमानकव
गविभागविभाविनविकाराः प्रकीर्णकेरपाशप्रकाशि
नष्टोकारवनप्रकाणंतमीसाः कलदेवतानाम उपलिं
हासममाऊलेकालरात्रिविधूयमानहस्तकोशीवायमार्थ

श्रीनतपद्मसंकलमथानो विततमिव राज्यस्य समस्तपितपंकलोद्
नेयंचयाहकैः स्वखानवेकलाणि कयस्य कंरजेनरुद्रः महा
न्यानहूयमानस्वकयमपि निनायनिशाम् ग्रस्यसित्र्हनिम
मीयमस्य राजकलान् इनगनिवशाविशीयमः णालंकारना
कारिणोविनयचोयणवविधाहस्य ग्रान्कलचरणचलनला
कोदिरणिनवावासिनिभिदन्नीवाभिः स्तनविषालश्रोणि
सिंजानरणनानुरणितेणीभिस्वनाप्यंपासमपदिश्यमानसा
गवगहूमारसीभिः ग्रद ‥ वादपंठसंयंगस्फटिकनलदःपि
रपटलेपजांतिनैवरक्ताभुकस्यन्नासमाञ्छायप्रदहती संना
पवलविलीनकनकवलयस्मथाराभिवचेत्रलदाहनूहन
ती सवेमहूदरनरीपाभुकपंदीस्फरती ‥ णीनेवनिर्मो
कसेनरीमाकर्षयंती नखांसंजि निलविलोलेननीलतम
नेतमालचीवती ‥ रणवेशोकोविनेनपमिलरचनारहि
नेनायोगेमहूसेचयेनचंचलाग्रांशुनाकच कचभारनपीड
यासमञ्जनानाहरण्यमतलेमहूर्मेहूस्याग्रग्रसामानग्रद
यमिवकरकिसलयंयनानावह्ननिगारशीर्णनिस्वयथ
नीवणाकानश्रवेणायस्वकपोग्रलनिविहितमासन्नला
कं तनलोचनेश्रह्मनेस्तरकोभिः यामावेमानसान्तर
वेनविवसमपिदहूतीकक ‥‥ हूमारःनिश्रनिश्र
वेनविवसमपिदहूतीकनारा ‥ शासन्याग्रनीहायांनगाम वि
कृषेपृष्ठंनीवनिनाख्या

का. उ. भा. 1·14

घन्नलोकलशप्रमाणनाचोपमस्तनयुगलिमनवल्लहल्लयुगलायम
लेनोभिः सिंचनीवपुष्येतदण्णनदी '' ति ' नाभिराममरमप
रंवित्तापितवती देवपतिं ...... स्वपरित्रायस्व जीवन्नेवतनमर्ते
ति किमपण्यवदेवेति ततस्तत्तदपरमाकल्प्यमातइवमत्वेन
इवदुःखेनप्राधितेवचिंतयाग्रहलितइवतापेन शंकीकृतर
वातेकेनधुप्रतिपतितासीत् सौभाग्यचेतसिप्रतिपत्रमेजस्य
वक्षोपित ...... निष्फलत्वमप्यनीवलोहप्रहाराः कठिनेह
नभृजपर्यापयति ननमममसात्कारोतिमेतिरनक्रोशस्यकाय
...... यवक्यमाणेतः पुरागमात् नश्चमेत ......
नमनंप्रवमतितेजननी वत्सजाती गुच्छगच्छ '' प्राप्तछ स्वमे
मयाविनापिवानाष्पभिभगतिभवनदाडिमलते रक्ताशोकम
पंलोपाः पादपद्मा ...... पललभंगापराद्यव पुत्रकोलः
पुराणा ''' फल वाहणीगंड घनहरणाङ्कलेलितहपोसि '''
''' प्रयंगुलतिकेगाफमालिंगमाङ्कलंभामव ''' भद्रभवन
हासमहकार रानबोनिवापतोयोपांजलिः प्रणम्यमसिभ्रात :
पंनरभुकयष्यातिविस्मर ' मोकिंवाहरमिहरीभूतासिनेषा
तिकेस्वमेनः म '' सः नभूपात् मातन्मार्गलग्नकस्यममपंषा
सिहहमयूरके प्रज्व स्तनवलालनीयमिदंहेमपुत्रे मेदप्र
एपयामायानमंभाविनोप्यकेचवाकपुत्रालम्प विवाहोत्सवः
मातवसमलेनिवर्तस्वगृहंहारीतके समयनयमौविटलवह

115

नमानानीत्मेहिते मेदिनीपात्रे दोषा ध्यानेन प्रदोषनिकरमिव
विकचतगरकलिकाभिरमवचकनकनिकुञ्जनिकरमविरलं कुसुमैः ॥
लकेहावारगजगंधमदामोदयाविलसेवमानोविपतिविर
राजराजः पौरेराववतस्य अपितल्पमाम्रानासवसहामिव
योहृष्टमीविहारपविहारपल्ललमाभरोहृतेहिमीरमणः प्र
यायेवानीः स्वमानिनायदयभेदिमोपपुरिंदूदीपितयोदया
रिपुः नवकल्पवर्द्धयायायात्रासातराश्ववनरलितसर्वहृतनयत्र
दभुः पतयोवाहिनीनाम विनवधूपूर्णान्धिदयानिविवेश
गुहाविवरालिविशङ्कसर्वाशातिमिरसंहतिः प्रतिमासंभव
हषामिवततायानिद्राकुमुदवनानाम् प्रसांचवेलापावि
तमविनानतलवंतीनवैड्रापादेतावहितिविमर्शानलीविनो
हेमवेगमाहिप्रवान कश्यपसंदेपामितिमप्रणस्पकर्पापि
तेशालावीत् देवप्रामहावराहसंपर्कसंभ्रमतराभायाभा
गवत्याभुवानरकोनाम सूनुनसाविरमानले वीरस्यपस्याभ
वल्वाल्पपवपाटप्रणामप्रणयिवसुन्धरमणोपालोकपा
लानांपस्यवनिभुवनभुजोभुजपोवंडस्मसवनकमलिनी
चक्रवाकीकोपकुटिलकटाक्षेक्षितोपिभयवकितानुगणय
निवर्तनरक्षोनायापाविनारविलसवासीत् पश्चवनमाण
वहिप्रेतीनिःस्पदपमिदमानापत्रमहार्षीत् महात्मनस्त्रस्या
न्ववायेभगदत्तप्रमुखनृपतेवजन्दत्नपश्यतीपुष्पवतीनेपुवदू

ह. मेरुमन्दरमौ पालेषु श्रेयोरोमहाराजन्भूतिवर्मणः पौत्रो देवे
चि. भ्यः केलासमलिनैः श्रावर्मणः पुत्रः स्वकीर्तिवर्मा नाम महा
स. राजाधिराजो न तेन तेजसां राशिर्मेरुगां केरलि निर्जितराजगुरुः।
११८ यो यमसैन्यै वाजायत महेश्वराहङ्कारेण यश्च बालचन्द्रश्री मा
हिमानीनश्रीमाचरानीममशोङ्गिर्ग्रहासाग्राहयन् यत्र वा
सिद्धलेभलवणोलयसभूतायाः पांशुमाधुर्यम मूलक्ष्माः त
स्या च यो वाहिनीनाथानां शोखेजहारान्तरत्नानि पृथिव्याः
श्रेयं जहारानकरम् श्रवनिभृतोगारवमथनन्नेहर्षे नः
स्य च स्वर्गहीनता स्वेरेव स्वदेशो स्यमादेशोभस्करयतिः।
भास्करवर्मा पवनामानानयः शोनतो भागीरथ्या भीष्मद्व
कुमारः समभवत् प्रथमस्य चयो श्रावाराम्भसंकल्पः श्रे
यान्स्यणान्सारविरहयाह्नेनाहमन्येन महस्यां मिति देह
श्राद्धायेमनोरथाग्निमुवनद्रुलेभस्थयानगामसननमन स्रेय
थेनसकलभुवनविजयेन वा सत्प्रनावा यहिवाग्रचेयय
नापत्त्वलनतिरयाहनजगन्येकवीरेणदेवोपरनमित्रेण
मैत्रीचयथाः कार्यमपेहितिणीवोणीभृताम् कार्येचकोह
शोनाम नडवेयपमास्यमानमृपानयोमित्रनाहेवं देवस्य
हियप्रणां मिमेश्विचीयतो वहिरेमभूतानिपनानिवाहावव
हकेवलेविमैत्रेणाचयवानामपिमाहायकसमाकनम
नोरथानिरवकाशः किमतवायनतस्य चनमायरग्राम

118

गृहाङ्गणगवाक्षस्तम्भस्थित्येकदेशादागतोपसृत्यासेनापिलक्ष्मी
मृणालविटङ्कशोभनडोलेलितहृदयोरविंचिकरम् एवमवट
मानसैकलोपायसंपरिपदाधेः सिन्ध्यार्थनामामात्यमवके
वलेमतक्रुध्यामानः शृणोतु देवः प्राग्ज्योतिषेश्वरो दे
देवन एकपिंगाश्वानंगहिहिषा देवाश्व इवगोचमिदायने
जयश्वपुष्कराहेणावैकानेनश्ववश्योपनेनमालयाविल
श्वमापवेनाजयंसेगानसिक्ष्णति यदिवदेवस्यापिमैत्री
यतिहृदय मद्याक्षतिवपर्योगानरितेरास्यमनतिह
निहृदयहृति ततः किमास्यते ममात्तापानो ग्रहभवन
विहोत्सवे हरितिशिविकटकेयूरकोटिमणिविघ्ठन
कणितकटकमणिशिलाकाककलानिनादोद्घृष्टगति
देवस्यकामरूपाधिपतिः श्रुमिशाससेनवत्तविमल
लावण्यशोभागवहयानिर्गीशीणामुवेष्टशितिविराजि
हृष्टीवाणायनरप्राग्ज्योतिषश्रीः नाभिनन्दति देवः प्र
णयमातापयन किंकृतनीयं मयास्वामिन इति विरन
वदमितस्मिभूपालः एकोपलभ्य देवगृहस्मिंगेणात्
यितवहमानः क्रमाद्रेमृतरमाभोगानपश्यतिकरेणान
पंगणाद् हेमवेगकक्षेभिवनाहशि महात्मतिमहाभि
नवेशणपण्योगुणितांशाग्रहरेपयोत्तमहाहिदिशियति
मसिपण्णन्याख्यासमेप्रावर्त्तेनेमनः सकलजगत्प्रप

हृ
ष
सं·
१८२

त्रपदवोपिशिशिरायैनेत्रिभुवननयनानंदकरेकमलाकरे
वालिम्मदेजनः त्वद्गुणगणाक्रीतान्नकेवयंसख्यस्यम
नेत्रमाधुर्यगुणमभूतजगसोदशादिशः प्रकीर्णावदानोज्ञान
स्वभावसंभूतसाहृदयस्यकृमदस्यकृतेकेनाभिहितः शिशि
राश्मिः श्रेयांश्चसंकल्पाः कुमारस्यस्वयंवाकृत्स्नालीमपि
वसमालम्बितपाशासनेस्वलिदिहृदाहतेकसंयोनमस्यति
संवबितामेप्रीतिरमृतासंकल्पेन ग्रवलेपितिपणावपिके
सतिशिवकुमानोहृदयस्यकिंपुनः स्वहिदिननस्थायनेर्थ
यश्यानचिरमपियमस्याक्रोशयतिकुमारदर्पोनोत्कण्ठेनि
हसेवगाल्लविलापयात्रभूव देवकिमपरमिदानींक्लेशाय
त्यभिजातामभिहितेदेवेन सेवाभीरवो हिसेतः नत्रापिवि
शेषेणयमहंकारयतोवैलक्ष्योवेशः अस्त्येतावदस्मत्स्वा
स्थ्यावेशः पश्यतुदेवः गुरुषस्य हिमेवाश्रुति इजेनसेवा
तिहृदयाद्वगंतावाभिमुखीक्रियमाणस्य कुटुम्बिनेवाः
संतहृदयानलस्यावादेयमाणस्य कुरपरिवयौवनजनि
तेनानाभिलषितभिरसत्संकल्पैवाकलीक्रियमाणस्य ज
रत्कुमारीमिवपरमार्गणयोग्यामतिमहतीवावहंतोयपश्यतः
स्वग्रदेहवंधमिविवद्धः स्थितैः सम समैग्रेगृहैवायाल्यमाणस्य
गृभिरोगाम श्रुतानेसमसंग्रस्थानेभूतैरिवसलिलैः कर्मः
भिवानुवर्तमानस्य सकलशरीरमेनापकरंकरोत्यास्मि

117

वद्धकिनिः क्षालितस्य संप्रवेष्टेन जकुले उपहतसकलेंद्रि
यग्रामस्येव विसृष्टवत्यागतविषयग्रामग्रहणाभिलाष
स्य प्रथममेव तोरणतलेवंदनमालाकिसलयस्येव शुष्य
तः हाररत्नशिथिलितहृदस्य पीडितस्य प्रविशतो द्वारे हरिणस्ये
वापरैर्हन्यमानस्य करिकर्मेव सृष्टस्येव मग्नशृङ्गः प्रतिहार
करप्रहारैकर्मस्यमानस्य निपिपाटयप्ररोहस्येव वद्धविणा
भिलाषाद्दशोन्मुखीभवतः हस्तमार्गेणस्याप्यतिविप्र
कृष्टविहृतविसर्जितस्योद्वेगं व्रजतः प्रकम्पकस्यापिच
रणतलेलानस्याकृष्यैव मीयः ह्रियमाणस्य भ्रमरकेन
रथ्यकालोपसर्पणप्रकुपितेश्वरहृहृदयस्य प्रलयस्यप
गह्नताः कपोलविकोपपरिभेत्स्मितस्याप्यभिन्नमुखरागः
स्य ब्रह्मस्त्ररव प्रतिदिवं दनोच्छ्वासिरः कपालस्यस्पर्शेव
रहितस्याशुभकर्माणि निर्वहतः विप्रकोशिवोभयलो
कभ्रष्टस्यानकुंहितमवोगिरसलिहतः वातिनइवकव
लवसेनमुखविवाहमानात्मानोविरचानस्य ग्रनशनशाखि
नवि[illegible]पटपाश्चितजीर्णपाशस्यशरीरेकपयतः स्वनइव
निजदारपरांमुखस्यजनयमकर्मलग्नमात्रेनेताउपतः प्र
नक्षेवानविनभूमिदीयमानान्नपिण्डस्य वलिभुजइववनि
हालोकपगुरुपपुरुषवर्षस्याहृष्णाविहिनाघुष्णोजीवित
प्रसभशानपाटयानिव पिपासवस्यगर्दभूतापटमीकृतानाना

दु
ष
सं·
११८

ज्वलद्भानवसर्पतः विपरीतनिद्राजनितमाधर्येऽपूमान्न
प्रकाशितारागैः राजपुकालापैः शिरोरिवमुण्डस्य विलोभ्य
मानास्य वेतालस्येवनरेंद्रप्रभावाविष्टस्यानकिंविनायकरेता :
चित्रपटकषड्वालीकगणाधारोपणैः बक्रियानिमानस्व
स्य निर्वाणेनेजसः समानेनीमनुपालितरजसोवकरद्ध
टस्येवनिर्माल्यवाहिनः कफविकारेणेश्वदिनेदिनेकटु
कैटदैन्यमानस्य मोगानस्येवानस्तूयविजम्भिजनवैराग्यस्य
काषायाण्यभिलष्यतः निष्फाहपिमान्त्वलिपितेऽस्य
वरित्वविभिक्षमाणस्य प्रयोगवमनस्येवकुशयननिल
ममधिकनरकक्लेहैतोः तलायश्रस्येवपश्वाकृतगोरवस्य
तोयार्थमवपिनमतः प्रतिक्रूपणस्वाशिस्माः केवलेनसं
त्वप्रस्यवचसापिपाहोस्पतः नित्यवेत्रिवेशनाभनत्वल
येवरपयानकस्य दैन्यसेकोविनष्टदष्टतावकाशयवा
हेमपुरुषिकयापरिवजितस्य रुमितकर्मांगीकरणक
पिनयेवेत्रत्वाविपुत्रकस्यापनग्रहयाक्रेशानुपाजेयतः
स्वस्थितिबुद्धावमानेवचयतोनुकूस्य सत्यपिविविधफल
सापिवासमरभिलाविनेत्रसांगलिमपरवयतः कलपु
त्रस्यापिकृतागमश्ववभीतभीतस्यसमीपमुपसर्पतः दर्श
नीयस्याप्यालेख्यकृतमस्येवनिष्फलजन्मनः विदग्धापि
वेपथस्येवापपानम्लानस्यपाक्रिमतोपिविचित्रेणेश्वरसंको

११४

विनतकरयुगलस्य समसमर्केषेणुनिरग्निपथमानस्य
नीचसमीपकरोत्पभूनिरुद्धाश्वेत्रियमाणस्य परिभ-
वैरल्पणीकृतस्तङ्गरवोनलेनानिश्यतेज्वलतः भक्तस्य
प्यभक्तस्य निकृष्टाणः संतापयतोवन्यान् विमानस्य
प्यगतिकस्य च्युतगौरवस्यापस्तारूढकृतः निस्वनस्य
पिमहामांसविक्रयंकुर्वतः निर्भेदस्यास्वनत्रहनेः य्र
योगिनोध्यानवशीकृतात्मनः शायोर्थायप्रणमतो
दयपंगुरस्य गोत्रविहूषकस्यनेदनि स्पतोमनवि-
ननेहामयातः कृलांगारस्यवंशदहनः लपयोल्लर्ण
पिलबेकंपरामवनमयतः जगरघरिहरणमात्रय
योजनजन्मनोमांसपिंडस्य गर्भेसमस्यमानरधुणा
नांकर्मणामाचरणाद्गतकस्य किंप्रायश्चित्तकाप्रम
तिक्रियाकृगतस्यप्रांतिः कीदृशंजीवितंकः पुरुषा
भिमानः किंनमानोविलासाः कीदृशोभोगश्रद्धास्व-
वलंपंकरवसवमपस्तावयति दारुणोदामवातेपि
कृरच्छसिते उपयान्नर्तिपनेदने ग्रभवनिभूतेरस्तन-
स्याः नमोभगवद्हलेभ्यः हावेभ्यः नमायमेजलिरे
ध्रुवयंस्यानिहतहृदयवमाण्डीः शिवंसपरिच्छदः करो
तपटर्थंमतमांगंगांगामिष्यति मवेप्रियरतः क्लीवः
ग्रहृतिमांसमयः क्रिमिः ग्रगणमानोनरकः पादः

हृ ष स: १५८

रञ्जोत्पन्नमेरोलमांगोजंगमेपादपीठ: पुंस्कोकिल: कात्कु
क्वणितेषु शिखीमधुरकेकारवमुखलक्रोडः क्रोडकम्ब
णेषु पवनीयवाटकरणेषु वेणुमृदङ्गनादो वेणुका
यः करणवंपक्रवोषु पलालेसज्जाघालिषु ह्लकला
सः शिरोविहङ्गवनादो जाहकग्रामकेवचनेषु प्रतिबा
हकः पादसेवाहननामकर्वकः करतालडनेषु वीणा
रवः केणाभिवानेषु वाचकः सवकोपिमन्यमध्येहजिला
पिवाभोगीपुलाकोपिवाकलमः वंदेहणमपिवनामा
नवतानवता नममोनमनतेलोकयादिराजन्यापभागिमन
स्विनः तदेवसभिनेदनामसहीयप्रणयोदेवोपिदिवसैःक
तिपयैरेवपरागतः प्राज्यानिषष्ठरदनिकरानवेनसीस
क्रान्तसोमभूत प्रविराश्वनमस्कृत्यतिजगाम राजापि
रजनीनांकुमारदर्शनोत्सवकान्तीकृतनहृदयः समनैन
मीन प्रातमायोर्णोदिमहनाममूलमेवमय्यवशीकरणे
प्रभातेवप्रभृतिप्रभूतेप्रपानप्रतिहृतापिच्छिनेदत्वाहस
वेणुघ्वहिरणेन प्रानसमापितनः प्रभृतिप्रभृतिकैरव
रैसमपमिदंप्रावृतेन कदाचित्राज्यवदनभुजवलोपा
र्जितसवेखमालवराजमाथनमादायागतोसमीपवा
सितेलेखहारकायालिमसृणेन प्रमाचप्रभितवी
भूतभ्रान्तपोतकरतामानः कानरत्नदवोगभूत सूक्तोप

119

कारमिव विवेकस्य प्रतिष्ठसमस्तसकलव्यापारः प्रती
हारनिवारणनिभृतनिश्शब्दपरिजनेन निजमन्दिरे सराजं
कपरिवारस्तदागमनरहितेन माणेण हतेन प्रत्यभागि
रेकैनैव वाजिना कतिपयाश्वसंपत्रपरिहितो मलिनवासा
विशुधारधारानूरितेन निर्गोतवक्त्रलोलाहकोलपरिकरप
विरतनस्फटनेनैव कुटदयेन तपदयलग्नैः स्वामिसत्कृतैरि
वषमस्कभिः प्रुवेसम्भुपदर्श्यमान हरीकृतव्यायाममशि-
थिलभुजदेहोपदधमानमंगलवलयैकशेषालंकृतिः
प्रनाहदोपपुष्कलालविरलनेणिश्रोकदहनवहमा
नमहन्हृदयस्थाङ्गारेणवदीर्घनिश्वासवेगनिर्गतेनाधरेण
शुष्यनाशासामिविरहविधुतजीवितापनयपैलस्याहिव्वा
छावातिपटलेन पटेनैव प्राप्तनवदनः विशाखिवकुवेली
भूतैः स्वांगमपरयपांगैः वमत्रिववदव्यथीभूतभुजाभ्या
णमायतैः निष्कमितैः पानकीव्यायराहीवग्लाहीवमवि
तःइवशालिनइवपूतपतिपमनविषाणःइववेगदंडयार-
णः ह्रधांलमपनिश्रीकरइवकमलाकरः इयोदनति प
नरमेनाहहोणिः प्रकृतरत्नइवमामेरोराजन्हारमानगा
म प्रवलीर्यवन्तं गमाहवनमपुलोविवेशराजम
हृत्रेवचविमुक्तायविरलैः पदैः प्रमसृसोध्यांप्यवगा
कमपपृष्ठकेवेकरुणामनिर्दिंरम्भैरोट शिथिलीभूत-

ह च सं १२८

मन्युवेगस्रुपुरोवपुवलागत्यनिजासनेनिषसाद अथमथ

न्मलितमनोवेचमायोमन्त्रेमत्नालपत् समतिक्रान्तेच

कियत्यपिकालेभ्रान्त्वमाणान्नन्त्रान्तमप्राक्षीत् अथाकथ

यच्चयथाहृत्तमखिलंभेदि: अथनरपतिस्सचवाच रा

ज्यश्रीहृतिकर: कइति सपुनरवादीत् देव देवभूयंगते

राज्यवर्धनेगुप्तनाम्नाचगृहीतेकुशस्थले देवीराज्यश्रीः

परिभ्रश्यवंधनाद्विन्ध्याटवींसपरिवाराप्रविष्टेतिलो

कतोमश्रृणवम् अन्वेष्टारस्तुतांप्रतिप्रभूताः प्रहिता

जनतानाद्यापिनिवर्तन्तइति तच्चकर्ण्यभूपतिरब्रवीत्॥

किमन्यैरनुपदिभिर्यत्रसातत्रपरित्यक्तान्यकृत्य: स्वय

महंयास्यामि भवानपिकटकमादायप्रवर्ततांगौडा

भिमुखमित्युक्त्वोत्थायस्नानभुवमगात् कारितस्ना

नश्चश्रुवपनकर्मणाचप्रतीहारभवनस्नानेनशारी

रकवसनकुसुमांगरागालंकारप्रेषणप्रकाशितप्रसा

देनभेदिनासावमभुंक्तानिनायचैतेनैवसहवासरम्

अथापरेद्युस्समेषवइतिभूपालमुपसृत्यव्यज्ञापयत्

पप्रवनदेव: श्रीराज्यवर्धनभुजबलार्जितेसाधनेस

परिवभूमालावराज्ञ्येवेति नरपतिनाम: एवंक्रियता

मितिप्रत्युत्तरोदशोयांवभूव तथाथाभ्रनवरतमालि

नमहतमदिगमोदकालेमपुकरज्यरजनिलवकरं

पंरपंकिलतराणां तारणैश्चैलानिवज्रंगमांगेभीत्तगवितराम
नलपराणिवमहीमहमवनीर्णां व्यत्फलसमङ्कटवना:
मोहम्रव: पारदिवसानिवपुंजीभूतान् अनेकसहस्रसंख्य
ल्कोरणै: चारुचामीकरविश्रयामरमंडलमनोहरांशुह
रिणां हंसोहरीन् वालातपविसरवर्षणांचकिरणैरवे
केन्द्रापयीकृतदशदिशामलांकाराणांविषयान् विस
यक्रान्त: स्फीतान्मादितमालवीऊवपरिमलडुलेलितो:
स्तुतिजन्यान्त्वास्त्रलावितहिगंतानपिनाराभ्फाणान्
उत्रपतिपादसंवपशुचीनिनिजपणांसीवबालव्यजना
नि जातरूपमयनालेवनिवासपुंडरीकमिवश्रियः छ्व
नातपत्रे अभ्रमरवरवजमरासमाहमानगगवनीर्णं
वारविलासिनी: सिंहासनशायनासंदीप्रभूतीनिराज्यै
पकराणानिकालायसनिगडनिस्थलीकृतचरणाग्र
लेअशेषांस्तु संवालेख्यपत्रान्मालेकाथप्रकौणाकल
प्रान् अपालोक्यानन्तसर्वमवनिपाल: स्वीकर्तव्यपा
पिकारमाहितव्यपालानन्यासिब्राह्मणहृदयैः स्वमायम
ल्वहमवबाल विंध्याटवीसदापचपरिमितैः प्रयाण:
कैलोस्य अप्रप्रविशानुरादेवकुलसमानवहिकवस
विसरविभावसूनांवनपान्यासीजदानीनीयमेनयमगि
माणमाकपामैः पुञ्जकणालासंबपरविनगोवाटवेष्टि

कं॰ च॰ सं॰ (१२१)

नविकटवैटैस्यापादितनवत्मनूपकरोषरविनस्याद्यपे
रयिविनवनपालहूगहिपमाणपरग्रामीणपाहिकर
कृगरैः गहननहषणनिर्मितवानेशमेरपेवेतग्रेदः
प्रेःप्रकाणपमाने ग्रटवीग्रापघानयाकुहुम्वमरणाकृ
लैःकहालपापघृकाषिभिःकृषीवलैरवलद्विस्वकस्वभा
गभाषितेनभज्यमानभूरिविलहेयवेरलक मल्पाव
कापेस्वकाषिलैःकालायसैविवक्कमस्तनिकाकठि
नैः स्याणस्याणस्यापिनस्याणनस्यलपलवमुकप
गमस्यपामाकप्रवृफिभिरलेमुमवज्जलैरविरहितको
किलादपैविरलविरलैःकेदारैःकृक्ककृष्यमाणैःना
लिग्रभूतग्रहनभुवमपहेग्रमुपरचितैरुवेमेंवस्त्रहः
ग्रपमानपक्षापदोपद्रवे शिखिशिखिग्रनिमार्गेऽस्मकृता
नांपथिकपाटग्रस्फोटनसलिहूमैरर्वेतपलवैलाँकि
तक्रायानासरवीसलभमालाकुमुमस्तवकांचितन
वल्लानकपिकोपकणग्रतिहितनागस्फजानास्क्रि
रुकटकलिपनकुटीरकाणांकुटिलकीटवणीवस्मा
णमकुगावनश्रणीभिनानामन्वागन्ननजयपजस्वफ
लाच्छिशावलसमीपमवासहलितमूलीकरस्वलव
कप्रकरपुलकिनीनोलणपकिनककंपीयक्रोञ्चं
तकापमेचिकामवितनरखोनिम्बनलपीनलसिक

तिलककलशीशोभितश्रमाणां स्नापयन्तेवालक्ष्णमलः
नालेनरज्यमानजलजडिम्भाम्बुडहकेभाकृष्यपाटल
शार्केणशाकलशिशिरीकृतदिशा वटमूलवचाटितकट
हारपाटलपुष्पपुटानीशीकरपुलकितपल्लवपल्लीधा
ल्पमानपोषसमसशिशुसहकारफलजटीजटिलस्
णानेविश्रामल्कार्यटिकपेटकपरिपाटीपीयमानपय
सोग्रटवीग्रवेषाग्रपानेशोत्पनमानपनमिवेक्षमनक्षा
णोकेविटुमत्रग्राहपतनमवागारीपङ्कदेसेगहदारिमिध्रो
काहसमर्वतवप्रानिवेशपविरपरिपाल्यमानपाद्यपश्च
तिकेनकृतहकलारकम्यापामयोप्यांगानंगनस्कंपार्श्व
सितकपोतकृतारकारवलवमानप्रान्तरापुटेनपञ्च
रपञ्जरपायप्रतिपत्रपटस्वरेण कालवेत्रकत्रिगुणाश्रित
तिवलयपाणाग्रथिनगीवाषूहीतेपुत्रवीदाहनमपैः॥
पोटक्रौडनूफवाटिणा पुरस्सरवलहलीवेदपुरागमरेण
नैकटिककूटविकलोकेनकाहसेग्रहायमटवीश्रवि
पाताप्रवापटखपनखवपानवहलीसमारोपितकटी
कृतकूटपापेशगृहीतमृगतन्त्र तन्त्रीजालवलयवा
गुरैः वहिलाप्रैरिंचरडिंमावषस्कृवीरंसमालव
मानवालपाशिकैः खसंगृहीतयाहककरकपिंजला
हिंपंजरकैः पाजनिकैः मंचरडिकृतलाएकलेकालि

हर्षच०
१०२२

मलतावधूलदालसपुत्रानांच पेटकैः पाशिकशिशुना
मटाह्रिसर्पाणांरुंभान्नरिनतिनिंरिनरसाध्यमानकौलेय
ककुलवाटकारैश्च विहगमृगपोमृगयायुवभिः क्रीड
ड्डिः परिणतचक्रवाककण्ठकबपकच्छोपोपयानांव
ल्कलानांकलापान्नातिचिरोद्धृतानांधान्यहिंशोपलकी
ज्ञद्धमानांगोणीरगुणीनाः पिच्छानांहालस्त्रीगणाप
वमूलकानांशङ्खलानांमंभारांश्रमधुनोमातिकसमपू
रांगजस्याक्षिप्सप्तच्छिद्रचक्रमालानांलम्बमानाला
मञ्जकन्द्रटनदानामपत्त्वांखदिरकाष्ठानांकृष्णसकगे
रकेसरिसन्नाभारवप्रणश्लेषप्रसभूयमोभारकोलाके
नातायननननाग्रविविनविविनवनफलसरितपिटकः
मलकाभिसुप्राभ्यर्णांग्रामगानवरीभिसरमाणाभिर्विक्ष
पविंनायग्रामिर्थ्रामेपिकाभिर्थ्यामाहिंगानरसितमः
नस्त्रयक्रमानक्रपशृवाणांपुणाणपांसकिंरकरीषकु
रथ्यहस्तीनांसंक्षोभःस्थपालचक्रवीकोतिणोणाकठः
श्रेणीनांसंपातैः संपाद्यमानस्वेलोभीविन्द्रपत्तेद्व
संस्कारेग्रामकनिष्ठदानवाहकदणोद्धीयमानद्दीए
देलाललंचिमन्नंगवैणावद्धमिभिस्रुनिखातगोरकाः
रंकाणांकृणांकिनणाणाकणाकलिननंगांडैगैः सघनप
त्रिनविषाणकटविटपैर्वाटैरत्नैवैर्द्रुमिः पूणामायमानो

122

पक्कं वे ग्रुतिविप्रकृष्टोनेर्भेरक्तिनस्त्रिपन्नहाझटेवेष्टितैः
कार्मुककर्मोणवेणाविटपसेकटैः कण्पकितकतकरट
एनिर्झराभुवेधैः रुरुवृकवचावकेकहरसमरणमिथ्याग्रे
यिपर्णगवेपुकागर्गेहलगाहृनगृहवाटिकैः निबोनो
श्रुकाष्टाणोपितकाष्टालकलनाप्रतानविहितच्छेदैः पवि
मेरलवहरीमेरपक्कतललनिलमबोदिरकिलवहवनस्र
पैः कथमपिक्रकूटरहितानमीयमानसत्रिवेशैरगानाश
लिलमवनलविरचितत्रिशूपिकावापिके विकीर्णव
टरपाटलपटलैः वेणुपोटदलनलघारमयहितिविहित
भिः किंशुकरोवनाकचितमेरलमेरवल्वजनवहोगारण्ड
भिः शाल्मलिफलसंचयवकूलैः सन्निहितनलपालिषो
लकर्लंरक्रूमदवीजवेणुतेरलैः संगृहीतसालवीजैस्म
मलनलानकाष्ठर्यंहूरत्वगायतकैरोपणनगानात्व
मदनफलमालितमेंवकामवमध्यप्रायैः कुसंभकुंभगो
पक्रमलैरविरहितराजमाषवग्रसकर्कटिकक्रमांड
लाबुवीजैः पौष्पमाणवनविशालमालयानतकलशा
लिनालनातकाद्विभिवटवीकडगुलिनोरहैरहपतेवनया
मकेहटेर्णा नत्रैवचावसहिति ॥ इति श्री हर्षविरचितेमु
द्वाकाव्ये षष्ठउच्छ्वासः समाप्तः ॥ ॐ नमः सामे
द्वाकाव्ये छुत्रलशिनोमसमप्रमतच्छ्रामः ॥ ॐ समहसामे
हाकाव्ये षष्ठवृत्तलक्षितोमस्तमसमन्तच्छ्वासः
पाट्यतामनोरणप्राप्तिनामिवद्धाति देवनापिक्रियते

हृ ष से
१८३

भगवतो ऽपूर्वमेवैव विरजनसंपर्कोनेहसन्तानिदर्शनाभ्य
दयः कस्य न स्वल्पायभवतिमहात्मनामुलाभस्य ग्रन्थाप
ये भगवन्त्यापयपार्थिवस्य साक्षामकान्त्रिगीर्ग्य विवेदावि
भ्याटवीम ग्रामाचनस्पमिन्नेत्रनस्त्रवबहलिवमानं प
कटातभूपतेभ्रमन पवाटविकसामेनणारभकेतोः कृत्र
यात्रकेतनोमक्रमोपिकज्जलश्यामलास्यतावलयेनाः
पिललाटस्थैः कतमोलिवंपमसकादिवोमकाण
भूमाश्रकुसमेगन त्रिपाखेन त्रियामामिवमाद समस
वारिणीललाटस्थलीस्व हतेश्रवतेसिनेकणुकपतक
प्रभाहरिमायमानेनपिनद्धकाचरकाचमणिकर्णिके
नश्रवणेनशोभमानेकिंचिच्चलसभ्रविरलपत्मणः च
हुषाम्हतेनरागोविकारमापनेमोपश्रकतारत्ववे
तनमिवरत्नेश्रवनाटनासिकेविपिदापंडविकिनवि
भुकेश्रहोतहनुकपोलक्षदासिपटेनेहुषद्वायग्री
वावेपस्क्वत्रस्कंधावभागमनवरतकोटणकुंडलीक
रणाकर्कशश्यामायामविलासिनेनोमलेनोरस्माहमेन
मिवतटशिलाश्रयिमाने विस्मपिरेः ग्रजगरगरीय
साबाभुजयुगलेननवयंनस्हितेशैलमालद्दमाणा
हाविमाने वराहवालवलिनवंपनाभिरागरुमनम्हे
कान्नकाभिजेटिलीकृतस्प्रकोष्ठप्रनिष्ठागतेमोदंत

मणिविश्चेत्राणुधेवलचेविभ्राणे ग्रनेहिलमणितणिवेग्रः
ह्रीमणीवर्मेनिर्मितचेतिकचोविश्चविश्चकलत्र्ररकितप
विवारयामेत्रजातनालकितपाश्चेगमचमस्तणम्नुहिमा
गभास्हरयापारतरमेलधालिमसुमलमलिक्षयाकूपा
णपकवालितविषांलिटकहिग्रेरधं ग्रहामयोवनोलित
मातमध्यभागश्रहमोसभरिताविवसावीयमावकर्केरो
हपते ग्रक्षमलवमेमघेतमलोग्रायग्रभूतशारमृताण
वलक्षमूलवमेपंठपीत्रिनेनालिक्तलकललोमवक
छंमनुपदषपयेते उत्रवत्रिभागेनेमितयावपिञ्छयाहः
मिविरेविरिरनजानिमांणेवग्रामाणेप्रगारमहूरपि
बापचलनाविविन्नतविनसारगुहणिवामरुंकेपाध्या
पतुभितेभिलरमानेनावाक्षिरमाभितपागतेकतल
कविवयग्रवेभितेतरजेवाजतिरुलिकवन्पतवेपक
लोहितहपिरयानिरेजितवावबन्नतावग्रुविततिषक
विभाद्यमातकोमलक्रोडोमण्डुक्लिम्लाशशेतशिता
टवीशिलाग्रग्रंथितग्रीवेणव्यापाहृतचघंतेतनाव्हः
नालनातितिरिणावर्णेमहिमिवम्टगयायाटघांधेते
विषमविषहृषितवटतेतवविकर्णेतक्रम्लाहितेव
मूलपहीतेतव्यग्रटतिणकगग्रे जेगमभिवभिवितट
नमालयाहपं यज्ञालिलितमघमसावललभिवभ्रः

हृ
ष
सं

मेतेऽंजनशिलांतमोरविवलेन श्रयस्मारयिवगलेंतमोर॰
विन्ध्यस्य पालकंकरिकलानांकालपाशेनेगृहीतो ध॰
मकेनेमरगराजवक्ताणो सहानवनीमनोमहिषमण्डला
नाहृदयमिव हिंसायाः फलमिव पापस्य कारणमिव
वकिलकालस्य कामुकमिव कालरात्रेः शवरयुवानमा
दायादेव सर्वस्यास्य विंध्यस्य स्वामी सर्वपल्लीपतीनामय
ग्रहरः शवरसेनापतिर्भूकंपोनाम तस्यापि निर्वोतनना॰
मास्व श्रीयाः सकलस्यास्य विंध्यकांताराग्रपस्यपणो
नामप्यभिव्यः किमन्तवरेशानाम् पर्वएव्युतदेवः यो॰
गोयमात्वाकलेमिति कथितेन वनिचातत्तु विनितलवि
न्हिनमोलोः प्रणाममकरोत् उपविसे वलितिरिणामहः
दादेशायायमत् प्रवनिपतितस्य सस्मानयत्स्वयमेवतमया
वेत् शृंगाभिस्ताद्धपमस्य सर्वस्मादेशस्य विहारं शीला
स्युटिवसेवृतेवृतेवृ भवतः सेनापतेर्वास्यस्य वातदत्तुमी
विनः कस्यचिद्दरावृषानारीआगतनाभवेदर्पणेन गोचर
मिति निवेदितस्तुभूपालालयनमसादेनान्मानेवहुमन्य
मानः श्रणुनाम दर्शिंनादेवधनतापयत् देवश्रयेणा
त्रहृदिणो परिगताः सेवरेतिसेनापतेः कनपवनायो ना
प्रोवेत्रृपाकामिदवलानप्यापिदेवादेणहिदानीमन्वे
षणोपतिहितमननस्कस्वे: किंयतेयत्नः इत्यस्यवगव्य॰

124

त्रिमार्गापवर्गनिसर्गितेनमन्दतिमहीपरमालामूलरहिमं
हीरहेम्बौघैः पिंडपातीप्रभूतैनैवासिपरिहृतः पराशरीरि
वाकरमित्रनामामाणिविनिर्दीमाश्रितमधुनिवसतिसपरिव
हेदानामिति तच्छवानरपतिरयितं यत् कृपने हितमम
वनः स्वगृहीतवानः स्वर्गतमग्रहवर्मणो वालमित्रमैत्रा
यमाणलयो विहाय यत्रालक्ष्याणायमो विहानलत्रसमाधिः
सागतेमतेयुवेवकाषायाणि गृहीतवानिति प्रापणा स्वन
नस्यजनपविस्वस्थपिभगवती चवैयेषेपिपमगृहिणी
गरिमाणमापादयति प्रवज्या किंपुनः सकलजनमनोह
विविधविजने यत्नोनः कृष्टविलरुदयमभूमतनमघ
दर्पोतेप्रतिग्रामेगिकमेवेदपापतिनमतिकल्याणं यस्य
मः प्रयत्नप्राप्तिनदर्शनेजनमिति प्रकाशयाम्रवीत् श्रे
गमसमपदिशा नमृहेशेपयत्रालेमपिंडपातीमेवसस्काव ते
नैवीपदिश्यवनस्याप्रावनेतगतम् प्रयत्नकमेणगच्छव्य
ताम्यानवकेशिनः कुसुमलितकर्णिकारावसुत्रचंपकाः
प्रफीतफलेग्रहकाः फलभरनमितनमेरवः नीलदलन
लदन्नालिकेरनिकाराः करिकेसरमरलपरिकराः को
रककलिक्रकम्बरोमांचितकरवकराजयः रक्ताशोकपल्ल
वलावण्यलिप्यमानदृष्टाहिशः प्रविकसितकेसरराजो
विसरवध्यमाग्वारुपमहिमाणा स्वरजस्मिकविलतिल

ह ष च १२५

कलिताः प्रविचलितहरिगणाः प्रचुरामलकफलाः प्रसवस्रुता
पिंगप्रियंगवः परागपिंजरितजीर्णजंबूमालामधुपमेदुरितशि
ञ्जानितनलस्तम्बाः मदमलमेचकितमृदुक्रोटहसंटकाः क
ष्यमाननिष्प्रंकटकंटकिनगाः उड्डीयमाननिःशंकवटुलहंस
परमावमकलशाद्वलस्वभराभूमयः नमःकालनमवमा
लसाहसीतमालिसर्वातपाः लवकहरितदेवदारवः नक
णताम्बूलीलस्तनालकितनलजम्बीरवीथयः क्रमुमर(
सोपवलयलीकरस्ववक्रकुरित्विनत्र्यमानः वकुलमधुसी
धीरितलतयः परिमलवासितविनावशालनमयः कलिप
यदिवसहतक्रकुटीकटीकृतनकटजकोटराः वटकामसंचा
र्यमाणवाचाटचाटकैरक्ष्यमाणचाटवः सहचरीचार
णचवरवकोरवेचवो निर्ग्रंथशरिभुक्तणभुज्यमानपाकक
पिलपीलवः सदाफलकंकूलफलविशासननिष्कुकशुक
शकुंतशातितशलाटवः शैलेयशकुमारशिलातलसुख
शयितशशाशिशवः शेफालिकामहाविवरविनम्यविक
टमानगोपेयपाशयः नितानंकरकवेलितकलितकोङ्कमा
सद्रकारणामरोमंथायमानचमरयूथ्याः यथाहत्वनिव
णनीलांकमण्डलाः निर्विकारहककाविलोकयमानपोतपी
नगवयपेतवः स्ववणहारिसनीडगिरितितस्वलितारतिना
हनिदानंदमंदायमानकरिकलभकर्णतालडुन्नमयः समा

ह.
च.
सं.
१५६

तिनाखलमविनयंमहत्त्वेनेन वनीयं वनीतिसितुपस्कय
युवापतविश्रामसमयासमुत्रदेशालोवपिरीकृतनाटवीगं
हनामतस्मिन्नेवप्रदेशेस्थापयित्वावाजिसेनामवलम्ब्यचत
पस्विजनदर्शनोचितेनविनयेनहृदयेन दक्षिणेनबहुलेन
माधवगुप्तमंसे विन्यस्यैवराजभिरनुगम्यमानः चरणाभ्यां
मेवप्रावर्तत प्रवर्तमानेनतरूणांमध्येनानादेशीयैः स्थानेस्था
नेषुस्थाणुनाश्रितैः शिलातलेषूपविष्टैः लतामण्डपान्तर्व
र्त्तिभिः वनीनिकुञ्जेषुनिलीनैर्विटपच्छायासुनिषण्णैः
तरुमूलानिनिषेवमाणैः वीतरागैरार्हतैर्मस्करिभिः श्वे
तपटैः पाण्डुरिभिक्षुभिः भागवतैः वर्णिभिः केशलुञ्चकैः का
पिलैर्जैनैः काणादैरौपनिषदैः ऐश्वरकारणिभिः कारंध
मिभिः धर्मशास्त्रिभिः पौराणिकैः साप्ततन्तवैः शाब्दैः प
ञ्चरात्रिकैः अन्यैश्चस्वान्स्वान्सिद्धान्ताञ्शृण्वद्भिरभियुक्तैश्चिन्तय
द्भिश्चप्रत्युच्चरद्भिश्चसंशयानैश्चनिश्चिन्वद्भिश्चव्युत्पादयद्भि
श्चविवदमानैश्चाभ्यस्यद्भिश्चव्याचक्षाणैश्चशिष्यतांप्रतिप
न्नैः दूरादेवावेद्यमानम् अतिविनीतैः कपिभिरपिचैत्य
कर्मकुर्वाणैस्त्रिशरणपरैः परमोपासकैरपिशाक्यशासन
कुशलैः कोशंसमुपदिशद्भिः शिलापटोपदेशोपशाम
शालिनीभिः शारिकाभिरपिधर्मदेशनांददतीभिः अ
नवरतश्रवणगृहीतालोकैः कौशिकैरपिबोधिसत्त्वजा

120

नकाम्लिनंपङ्क्तिः ज्ञातमेगानशीलशीतलस्वभावैः शाद्वलै
रुप्यमंसामिश्रुकपास्यमानम् शुमल्लोपातोपविहविह
मानेककेसरिशावकेनपामतिपरमेवद्विवंनहरिणैस्ता
क्रान्तभिकपलिहमावपाकपलवं वामकातलनिविहं
ननीवारमत्तापावतीनकोणेनलेनवश्चिकोमैत्रीप्रसापयं
ते रुतरकरकिमलयनलवसूवलेलवाभिलनितजनत्पामा
हमज्ञीवं षश्रूरंमरकतमणिकरकमिववारिपाराभिष्टरः
येते रुतलतः पिपीलिकाश्रेणीनांपण्णामाकतणलतवप
मेवकिंरत शुकोणेनचीवरपटलेनसनीदीयमानसेवीनेवह
लवालतानानुलिमिमिव पाटंदवेहिमागमे हेहप्रभायाः
पावलीलतातोकाबापत्रहणमिव हिशास्मपरिवीते श्र
नैरहयादयोमावेनसिंदमुकलितकमुदाकैरणहिनपप
वलप्रसैनतवहुषाननन्तुणाटरुजंततीवनाष्णसहतामिः
ववर्धम सर्वशाहातरपरमामानेशिवनिर्मिते परमसोपान
मप्यनवलोकितेस्वर्गं शुवलितमपित्रपामिलग्रेत्रैलोकमी
वधमेस्याप्यागपनीयमिव मानसस्यापिमाननीयमिवयः
नवशापिवंदनीयमिव जन्मस्यैनिनियमस्य नतंलपसः
शरीरंचातस्य कौपीनकपालस्य वेषविधासस्य मनहसह
ननावाः हाहांदालिपणस्य पांशुपरागकषायाः मध्यमेव
यमिवतंमानोदिवसाभिश्चमदलीन शनिप्रधानेनांभीगका

हृ ष स

(.२७

रागोपितेनवर्द्धमानस्नुमाहरेहृागदेवशिरसानसावयवेद दि
वाकरमिवस्नैमत्रीमयः अकृत्याविशेषतस्तेनापरेणाद
ष्टपूर्वेणमानघालोकोवितेनसर्वाभिभाविनामहानुभा
वाभोगभाजाभ्राजिस्तनाभूपतेरप्राकृतेनाकारविशेषेण
तेनचज्ञात्मप्रकाशकेनगात्रीयसाश्रयेणचाहारितः वा
ह्यविवेचेनसिवपुरापदगृह्यत वीरस्वभावोपिचसंपादि
तसंभ्रमाभ्यर्थानः संकल्पाकिंचिदुज्जृम्भतकेनविला
लेविलमवमानोवामोसास्त्रीवरपजानंमहर्हिप्यानेकाभगादक्ष
टीराहरिणादविंशमहापुरुषलवणलावण्यतसंस्थितिप्र
मधरयावाचा सतो‥ वमोगपकतेनराजानमल्पगृहीत ॥
अभ्यन्तरंप्रविश्यातेनराजकुलमिवाध्यागतवर्द्धमानः
सेनामनेनाहमत्रेतिनिमन्त्र्यचकार पार्श्वस्थितंचशिष्य
मब्रवीत् आयुष्मान् उपानयकमण्डलुनापादोदकमिति
राजाचचिन्तयत् अहोहः स्वल्पसंयमनायासः सोऽजन्मप्र
भिजातानां स्थानेस्वल्पतत्रभवोगुणानुरागीग्रहचमोवह्
शेषचरितवानसगुणानिति अकाशेचावभाष भगव
द्ध्यानपुण्यानगृहीतस्यममपुनरुक्तः स्वायमार्यप्रगु
रुः प्रतिभात्यनुग्रहः चक्षुष्मानप्रसादस्वीकृतस्य
चपरकरणमिवासमानादिदानोपचारचेष्टितम् अति
भूमिभूमिरवमवाहयोपरः संभाषणामन्नाभिषेकप्रवा

127

लिनसकलवसुधसुमेरुप्रदेशावृत्तिपायमप्यार्थके ग्रामतो
भवतोयथाखवेभासीनोहत्वमिदायत्तिलयवोणाविशत्॥
ग्रतेकारोहिपमार्थेनः श्रेतवतोप्रमेयानिश्चायोवन्नादिकल
श्लिलाभारश्मकलय्यप्रतः पुनरभ्यर्थ्यमानोपियदानप्रम
पयतपार्थिवोववनेतदासमेवासतेपुनरपिभेजे भदेतोभू
पतिमुखेनलिननिहितनिभृतनयनयुगलनिगडपश्च्यि
त्वाकोचिकोलकत्याकलिकालकल्पाबकालप्रमिव
दालयत्रमलाभिर्दत्तमयूखमालाभिः मूलफमालाभिः स
रसमवमुत्वमत्रिवचपरिमलसभंगविकचकुहमयर्थलपांशु
देलतावनमवादीत् ग्रयमुभृतिनकेवलमयमनिस्यावेस्या
पिप्रकाशानमन्यारः संसारः किंनामनालोक्यतेनीवद्विरद्वने
येनत्रूपमविंतितोपनतमिदंहक्यथचपगते पवंविधेरन
सीयेतेजन्मनेनरावख्यितसकृत्तानिहृदयोन्मेवैः रहामिनन्न
निदतसेवास्माकमनानध्वनशोनफलमसकलभदर्शयतादे
वानोप्रियम ग्रश्रुतैः पीतमेपतसीहगणाभ्यां जातेनिकेएवमा
नमेतिहर्तिमुखस्य महद्भिः श्रुतोपविनानविश्रामेनिमज्जनेन
त्वाहशिशः हविसः सयामिंजातोसि साखजातानतनो
यसकलजीवकोलजीवितजनकमजननयदायच्छातम् पु
एवतिपुणयन्यापितानिपेवामसिपरिणामः सकृततपसे
पामाणवः येतवपरिगृहीतावयवाः ततसभमेसोनागपमा

[illegible]

मात्मेममनेमाम् ग्रहणवमहावनग्रमप ... शस्यकारणम
वधारयन्नमतिमान् ममहितिनहनिविलेहवंपोंमीवि
नान्नवंधस्यतिवंपमकेवयवीयसीत्वमावशेषा सापिम
नेविंयोगाहैरिपरिभवभयाइमेतीकथमपिविन्यपनः
मिहमशुभभावरवलवकूलमगाणितगात्रकलकलिलम
परिमितमगपतिशरभभयम् उरुमहिमसमितपथिक
गमनमतिनिशितधारकृशपकमवटस्थानविषमसावि
पात् ग्रनलामल्वेहवयमतिपलिशिनिशिवमनसमाम
टवीमटामः नवैनामामाहयामः कथयत्नवगुरुरपिपः
हिकदाचिर्यंतस्विहतनवरतः क्रतिपयत्नपगातानहाते
ति प्रथतकलाजानोहेगरवभहेतः पुनरप्यपाने पीमत्र
त्वलकश्चिदेवेरूपोहर्तोमोस्मानभयपानलवानभजनेहि
वयमीहशानो श्रियाम्योनोपायनानाम् इमेवेभावसा
णपवनस्मिन्नकलाहागन्यापरः शामिनिवयमिवंमनाव
संभ्रांतहूपरवपूरलाइपरविताञ्जलिः जालककरुणाःप्र
होतिनवलः भिहरधापनभगवांभदंत महकरुणांवने
ते वालैवलवहामनाभिभूताभूनहवोपिकल्याणत्र
पाहीपीपाकावेषाविवषावैष्वानेरविपानि संभावय
नेनामसेपोषितप्राणांभगवानभ्यपपयनोमसविनैः सभा
स्वमतैः ग्रनपरतपूर्वं क्रिमिकीटमपिप्रः विनंदयाः

कब सं ११५

ग्णेनार्येस्मगोणारगननमिति राजानन्नानामृत्तणाकेः सोद
र्येत्वेहाश्चांनदृनदृवडत्वेनदोहूयमानत्वदृयः कथमपि
गाङ्गदिकागृहीनकरोगविकलवाग्वाध्यायमाणहृदि
पश्चात् पराशारित् किंयहूरेमायोपिन् देवेज्ञानीयाज्ञी
वेहाकालमेनावेनमपि पृष्टेवानायाकामिकस्यामिक्र
नोसिकिमर्थ्येवनमिदमधपरानासिविशामिचकिंनि
मित्तमनलमिमाहिनः प्रभृतिकाल्मेनकथ्यमानमि
च्छामि कथ्यमानमाहिनः प्रभृतिकामाकारनोवाकीहृ
शीति तथाभिहितस्तभूयसाभिवराच्चवदे महाभाग
श्रूयतां श्रूहे हि प्रसन्नेच्छावायवहित्वाभगवनमनेनेवन
दीरोपमाभैकननहस्माग्रेणापहृच्छयाविहृतवानतिहृ
रम् एकस्मिंस्तु वनलतागहने गिरिनदीसमीपभाजि॥
भ्रमरीणामिवहिवहृतकमलाकरकाननाणारमितेस
र्यमाणानामतितरतानवनिनीनोवीणानत्रीणामिव
रटोकारमेकनानेनीरणोहहिनमधूलिकरमतिकरु
णमाकर्णितवानस्मि दृष्टवानस्मि च दृष्टां त्वां त्वां ते
नांगुलिगललोहितेनमाल्यप्रविष्टपारशलाकाशाल्म
भूलदारोणचवलघामाधनीनश्रामसप्रपगुनिस्खलद
रणेनच स्यणावग्नथितगुलच्छवनभूलनवचावत्राः
नवेडवदेहेवनन्नेगाजानन्वरेणवपोहपोडयपिंडके

129

नववल्लराजतटजटार्जुनैरितजानवाच शानावशेविहारिनो
हणाव विहारीहारिनिनन्दहालपलवेनचोकटवंशाविट
पकाणकाकोटिपाटिनकंचकपंटेनच फलसोभालवि
नानमवहरीलतानालकैकर्कणपैकेकलिविनमकिमा
रकोहरेणच कुंगश्रंगोः खातैः कंटमूलफलैः कट्टथि
नवाकूताव नाम्बलविरमसावर्वेदिनकोमलामलकी
फलैनव कशाकसमाहूतिलोहितनोक्षवयनामसोलोपी
कतमनस्थितेनवकणकिलनाल्नालकलेशोनवकेन
विकिसलयोपपाटितानपत्रकलेननकेमविल्कटलीदल
व्यजनवाहिता केनविकमलिनीपलाशापुटशृहीनाम
साकेनविन्यासयेथीकृतमृणालमूलिकेन केनविकल
कलमूककुजावामनवरिपवर्वेराविरलेन प्रवलानोवक्र
वावेनपरिहितां प्रापकालेपिकलोकते तैवामच्यमानाश्र
भालेपिनालावणेन प्रतिविम्बतेरामत्रबनललाकिमः
लवैः सरसैः दुःखहतैरिवांनः पाटलीक्रियमाणकाया
कगोरटभौकरलमनारिणाहततेनानमरणालकेनवर
कुचरणो नत्रालेनाममरनारीयतेनारविंदिनीदलेनकृत
छायमपिविक्षायंमत्वस्नवहंतीम प्राकाशमपिभूमव
यानिषायानां कृष्णमयीमिव निश्चेतनननतया मरुन्मयीमिव
निपूवासममषापाकामयीमिव संतापसंतानेन सलिल

ह. च. सं.

मषीमिवाहवग्रहवणेन विषमयीमिव

नतिमयीमिव पारिप्लवनयाजाड्यमयीमिव परिदेवितवाने

वाङ्लेपनमङ्गमकाणुकरान्तसमकनकपङ्काभरणोकल्प

लितामिव महावनेपतितां परमेश्वरेणनमोगयानङ्गले

लितां गांगामिवागांगतां वनकुसुममयलिपमविनपादप

लवांप्रभानवेष्टमूर्तिमिवलोकानारमभिलषंतीं तितन

लमोतकटपिनरपिंतपवलायतनेत्रशोभामंदकिरथे

णालिनीमिवङमहवविकिरणसंस्पर्शखेदनिमीलितां

कुमुदिनीमिवङःखेनदेवसेनयंतीं दयपद्मविसेवादि

नाग्रलघप्रदीपशिखामिव तामपांडुवपुषं पार्श्ववर्तिवा

रणाभियोगरत्नमालोवनकरिणी सिहाहृदेतिमयो श

विष्टांवलनगहनेघ्याने च स्थितां नकनलेमरणे च पतितां

पासतेगमहानलेषु च हरीकृतांभश्नामत्वेन च विरचितां

भस्मणीतां पूर्णाच श्रोक्लेकेशकलापेनमरणोपायेन च

विवर्णतामधुपालिभिरंगवेदनाभिस्र दष्टां च नगानपेन

वेपयेन च धूतमघसींपाणिनामोवेन च गृहीतां ग्रियमखी

जनेनमनाचनयां च प्रहेवंच्याभिविलासैस्र मृकेनस

वगागलेनान्मनां च परिस्फुरद्भिरोभाः सर्वारम्भभ्रमधैवेल

घमेनोस्थैस्र वरणलग्नाभिः परिचारिकाभिः दर्भांकुरवत्

वीतिस्र लोरदयविनिर्हितेनवचनाणां च दीनोः प्रवसिनेः

130

केयौ स्वलीलोनवपुष्पाणां च दीपोपनेतौ भिमुद्दामिरक्तपाग
भिस्वमल्पवशो घेणापरिजनेनेनजीविनेनच ग्रलसामस्त्रेव
दत्तामसक्तमोतो संनतो विनाम्रविक्षिप्तामाश्रान्त क्षणा
कायेश्यलो प्रवसिते प्रतिनोद्दः खेन रिक्तोसनेन ग्रथा
सिनामायासेन शून्योहृदयेन निश्चलोनिश्चयेन चलि
तोपैर्यान ग्रपिचवसतिव्यसनानां ग्रायानमायीनां ग्रव
स्थानमनवस्थानां ग्रापारमरतीनां ग्रावासमवमाना
नो ग्रास्पदमापदां ग्रभियोगमभाग्यानां उद्वेगमुद्वेगानां
कारणं करुणायाः परंपरायत्नतायाः योषनम् विनित
वानस्मि च विभ्रमोहर्षीमध्यास निम्नपनायाः स्वर्योनी
ति सात्मसमीपगानेमपितदवस्यापि सबलमानमाननमौ
लिः प्रणतवतीः प्रहेत प्रबलकरुणाप्रेर्यमाणाः नामाल
पितकामाः पुनः कृतवान्मनसि कथमिव महानुभावा
मेनामामन्त्रेय वत्सेऽस्त्वतिप्रणयः मातरिति वार्यभगिनी
मात्मसंभावना देवीति परिजनालापः राजपुत्रीति समार
म् उपासिकेऽतिमनोरथः स्वामिनीति भृत्यभावाभ्युपग
मः भट्टेऽतिमनोरथः स्वामिनीति भृत्यभावाभ्युपगमः
भट्टेऽतिरतस्त्रीसमुचिते ग्राप्नुमानितेऽस्यामवस्थायामपि
ये कल्याणिनिऽतिनिदर्शायोविरुद्धं चेद्भूमाविदस्यामनि
मते वालेऽस्मिनोरवोपनं ग्रार्येऽतिजनरोपणे पुण्यव

ह्रु
घ
सू.
१३१

ति इतिफलविपरीते भवतिइतिमाधायलो श्रुत्व कामी
मनसिजाते किमर्थे रोदिषीति शोकहेतम नयनीयनशो
भते ममाश्रवसि ह्रीति किमाश्रिम ह्यागतमिति यानया
मे ह्यवमास्मते इति मिष्टा इमं वेचिंतयन्मेवमस्थितस्मा
मणोत्त्राया यत्र मनसा यो धिदायतेनैव शोक विक्लवास
मधम्मकनिपयपलिनशां धिवामहीवासेत्थपसम
कतिमनलहृदयमेतापमुचके रहविंवभिन्नाणगु
गलेदहती समातिदयप्णोरतिरेशुहृदयमभिहितवती
भगवन् सर्वसत्वानुकंपिनी प्रायः प्रत्रः प्रणयति पत्रप
रतुः खिन्नपण्णीताद्दला स्रुभवेतिमाधानाः करुणाकु
शलशृहेव भगवतः शाक्यसिंहेः शासने सकलजनो
पकारमतमज्जनतानैनी परलोकमाधनेच पर्मोनुनी
नाम् प्राणरतिण्णस्वनयरेप्रणजातेनगतिगीयतीज
नेन प्रतमकभूमयः प्रक्रमैयेवप्रवनयः किप्रनविंप
रभूताः साधुजनस्त्रसिरिवेन्नमामवधमाम् यतइयंतः
सामितीरमतीनपित रभावेनमनः प्रवामेनचप्रातः प्रे
प्रेनचप्राघसावांपववगीसा प्रतिमत्तहृदयनपानपम
नयावनिवरलस्वनाधरिभवेनवतीचाणतिक्रतेनप्रक्र
तिमनखिलीप्रम्नाचमहादेवीपरर्यन्तक्रैधोलकरुषि
तमोक्रमाया ह्यपदैवदत्तैरेवविधैवरूभिहपदयतिप्रम

131

नैविज्ञावीक्षनलयाराहलेञः लेमपारयेनीसोफ्रे लिबार
येनमनलिक्रांतपूर्वैलमेष्यवगाणष्युहजन मन्नयेनी
रलेषिनयणयानमेलवि ममवपीर्यश्रियममवो विजय
येनमयारणमक्षयाञलनयन मयविभूतपूर्वमनसापि
पनभूयाभूत्वावर्गमय्यश्रविषाणि यरत्रायनामायापिनाः
वहमलयोकायनयनेयायायप्रदेशानिप्रणाम्यायाय
नवालीमयामिलिवालिकयएयाहरेनी महमक्रायो
क्षिप्तनरः यानेरहितिनवान् ग्रार्यपथ्याकथयमिनयाम
मिवरागमोमोवरीयमस्याः पुण्यश्रायायाः ष्लोकः श्लोक
नेचक्रकनेमात्रमयिवानप्रपविहान्नयर्थोयमर्थनामवि
ष्यति ममहितुकायवरवभगवान्मगानः ममोपगानय
वकयिनेमयाम्मिन्दनेनियनमामसिद्यानिपमकया
लः कुःखोपकारयदलभिहुर्हैश्वसैगनैः कभाविनैः ख
कैश्चटर्थिनिकर्षानैः नानामामगुहनिगिरेकोष्ठानैः
मूलपीलामनोप्रवोपमदवीमाराययिष्यतीति नञ्चन
लवमामायेःप्लभिदयानामापुनरयिपादयोः पतिनवनी
मोहप्रमगायत्वरमाणाम्मनिकवम्मिममपलिकवमपार
णमनिकरुणमनित्रमवयायेनद्राषिनमञ्चनेयिलप
ज्वालिनिकनमनामव्यनावाकारमेवाहिन्यादयाषवरु
मीक्षनमेटहोदयाइवमोदयोवम्यात्रवणेनश्रवणेयाः

हर्षच. १३२

श्रमणाचार्यमुवाच आर्य निपतेमैवेयमनार्यस्यास्य जनस्याति
कठिनहृदयस्यातिनृशंसस्य मंदभाग्यस्य भगिनी भाग्यै
यैरेतामवस्थां नीता निष्कारणवैरिभिः क्वाकेविद्वीयमा
णां हृदयमेव निवेदयंती इत्यन्कालमपि श्रमणमत्यधात
आर्ये अनिष्टदर्शनायक्लेशायतः इति भाषमाणपरित्राणाप्र
णेपापार्जेमायपामः इति भाषमाणएव तेनल्यो प्रथममग्र
शिशिक्षवर्गानुगतेनाचार्येणानुरागैश्चावलीयमसलेन
सामंतलोकेनपंचाददाक्रम्यमाणप्रश्नीयेनानुगम्यमानः पु
नहतास्त्वानेनधाकापुत्रीयेन प्रदिश्यमानवल्मायद्दामेवते
प्रदेशप्रविरलैः पदैः पिवविवआवर्तेन क्रमेणाचममनुप
गतः पुष्पावलताववनांतरितस्यच्छत्रुषोमहतः हेमणस
नल्कोलेविनातेनकथप्रकारणापानम् भगवंयमेपावणी
चेकासिकुलदेवते देवपरिपीरयमिनदुः खितांदहितरम्
कतवलप्राधिताप्रपण्भूतिकुटविनीलत्मीः प्रनाथां
नाथेमवलेवंवपाविविधापिविपुरावहूं विपवोविवोपपः
पिकमितिनेमां भगवन् भक्तजनेसेजरिणि स्वयात स्व
प्रोमिरागनदमेप्रबभूतिभवनेपत्तपातिनदाशीनीभूता
सि कथंनघापिविपहांपव विंध्य वंपोयमेजलिवंपः
मातमेहाटविरंतेनप्रणेणबीमामामनपतितोपनेगाप्र
सीदपाहिपतिवनामसपरणां प्रपत्वविल कृतप्रवारि

त्र वेगलावनरवत्सिराजपुत्रीम् किमवधनेनलतासो: हाहेवि
दुहितस्नेहमयियथोमनिमग्धिलामिदयदेवकयनादेव॰
दुहितरिकत्वमानोधानापनसिप्रतापशील शिथिलीभूत
ममतस्प्रेम महाराजराज्यवचनधावधिमेदेभूताभगिनीश्री॰
तिरहोनिष्ठुर: प्रेतभाव: यथेहि पापपावकस्थोयानेरिच्छाण
स्वलन्नलज्जमेभ्रानवीडदासीनवासिसंवादयइतदेवीराहे
देवायदृविलजनानिहायापद्दशेय नितांतनि:स्पृक शो॰
कप्रवयाकमकामोसि दु:खदायिविद्योग राहमनष्टोसि
विजनेवनेकमाक्रंदामि कस्मैकथयामिकमुपयामिया॰
रणोकाहिषो प्रतिपद्येकरोमिकिममभागधेया गोपारि॰
गृहेनोपलराधाधा: पिशाविमोचनिके मंचणावायग्रहणा॰
कलहे कलहेमिहेमिकिममपरमुनमांगमंगलिकेमक्रगाले
किमघयपिरत्यजे मृदेरिहरीभवतिमखेमार्थे: ह्यायासिक
कमणिवेशवशविरेशावविकेसनलनमनूनपालियनिष्ठामि
त्वमपिमरणालकोमलेमालावतिम्लानासि मातर्मातः॰
गिकेंगीकृतत्वयापिमरणा: वत्सेवत्सिकेवत्सासिकथमत
मिश्रमनगरे नागरिकेगाविमाणमागतासि ग्रनयास्वामि
भक्त्यावराजिकेविरागिनीराजपुत्रीविपस्विनीविलम्ब॰
याम्ब्यवसायेन भृगुपतनाभ्यासमभागाभिलेभृंगारधारिणि
पश्यामि केनकिकृत: पुत्रीहणीहृमेपिपिस्वस्वामिनी मेन

हृ.
वं.
स.
१३३

कोनन्मनिजन्मनिवेवीदास्यमेवकहानदेवोदेहृदेहृदहृवः
विज्ञयवीजयेहृशावेसान्नमनिनमनिदीवारिकादिंमोनं
कामाकामस्यमिदेहिदहृनप्रदक्षिणावकाशाम् विचारि
कैविरचयवहि विकिरकिरातिकेक्रहृमश्रकरेक्र्रविकेक्र
हक्रवककोरकाविनोविनाम् वमंरेवामरग्राहिणिश्रृ
हाणगुनरयिकएव मर्षयितव्यानिनमेदेनमेनानिनिर्मे
याददृसिनानिमद्वेद्वमद्वमदृमस्तु नेपरलोकगामनम्
श्रग्रामेणगुणोनरामिणिग्रामयिकेगाद्भवानि वमेनिं
केनंश्रयक्ष्याहृच्छनेक्षुत्रयारी दविदेहिमस्हिमिहालवं
दृजनिजीविनेविनयमेनामेयन्नक्रिकान्नक्रमाकंठमार
टनि निकटेनटकापृत्रपारीपादयोः पतनिते नास्तलवा
ह्निनीबहूमनानाराजपुत्रपत्रलता कलिंगमेनेयंपश्चिमः प
रिष्ठेणाः पीडयनिर्भरस्नरमामाश्रमवः पवमेनिवंसनसेने मे
नलिकेमाजेयसिकनिक्षनिवः स्नवः सहृद्गः खमहृस्ना
हृरिरयंचवहिंहेरोदिषिकियदाश्रिष्यचमानिर्माणमीदृषे
श्रायश्रायशापेनयीरस्यायापिकिमा मादविकेकेयमव
श्यामेश्यापनानाम् गनः कालः कालिंदिमवीजनान्तु
नयांजलीना उमेनिकेमर्नयालिकेक्षना: एषनः प्राणे
नीप्रणिपानान्तरोपाः शिथिलवचकोरवनिचरणाग्रदंपे
ग्रहिणिकमलिनिकिमनेनपुनः पुनर्दैवोपालंभेनया

132

सचिरं मखोजनमंगमसावं ग्रार्यमहन्तिकेतरंगसेवस
स्कायः मविमोरामनिरहणि मत्तुपनयहस्यवाहनावे
नरुहमानिरुमहिके देहिविनारोहनायपोहिणीहला
वलस्वनेग्रवपाशिपीणभवभवनोवेविपापवकमेणा
विपाकाः पापकारिणोनाम ग्रार्यवरणानामयमेनः
लिः पः पविलोकग्रपाणग्रणामोयं मानमेणमसवे
कस्मालवलिकेदलहलकोवलीयात्रानेदमयोछदयः
ष्पमे त्वष्यंनस्वरोमांवसं चिकिमक्त्योणानि वामनिके
वामेनमक्त्विनमहणास्वधा विसमभिवयमवायमहः
हेहीविणितणेतणेतोणपुण्यायाः पुरः हविणिहेवि
नमिवहयानामरुरतः कस्पयमानयत्रमत्रमयाधाः
पानेणप्रभावनिविभाव्यते ऊर्वेणिके केनसुगृहीतनामेधा
नामगृहीमहनमयमार्यस्य देविविहिष्टावयमेदवसहषे
स्यागमनमहोत्मवेनेत्यत्रक्तनामवरमपसमर्प दरः
गोवस्त्र त्वंनीम पिप्रवशायोष्पतोरागजारात्विपम ग्रा
ललस्वेवमूछामीलितनलेवनायाललाटेहसेननस्पा
ममेभमम ग्रप्यतेनप्रातः प्रथमः प्रकाहवहानामोघः
पीनोरमविसरभिवप्रत्युज्जीवेनतमेतल्ला वमनेवपाः
विहार्यमणीनामविंत्यप्रभावमस्तनमिवनवचेड्डपंड
सिहहस्तिना वपनेव चेद्रादयद्यनताशिशिरणीकवंदेदः

ह. च. सं. १३४

कांतत्वगामणिभूर्धानि स्फटलमयांगुलिनेवानिशीलेन
मनिवापयनादस्फमानेहृदेय प्रत्यानयतेवक्रतो पिजीव
नमाहात्केनहृत्वसंस्पर्शेन महामैवसन्न्मिलराजं
श्रीः तथा च प्रसंभाविताराम नस्यां विंतितदर्शनस्येवके
ठेसमाश्लिष्यनकोलाविभावनिर्भरेणाभिभूनामवान्म
नाङ्गः स्वसंभावेण निर्दयेन दीर्घणालाभ्याभिवमङ्काभ्यां
हालाल हाग्र स्वहाम्यः इतिव्याहरती मङ्गे स्मृङ्गः हृद्ये
हृद्येशलरोचसमङ्गलभणिनी सोहमङ्गवभावभवितमङ्ग
नामङ्गकंठमतिविरविक्रमपवन्तमेवतिहतीमिति श्र
लाकवस्य गीतमङ्गलोसमाग्रवाह्यमाना पिकस्यानिङ्गह
ववतमग्राजस्यमिदेवस्या वस्यामलमतिहृदिनेतराज
लोकताभ्यसमानापि स्वामिविश्रानरसैवहस्वेनिपरिज
नेनविज्ञाप्यमानापि इहित विश्वस्यभ्रनगरहित स्मित
निवार्यमाणापिवांधवहुहाभिः प्रियसखिकियद्वोरिं
घतृषीमाखहफेहयतेदेवइतिमतीभिरन्नीयमाना
पि चिरसंभाविताने कट्ठमदङ्गः स्वनिवहान्निवहणावा
क्षोत्पीडनपीडमानकंठनागाग्रभूतमन्त्यभारमविलांत
करणाकरुणकाहलस्वरेणकाननि चिन्तालमनि चिरंह
रोहः विगतेवमन्यवेगवङ्गः समीपाटाविप्रभ्राचालीला
निकटवनितिलकलेनिघमाक्षणेनेराचायेस्व तथा

१३४

हृष्टेति विज्ञापयित्विव विनोदरः स्वजना मृदुत्वं मित्राणि वास
निस्तनयं तातापि तेन शिक्षितो गोपनीतेन नलिनीदलैः स्व
यमातपनत्राणमुत्सृज्य सालनापोदकमुपनिन्ये नोऽहं
पिमादरं गृहीत्वा प्रणमन् वदनेनोदनानां संविहस्य ज्ञास्य
जलजातं कृपांकजमिव स्वमुत्सृज्य बालयन् पश्चाद
स्मितः प्रक्षालितमुखमाशिषि च महीपाले सर्वतो निःश
ब्दः सर्वभूवसकलोलिखित इव लेकः ततो नरेन्द्र मंदस
हसमश्रुवीन्नमातत बलेविदस्तात्र भवेन भद्रं नेमधर्नेन मत्र
न्निमायेह रयमस्याकं च गृहरिति राजवचनात् राजः
हितेरिपतिकिंचयश्रुवोणोद्धातेन पुनरानीतेन तत्रोभवि
नमेत्यामाचार्यः प्रयत्नरहितारानवाप्यामः संभारभस
मानायैयां इलोचनः किंचिन्नाह्येतेन यतो दीर्घो निश्च
प्रवामस्थित्वा चणानमेकेप्रदर्शितप्रश्रयोमज्ञवादीमः
भुरयावाचा वाग्मनहार कल्याणासाशोद हित्वात विरमा
ल्पेराजलोकः क्रियतामवष्यकरणीयः स्नानविधिः
स्नात्वा चणमतेतामेवभूयो भुवम् प्रथमभूपतिरनव
ते मानेलो किकमाचारमाचार्यवचनेनोच्यौ यस्नात्वा
तिरिमसितिसहस्वस्तातामेवभूमिमयासीत् तस्याव
सपरिजनो प्रणाममाहितावधानः पार्श्ववर्ती परिवर्ती
सुवाग्रतिपिः प्रदर्शित प्रयत्नप्रतिपन्नाभ्यवहारारम्भः

ह॰ ब॰ सं॰ १३५

गिलीमभोजयन् ततस्तं स्वयमहाबुद्धिनिमकोतन भुक्त
वांश्च वंधनात्प्रभृति निविलयतः सुखः कल्पकल्पने तु सत्र
वनमनोरथमनाहारा फलपुष्पेण निष्काममनेन निर्वाणमार्ग
दान्यवयवमरणपुत्रवधूणांवावाहारनिराकरणपुत्रनाः
हारपराहतनायस्त्रविंध्याटवीपर्यन्तविहंजाननिवेदयाः
पावकप्रवेशोपक्रमणेकथावत्सर्वमस्त्मणेश्चानिकंरेप
रिणातत: ततः स्वामीनमेकत्र नतलेविविक्रभुव
भगिनीहिनीयेहृदयिनान्जीविसेनं राजानमाचार्यः
समपुत्रस्वपदानरासोचक्रे स्थितवचकेविन्कालेणले
ततोवस्त्रप्रपचक्रमे श्रीमत्राकल्पेनामारोयमाति
नः किंचित् श्रयेहियौवनोन्मादात्परिभूयभूयसीदार्थ
यौवनावनानारतरलनर: तातताजोरतनीकर्णेहर: पु
रुहत्पुरोपमोपि घटाएपुरस्यामपंपत्नीयत्रतिनरलं
लारंनामायनहार ताकतत्रपलायांचक्रे चक्रितकै
रलोचनयातयामहातिकामयामवाकारा भिरामया
रमममोरमणी येवपोरेणे ष्वचवार विरात्रुकण्ठंवि
लवगीतालवाणीगोरवाद्वितंपतः पुनरपिपुनरपि
प्रत्यर्पयामासतो हृदयेनविंपनमहस्वतविराहाव
रोरोहापालसा: सततम् पकटानुपालाटद्रुयमा
नोविमलेयानिरिवकृणालयाम्रसंक्रान्तमात्मानः

१३५

प्रतिबिम्बं विलोकितवान् दृष्ट्वा च तं तदा सम्भ्रमः सस्मार सोऽस्मा
गं स्थलस्थितायास्तत्त्वस्य हृष्टो च वचनम्भ्यो न्माद्यमध्य॰
मानमानसः स्वस्थोऽप्यस्वस्थः स्थवीयसः पीतसकलक्रू॰
मृदवनसः हृदवलताभ्यामिव लोचनस्यावाप्यवारिवि
स्मृत् प्रथमपतस्तान् कृत्वन्ति समस्तानेवावेसमग्रक्राणगुरुयः
ताम्रांवक्रहिकोशेषसमुद्राकलीभूतानवापतन्कथमपि रसा
तलनिवासीवासुकिर्नामविषमस्वामीशाः सर्वतन्मक्राह
लैः पातालतालपितांगागणामिव दर्पायदिकावलीमं
कल्पयस्त्वकारचमंदाकिनीनामतस्याः सा च भगवतः सा
मस्तसवासासोघहोनामपिपतेः प्रभावादस्तेनविषघ्नी
हिमास्तनसंभवत्वात्रुस्पर्शेन सर्वं सत्वसंतापहारिणीवर्ध
बयतः सतोऽस्य वेदाविर्भावश्चांतयेवासुकिः पर्यंपतं।
समतिक्रामनिव क्विपरस्यपि कालेकदाचित्तोमकावली
नस्माद्रागराजाद्रागाज्जेतानामनागैर्वानीतः पातालत
लतालेभिलरभिलत लेभेवनिर्गतस्यवरसातलात्रिसत्त्व॰
द्राधिपतयेमातावाहृतानालेनरेद्रायमृहेदेमोमसैतो
मावास्माकेकालेनशिष्यपरस्परयाकथमपि हलसु
पगतायपयपिवपतिभवरवभवतिभावाहृशांतद्विमत
पवाः नश्याण्याछ्यपिवद्वावुहिन्नतासवसत्वराशिरवा
पेताप्रहृतेनवलणीयपारीरेणायद्धानाविधरसाये

ह
ष
स
१३६

तयाशृहतामिवमिप्रायाभिलोपस्याशावलितस्त्रीवरपटलंनम
यतंगमेमोचलामेकावलीमंदाकिनीम् उन्मज्जमानाया
ऋषयस्यः प्रभालेपिनिलेपावकाशेविशाटमहृसिमही
याभिविमर्शनातिरश्मिमण्डलेयगपद्वलायमानेपुटि
मृत्वेषु स्फुरितालतावधान्किरणैराम्रूलाहिकमित
मिवताराभिः ग्रभिवमृणालल्तैः नविनमिवपतप
त्रपटलपवलितगानेवनमरश्मीहेमपृष्ठैः स्फुटत
मिवअरवणविशीर्यमाणा मलिपवलेगंभमस्व्रवित
सूचीसंचयप्रविभिः केतकीवाटे उद्दलितहंस्ताभिःप
ग्रहमिवकुमुदिनीभिः विधुतमिवमत्ताभारभारतीर्द्रि
क्रेस्वलितमिकेसरिकुलैः ग्रहमितमिवदर्पणाशुमाला
लोकलिप्यमानवनेवनदेवताभिः विकल्पितमिवशि
थिलितक्रमसकोणाके मराट्टहासमतिरंकुशंकाशका
नैः श्रांतमिवसंभ्रामममवालपलवपरिवेष्टनेताया
मानैस्त्वमरीकदम्बकैः प्रहसितमिवस्फायमानाफेनि
लतालतरंगात्स्तानिणिशिरिनदीप्रवृणे ग्रपरताण्य
णालानस्तुदितेनोदितमिवविकचमरीचिचक्राक्रांतक
कुभाशांवेदेशप्रज्वालितहवदावानलमध्यमध्यासित
दिगंतोद्दिवसः पुनरिवधौतात्ताम्यजलाक्तिरणानिना
रीणांस्तावानि राजानंतमोमलनलैसमाः समृद्धैः मधु

136

१२

हृ
ष
स
(१३१)

तेन त्वद्येन परं वेतायदं संकल्पितमिदमासमस्तादायो
पयोगायपरोरम् अथकामचारोवः कर्तव्यानामिति
समतिक्रांतेच कियमपिकालेगतेचैकावलीवलं
नालायेलोकस्यानंतरं लब्धविन्द्रभागास्य श्रीलाम्बलवा
हिनीपवलनापार्श्वेवमस्तायपत् देवदेवीविनायं
ति नमस्तास्यार्यस्य प्रतनेप्रवचनमपिकृतोविनायतो
ऽयं प्रुवासमवनाख्यापार्येती हतदेवकृञ्जोद्दशाशीथि
लयतिविनयम् अवलानां हि पतिरयमेवावलम्बनेऽथ
यविकलातोनद्दः खानलेपनायमानेप्राणितमपाली
नत्वमेवलेशार्यागमनेनवक्तृतोपिहनोमरणप्रयत्न :
प्रतः कावायग्रहणाभ्यन्तयाः श्यनामयमप्रणयभा
नेवजनरति नवापिपलमदाकर्णपेन्नूलीमेवावति
ष्टत अथाचार्यस्यपीरमभ्यधात् अथमानिशाको
नामधर्यायः विष्णवस्यरूपात्तरमात्तेयकस्य नाहृ
र्ण्यतमसः विशेषोविषस्यप्रतंतकः प्रेतनगरनाय
कोऽयम अथमतिहतिपमोहरहनः अथमस्त्रयोगात्रय
त्या अथमलक्ष्मीनिवासोजनार्दनः अथमप्रणयप्रवृत्ति:
रथणकः अथमप्रतिबोधोनिद्राप्रवाहः अथमानलस
धर्मास्मन्निपातः अथमाशिवमरणोविनायकः अथ
मप्रकमविनोयग्रहवर्गः अथमयोगामसंक्रोन्यतिष्ठका

137

ः ग्रहेश्वरालाघुप्रकारः मानमात्रसिद्धिसंभवः ग्रांइभावाइन ः
होभः रमात्रमिणोघः गगनकांलपरिणामः नहसजनहः
हाविलोलहृदयमहाश्मशानस्यबहलहोमोपकारलयप्रवे
पाप्रमत्तस्यप्राणानलकारस्यभूमनताहेतोः महाभूतग्रामः
वालकस्यसकलविग्रहहलपाणदलस्पदोमचक्रवर्तिनः का
पापप्रवासप्रलापोपद्रवबहलेस्पदीर्घरोगस्य प्रमद्दहस्य
प्रहलाणकृवेतनभ्रमवजपातस्य स्फरदनवयविद्याविद्रुप्र
योतमानानिगाहनगस्यग्रथिशृफगभंग्रहणांभोगाणि
भूमिकाख्यकथाकठोराणिवङ्गशाहोदहणांभीङ्गषा
मणिहृदयानिनालेसाफमापानेनवमालिकाङ्गमम
कोमलस्वरविमतंनेद्दवलकमलवलतोहृदयम् प
वेसतिसप्तप्रेनेवटकिमचक्रियते कतमउपालभ्यते
कस्यप्रद्वैराक्रंसानेलयदयदाद्विङ्गः एवाख्येयेन सर्व
मतिणोनिमीलयमोङ्ख्यममृदेनसतयमंणाः पुणव
तिपुणतलः स्तनयः केनपाकांतेमयाकर्ते संसरंत्यान
ङ्गदिवंद्दाचायस्तोजनमजरामरणचटनचलीयंतणाजिरङ्ग
वः पंचजनानाम् पंचमहाभूतपंचङ्गलाधिष्ठितानःकर
णाव्यवहारनिपुणाः सर्वैकभाविभमाधामंराज्ञक्षितयः
तणामध्यतसमाणागलेत्यागुःकलाकलनङ्गपालनिः
लयेतिलयकालनालिकाजगानि सर्वजंतजीवितोपरा

ह.
छ.
स.
१३८

रणानिलीसंचरन्निशृहिनिचेतकायमाला रतंभनवरानम
खिलप्राणिग्रणणप्रकटनपटवः प्रेतपतिटहाः प्रति
हिंसापरोटलिपटकेः प्रतिग्रंथप्रलोहलहिलाताः
कालकूटकोटिकालकायाः कालपाशपाणयः का-
लपुरुषः प्रतिभवनेभ्रमंतिभीषणाकिंकरकरखेटितप
मथाणगुप्तपटनाकारभंकराः मर्वसत्वमेचमेहारणा
यचोराचानघोषणाः हिशिहिशिवज्रविमायमयमवि-
नष्टेमपतिपताकपटपातितगृहहषयः शोकघनकोला
हलाकुलकूटविनीविकीर्णकेशाकलापावलपापाणिव
कामहदहसंकुलाः किलिकिलायमानाः समानपि-
वरशिवाशावकाः परलोकावमथपथिकमार्थप्रा
नविषिणवाचीथयः सकललोककवलावलेहलंपता
वलावहे लिहाहेविलोहिनाविलाविलतांकारकालीका
लरात्रिजिह्वाजीविलाजिनीविनाम् तस्मिन्सदिनावम
गावतः सर्वभूभुवोवभूतामस्योः प्रतिदतवाहिनीयावि
त्तानदी हरिणागाश्रयेनपंजरदाकृणि देहिनामपुभाषु
भावेषाविवस्याविषारावः शरीरेनमीणापरमाणवः छि
द्रयाजीववंधनपापानशोनेनवः सर्वेमात्मानोनीषवंवि
ध्वम् नषवरम् पवमवधलानानात्थेमेवानकमिमेपावि
निरुद्दविमनसितमसः प्रमरेपानम पकोहिप्रनिसं-

139

स्वानहणाग्राधारीभवतियतेः अपिचदूरगतेपिशोकेनवि
तानीमयेहाणीयण्वापेन्येष्टः पितृकल्पयुतामवत्याग्
हः इत्तक्याकोनवत्रमयोमकल्याणाद्रूपमीहणेसेकल
मयभवत्याःकाणायग्रहणाकतं अखिलमनोज्ञप्रशास
नकारणेहिभगवतीअमृता ज्ञायः खल्विहपरमात्मव
तो महाभागत्वमिनत्रिमनोरथमधुना यदयमारिश
तिनदैवानुहेय यदिभानेतियदिज्येष्ठइतियदिवत्सइति
यदितत्सइति यदियुणवानिति यदिराजेति सर्वथाव्या
नत्वमस्यनियोगमित्रकाम्यसीत् उपरतवचसि चत
स्मिन्त्रिजगादनरपतिः आर्येषहायकोन्यएवमभिरूप
म् अथापितदैवविनिर्मिताहिविषमाविपदवलम्बनल
भोभवतोतोलोकस्यदेहादसूतेयोमोहान्नकारधर्मि
नश्रुपमेव्रहीणाः किंनु प्राणयप्रदानदूतेलिनाइलेमम
स्थितिमनोमथ्यमतिप्रतिरभिलषति दीर्घायुषिधर्मा
रोपयमतिश्रीतिरभिलषति मतिवलभम्यम् पुत्रकापुत्र
विवारभूतत्वात्वणालीनमपिपिशितयति स्वार्थस्तीया
णालीनमपिपिशितयति विपथरवमर्यादामाध्यर्थेनाथ
रतेतिवजलिनिप अतः किंचिदर्थयेभवंतम् इयतःप्र
मावालावरूढः वेदितावसर्वकार्याववधीरणोपायेन
पियावलालनीयानितंयस्माभिश्चवत्सवपापकारिमक

ह. च. सं. (१३५)

कृष्णपलककरालोपघनस्यवाहोपिपिपेयभुजगसकललोकसु-
खतेषु प्रतिनिवृत्ता कृतना पूर्वावमाननाभिभवमसहमानैरपि
नष्टान्मानमायोपिकार्यैमहियहियनामनिष्ठायेणारिर-
मितम् अथयप्रभृतियावदद्येजनोलवयलिप्रतिताभावम्
आपन्नासयतितानविनाशाद्गः स्वविक्रवाः प्रजाः नाहि
मामसंभवतः कथमिश्रुपर्णाभिः कृशालप्रवियविया-
यिमिरूपदेशैष्णपारजोभिः प्रोलोपणमहायिनीभिस्तु-
रणनाभिः क्लेशपृष्ठहारणेहत्वभू नवनाथयातेद्रणेनरस्मा
ताप्रवोपयायिनी सेवश्रतिवोध्यमानाभिसृष्टापि इयेनग
ह्रीषनिमयेवनमोममाप्रकृतेनकाषायाणि प्रविज्ञ
नेवकिमिवनातिप्रनतिमहान्तः प्रसरनाध्यमात्माधि-
भिरपियावत्कृतार्थमकरोद्यायावृयिर्दपीवः प्रतिना-
योग्यनपेतितात्माधिपतिरत्रकेपेतिकृतात्कृयावाना-
मानेवतसतेभ्यः कतिक्रमेणानहत्तवान् अतः परेभावे
नपववहृतनरेन्द्रानतोमुक्तान्समीवभूवभूपतिः भूयश्च
वभावषष्ठदतः भव्यान हिरुखाग्रयंतिबाव वेनसाधयम
मेवप्रतिग्राहितायशाः कायवलिमिसम् अमलाज-
नेनोपयोगल्लातिरूपयोगस्पामलचुनिगुहालिबाकृमे
गुणेवदायनरइति अथनयानमिम अभिनेहितप्रणेयषी
यमाणः पार्थिवकमलतनामभिनाविभावनीमवभिवम

139

मालेकाराशिमहस्वमारमादायश्रयाणाके: कनिपचैरेव
कटकम्वेनाङ्कविविविहेश्रमानगाम नरवराम्श्रीमा
मध्यतिकरकथाकथयतपवश्रणाविभ्योरविरपितना:
रागानतले वह्नमधुपंकपिंगल: पंकररवसंवकाव
वक्रवाकवलमोवामर: प्रकीर्णानिनवकपिरमाह:
णवर्णानिलोकालोकन्नेविपन्नेषीव इपितयातव:
ल्कावक्रवानानि लिनवपुष्पिष्ठवापापमंत्रेविप्रनरपिमे
नेद्वारनलकानितेविषाम क्रमेणावममपोहयमाण
मांमलेणगरोविस्मरुमांशुरुवोषवटमहनत्तुगमणि
पिवहृकोकरकरपुटोनाविन: प्रवयग्रेषाणिलोषोणां
गणगरोहोहोणायनमा हृदभिलादानशोणपरमपम
मङ्क्रमण्डशिरानाशिकविरहणकपिल: कपालकपं
ररवयपेनामहः पित्वंरगविनिरामगागरवित: प
घविकटकालेवीयांमहहरुरंताककदावनोणनघड:
छतंविषकाणकुहृकपिरकल्याश्रालमहहलमूलि
नोक्रवररवहृवोरपीरोपिरा: भयनिगूफकरवरणमे:
माणलामहहलपूरितोश्रगाउरुनखिपेजराक्लेयलपणहि
प्रततनसोश्चेतोम्रमविंहकमठररववलोघमानोनभ
स्पहणगर्भमामविणोररववववणमानामानीलानि
यनकालानिपानहृयमानटनायगणीहिमोपातरटम्

ह॰ष॰अं॰ ।५।

मेरो श्रृमरवयामिवारवकषिणुनः शोणितकणकथा
यिव्रटद्वरतिविशंकटरटः कटाहृडवववाहुस्मयः स्फो
गलितेगजदनवदेहलोहितोपलेपभीषणोण्मृखमेणा
लाभोगश्वमहाभैरवस्य मृद्धेनमहषणत जलनिधिज
लप्रतिबिम्बितठविबिम्बराजभाद्यश्रावलतिथा ॥
जलत्स्नपाराशानस्यमानजलप्रवाहः पुनरपि श्रुणा
पुरुषपीवरतनसंपुटपिष्टमध्यपुकैटहपिरपटल
पाटलवपुरभवदपिपतितरत्तोमाम् प्रवसितेसंपममय
समनेनरमपरिमितयशः पानव्यविनापयस्तकाणोलः
शिलाचषककरवनिजकुलीकीर्त्या हलयागकरणो
घनायादिराजाराजनचणामनमस्त्रानिवेशश्ववाजद्विया
सकलद्वीपतिगीषावलिनापश्वेनद्वीपहृतश्ववायस्मा
प्रेवतभाग्यहृयानीयततिष्णायोनरेन्द्रायति ॥ ॥ ॥
इति श्रीभट्ट वि द्या न न्दन माहा क वि चक्र चू
डा म णि भट्टबाण कृतो हर्षचरितेनामाष्टम उ
च्छ्वासः ॥ समाप्तं चेदं हर्षचरि
तम् ॥ शुभमः ॥